

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

24 Kasım 2023 Cuma
26'ncı Toplantı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, tüm öğretmenlerin ve eğitim camiasının 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü kutladığına ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İstanbul Milletvekili Selim Temurci'nin Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine, konuşması esnasında yaşanan tartışmaya ve bir şahsı hedef alarak konuşmanın doğru olmadığına ilişkin açıklaması

4.- Oturum Başkanı Orhan Erdem'in, Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kamaç'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk

Gergerlioğlu'nun Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, görüşmeler sırasında yaşanan tartışmalara, konuşmasının başında İç Tüzük'ün 67'nci maddesini hatırlattığına ve konuşma üslubunun önemine ilişkin açıklaması

7.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İstanbul Milletvekili Yüksel Mansur Kılınc'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III. AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, bütçenin görüşülme sürecine, yasama organının bütçe hakkına, kesin hesap komisyonunun kurulması gerekliliğine, kesin hesapların incelenmesi için bir alt komisyon kurulması önerisinde bulduklarına, izleyen yıllar için bu önerilerinin devam ettiğine, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesinin (2)'nci fıkrasına ilişkin açıklaması

2.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, daha önce de Plan ve Bütçe Komisyonundaki bütün görüşmelerin Meclis TV tarafından kayda alınması önerisinde bulduklarına ve bu öneriyi yinelediklerine ilişkin açıklaması

3.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, 2007 yılına kadar uygulanmış olan, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerine verilen tahsisli ödeneklerin tekrar gündeme gelmesini istediklerine ilişkin açıklaması

4.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşması esnasında yaşanan tartışmaya ilişkin açıklaması

5.- Konya Milletvekili Orhan Erdem'in, İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşması esnasında yaşanan tartışmaya ilişkin açıklaması

6.- İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu'nun, Diyarbakır Milletvekili Osman Cengiz Çandar'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

7.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

8.- İstanbul Milletvekili Selim Temurci'nin, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

9.- Konya Milletvekili Orhan Erdem'in, İzmir Milletvekili Ahmet Tuncay Özkan'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

10.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, Konya Milletvekili Orhan Erdem'in İzmir Milletvekili Ahmet Tuncay Özkan'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların bütçeleri üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

11.- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın, görüşmeler sırasında milletvekillerinin kendilerine cevap veremeyecek durumdaki bürokratlara hakaret etme hakkının bulunmadığına, İç Tüzük hükümleri gereğince temiz bir dil kullanma zorunluluğu bulunduğuna ve Komisyon Başkanının bu hükümleri hatırlatması gerektiğine inandığına ilişkin açıklaması

12.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

13.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçe görüşmelerinin soru-cevap bölümünde Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

14.- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın, Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, kendisinin soru-cevap bölümünde yaptığı konuşmasıyla ilgili açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

15.- Siyasi parti grup sözcülerinin, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın ve Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un; 2024 yılı bütçesinin Komisyonda görüşülme sürecine, bütçenin hayırlı olmasını dilediklerine ve emeği geçenlere teşekkür ettiklerine ilişkin açıklamaları

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleleri

- a) Cumhurbaşkanlığı
- b) Millî İstihbarat Teşkilatı
- c) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
- d) Diyanet İşleri Başkanlığı
- e) Devlet Arşivleri Başkanlığı
- f) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı
- g) Strateji ve Bütçe Başkanlığı
- ğ) İletişim Başkanlığı
- ğ) Savunma Sanayii Başkanlığı
- h) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
- i) Yatırım Ofisi Başkanlığı
- i) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı
- j) Finans Ofisi Başkanlığı
- k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı

2.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) (Gelir Bütçesi, Maddeler)

3.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) (Maddeler)

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

26'ncı Toplantı

24 Kasım 2023 Cuma

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.05'te açılarak altı oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,

Tüm öğretmenlerin ve eğitim camiasının 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü kutladığına ve Komisyonun bugünkü gündemine,

İstanbul Milletvekili Selim Temurci'nin Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine, konuşması esnasında yaşanan tartışmaya ve bir şahsı hedef alarak konuşmanın doğru olmadığına,

Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Görüşmeler sırasında yaşanan tartışmalara, konuşmasının başında İç Tüzük'ün 67'nci maddesini hatırlattığına ve konuşma üslubunun önemine,

İstanbul Milletvekili Yüksel Mansur Kılınç'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine;

Oturum Başkanı Orhan Erdem, Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kamaç'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli,

Bütçenin görüşülme sürecine, yasama organının bütçe hakkına, kesin hesap komisyonunun kurulması gerekliliğine, kesin hesapların incelenmesi için bir alt komisyon kurulması önerisinde bulduklarına, izleyen yıllar için bu önerilerinin devam ettiğine, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesinin (2)'nci fıkrasına,

Daha önce de Plan ve Bütçe Komisyonundaki bütün görüşmelerin Meclis TV tarafından kayda alınması önerisinde bulduklarına ve bu öneriyi yinelediklerine,

Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşması esnasında yaşanan tartışmaya,

Konya Milletvekili Orhan Erdem'in İzmir Milletvekili Ahmet Tuncay Özkan'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların bütçeleri üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine;

Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, 2007 yılına kadar uygulanmış olan, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerine verilen tahsisli ödeneklerin tekrar gündeme gelmesini istediklerine;

Konya Milletvekili Orhan Erdem,

İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşması esnasında yaşanan tartışmaya,

İzmir Milletvekili Ahmet Tuncay Özkan'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine;

İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu, Diyarbakır Milletvekili Osman Cengiz Çandar'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine;

Muş Milletvekili Sezai Temelli,

Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçe görüşmelerinin soru-cevap bölümünde Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine;

İstanbul Milletvekili Selim Temureci, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine;

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz,

Görüşmeler sırasında milletvekillerinin kendilerine cevap veremeyecek durumdaki bürokratlara hakaret etme hakkının bulunmadığına, İç Tüzük hükümleri gereğince temiz bir dil kullanma zorunluluğu bulunduğu ve Komisyon Başkanının bu hükümleri hatırlatması gerektiğine inandığına,

Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, kendisinin soru-cevap bölümünde yaptığı konuşmasıyla ilgili açıklamasındaki bazı ifadelerine;

Siyasi parti grup sözcüleri, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz ve Komisyon Başkanı Mehmet Muş; 2024 yılı bütçesinin Komisyonunda görüşülme sürecine, bütçenin hayırlı olmasını dilediklerine ve emeği geçenlere teşekkür ettiklerine;

İlişkin açıklama yaptı.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Cumhurbaşkanlığının,

Millî İstihbarat Teşkilatının,

Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin,

Diyanet İşleri Başkanlığının,

Devlet Arşivleri Başkanlığının,
Millî Saraylar İdaresi Başkanlığının,
Strateji ve Bütçe Başkanlığının,
İletişim Başkanlığının,
Savunma Sanayii Başkanlığının,
Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun,
Yatırım Ofisi Başkanlığının,
Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığının,
Finans Ofisi Başkanlığının,
İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığının,
Görüşmeleri tamamlanarak,
Cumhurbaşkanlığının,
Millî İstihbarat Teşkilatının,
Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin,
Diyanet İşleri Başkanlığının,
Devlet Arşivleri Başkanlığının,
Millî Saraylar İdaresi Başkanlığının,
Strateji ve Bütçe Başkanlığının,
İletişim Başkanlığının,
Savunma Sanayii Başkanlığının,
2024 yılı bütçeleri ile 2022 yılı kesin hesapları kabul edildi.
2024 yılı gelir bütçesi kabul edildi.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274), maddelerinin görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, toplantıya saat 21.39'da son verildi.

24 Kasım 2023 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.05

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanımız Yardımcımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratları, basınımızın kıymetli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 26'ncı Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, tüm öğretmenlerin ve eğitim camiasının 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü kutladığına ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, gündeme geçmeden önce tüm öğretmenlerimizin ve eğitim camiamızın 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü tebrik ediyorum. Görevi başında şehit olan ve ahirete irtihal etmiş olan tüm öğretmenlerimizi rahmet ve minnetle yâd ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Başkan, Sayın Cumhurbaşkanımız Yardımcısı burada, buradan öğretmenlere bir müjde verelim, öyle kuru kuru kutlanır mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, önce bir girizgâhı yapayım, zaten gece boyu buradayız.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Başkan, sabah verelim müjdeyi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şunu bir bitireyim, müjdeyi sonra değerlendirelim.

Gündemimizde Cumhurbaşkanlığı, Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Diyanet İşleri Başkanlığı, Devlet Arşivleri Başkanlığı, Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, İletişim Başkanlığı, Savunma Sanayii Başkanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Yatırım Ofisi Başkanlığı, Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı, Finans Ofisi Başkanlığı ve İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığının Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Ayrıca, gündemimizde bugün Cumhurbaşkanlığının bütçe görüşmelerinin tamamlanmasını müteakiben 2024 yılı gelir bütçesi ve 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin maddeleri bulunmaktadır.

Şimdi Sayın Cumhurbaşkanımız Yardımcımızın konuşmasına geçmeden önce kamu kurumlarımızın temsilcilerinin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yılmaz'ın konuşmasına geçmeden önce Sayın Türelî'nin usul üzerine söz talebi var.

Sayın Türelî, buyurun.

III. AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, bütçenin görüşülme sürecine, yasama organının bütçe hakkına, kesin hesap komisyonunun kurulması gerekliliğine, kesin hesapların incelenmesi için bir alt komisyon kurulması önerisinde bulduklarına, izleyen yıllar için bu önerilerinin devam ettiğine, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesinin (2)'nci fıkrasına ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün 26 Ekim tarihinde başladığımız bütçe görüşmelerinin son günü, bugün itibarıyla Cumhurbaşkanlığı bütçesini görüşerek kurumlar itibarıyla bütçenin görüşülmesini tamamlayacağız ve sonrasında da 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'ni ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ni maddeleri itibarıyla görüşeceğiz. Anayasa'da da öngörüldüğü şekilde Plan ve Bütçe Komisyonunda elli beş günlük süre tamamlanmış olacak, sonra da Genel Kurul aşaması olacak.

Şimdi, tabii şunu söylemek lazım: Bütçeler yasama organı tarafından yürütme organına yıllık olarak kamu gelirlerinin toplanması ve giderlerin yapılması için izin ve yetki vermesini düzenleyen kanunlar; yürütmeye verilen bu izin ve yetki özünde yasama organının halktan aldığı bütçe hakkının bir gereğidir. Bütçe hakkı, vergi ve benzeri gelirlerle kamu harcamalarının çeşit ve miktarını belirleme, onaylama ve bütçe harcamalarının sonuçlarını denetleme hakkıdır. Bu anlamda da aslında biz görüşürken bir taraftan, tabii, politikaları görüştüğümüz kurumlar itibarıyla önümüzdeki dönemde hangi politikalar uygulanacağını ama aynı zamanda da kesin hesapları, iki yıl önceki dönemin bütçe uygulama sonuçlarını gördük. İlk anda bir teklifimiz, söylediğimiz bir önerimiz vardı -hatırlarsanız Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, ilk toplantıda da görüşüldü- o da aslında bütçelerle ilgili kesin hesapların, bütçe uygulama sonuçlarının bütçelerin gölgesinde kaldığıdır. Bu anlamda bu konunun ayrıca, özel olarak görüşülmesi gerektiği ve buna ilişkin bir formül bulunmasıydı. Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu konudaki düşüncemiz bizim çok açık ve net, kesin hesap komisyonunun Plan ve Bütçe Komisyonundan ayrılması ve ayrı bir komisyon içinde görüşülmesi gerekiyor. Bunu söyledik fakat bu bir İç Tüzük değişikliği gerektiriyor, bu anlamda da bir alt komisyon kurulması gerekiyor çünkü bildiğiniz üzere kesin hesaplar aslında daha öncesinde geliyor yani merkezî yönetim bütçesi sunulmadan önce kesin hesap kanunu teklifi geliyor, arkasından da Sayıştay uygunluk bildirimini alıyor. Aslında bunların böyle bir alt komisyon eliyle görüşülmesinin uygun olacağını söyledik, bu önerimiz devam ediyor. Bütçe görüşmeleri sırasında şunu gördük ki aslında genel anlamda bütçeler üzerine odaklanıldı, oysa kesin hesaplar da çok önemli çünkü sonuç itibarıyla önümüzdeki yılın gelirleri ve giderleriyle ilgili izin veriyoruz -bir ön izindir bu sonuç itibarıyla, yasama organı yürütme organına izin veriyor- ama aynı zamanda da o sonuçları denetleyeceğiz. Bu teklifimiz devam ediyor, izleyen yıllarda da bir biçimde kesin hesapların daha ayrıntılı bir şekilde görüşülmesine ihtiyaç var. Yani keşke yapılmış olsaydı çok daha layıkıyla görüşülmüş olurdu diye düşünüyorum.

Bir husus var, önemli bir husus, bunu da belirtmek istiyorum. Şimdi, tabii, bugün Cumhurbaşkanlığımızın bütçesini bitirdikten sonra biraz önce de söylediğim gibi hem bütçeye, arkasından da kesin hesaba maddeler itibarıyla gireceğiz fakat ilginç bir husus var, o da şu: 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesinin (2)'nci fıkrası ödenek üstü giderlerle ilgili, yapılmış olan ödenek üstü giderin bir tamamlayıcı ödenekle karşılanması söz konusu burada. Gene aynı şekilde geçmiş yıllarda da gelen bir husustu bu; bu, tabii, açık ve net bir biçimde

bütçe hakkına aykırı. Nitekim 2018 yılında 2020 yılı bütçesi görüşülürken ve aynı zamanda 2018 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi de görüşülürken Cumhuriyet Halk Partisi olarak Anayasa Mahkemesine gitmiştik bu konuya ilişkin ve Anayasa Mahkemesi kararını verdi. Karar tarihi 28/9/2023, Resmî Gazete’de yayım tarihi 3 Kasım 2023 yani aslında bizim görüşmeler başladıktan sonra. Bu tamamlayıcı ödenek olayının açık ve net bir biçimde Anayasa’ya aykırı olduğuna Anayasa Mahkemesi hükmetti. Şimdi, bakın, gene önümüzde şu anda gelen 2022 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi’nde de 4 milyar 141 milyon 536 bin 298 lira 49 kuruşluk bir ödenek üstü harcama var ve bunun kapsamında tamamlayıcı ödenek var. Bu, açık ve net bir biçimde Anayasa’ya aykırıdır. Bunun biraz sonra da zaten Anayasa’ya... Aynı zamanda Komisyonumuzun da Anayasa’ya uygunluk denetimi yapması için gerekli önergemizi de vereceğiz, gereken şey yapılsın. Bunun madde metninden çıkması gerekiyor, eğer bu işi yapacaksak hukuki bir biçimde yapalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Daha henüz arasından bir ay bile geçmeden bunun burada görüşülmesinin son derece yanlış olduğunu düşünüyoruz; tabii, tekrar konuşacağız yeri geldiği zaman ama öncelikle şu an itibarıyla -dediğim gibi- bu konuyu hem kayda geçirelim, bu konuda gerekli incelemeler de yapılsın... Yani dediğim gibi, eğer gerçekten bütçe hakkı varsa, vatandaşın aldığımız bu hakkı liyakatli bir biçimde kullanacaksak bunu bütün hukuki normlara uygun bir biçimde -anayasalar, yasalar, o normlar hiyerarşisine uygun biçimde- kullanma zorunluluğu vardır. Çok önemli bir husustur, bu kararın göz ardı edilmesi hukuk sistemine ve bizim bütçe görüşmelerine de çok ciddi anlamda sıkıntı getirir, bütçe görüşmelerini sakatlar diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi, öncelikle, müzakerelere başlamak için Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımıza söz vereceğim.

Sayın Başkanım, süreniz otuz dakikadır.

Buyurun lütfen.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (*)

a) Cumhurbaşkanlığı

b) Millî İstihbarat Teşkilatı

c) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği

ç) Diyanet İşleri Başkanlığı

d) Devlet Arşivleri Başkanlığı

e) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı

f) Strateji ve Bütçe Başkanlığı

g) İletişim Başkanlığı

(*) (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri 20/10/2023 tarihli 4’üncü Toplantı Tutanağı’na eklidir.

- ğ) Savunma Sanayii Başkanlığı
h) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
ı) Yatırım Ofisi Başkanlığı
i) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı
j) Finans Ofisi Başkanlığı
k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun kıymetli milletvekilleri, üyeleri, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi ile 2022 yılı Sayıştay raporları üzerine gerçekleştirilen çalışmalar kapsamında bugün Cumhurbaşkanlığı ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların bütçe, kesin hesapları ve Sayıştay raporlarını görüşmek üzere birlikteyiz. Sözlerimin başında, milletimizin geleceğinde söz sahibi olacak nesilleri yetiştirme sorumluluğunu taşıyan öğretmenlerimizin 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü kutluyor, başta eğitim şehitlerimiz olmak üzere ebediyete irtihal eden öğretmenlerimizi -kendi öğretmenlerim de başta olmak üzere- rahmet ve minnetle anıyorum. Plan ve Bütçe Komisyonunda üç haftadır yoğun bir mesai harcanarak gerçekleştirilen görüşmelerin hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bütçe ve kesin hesap kanunu tekliflerine ilişkin Komisyon müzakerelerinin son gününde Cumhurbaşkanlığı ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri ile 2022 yılı kesin hesaplarını müzakere edeceğiz. Cumhurbaşkanlığı; bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarıyla, cumhuriyetimizin asırlık birikimiyle Türkiye Yüzyılı'nı inşa eden stratejik kurumların başında gelmektedir. Cumhurbaşkanlığının 2022 yılı harcaması 5 milyar 363 milyon lira olarak gerçekleştirilmiştir. Cumhurbaşkanlığının 2024 yılı bütçesi 12 milyar 283 milyon lira olarak öngörülmüştür. Bu ödeneğin yüzde 39'u barışı destekleme faaliyetleri ve acil destek giderleri kapsamında diğer kurum ve kuruluşlara aktarılmak üzere, yüzde 9'u hazine yardımı olarak Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle kurulan ofislere aktarılmak üzere, yüzde 52'si ise Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatı ihtiyaçlarında kullanılmak üzere ayrılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı merkez teşkilatına ayrılan kaynak kapsamında Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi'nin giderleri de yer almaktadır. Kütüphanemiz Devletin Arşivleri Başkanlığının sayısallaştırılmış 70 milyon belgesine ve Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının 500 bin kitabının künye bilgisine ve 100 binin üzerinde nadir yazma eserin dijital görüntüsüne ulaşılabilir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın büyük hedeflerle kuruluşuna öncülük ettiği Millet Kütüphanesi, Türkiye'nin en büyük kütüphanesi olmakla birlikte, ilerleyen zamanlarda hem koleksiyon hem de sunulan hizmetler açısından dünyanın sayılı kütüphaneleri arasında olmayı hedeflemektedir. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi bünyesinde yer alan Millet Kütüphanesi, 125 bin metrekarelik alanda 5 bin kişilik oturma kapasitesiyle yedi gün yirmi dört saat hizmet vermektedir. Kütüphanenin koleksiyonunda 2 milyon 360 bin basılı kitap, 2 milyonun üzerinde süreli yayın mevcuttur. Ayrıca, 64 adet veri tabanı içeriğinde 750 bin e-kitap, 7 milyon tez, 77 bine yakın e-dergi olmak üzere toplamda 300 milyonun üzerinde e-kaynak bulunmaktadır. Millet Kütüphanesi açıldığı günden itibaren yaklaşık olarak 4,5 milyon ziyaretçi sayısına ulaşmıştır. Millet Kütüphanesinde ziyaretçi ve öğrencilere ücretsiz olarak çeşitli ikramlarda bulunulmakta, bu kapsamdaki harcamalar Cumhurbaşkanlığının bütçesinden karşılanmaktadır.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; Cumhurbaşkanlığına bağlı olan 8 Başkanlık, 1 Genel Sekreterlik, 4 Ofis ve 9 Politika Kurulu, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin strateji, politika ve önerilerinin geliştirilmesi ve uygulanmasının önemli birer parçasıdır.

Dijitalleşme, çağımızın temel eğilimleri arasında olup hazırladığımız tüm makro politika dokümanlarında ülkemizin dijital dünyaya her alanda hızlı uyumu temel bir öncelik olarak yer almıştır.

Dijital Dönüşüm Ofisi, Türkiye Yüzyılı'nı "dijitalin yüzyılı" yapmak, çağa yön veren bir ülke olmak adına çalışmalarına kararlı ve aralıksız bir şekilde devam etmektedir. "Dijitalin yüzyılı"nda, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde vatandaşlarımıza en üst düzeyde nitelikli, hızlı ve güvenli hizmet sunabilmek için var gücümüzle çalışıyoruz. Nitekim, bu çalışmalarımız sonucunda uluslararası endekslerde ülkemizin üst sıralara yükseldiğini görüyoruz. Ülkemiz, Dünya Bankası Devlet Teknolojileri Olgunluk Endeksi'nde 198 ülke arasında ilk yüzde 35'lik dilime girmiş ve "GovTech Liderleri" olarak nitelendirilen A grubunda diğer 68 ülkeyle birlikte yer almıştır. Avrupa Komisyonu 2023 yılı E-Devlet Kıyaslama Raporu'nda ülkemiz 35 ülke arasında ilk kez 10'uncu sırada yer almıştır. Ayrıca bu raporda ülkemiz, kullanıcı desteği ve dijital posta kutusu alt kırılımlarında 100 tam puan alarak genel sıralamada Fransa, Almanya, Norveç, İspanya, İtalya ve İsveç gibi ülkeleri geride bırakmıştır.

6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan büyük deprem felaketinde vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını karşılamak ve yaralarını sarmak için E-Devlet Kapısı üzerinden sunulan toplam 21 hizmetle yaşanan afetler sırasında kamu yönetiminde dijitalleşmenin ne kadar önemli olduğu bir kez daha görülmüştür. Toplumumuzun her kesiminden vatandaşlarımızı dijitalleşme sürecine dâhil etmek amacıyla 65 yaşından büyük vatandaşlarımız ile engelli vatandaşlarımızın E-Devlet Kapısı şifrelerinin ikamet adreslerine gönderilmesi sağlanmıştır. Yerli otomobilimiz Togg'un akıllı ekranlarından E-Devlet Kapısı'na giriş yapılabilmektedir. Dost ve kardeş ülke Azerbaycan'la iki ülkenin E-Devlet Kapısı entegrasyonunu sağladık. Türkiye'de yaşayan Azerbaycanlı vatandaşlar ile Azerbaycan'da yaşayan vatandaşlarımız hizmetlere E-Devlet üzerinden kolaylıkla erişebilmektedir. Türkiye E-Devlet Kapısı'nda edindiğimiz tecrübe ve birikimimizi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne de taşıdık. Program kapsamında başlatılan projelerin gerçekleşme oranı bugün itibarıyla yüzde 90 seviyesindedir.

Dijital Avrupa Programı'na katılım anlaşması 1 Eylül 2023 tarihi itibarıyla ülkemiz ile Avrupa Birliği arasında imzalanmıştır. Toplam bütçesi 7,5 milyar avro olan programla sanayicilerimiz, KOBİ'lerimiz ve kamu kurumlarımızın dijital dönüşümü desteklenecek ve uluslararası arenada rekabet güçlerinin artmasına katkı sağlanacaktır. Dijitalleşme alanında yapay zekâdan siber güvenliğe, her sektörde yerli, millî ürün ve teknoloji geliştirerek bu ürünleri başta dost ve kardeş ülkelere yaygınlaştırma perspektifiyle Türkiye Yüzyılı'nı "dijitalin yüzyılı" hâline getireceğiz. Dijital Dönüşüm Ofisinin 2022 yılı harcaması 252 milyon 722 bin lira olmuştur. Cumhurbaşkanlığı bütçesinden Ofise 2024 yılında aktarılması öngörülen kaynak ise 293 milyon lira olarak öngörülmüştür.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun saygıdeğer üyeleri; Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, Türkiye'nin yatırım fırsatlarının küresel iş dünyasına tanıtımını, ülkemizdeki uluslararası doğrudan yatırımları artırmayı, bu suretle ekonomimizin büyümesine ve kalkınmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Yatırım Ofisi, uluslararası çapta yürüttüğü tanıtım faaliyetlerinin yanı sıra Türkiye'ye yatırım yapmaya karar vermiş yatırımcılara yatırım sürecinin her aşamasında destek sağlamaktadır. Ayrıca, Türkiye'ye yatırım yapmış mevcut uluslararası yatırımcıların genişleme türü yatırımlarına da destek olmakta ve Türkiye'nin yatırım ortamının iyileştirilmesi için çalışmaktadır.

Ofis tarafından uluslararası düzeyde yürütülen yatırım destek ve tanıtım faaliyetleri çerçevesinde 2022 yılından itibaren ülkemizde toplam değeri 4,5 milyar dolar olan 69 yatırım projesi faaliyete geçmiştir. Bu projelerle yaklaşık 16.800 kişiye istihdam sağlanmıştır. Faaliyete geçen bu yatırımların 43'ü üretime, 12'si AR-GE merkezine, 4'ü lojistik dağıtım merkezine, 2'si bölgesel yönetim merkezine ve 8'i hizmet sektörlerine yöneliktir. Bu projeler Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Rusya, İsviçre, Çin ve İspanya başta olmak üzere 22 ülkeye aittir. Faaliyete geçen bu projelerin yüzde 76'sı ülkemizin ihtiyaç duyduğu yüksek ve orta yüksek teknoloji grubunda bulunmaktadır. 2022 yılının başından itibaren yatırım kararı alınan 65 yatırım projesinin toplam yatırım tutarı 11,1 milyar dolar ve toplam istihdam potansiyeli 14.125 kişidir. Bu projeler Rusya, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, İtalya ve İsviçre başta olmak üzere 19 ülkeye aittir. 2023 yılı Kasım ayı itibarıyla Yatırım Ofisi bünyesinde toplam 287 yatırım projesi takip edilmektedir. Söz konusu projelerin toplam yatırım değeri yaklaşık 62 milyar dolar olup 89 bin civarında kişiye istihdam sağlama potansiyeli bulunmaktadır.

Ofis, özellikle katma değeri yüksek, yeşil ve dijital dönüşümü önceleyen, yüksek teknoloji, nitelikli istihdam sağlayan ve sürdürülebilirlik odaklı yatırımların ülkemize çekilmesi için çalışmalarına devam etmektedir. Mayıs seçimleri sonrası siyasi belirsizliklerin ortadan kalktığı, hazırladığımız plan ve programlarla politika çerçevesinin netleştirildiği, böylece öngörülebilirliğin arttığı bir ortamda uluslararası doğrudan yatırımların önümüzdeki dönemde ivme kazanmasını bekliyoruz.

Yatırım Ofisinin 2022 yılı harcaması 169 milyon lira olmuştur. Cumhurbaşkanlığı bütçesinden Ofise 2024 yılında 507 milyon lira kaynak aktarılması öngörülmüştür.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi, Türkiye'de finans sektörünün etkin bir şekilde ilerlemesini sağlamayı amaçlamakta ve hazırlamış olduğu vizyon ve strateji belgeleri vasıtasıyla sektörün geleceğine ışık tutmaktadır.

Türkiye Yüzyılı vizyonuyla hayata geçirilen İstanbul Finans Merkezi (İFM)'nin bankalar etabı Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın teşrifleriyle 17 Nisan 2023 tarihinde açılmıştır. Yatırım, istihdam, üretim ve ihracat odaklı ekonomi yaklaşımımızın önemli bileşenlerinden birisi olan İFM, 3 kıtanın buluşma noktası olan İstanbul'da yeni bir finansal ekosistem oluşturacaktır.

İstanbul Finans Merkezi portalı, Tek Durak Büro üzerinden kamunun desteğine ulaşarak hizmetlerden hızlı ve kolay şekilde faydalanabilmesi amacıyla 19 Eylül 2023 tarihinde hayata geçirilmiştir.

Yatırımcıların ülkemizde finteklere yapacakları yatırımlara ilişkin yol gösterici bir belge niteliğinde olan Türkiye Fintek Rehberi 2023 yılı Mart ayında yayımlanmıştır.

Finans Ofisi tarafından, katılım finans alanında beşerî sermayeyi, farkındalığı ve finansal okuryazarlığı artırmak üzere 2021 ve 2022 yılında toplamda 3 katılım genç gelişim programı düzenlenmiştir. 2023 yılında ise 6 Şubat depreminden etkilenen genç yeteneklere yönelik olarak Katılım Genç Gelişim Özel Programı gerçekleştirilmiştir.

Ofis, Katılım Finans Derecelendirme Sistemi ve Uluslararası İslami Finans Tahkim Mekanizması'nın kurulması, Kira Sertifikası Garanti Fonunun kurulmasına ilişkin çalışmalarını sürdürmektedir.

Finans Ofisinin 2022 yıl sonu harcama tutarı 71 milyon lira olmuştur. Cumhurbaşkanlığı bütçesinden Finans Ofisine 2024 yılında aktarılması öngörülen kaynak ise 92 milyon liradır.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; İnsan Kaynakları Ofisimiz, ülkemizde, başta kamu hizmetlerinde olmak üzere, verimliliği artırmak ve insan odaklı yönetim kültürüne geçmek için fırsat eşitliğini gözeten, yenilikçi, şeffaf, veriye dayalı, kapsayıcı ve liyakati önceleyen projeleri hayata geçirmeyi hedeflemektedir.

“Yeni Yüzyılın Yetenek Üssü” vizyonuyla ülkemizi dünyada bir cazibe merkezi hâline getirecek çalışmalar sürdürülmektedir. Yükseköğretim mezunlarımızın iş gücü piyasası performansını analiz etmek ve politika önerileri üretilmesine destek olmak amacıyla ÜNİ-VERİ Projesi uygulamaya geçirilmiştir. “Yetenek Kapısı” platformu aracılığıyla 1,6 milyon gencimiz çevrimiçi olarak iş ilanları ve kariyer etkinlikleriyle Türkiye’nin dört bir yanındaki her ölçekten işletmeyle aynı platformda bulunmuştur. 2020’den bu yana OECD tarafından dört yıl üst üste, üye ülkelere örnek uygulama olarak gösterilen Ulusal Staj Programı’yla bu yıl 180 bini aşkın, toplamda ise 440 binden fazla üniversite öğrencimize, çoğunluğu kamuda olmak üzere staj imkânı sağlanmıştır. Dünyada alanının en gelişmiş platformlarından biri olan e-insan mobil uygulaması 2023 Ocak tarihinde OECD tarafından kamu yönetiminde yenilikçi uygulama olarak örnek gösterilmiş ve daha ilk yılında 600 bin kullanıcıya ulaşmıştır. Ayrıca, e-insan uygulaması ve Uzaktan Eğitim Kapısı, Türk Devletleri Teşkilatına üye ve gözlemci ülkelerle insan kaynakları alanında yapılan iş birliği çerçevesinde ilk olarak Azerbaycan tarafından kullanılmaya başlanmıştır.

İnsan Kaynakları Ofisinin 2022 yılı yıl sonu harcaması 75 milyon liradır. Cumhurbaşkanlığı bütçesinden Ofise 2024 yılı harcamaları için 219 milyon lira kaynak öngörülmüştür.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; İslam dininin doğru anlaşılmasına katkı sağlamak ve din konusunda toplumu aydınlatmak üzere kurulan Diyanet İşleri Başkanlığı, çalışmalarıyla ülkemizin birlik ve beraberliğine, insanlığın barış ve huzuruna destek olmaktadır. Toplumun tüm kesimlerine yaygın din eğitimi hizmetini ulaştırmayı kendine hedef olarak belirleyen Başkanlıkça son iki yılda 3,2 milyon Türkçe, 1,1 milyon yabancı dilde eserin ücretsiz dağıtımı yapılmış, 268 e-kitap vatandaşlarımızın istifadesine sunulmuştur. Başkanlık, şubat depremlerinde 25 bini aşkın gönüllü personeliyle afetzedelerin çeşitli acil ihtiyaçlarının giderilmesine katkıda bulunmuş, pek çok alanda milletimizin yardımına koşmuş, cami ve eğitim binalarında toplamda 726 bin vatandaşımızın barınmasını sağlamıştır.

2024 yılında Başkanlık, başta çocuk ve gençler olmak üzere toplumun birçok kesimine yönelik din konularında aydınlatma ve rehberlik yapmaya; çalıştay ve ilmi toplantıların icrasına; kurban, hac hizmetlerine; yurt içindeki faaliyetlerinin yanı sıra yurt dışında din hizmetleri ve din eğitimiyle ilgili işlerini yürütmeye devam edecektir.

Başkanlığın 2022 yılı kesin hesap giderleri 23 milyar 552 milyon liradır. 2024 yılı bütçesi için teklif edilen ödenek tutarı ise 91 milyar 825 milyon liradır.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Türkiye’nin ekonomik ve sosyal kalkınmasını hızlandırmak, kalkınmayı dengeli ve sürdürülebilir kılmak misyonuyla makro dengelerin oluşturulması, konjonktürel gelişmelerin izlenmesi, harcama ve bütçe politikaların geliştirilmesi ve gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalarını sürdürmektedir. 2023 uzun vadeli perspektifini kapsayan On İkinci Kalkınma Planı Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda 31 Ekim 2023 tarihinde onaylanmıştır. Üst politika belgelerinden bir diğeri olan orta vadeli program (OVP) katılımcı bir anlayışla, ilgili tüm taraflarla istişareler sonrasında Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yapılan hazırlıklar çerçevesinde eylül ayının ilk haftasında yayımlanmıştır. Üst politika dokümanlarını daha detaylı hâle getiren ve somut tedbirler ortaya koyan 2024 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, Strateji ve Bütçe Başkanlığımızca ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde hazırlanmış ve Sayın Cumhurbaşkanımızın imzasıyla Resmî Gazete’de yayımlanarak 26 Ekim 2023 tarihli bütçe görüşmelerinin başlangıç oturumunda Kıymetli Komisyon üyelerimizin istifadesine sunulmuştur.

2023 yılında yaşadığımız depremlerin yol açtığı kayıp ve hasarların boyutu, depremden kısa bir süre sonra Başkanlıkça hazırlanan çok kapsamlı bir raporla ortaya konulmuştur. Raporla dirençli kentler oluşturma hedefimiz doğrultusunda önemli veriler üretilmiş, tespitler yapılmış ve afet sonrası yol haritasının oluşturulmasına katkıda bulunulmuştur. Her iki yılda bir OECD Ekonomi ve Kalkınmayı İnceleme Komitesi tarafından hazırlanan Türkiye İnceleme Raporu şubat ayında Strateji ve Bütçe Başkanlığımız ile Hazine ve Maliye Bakanlığımız eş koordinatörlüğünde başarıyla müzakere edilerek tamamlanmış ve OECD tarafından yayınlanmıştır.

2023 Yılı Yatırım Programı ocak ayı içinde yayımlanmıştır. Programdaki toplam proje tutarı 4,1 trilyon TL olmuştur.

Kamu kaynaklarının daha etkili, ekonomik ve verimli kullanımına katkısı açısından Sayıştay raporlarında yer verilen bulguların gereklerinin yerine getirilmesi hususunda gerekli hassasiyeti gösteriyoruz. Strateji ve Bütçe Başkanlığı bünyesinde kurduğumuz birim vasıtasıyla merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idarelerine ilişkin denetim raporlarında tespit edilen bulguların çözümüne ilişkin süreçleri yakından takip ediyoruz. Nitekim, ilk yaptığım sunuşta da ifade etmiştim, bu takibin de etkisiyle bulgularda yıl itibarıyla ciddi bir düşüş olduğunu ifade etmek isterim.

Devlet yardımlarının etkin bir şekilde izlenmesi için Devlet Yardımları İzleme Sistemi'nin kurulum çalışmaları 4 pilot kurum bazında başlatılmıştır. Sistemin kurulum çalışmalarının 2024 yılının ilk çeyreğinde tamamlanması, ardından devlet yardımı uygulayan tüm kurumları kapsayacak şekilde 2024 yılı sonuna kadar yaygınlaştırılması planlanmaktadır.

Strateji ve Bütçe Başkanlığının 2022 yılı kesin hesap gideri 1 milyar 914 milyon lira olmuştur. 2024 yılında Başkanlık bütçesi için 217 milyar 183 milyon lira ödenek öngörülmüştür. Bu ödeneğin 215 milyar 332 milyon lirası yıl içinde kurumlara aktarılacak olan yedek ödeneklerden oluşmaktadır.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte kurulan ve Türkiye markasını güçlendirme misyonuyla yola çıkan Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, stratejik iletişim yaklaşımıyla ulusal ve uluslararası düzeydeki temel meselelere ilişkin Türkiye'nin tezlerini ve iddialarını ortaya koymaya yönelik kamusal iletişim politikalarını belirlemektedir. Başkanlık, kamuoyunu doğru bilgilendirmeye ve dezenformasyonla mücadeleyle yönelik çalışmalar yürütmektedir. 2023 yılı Kasım ayı itibarıyla toplam CİMER başvuru sayısı 7 milyona ulaşmıştır. Ayrıca "Deprem Acil" butonu CİMER'de vatandaşlarımızın kullanımına açılmıştır.

Basın Kartı Yönetmeliği değişikliğiyle internet haber siteleri Basın Kartı Yönetmeliği kapsamına dâhil edilerek şartları sağlayan internet haber sitesi çalışanlarının basın kartı alması sağlanmıştır. Ayrıca, basın kartlarının geçerlilik süresi on yıl olarak değiştirilmiştir. 2023 yılı Kasım ayı itibarıyla İletişim Başkanlığınca toplamda 19.859 basın kartı verilmiştir. Başkanlık, ülkemizin yürüttüğü etkin dış politika çerçevesinde ulusal ve uluslararası kamuoyunda olumlu ve gerçekçi bir Türkiye algısını tahkim etmek için etkin bir kamu diplomasisi stratejisi oluşturmak, yürütmek ve koordinasyonunu sağlamak amacıyla 2024 yılında da çalışmalarını sürdürecektir. İletişim Başkanlığının 2022 yılı kesin hesap giderleri 1 milyar 969 milyon liradır. 2024 yılında Başkanlığa toplam 4 milyar 127 milyon lira ödenek tahsisi öngörülmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; tarihî ve kültürel mirası koruyarak geleceğe taşımada öncü bir kurum olma vizyonu ile hareket eden Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı çağdaş müzecilik uygulamaları, modern restorasyon teknikleriyle tarihî eserlerin gün yüzüne çıkartılması ve uluslararası tanınırlığın sağlanmasında önemli bir yere sahiptir. Topkapı Sarayı'nın paha biçilmez koleksiyonunun sergilendiği "Mukaddes Emanetler Dairesi" on altı yıl aradan sonra yeniden düzenlenerek eser sayısı 60'tan 300'e çıkarılmıştır. Sarayda inşa edilen son yapı olan Mecidiye Köşkü yüz altmış beş yıl sonra

tarihinde ilk defa ziyaretçilerle buluşmuştur. Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı tarihî mirasımızı dünyanın çekim merkezi hâline getirmek şiarıyla hareket etmektedir. Bu kapsamda, Başkanlık himayesindeki tarihî ve kültürel yapıları ziyaret edenlerin sayısı 2023 yılı Ekim sonu itibarıyla 5,3 milyon kişiye ulaşmıştır. 2023 yılı sonunda Topkapı Sarayı Seririyat Binaları, Yıldız Sarayı Şale Köşkü, Dolmabahçe Sarayı Kristal Merdiven, Beylerbeyi Sarayı restorasyonu Başkanlıkça tamamlanması öngörülen önemli projelerdir.

Başkanlığın 2022 yılı kesin hesap gideri 465 milyon 267 bin lira olmuştur. Başkanlığın 2024 yılı bütçesinde 1 milyar 900 milyon 146 bin lira ödenek öngörülmüştür.

Sayın Başkan Değerli Komisyon üyeleri; Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Devleti'nden ülkemize miras kalan gönül coğrafyasındaki arşivleri Başkanlığın envanterine kazandırmak, arşivcilik alanında tecrübesini diğer arşivlere aktarmak ile uluslararası iş birliklerimizi güçlendirmek amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Başkanlık, güvenilir kaliteli ve hızlı erişilebilen arşiv hizmetlerini sunmak ve kamu belge yönetimini geliştirmek amacıyla yürüttüğü faaliyetlerinin temel eksenini vatandaş odaklı hizmet sunma olarak belirlemiştir. Devletimizin temel hedeflerinden biri olan dijital dönüşüm çalışmaları kapsamında Başkanlık son beş yıllık dönemde yaklaşık 20 milyon belgeyi dijital ortama aktarmıştır. Dünyada az sayıda arşivin sahip olduğu nicelik ve nitelikte arşiv belgesini uhdesinde barındıran Başkanlık son beş yıllık dönemde 12 milyon belgenin tasnifini gerçekleştirerek hizmete sunmaya hazır hâle getirmiştir. Başkanlık, uluslararası iş birliklerimizi güçlendirmek amacıyla 73 ülkeyle arşivler arası iş birliği protokolü imzalamıştır. Bu kapsamda yapılan çalışmalar neticesinde tarihimize ilgilendiren belgeler tespit edilerek millî arşivimize kazandırılmıştır.

Devlet Arşivleri Başkanlığının 2022 yılı kesin hesap giderleri 225 milyon 393 bin lira olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılı bütçesi için 857 milyon 823 bin lira ödenek öngörülmüştür.

Sayın Başkan değerli üyeler; ülkemiz, savunma sanayisinde bir devrim gerçekleştirmiş ve tam bağımsızlığa giden yolda artık takip eden değil takip edilen bir ülke konumuna ulaşmıştır. 2022'de savunma sanayisi sektöründe sadece 56 firma faaliyet gösterirken bugün bu sayı 3 bini aşmış, 62 olan proje sayısı 850'yi geçmiştir. Savunma sanayisi projelerimiz 16 kat artışla 90 milyar doların üzerinde bir büyüklüğe ulaşmıştır. 2002 yılında savunma sanayi alanında AR-GE'ye ayrılan bütçe sadece 49 milyon dolarken bugün yıllık 2 milyar doları geçmiştir. 2002 yılında 248 milyon dolar olan ihracatımız ise 2023 yılı sonu itibarıyla 6 milyar dolara ulaşması beklenen bir seviyededir. 2023'te dünyanın ilk SİHA gemisi, ülkemizin en büyük askeri gemisi olan çok amaçlı anfibi hücum gemimiz TCG ANADOLU Deniz Kuvvetleri Komutanlığına teslim edildi. Yüzde yüz yerli tasarım ilk millî savaş gemimiz olan MİLGEM Projesi'nde TCG Heybeliada, TCG Büyükada, TCG Burgazada ve TCG Kınalıada Deniz Kuvvetlerimizin hizmetine sunuldu.

İlk millî muharip insansız deniz aracımızın seri üretimine başlandı.

Millî muharip uçağımız KAAN'ın ilk uçuşunun bu yıl sonuna kadar gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Bayraktar KIZILELMA insansız savaş uçağımız ilk uçuşunu yaparak bu alanda dünyada öncü oldu. Uçağımızın uçuş manevra testleri ve mühimmat entegrasyonlarına devam edilmektedir.

Türkiye'nin ilk jet motorlu uçağı HÜRJET ilk uçuşunu yaptı.

Çok maksatlı anfibi hücum gemimiz TCG ANADOLU'ya iniş kalkış özelliğine sahip olacak ve dünyada bu açıdan ilk olma özelliğine sahip Bayraktar Türkiye Büyük Millet Meclisi-3 SİHA ilk uçuşunu gerçekleştirmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Süre dolmuştur, ilave beş dakika süre ekleyeceğim.

Buyurun lütfen.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Biraz daha uzun verirseniz...

Yeter mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yeter, yetmezse ekleriz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Ben daha cömert davranırdım Başkanen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Devir değişti Başkanım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Evet, anlaşılan devir değişti.

Yerli ve millî ilk helikopter motorumuz TS1400'le GÖKBEY ilk uçuşunu 2023 yılında yaptı. GÖKBEY helikopterlerinin teslimatları yakın zamanda başlayacaktır.

Güvenlik güçlerinin taarruz ve taktik keşif helikopteri ihtiyacının karşılanması için geliştirilen ATAK helikopterlerini Filipinler'e ihraç ederek ilk kez yurt dışına açıldık.

Ağır sınıf taarruz helikopteri ATAK-2 ilk uçuşunu 23 Nisan 2023'te yaptı.

Zırhlı Amfibi Hücum Aracı (ZAHA) Projesi'nde TSK'ye ilk teslimat yapıldı.

SOM ve ATMACA füzelerinde kullanılacak turbo jet motorunun ilk teslimatı 2023 yılında gerçekleştirildi ve seri üretimine başlandı.

Açık irtifa hava savunma sistemimiz KORKUT geliştirildi ve seri üretimine geçildi.

Dünyada ilk kez bir SİHA'dan, AKINCI SİHA'dan seyir füzesi ÇAKIR atıldı.

Gemilerin konum ve rota bilgilerinin elde edilmesini sağlayacak KILIÇSAT küp uydu ve İMECE yer gözlem uydusu Nisan 2023'te uzaya fırlatıldı.

Yerli ve millî sonda roketi 136 kilometre irtifaya çıkarak uzayın sınırı kabul edilen 100 kilometre çizgisini aşan ilk aracımız oldu.

Savunma sanayisinde girişim sermayesi yatırımlarını desteklemek amacıyla Yenilikçi ve İleri Teknolojiler Katılım Girişim Sermayesi Yatırım Fonu kuruldu. Fon'un orta vadede 1 milyar lira büyüklüğe ulaşması beklenmektedir.

Önümüzdeki yıl, milletimizin göğsünü kabartan yeni savunma sanayisi başarılarıyla ve yenilikçi projelerle ekosistemimizi güçlendirmeyi sürdüreceğiz. Başkanlığın 2022 yılı kesin hesap harcaması 252 milyon liradır. 2024 yılı bütçesinde kurumun harcamaları için öngörülen 837 milyon 52 bin lira ödeneğin yanı sıra, proje harcamaları için Savunma Sanayii Destekleme Fonu'na aktarılmak üzere 78 milyar 852 milyon lira kaynak öngörülmüştür. Bu tür kuruluşlarımızın bütçeleri değerlendirilirken kurumun kendisi için ayrılan ödenek ile proje desteklemek için verilen ödeneği birlikte değerlendirmekte fayda var.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT) Başkanlığı devletimizin sahada ve masada sahip olduğu güçlü konumun tesisi ve korunmasında köklü devlet geleneğimizin önemli bir parçası konumundadır. MİT, terörle mücadele, istihbarata karşı koyma, dış istihbarat, teknik istihbarat ve siber istihbarat alanlarında ürettiği istihbari verinin devlet politikasına dönüşebilecek kalitede ve öngörüle olmasını esas almaktadır. Teşkilat, bu zorlu süreçleri olağanüstü bir başarıyla yöneterek ülkemizdeki güvenlik altyapısının ana unsurlarından biri olduğunu her fırsatta kanıtlamıştır.

Ülkemiz uzun yıllardır PKK/KCK, FETÖ, DEAŞ, El Kaide ve DHKP-C gibi farklı ideolojilere ve dış desteğe sahip terör örgütleriyle eş zamanlı olarak mücadele etmektedir. Teşkilat, PKK/KCK'nın yöneticilerine yönelik nokta operasyonlarıyla çok sayıda kadroyu etkisiz hâle getirmiştir.

MİT tarafından uluslararası düzlemde sürdürülen çalışmalarda FETÖ'nün terör örgütü niteliği tüm muhataplar nezdinde vurgulanmış ve örgütün faaliyet gösterdiği ülkeler açısından arz ettiği tehdit hakkında farkındalık yaratılmıştır.

Süreç içerisinde FETÖ'nün mahrem yapılanmaları ile gizli haberleşme yöntemlerini deşifre ederek örgütü görünür kılan MİT, özellikle yurt dışında faaliyet gösteren sorumlu düzeydeki FETÖ mensuplarının ülkemize iadesini sağlayarak mücadeleyi uluslararası boyuta taşımış, FETÖ mensuplarına dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar devletimizin takibinde olduklarını hissettirmiştir.

DEAŞ'ın ülkemizdeki eylem arayışlarının ortaya çıkarılması, üst düzey örgüt yöneticilerinin ele geçirilerek örgütün Suriye sahasındaki yapılanmasının deşifre edilmesi ve millî güvenliğimize zarar vermesinin önüne geçilmesi MİT'in radikal terör örgütleriyle mücadele alanındaki çalışmalarına örnek teşkil etmektedir.

MİT, Suriye sahasında insan istihbaratından teknik istihbarata kadar geniş bir yelpazeyi koordineli ve etkin kullanma yetisini ortaya koymuştur. Suriye'de edindiği tecrübeden çatışmaların yaşandığı diğer bölgelerde de istifade etmiştir. Teşkilatımız, Sudan ve Haiti gibi uzak coğrafyalardan vatandaşlarımızı kurtararak dünya ölçeğinde güvenlik anlayışına sahip bir istihbarat kuruluşu olduğunu da kanıtlamıştır.

Teşkilat, devletimizin menfaatlerinin söz konusu olduğu uzak ve yakın her coğrafyada yürüttüğü istihbari faaliyetleriyle ülkemizi bölgesel ve küresel arenada rekabet edebilir düzeye ulaştırmayı ve dünya çapındaki istihbarat kuruluşları arasında yer almayı sürdürecektir.

Teşkilatın 2022 yılı harcaması 5 milyar 937 milyon 445 bin lira olmuştur. Teşkilata 2024 yılı bütçesinde toplam 17 milyar 447 milyon 418 bin lira ödenek tahsisi öngörülmüştür.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği millî güvenliğin sağlanması ve millî hedeflere ulaşılması amacıyla iç ve dış güvenlik ile savunma siyasetine ilişkin harekât tarzlarına ait esasları kapsayan Millî Güvenlik Siyaseti Belgesi'ni hazırlamaktadır.

Genel Sekreterlik, iç ve dış güvenlikle ilgili olarak yurt içi ve dışında meydana gelen gelişmeleri takip ve analiz ederek millî güvenliğimize ilişkin politika önerilerini içeren stratejik değerlendirme raporları oluşturmaktadır. Ayrıca, savunma siyasetine ilişkin mevzuatın kendisine vermiş olduğu yetkiler dâhilinde faaliyetlerini yürütmektedir.

MGK Genel Sekreterliğinin öncülüğünde Türk Devletleri Teşkilatına üye ve gözlemci üye ülkelerin Millî Güvenlik Kurulu Sekreterleri toplantıları da başlamıştır. Genel Sekreterliğin 2022 yılı kesin hesap gideri 80 milyon 662 bin lira olmuştur. Genel Sekreterlik için 2024 yılı bütçesinden 286 milyon 61 bin lira ödenek öngörülmüştür.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; konuşmamı burada sonlandırırken Plan ve Bütçe Komisyon Başkanımıza ve değerli milletvekillerimize görüş, katkı ve önerileri için şimdiden teşekkür ediyorum.

Cumhurbaşkanlığı ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların bütçe ve kesin hesaplarının ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyor, hepimizi bir kez daha saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığı Yardımcımızın konuşmasından sonra müzakerelere başlıyoruz.

Öncelikle gruplar adına konuşmalar yapılacak, akabinde Komisyon üyelerinin ve sonrasında Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz taleplerini karşılayacağız.

İlk olarak Cumhuriyet Halk Partisiyle başlayacağız. Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Karabük Milletvekili Sayın Cevdet Akay, HEDEP Grubu adına Muş Milletvekili Sayın Sezai Temelli, İYİ Parti Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Ümit Özlale, Saadet Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Selim Temurci, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı, AK PARTİ Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Yaşar Kırkpınar konuşacaklardır.

Değerli milletvekilleri, gruplar adına konuşmalar yirmi dakikadır. Konuşmanızı tamamlayamamanız durumunda ilave iki dakika süre vereceğim ve herhangi bir süreyi de bir daha uzatmayacağım.

Çok teşekkür ediyorum.

Eğer sükûneti sağlarsak müzakereleri daha sağlıklı bir ortamda sürdürebiliriz diye düşünüyorum.

Öncelikle Karabük Milletvekili Sayın Cevdet Akay'a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Akay.

Süreniz yirmi dakikadır.

CEVDET AKAY (Karabük) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcım, çok değerli bürokratlar, çok kıymetli hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bütçemizin hayırlı sonuçlar doğurmasını temenni ediyorum.

Ben de öncelikle bir öğretmen çocuğu olarak Öğretmenler Günü'nü kutluyorum. İnşallah, öğretmenlerimize verilen sözlerin yerine getirilmesini bekliyoruz; atamalarımızı bekliyoruz, mülakatın kalkmasını bekliyoruz ama maalesef Öğretmenler Günü'nde, bugün kötü bir haber aldık. Niçin bunu söylüyorum? Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcım, Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi görüşmesinde Sayın Bakana atamayla alakalı bir soru sormuştum. Ben gelen cevabı size aynen okumak istiyorum: “Anılan yönetmeliğin ‘KPSS’nin geçerlilik süresi’ başlıklı 11’inci maddesinde ‘KPSS, sonuçların açıklanmasından itibaren iki yıl süreyle geçerlidir. Ancak, öğretmen adayları için KPSS’de elde edilecek puanın geçerlilik süresi bir yıldır. Yeni bir sınavın yapılamaması durumunda ise sınav sonuçları, bir sonraki sınav sonuçlarının açıklanmasına kadar geçerli olmaya devam eder.’ hükmü yer almaktadır. Öğretmen adayları için KPSS’de elde edilecek puanın geçerlilik süresi bir yıl olduğu belirtilmiş olduğundan 22/10/2023 tarihinden itibaren 2022 KPSS sınavının geçerliliği kalmamıştır. Bu nedenle, 2022 KPSS puanıyla öğretmen atamasının yapılabilmesine olanak bulunmamaktadır.” Bu cevap Milli Eğitim Bakanlığımızdan resmî olarak elimize ulaştı. Tabii ki üzücü bir haber ama bunu telafi etme şansımız var, önümüzdeki hafta Plan ve Bütçe Komisyonuna torba yasa teklifi gelecek. Geçici bir maddeyle 1 kereye mahsus bu sınav sonucunun uzatılmasını ve atanamayan öğretmenlerimizin atanmasını sağlanmasını bütün öğretmenlerimiz adına buradan talep ediyorum.

Bütçenin geneli ve Cumhurbaşkanlığı bütçesi üzerinde konuşmadan önce kısa bir siyasi değerlendirme yapmak istiyorum. “Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçe hakkını kullanabiliyor mu?” sorusunun yanıtı yıllardır olumsuz ama sanırım hiç bu kadar olumsuz olmamıştı. Bütçe hakkının korunması demek aslında vatandaşın korunması demek. Vatandaşlar kamu hizmetlerinin üretilmesinde bir katkı sunuyor, vergi veriyor; çok doğal hakkı olarak da bu ödediği verginin karşılığında da harcamaların nereye, nasıl yapılacağını bilmek istiyor fakat bu hakkımız Türkiye Büyük Millet

Meclisinin elinden alınmış durumda, hiçbir değişiklik olmadan bu kapıdan geldiği hâliyle geçiyor; biz burada mücadele veriyoruz, Sayın Başkanım da defalarca ifade etti, Komisyon üyelerimiz vekillerimiz de. Burada önerilerimiz konusunda bir değişiklik yapmayı şu ana kadar beceremedik Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım ama Komisyon Başkanımızın da ifadeleriyle, en azından bir sonraki bütçe döneminde görüşlerimizin, temennilerimizin dikkate alınacağını umuyor, bu tip düzeltmelerin yapılmasını mutlaka buradan talep ediyoruz.

Enflasyonla mücadelede yalnızca söylemde kalındı, gerçekte böyle bir mücadelenin yapılmadığını, asıl meselenin enflasyonu araç gibi kullanmak olduğunu söylemek mümkün. Türk lirasının iç değer kaybı dış değer kaybından yüksek olduğu sürece gelirler yükseliyor, gayrisafî yurt içi hasılda da yüksek çıkıyor ve ekonomi büyümüş görünüyor.

Bütçenin hazırlanması sürecinde kılavuzluk edecek olan temel belgelerden olan orta vadeli planların kalkınma planlarıyla uyum içerisinde olmadığını gördük. Mevcut OVP'nin de Türkiye'nin sorunlarını çözme perspektifi olmadığı gibi makroekonomik dengeleri gerçekçi ve kendi içerisinde tutarlı değil maalesef.

Fikirler birbiriyle çarpışmadıkça hakikate ulaşmak mümkün değil. Eskiler "Barıkayihakikat müsademeyiefkârdan çıkar." derdi yani gerçeğin ışığı fikirlerin çarpışmasından doğar. Bugün yüce Meclisimizin çatısı altında 15 siyasi parti, 6 siyasi parti grubu var yani fikirlerin çarpışması için ideal bir zemin var, çok seslilik var. Bu zemine ihtiyaç vardı fakat uygulamaya baktığımız zaman bunun altında 2018 yılında yürürlüğe konulan bu sistemdeki bozukluk nedeniyle parlamenter sistemin yeterince güçlü bir şekliyle çalıştırılmadığı da muhakkak ve gerçek.

Bugün Cumhurbaşkanlığı ve Cumhurbaşkanlığına bağlı kuruluşların 2024 yılı bütçelerini, kesin hesaplarını ve Sayıştay raporlarını görüşmek için bir aradayız fakat bu kuruluşu konuşmadan önce asıl konuşmamız gereken konu Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ülkemize verdiği sorunlar yani ne gibi sorunlar verdi, kısaca başlıkları hâlinde söyleyeceğim: Demokrasiyi zedeledi, adaleti tahrip etti, hukuku zedeledi, ekonomik bozukluklara sebep teşkil etti, maliyeyi tahrip etti, gelir dağılımındaki bozukluğu daha da ileri safhalara götürdü, eğitim sisteminde bozulmalara sebep teşkil etti, tarımla ilgili sıkıntılar meydana geldi, çevreyle ilgili yeterli hassasiyet gösterilemedi, sosyal yaşamda düzensizlikler ve bozukluklar meydana geldi, özellikle demografik yapı hakikaten çok bozuldu hep bakanlık bütçelerinde de gündeme getirdik, özellikle sığınmacı ve göç olayları nedeniyle ülkemizin demografik yapısındaki bozukluktan çok endişe duyuyoruz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım ve bu konuyla ilgili önlemlerin had safhada alınması, uygulanması ve burada topyekûn ülke olarak beraber hareket etmemizin gerektiğini de bir daha vurguluyorum enflasyon inmedi, tek haneli rakamlara inme hedefleri var fakat mümkün görünmüyor; halkımız daha da yoksullaştı, halkımızın cebindeki kara delik daha da büyüdü.

Yine, 2018 yılından bugüne bazı kalemlerle ilgili size bir bilgi vereceğim, ekonomik bozukluk, ekonomik sıkıntının nasıl had safhaya geldiğiyle ilgili. 2018 yılında geniş tanımlı işsizlik yüzde 17,6'ydı, bugün 21,8; 2018 yılında geniş tanımlı işsizlik sayısı 5 milyon 981 bindi, bugün 8 milyonu aşmış durumda, 8 milyon 273 bin. 2018 yılında enflasyon yüzde 15,39'du, bugün 61,5; yaşanan enflasyonun çok daha yüksek olduğu muhakkak, gerçek, bunu hepimiz biliyoruz. Dolar kuru aynı yıl 4,66'ydı, bugün 28,82; Euro kuru 5,41'di, bugün 31,42. Net döviz rezervimiz 27,9 milyar dolardı, bugün eksi 56,7 milyar dolar; brüt rezervler yüksek olmasına rağmen esas olan net rezervlerdir biliyorsunuz, burada da iyi durumda değiliz. Gram altın 190,48 liraydı, bugün 1.848 lira. Yine, böyle devam ediyor kalemler.

En son, 2018 yılında kilogramı 3,84 olan biberin fiyatını da 30 lira olarak bugün görüyoruz. TÜRK-İŞ'in açıkladığı verilere göre 4 kişilik bir ailenin karnını doyurabilmesi için 13.334 lira, ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için de yani yoksulluk sınırı olarak da 44 binin üzerinde bir rakam belirtiliyor.

Bir de Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, İletişim Başkanlığına değinmek istiyorum biraz. Bu kurumun tabii ki Cumhurbaşkanlığı bünyesinde -az önce siz de saydınız- çok önemli görevleri var, biz Dışişleri Bakanlığı bütçesini görüşürken de bunu ifade ettik. Özellikle dış ilişkilerde beraber hareket etmek, önemli konuların Dışişleri Bakanlığı bürokratları, Bakanı tarafından açıklanmasında fayda var. Ülkemiz için çok önem taşıyan konuların bazılarında direkt bu Başkanlık vasıtasıyla açıklamalar yapıldığını görüyoruz, bunu doğru bulmuyoruz. Dışişleri Bakanlığımız bünyesinde hakikaten çok kaliteli bürokratlar var, yeni bir yönetimle de yoluna devam ediyor; bu konulara Bakanlığın özellikle dikkat etmesini istiyoruz. Ayrıca şunu da sormak istiyorum: Seçim süresi boyunca bu Başkanlığın harcamasında neden büyük bir artış meydana gelmiştir, bunun sebebi nedir? Bununla ilgili net bir açıklama yaparsanız sevinirim.

Kısa bir siyasi değerlendirmeden sonra, öncelikle Cumhurbaşkanlığı bütçesinin kısaca kendi içerisindeki bütçe yorumunu yapmak istiyorum. Bütçeniz 12 milyar 283 milyon, genel bütçenin yani 11 trilyon 89 milyarın binde 1'ine tekabül ediyor, geçen yıla göre de yüzde 85'lik bir artış olmuş, 6 milyar 637 milyondan buraya gelmiş. Burada da diğer bakanlıklarda da gördüğümüz gibi program dışı giderleri burada da görüyoruz; bunun da yedek akçeler olduğunu gördük diğer programlara yardım etmeyle ilgili, alakalı fakat bakanlıklarda bu program dışı giderler elastiki bir şekilde kullanılıyor programa bağlanmadan, bu bir keyfiyet hâline gelmiş Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Yani eskiden olduğu gibi bütçe içi fonlar, bütçe dışı fonlar gibi bütçenin kendi içerisinde de "programa bağlı ve program dışı giderler" şeklinde bir ikililik olmuş. Bütçe disiplini açısından ve kontrol ve denetim açısından bunu sağlıklı bulmuyoruz. Burada da Cumhurbaşkanlığının programıyla ilgili bütçe rakamı 5 milyar 406 milyon yani genel bakanlık, Cumhurbaşkanlığı bütçesinin yüzde 44'ü, dış politikayla ilgili ayrılan bütçe de yüzde 35'ine tekabül ediyor. Bu iki program bütçenin yüzde 79-80'ine aşağı yukarı ulaşıyor. Fakat alt detaylara baktığımız zaman şehircilik ve afet yönetimiyle ilgili ve sanayinin geliştirilmesiyle ilgili programlara çok düşük bütçe rakamları ayrıldığını gördük, sırasıyla 477 milyon ve 507 milyon. Buradaki desteklerin bütçeden artırılmasında fayda görüyoruz. Savunma sanayisiyle ilgili -az önce siz de ifade ettiniz- program başı ödeneklerle savunma sanayisinin desteklenmesini, ödeneklerin arttırılmasını, geliştirilmesini biz de olumlu buluyor ve destekliyoruz. Personel gideri bütçenizin yüzde 18'ine tekabül ediyor, cari transferlerin 1,588'i hazine yardımı.

Yine, hane halkı ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler var Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Bütün bakanlıklarda kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla ilgili ödenekler var, topladığımız zaman bunlar muazzam bir büyüklük oluşturuyor. Yine hane halkı ve işletmelere yapılan yardımlar var. Biz bunların nerelere, nasıl yapıldığını; bu firmaların, bu işletmelerin, bu kurumların neler olduğunu merak ediyoruz. Siz de bu yardımın detayıyla ilgili bize bilgi verirseniz seviniriz. Sermaye giderleri kalemi içerisinde yani 1 milyar 345 milyonluk tutarın içerisinde 680 milyonluk bir menkul büyük onarım gideri var yani menkullerle ilgili bu kadar büyük bir onarım nedir? Biz merak ettik, 680 milyonluk bir tutar bütçede teklif edilmiş, bu da sermaye giderleri içerisinde görünüyor. Bunun detayıyla ilgili bilgi alabilirsek seviniriz. Bir de 390 milyonluk sermaye giderinin de dağılımı nedir? Nerelere, nasıl yatırım yapılacağıyla ilgili bilgi vermenizi rica edeceğiz.

Burada, Cumhurbaşkanlığı bütçesinde önemli bir konu var. İdari İşler Başkanlığına verilmiş bir yetki var, İdari İşler Başkanlığının talebiyle veyahut da Cumhurbaşkanlığının kullanımına verilmiş gayrimenkul ve menkul malların tahsisleriyle ilgili bir ihtiyaç hasıl olduğunda Başkanlığın talebiyle kamu

kurumlarından ve yüzde 50'si kamu kurumlarına ait olan yerlerden yardım alınabiliyor. Geçtiğimiz yıl bu tip ne kadar yardım alındı? Çünkü bu da gizli bir bütçedir, böyle bir harcama yapıldı mı veya bu yıl yapılacak bir harcama var mı? Bunu da buradan ifade edeyim.

Savunma sanayisiyle ilgili bilgileri söylemiştik. Yine siz az önce ifade ettiniz, bağlı başkanlıklarla ilgili yapılan çalışmalar; hakikaten güzel olumlu çalışmalar var, ilgili ödenekler ayrılmış. Ben genel bütçeyle ilgili olarak devam etmek istiyorum. Şimdi, 2024 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe büyüklüğü 11 trilyon 89 milyar, bunun 8 milyar 437 milyonluk vergi gelirleriyle karşılanması bekleniyor fakat aradaki açık da 2 trilyon 651 milyarlık bir açık; bütçe açığı muazzam bir açık, genel bütçe büyüklüğünün yüzde 29'una tekabül ediyor. Bu oran hakikaten rahatsız edici bir oran, geçen yıla göre de yüzde 62 artmış, geçen yılda 1,632'ydi. Buradaki sıkıntı şu: Geçen yıl bütçe tahsisi teklifi yapıldığı zaman başlangıç ödeneğe göre tahmini bütçe açığındaki gelişmelere bağlı olarak bir net borçlanma limitiyle ilgili Cumhurbaşkanlığına bir yetki verdik. Yani şimdi tahmini açığın 1,632 civarında olacağı söyleniyor, bu yetkiye göre de eski kanundaki maddeye ilaveten Cumhurbaşkanına 3 kat borçlanma yetkisi verdik, bu rakam da 2 trilyon 186 milyarlık bir rakama tekabül etmişti yani hakikaten çok büyük bir rakamdı. Şimdi, bakıyoruz, buradaki açığımızı tahmin ediyoruz; işte, 2 trilyon 600 milyar civarında bir açık tahmin ediyoruz. Geçici maddeyle verilen bu yetki tekrar kullanılacak mı? Çünkü mevcut duruma baktığımız zaman, bu mevcut bütçenin ek bütçeyle 2024 Haziranında veya Temmuzunda tekrar karşımıza geleceğini düşünüyorum. Bu yetkinin kullanılmamasını özellikle buradan talep ediyoruz. Gerçekten, eğer kullanılacak olsa 8 trilyon 768 milyarlık bir rakam olacak, aynı geçici maddeyle ilgili olarak, kullanılırsa 8 trilyon 768 milyar; bu, mevcut bütçemizin yüzde 79'una tekabül ediyor yani resmen ikinci bir bütçe gibi. Bu borçlanma yetkisinin mutlaka kısıtlanması, kanunda -eskiden olduğu gibi- Maliye Bakanlığımıza yüzde 5, Cumhurbaşkanlığına yüzde 5 şeklinde uygulanmaya devam edilmesi, kat uygulamalarından vazgeçilmesi... Onun için de bütçedeki kaynakların etkin bir şekilde kullanılıp ilgili tasarruf tedbirleriyle, en azından burada öngörülen bütçe açığının üstüne çıkılmamasını önemli buluyoruz. Bunu buradan ifade etmek istedim.

Bu bütçenin en önemli kronik sorunlarından biri de faiz giderleri, 1 trilyon 254 milyar, çok ciddi bir rakam. Bu faiz gideri 2023 yılında 646 milyarmış, yüzde 94'lük bir artışla bu rakamlara gelmiş. Bütçe büyüklüğüne oranladığımız zaman, bütçenin yüzde 11,3'üne tekabül ediyor, vergi gelirlerinin ise yüzde 14,86'sına tekabül geliyor. Biz bu bütçede borç ve faiz sarmalına girmiş durumdayız yani biz bu faiz giderlerinden bir an önce kurtulmak zorundayız Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Kurtulmadığımız müddetçe de bizim bütçe disiplini sağlamamız, rahatlamamız, ekonomiyi rahatlatmamız mümkün değil. Tabii ki bunun için neler yapılması lazım? Üretimi artırıcı, istihdamı artırıcı, ihracatı geliştirici projelerin hayata geçmesi lazım. Siz de bunları sürekli vurguluyorsunuz.

En son, yine, ihracatçılar için kurumlar vergisiyle ilgili avantajlar sağlayacağınızı da ifade ettiniz. Yine, biz burada bir bütçe toplantısında, ihracat gelirlerinin kurumlar vergisi yüzde 20'den yüzde 25'e çıktığında -eskiden yüzde 19'du- yüzde 5 iskontoyla yüzde 20 olsun yani yüzde 1 maliyet arttı, artırmayalım demiştik. Şimdi, siz tekrar yüzde 5 indirmeyi düşünüyorsunuz. En azından oradaki önerimizin dikkate alındığını düşünüyoruz. Daha iyi bir indirim şekliyle ihracat gelirlerinin kurumlar vergisi açısından ihracatçıların rahatlatılması, maliyetlerin aşağıya çekilmesi açısından önemli. Bu nedenle, borçlanma tabii ki yapılacak ama net borçlanma hasılatı yaratıp, borç faizlerini ödeyip, anaparaları da tedricen aşağıya çekip bütçedeki borç miktarlarımızı indirmeliyiz. Bunu da yapmak için de hem iç piyasada hem de dış piyasada gerekli güveni sağlamalıyız. Gerekli güveni sağladık mı? Maalesef sağlayamadık, gri listedeyiz. 21 Kasım 2021 tarihinde Uluslararası Mali Eylem Gücü yani FATF bizi gri listeye aldı kara paranın aklanması ve terörün finansmanı ile mücadelede yetersiz kaldığımız için. Bir de cari açığın finansmanı ile ilgili olarak kaynağı belli olmayan para girişi var.

1984-2001 yılları arasında 1.7 milyar dolar kaynağı belirsiz para girişi varken sadece AK PARTİ döneminde 76,7 milyar dolar -ki biraz geriden geliyoruz bu rakamla ilgili- kaynağı belli olmayan para girişi var, ben bunun biraz daha yukarıda olduğunu düşünüyorum, tahmin ediyorum. Bunun için kara para ve terörizmin finansmanı ile mücadele de ciddi şekilde hareket etmemiz lazım.

Sizinle bir şey paylaşacağım müsaade ederseniz. Bu liste, kara para ve terörizmin finansmanı ile ilgili kararlı mücadele yapmadığımız için 2016 yılından itibaren ülkemizde bulunan uluslararası suç örgütü liderlerinin, kişilerinin, uyuşturucu baronlarının karıştığı olaylarla ilgili bir liste. Yaklaşık 26'nın üstünde bir rakam var, buraya alamadığım en az 20 tane daha İçişleri Bakanlığımızın son operasyonlarıyla ilgili gelişmeler var. Bu arada İçişleri Bakanlığımıza, Emniyet güçlerimize ve güvenlik güçlerimize de teşekkürlerimizi iletiyoruz. Gerçekten, bu konuda önemli bir savaşa girdiler, mücadeleye girdiler fakat bunlar çok önceden yapılabilirdi Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Bunu da niçin söylüyorum? Amerika Birleşik Devletleri Kaliforniya Mahkemesinin bir kararı var, onu da size göstereyim. 28 Mayıs 2021'di yanlış hatırlamıyorsam, Türkiye'de yaşayan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akay, iki dakika ilave süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) – Suç kararı var yani yaklaşık üç yıl önce suç örgütü liderlerinin ülkemizde olduğunu ifade etmişler Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım ama şu ana kadar hiçbir işlem yapılmamış, bunların yakalanmasıyla ilgili yeterli mücadele edilmemiş. Bizim gri listeden çıkmamız için bu mücadelenin yoğun bir şekilde olması gerekiyor, maliye politikası ve para politikasıyla beraber desteklenmesi gerekiyor. Eğer kararlı mücadele yapmazsak, gri listeden çıkmazsak ülkemizin rahatlaması, sabit sermaye yatırımlarının gelmesi çok zor. Bu konuda kararlılıkla mücadele etmemiz gerekir.

Söyleyeceğim daha çok konu var esasında ama önemlilerinden tekrar seçeyim. Program dışı giderlerin ve hazine yardımlarının disipline edilmesi... Dış proje kredileri var özellikle Ulaştırma Bakanlığında. 2024 bütçe teklifinde dış proje kredileri 4 milyarın üzerinde sadece Ulaştırma Bakanlığında. Bunların nereye kullanıldığının, nasıl kullanıldığının önemi var. Yine, bütçe kanununun 12'nci maddesinde borçlanma limitleri var hazine garantisi, devlet iç borçlanma senedi çıkarmak, taahhüt vermekle ilgili; 9 milyar dolar, 332 milyar TL ve 1,5 milyar dolarlık bir borçlanma yetkileri var. Bu rakamlar çok büyük rakamlar. Hesapladığımız zaman da 600 milyar TL'nin üzerinde bir borçlanma yetkisi oluyor. Bu dış proje kredileri dâhil borçlanılan projelerle ilgili, borçlanmayla ilgili kaynakları nereye kullanıyoruz, nasıl kullanıyoruz? Bu, önemli bir sorun. Bu firmaların neler olduğunu merak ediyoruz. Yatırım taahhütlü avans kredilerinin kimlere kullanıldığı konuları... Yani bütçedeki kaynakların etkin kullanımı ve dağılımıyla ilgili sorunlarımız var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Akay.

CEVDET AKAY (Karabük) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayınız lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) – Tamam.

Önceliklerin iyi belirlenerek faiz giderleri ve bütçe disiplininin sağlanması gerekiyor. Bu kurallara, bu kaidelere uygun hareket edersek önümüzdeki dönem ülkemiz için daha rahat olacak diye düşünüyorum.

Bütçemizin hayırlı sonuçlar doğurmasını temenni ediyorum, teşekkürlerimi sunuyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de HEDEP Grubu adına Muş Milletvekili Sayın Sezai Temelli...

Bir dakika bekliyorum. Arkadaşlar, kamera sistemini organize edelim.

Tamam mıyız?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – CHP bayağı ilerletti bu işi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – CHP genişledi, yakında canlı yayın yapacak yani ulusalda yapıyor da uluslararasına çıkacak.

CAVİT ARI (Antalya) – Başkanım, sayenizde oluyor bu işler.

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) – Başkanım, Meclis TV'nin bu hizmeti vermesi zorunlu...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ekmen, o müzakereler tükendi, yeni tartışmalar açmayalım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan, kısa bir söz alabilir miyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- *İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, daha önce de Plan ve Bütçe Komisyonundaki bütün görüşmelerin Meclis TV tarafından kayda alınması önerisinde bulduklarına ve bu öneriyi yinelediklerine ilişkin açıklaması*

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Biliyorsunuz, bütçe görüşmeleri başlarken -aslında daha önce plan için de söyledik- bütün bu görüşmelerin hepsinin Meclis TV tarafından kayda alınması önerimiz vardı, kayıtlara da geçti. Sizler de Komisyon olarak o konuyu düşüneceğinizi söylemişsiniz, bunu Komisyon yönetimi ve üyeleri olarak belirlemiştik. Bu konudaki düşüncemiz devam ediyor, önümüzde başka kanunlar da var. Özellikle bu bütçe gibi, plan gibi önemli olan dokümanların kamuoyuna mal edilmesi anlamında Meclis TV'nin bu yayınlarını... Meclis TV'dir, burada belirlenir yani sonuçta sizler için de bizler için de aynı şey geçerli, çok yararlı olacağını düşünüyoruz. Bu konudaki önerimizi yineliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Türelî.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) *KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- *2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)*

a) *Cumhurbaşkanlığı (Devam)*

b) *Millî İstihbarat Teşkilatı (Devam)*

c) *Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (Devam)*

ç) *Diyanet İşleri Başkanlığı (Devam)*

d) *Devlet Arşivleri Başkanlığı (Devam)*

e) *Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı (Devam)*

f) *Strateji ve Bütçe Başkanlığı (Devam)*

g) *İletişim Başkanlığı (Devam)*

ğ) Savunma Sanayii Başkanlığı (Devam)

h) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Devam)

ı) Yatırım Ofisi Başkanlığı (Devam)

i) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı (Devam)

j) Finans Ofisi Başkanlığı (Devam)

k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Temelli, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Değerli Komisyon üyeleri, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, sizinle başlamıştık hatta sadece 26 Ekimde değil daha öncesinde kalkınma planı, orta vadeli program, bütçe ve sizinle yine Komisyon çalışmalarını tamamlıyoruz. Çok uzun bir süreydi, çok yoğun bir çalışma temposuydu, gerçekten herkes elinden geldiğince emeğini ortaya koydu ama şöyle bir sorun var: Verimli bir çalışma olmadı. Keşke buradaki bu emeğin, hiç olmazsa, bir nebze verimliliğe yansması, bütçe üzerinde belki de burada dile getirilen belli taleplerin dikkate alınması ve bu sayede bütçeye... Hani, biliyoruz ki bu iktidar yaklaşımıyla bütçede bazı değişiklikleri yapmak zor ama en azından rötuşlar yapılabilirdi; rötuşları yapma konusunda bile başarısız olduk, hiçbir talebimiz iktidar tarafından dikkate alınmadı. Oysa bu talepler, dediğim gibi, toplumun talepleri, halkın talepleri; içinde yaşadığımız koşullardan kaynaklanan, aslında çok ciddi sorunların yaşandığı durumdan kaynaklanan taleplerdi ama biz burada, sadece ve sadece bir hamasetin içinde, bir gerilimin içinde, çokça da bize yönelik saldırıların içinde bir bütçe sürecini, Komisyon sürecini tamamlıyoruz. Umalım ki Genel Kurul böyle geçmesin, umalım ki Genel Kurul daha verimlilik odaklı çalışsın ve sorunlara çözüm üretme konusunda bir oydaşmayı, bir konsensüsü ortaya koyabilsin; maalesef, bu Komisyonunda bunu başarmak mümkün olmadı. Oysa kalkınma planını incelediğimizde, orta vadeli programa baktığımızda, hayallerin ne kadar büyük olduğunu gördük; işte, büyük dönüşümlerden bahsediliyordu; 2028, 2053 gibi hedefler konulurken buna dair büyüme projeksiyonları vardı ve tabii ki bunların sağlanması için de bir istikrar meselesi baş köşeye oturuyordu. Biz oradaki eksikliklere de dikkat çektik, hatta ironik sahneler de yaşadık, dedik ki: Bu hesaplar yanlış. Biz bu hesaplara dair düzeltme yönünde -ortaya koyduğumuz- konuştuğumuzda, hesapların yanlış olmadığı ama önümüzdeki dönemde gelişmelerin, beklentilerin ne olacağına dair açıklamalarla bize yanıt verildi; oysa şu kısacık sürede bile yani 26 Ekimden bugüne kadar geçen sürede bile ki bu bir aydır, bir ay bile bizi fazlasıyla doğruladı.

Tartışma başlıklarımız tabii ki önemli, buradaki tartışma başlıkları önemli. Her ne kadar bütçeye yansımaya da siyasete yansiyacaktır, siyaset bunu dikkate almak zorundadır ve alacaktır da. Her ne kadar bugün için bunları ihmal etsek de şunu çok iyi biliyoruz ki buradaki tartışma başlıklarımızın işaret ettiği konular bizim, ülkemizin en önemli sorunlarıdır, yapısal sorunlarıdır. Bu yapısal sorunları çözmeden zaten ne önümüze konulan hedeflere ulaşmak mümkün ne de huzurlu, toplumsal barışımı sağlamış bir toplumu var etmek mümkün.

Nedir bu tartışma başlıklarının başında gelen? Kuşkusuz Kürt sorunudur. Kürt meselesini çözmek önemlidir, bu sorunu yok saymak mümkün değil. Zaten şöyle dönüp baktığımızda, yirmi yıllık iktidar tarihine baktığımızda, iktidara geldiğiniz ilk döneme baktığımızda da bu sorunun ne kadar önemli sorun

olduğu bizzat tarafınızca tespit edilmiş, bu soruna dair de zaman içinde bazı adımlar atılmış. Bunun en önemli belki de tarihsel kesiti 2013-15 aralığındaki demokratik çözüm sürecidir. Hafızalardan ne kadar silmeye çalışsanız da sorun bütün yakıcılığıyla ortada duruyor ve nasıl çözüleceğine dair de hafıza sürekli kendisini bize hatırlatmaya devam ediyor.

Bir başka tartışma başlığı ki Türkiye’de belki de Kürt sorununu besleyen ya da Kürt sorunu tarafından beslenen ama her ikisinin de birlikte ele alınmasının gerekli olduğu bir başlık, o da tabii ki yoksulluk sorunu. Bu ülkede çok ciddi, yapısal, giderek derinleşen, yayılan, yaygınlaşan bir yoksulluk sorunu var. Yoksullukla mücadele edecek bir programa acilen ihtiyacımız var; bunun planlanması, programlanması gerekiyor. Burada, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tartışmalarında da gördük ki yoksulluğun yönetilmesi esasına dayalı bir anlayış hâlâ kendi pozisyonunu koruyor. Evet, yoksulluğu yönetebilirsiniz, zaten bütçe bunu gösteriyor ama yoksulluğu yönetmek aslında topyekûn bir çöküşü, o sürecin beslenmesi anlamına geliyor, oysa yoksullukla mücadele etmeliyiz. Bu ülkede bu 2 temel sorun, yapısal sorun, çok sağlıklı, güçlü bir programla acilen çözüme kavuşturulmadığı sürece, diğer bütün sorunların çözüme kavuşmasının çok mümkün olmadığını gördük.

Peki, bu sorunların çözümünde bütçe önemli bir araç mıdır? Bence en önemli araçtır. Bütçe, sadece ve sadece yıllık bir program değildir. Öncesiyle sonrasıyla... Zaten orta vadeli program dediğimiz meseleye geçerkenki tartışmaları hatırlarsanız, bütçeleri bir yıllık programlardan öte, üç yıllık ve süreklileşmiş programlar hâline dönüştürme ihtiyacı da buradan kaynaklanmıştı yani bir zaman analiziyle meseleye yaklaşmak. Bu, önemli bir şeydi fakat bütçelere addedilen bu önem maalesef uygulamış, hayata geçirmiş olduğunuz bütçelerle bu karşılığı yaratamadı. Bir kere, her şeyden önce bütçe hakkı her geçen yıl giderek yok sayıldı; âdeta bütçe, bütçe hakkından koparıldı. Oysa bütçe hakkı toplumsal bir haktır ve en önemli hakların başında gelir, her şey bütçelerle başlar. Toplum olmanın en önemli, belki de belirleyici adresi bütçelerdir. Oysa bütçe hakkı yok. Bütçe hakkı olmadığı zaman buna bağlı olarak denetim mekanizması da yok. Dolayısıyla biz gerçek anlamda bütçeleri denetleyemiyoruz. Belki de bütçelerin en önemli denetim buluşması burası olması gerekirken biz burada bütçeleri yeterince denetleyemediğimizi de gördük.

Bütçe hakkı, bütçe hukuku ne kadar önemlidir? Toplumun hukukla, hukuk devletiyle belki de en çok bağı olan, en güçlü etki yaratan unsur olmasıyla da önemlidir. Bugün bakın, Türkiye’de en çok tartışılan konuların başında hukuk meseleleri geliyor. En son Yargıtay kararı Türkiye’nin nasıl bir hukuk garabeti içinde yaşadığını hepimize gösterdi. Çünkü hukuku o denli deforme etmişiz ki dolayısıyla ne yasa koyucular buna müdahale edebiliyor ne de o yasanın uygulamasını sürdürmekle mükellef olan yargı buna uygun kararlar alabiliyor. Şimdi, buna dönüp baktığımızda, bir yasa koyucu yani yasama, bütçesini bile denetleyemiyorsa hangi anayasayı yapacak? Dolayısıyla bunun arasındaki illiyet bağlarını, bunun arasındaki o rabıtabayı çok iyi bilmek zorundayız. Biz bunu burada maalesef gerçekleştiriyoruz.

Bütçe ve siyaset: Mesela bugün siyasetin özgürleşmesinin önünde çok büyük engeller var. Siyaseti özgürleştirmenin yolu bütçenin katılımcı olmasından geçiyor. Oysa ülkenin önemli bir kesimi kayyumlarla yönetiliyor, ülkenin önemli bir kesiminin bütçe hakkı zaten gasbedilmiş durumda yani yerel bütçelerden bahsediyorum. Hâlbuki yerel bütçeler ile merkezi bütçeler arasında bir uyumun olması, o ülkenin demokratikleşmesi ve siyasetin özgürleşmesi anlamında çok çok önemli bir yeri işaret eder. Oysa biz ne yapıyoruz? Siyasi özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik, belki de vesayetinin en uç noktalarından biri olan kayyumcu anlayışımızı kalıcılaştırmaya çalışıyoruz. Ama hâlâ bir şansımız var, yerel seçimler geliyor. Bu yerel seçimlere giderken iktidar partisi çıkıp şunu söylemeli artık:

“Biz artık bu kayyum anlayışından ülkeyi kurtaracağız.” Bunu söyleyebilecek cesaretiniz varsa, bunu söyleyebilecek bir hukuk anlayışınız, bir hukuk devleti anlayışınız varsa bunu mutlaka söylemelisiniz ve bunu bütçelere de yansıtmalısınız.

Yerel yönetimlere kaynak aktarmak: Yerel yönetimlere kaynak aktarmak kadar yerel yönetimlerin kaynak yaratıp o kaynağı yönetme hakkını da sağlayacak adımlar atılmalıdır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın o çekinceli maddelerinden de bir an önce kurtulmak gerekir.

Bütçe ve ekonomi: Tabii ki ekonomiyi belirleyecek en önemli ağırlık merkezi bütçe. Bütçenin oranının yüzde 30 olması önemli değil “Yüzde 30 kamu, yüzde 70 özel” diye bakılmaz, o yüzde 30'luk kamu yüzde 70 özeli de aslında yönetir. Dolayısıyla “istikrar” dediğimiz, “büyüme” dediğiniz ekonomideki her türlü gelişmenin merkezi aslında bu kütleyle bağlıdır. Bu kütle çok büyük bir küttür ve bu kütle attığı her adımda ekonomiyi yönlendirir. Şimdi, baktığımızda bu bütçe ekonomiyi olumlu yönde yönlendirmek yerine ekonomik krizi derinleştirecek bir bütçe olarak karşımıza çıkıyor. Neden? Çünkü bütçenin kompozisyonu da böyle, bütçenin büyüklükleri de böyle, bütçenin geçmiş uygulamalarından çıkardığımız sonuçlar da böyle. Özellikle krizle mücadele dönemlerinde maliye ve para politikalarının nasıl olması gerektiğinin fotoğrafını ancak bütçede görebilmemiz mümkünken biz bir istikrar bütçesinden daha çok âdeta krizi körükleyen bir bütçeyle karşı karşıyayız. Şimdi, böyle baktığımız zaman, bütçe ve toplum ilişkisine geldiğimizde bütçe toplumun hiçbir sorununu çözemediği gibi topluma kulaklarını kapamış, gözlerini kapamış; sadece ve sadece topluma bir şeyi dikte eden, toplumu yönlendirmeye çalışan bir bütçe olarak karşımıza çıkıyor. Bu, bir vesayet sisteminin bütçesidir.

Türkiye yüz yıllık geçmişiyle hiçbir zaman demokratikleşemedi, maalesef gerçek anlamda demokratik bir ülke olmadık. Zaman zaman kusurlu demokrasi kategorisine girdik. Biliyorsunuz, demokrasi, kusurlu demokrasi ve otoriter rejimler diye siyasi literatürde bir tasnif var. Biz şimdi kusurlu demokrasiden de uzaklaşıp otoriter bir rejime yöneldik. Bu tek adam rejimi, bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin bütçeleri de ister istemez sisteme bağlı olarak vesayet sistemini yeniden üretiyor. Bunun sonucu olarak da sorunları çözen, toplumsal refahı önceleyen, toplumun demokratik girişimine katkı yapan bir bütçe olmaktan çok; vesayet sistemini, o otoriter rejimi katılaştıran, güçlendiren bir yere geçiyor. Şimdi, böyle olduğunda da tabii ki burada konuştuğumuz hiçbir soruna, hiçbir sahici soruna, gerçek soruna maalesef çözüm üretmemişiz.

Evet, şimdi genellikle icraatçı bakanlar yaptıklarını ortaya koyuyorlar; evet, birçok şey yapılmıştır, yapılmak zorundadır. Bu yapılan şeylerin başarılı olup olmaması sonuçta dönüp ülkeye baktığımızda, topluma baktığımızda o toplumun aslında nasıl yaşadığıyla, o ülkenin hangi sorunları hallettiğiyle bire bir alakalıdır. Şimdi, dönüp baktığımızda biz hâlâ bu sorunlarla boğuşuyorsak demek ki yapılan işleri doğru yöntemlerle, doğru projelerle hayata geçirememişiz.

Cumhurbaşkanlığı bütçesi özeline geldiğimizde aslında burada görüştüğümüz bütün bütçe kalemleri Cumhurbaşkanlığı bütçesidir. Bu sistemde bizim burada ayrı ayrı bakanlıkları görüşmemizin çok da bir anlamı yoktur, bütünlüklü olarak sistem bir Cumhurbaşkanlığı bütçesidir. Bugün kendi özelinde dile getirdiğimiz kalemlerin ötesinde bütün Bakanlıkların bütçeleri de aynı şekilde bir Cumhurbaşkanlığı bütçesi anlayışıyla ortaya koyulur ki “vesayetçi” dediğimiz meselenin bir özelliği de burada ortaya çıkar. Dolayısıyla biz Bakanlara soru soruyoruz ya da biz Bakanların bütçelerine dair öneriler veriyoruz. Bakanların burada inisiyatif alamadığını görüyoruz hatta iktidar partisi mensupları bile inisiyatif alamıyor yani bir paket var, bu paketi alıp kullanacaksınız. Dolayısıyla hiçbir inisiyatif hakkının tanınmadığı bir bütçe anlayışını burada görüyoruz. Cumhurbaşkanlığı bütçesinin kalemleri de aslında tam da bu söylediğimiz şeyi bize açıklıyor. Örneğin hangi kalemleri var: Millî İstihbarat Teşkilatı, Millî Güvenlik Kurulu, Diyanet Başkanlığı, İletişim Başkanlığı. Şimdi, bu kalemler yan yana

getirildiğinde aslında bir mühendisliği bize anlatıyor, bir yönetsel mühendisliği anlatıyor. Nedir bu? Zor ve ideolojik aygıtlarla nasıl bir bütçe tasarlanacak ve bir toplum yönetilecek, bunu bize anlatıyor. Örneğin, Millî İstihbarat Teşkilatı artık sadece bir istihbarat teşkilatı olmaktan çok güvenlikçi anlayışın, bir tedbir devletinin, bir kontrol devletinin aparatına dönüşmüş durumda. Yaptığı operasyonların hukuksuzluğu, hukuk dışılığı bize aslında bunu ifade ediyor. Örneğin diyor ki: “Sınır ötesinde şu operasyonu yaptık, etkisiz hâle getirdik.” Hangi hukukla, kim verdi o kişiye yönelik o operasyonun kararını, hangi yargı mercisinde verildi bu, hangi hükümlerle bu operasyon yapıldı; bilmiyoruz. Bir çatışma ortamında insanlar ölebilir; bir çatışma ortamında etkililiği, etkisizliği konuşabilirsiniz ama ortada böyle bir şey yok. Birileri gidiyor, birilerini infaz ediyor geliyor ve televizyonda akşam haberlerinde bir bakıyoruz ki: “Millî İstihbarat Teşkilatının sınır ötesi operasyonunda şu kişi etkisiz hâle getirildi.” Bu kişiyle ilgili hükmü kim vermiş ve bu yöntem meşru mudur, hukuka dâhil midir? Bence değildir, olmadığı zaten bütün uluslararası hukuk mecralarında da çok net dile getiriliyor ya da MGK... Neden hâlâ MGK var? Millî Güvenlik Kurulu... Biz şimdi 12 Eylül anayasasını eleştiriyoruz, 12 Eylül anayasasını değiştirmek için çaba gösteriyoruz ama 12 Eylülün belki de en güçlü vesayet kurumu olan MGK hâlâ var. Millî Güvenlik Kurulu belli alanlarda belki görevlendirilebilir ama Millî Güvenlik Kurulu her şeye hâkim. Ya da YÖK yani onu Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinde konuştuk ama bir 12 Eylül mirası olarak baktığımızda vesayet kalelerinden biri olarak hâlâ o ceberut duruşuyla karşımızda. Diyanet... Siz hiç cuma hutbelerini okuyor musunuz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım? Cuma hutbeleri çok ilginç, okumanızı tavsiye ediyorum.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Dinliyoruz.

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Ben cumaya gidemiyorum bu yoğunluktan dolayı ama hutbeleri okuyorum, okuyun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Biz dinliyoruz, bugün götürelim sizi de.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sizin gittiğiniz yerde okumuyorlar, o yüzden gelmiyorum.

Okuyun, bakın, acaba inançlarla ilgili mi yoksa siyasetin dizayn edilmesiyle ilgili mi, toplum mühendisliğinin bir parçası mı; nasıl aparatlaştırılmış? Okumanızı tavsiye ediyorum. Hele İletişim Başkanlığına baktığımızda, burada da yazılmış, stratejik bir önem vermişsiniz. Neyin stratejisi, iletişimle amaçladığımız neyin stratejisi, neyi yöneteceksiniz? Dezenformasyonun bir kaynağı olmuş bir yapı nasıl olacak da ülkenin sorunlarının çözümüne katkı sunacak? Bunlar, işin zor aygıtları; bunlar, işin algisal aygıtları.

Bir de işin finansman aygıtları var, işte, fonlar kısmı. Şimdi, bu fonların Türkiye ekonomisinde nasıl sorunlar yarattığını geçmişten, 80’lerden çok iyi biliyoruz ama şimdi devasa fonlarla karşı karşıyayız. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Türkiye Varlık Fonu, Savunma Sanayii Destekleme Fonu; devasa rakamlar var ve denetim dışı, kontrol dışı. Buradaki icraatların bütçenin, denetimin dışına çıkması zaten bir ülkenin demokrasi ölçülerinden aslında bir yanıyla bir farklı göstereni olarak karşımıza geliyor. Neden? Çünkü denetlenemiyor, toplum denetleyemiyor ama denetleyemediği bir şeyin kaynağını yaratıyor yani aslında dolaylı vergilerin bir kısmı bu fonları besliyor. Hatta geçenlerde gençleri evlendirmek için bile bir fon yaratıldı. Yani bunlar absürt diyebileceğimiz uygulamalar ve bir bütçe anlayışının içinde yer alması zor.

Son olarak, bu bütçede önemli bir acayiplik de bütçe açığı, devasa bir rakam. Bunun esprisini de yaptık hatta, borsacı terimle dedik ki: “Bu, açığa satış gibi bir şey.” Bütçenin yüzde 25’i açık olabilir mi? Bir bütçenin yüzde 25’i açıksa bu zaten ciddi bir soruna işaret ediyor. Enflasyonla mücadele ettiğimiz bir dönemde -diyelim- istikrar aradığımız bir dönemde, ekonomide çok ciddi anlamda belli sorunların çözümünün arandığı bir dönemde 2,6 trilyonluk bütçe açığı var; 2,2 trilyonluk vergi harcaması var;

1,3 trilyona yakın faiz harcaması var. Şimdi, bu rakamları alt alta koyup baktığımızda zaten dehşete düşersiniz. Şimdi, bu rakamlara baktığımızda bu ekonomiyi nasıl düzeltereksiniz? Daha sizin burada konuşmalarımızın şeyi kaybolmadan Merkez Bankası Başkanı çıktı, ne dedi biliyor musunuz? Bütün bizi doğrulayan şey buydu, dedi ki: “Enflasyon henüz pik yapmadı.” Yani tepe noktasını görmedi, ne zaman görecektir? Merkez Bankası Başkanı dedi ki: “Mayısta görecektir.” Yani mayısa kadar enflasyon yükselecek. Yıl sonu enflasyon tahminini de 7 puan artırdı ve yanılmıyorsam dün faizler 500 baz puan daha arttı, yüzde 40 oldu. Eğer mayısta enflasyon yükselecekse mayısa kadar faizler de yükselecek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, ilave iki dakika ekliyorum.

Buyurun lütfen.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim.

Bu demek ki sizin hiçbir hesabınız zaten tutmayacak. Şimdi, 2,6 trilyonluk açığın finansmanı ayrı bir sorundu ama o finansmanı sağlarken yeniden bir açık vermeye devam edecek bir bütçeyle de karşı karşıyayız. Peki, böyle bir durumda en yakıcı sorunlardan biri olan gelir dağılımını nasıl düzeltereksiniz? Böyle bir durumda, halk bu zamlarla boğuşurken halkın günlük temel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde o halka destekleri nasıl sağlayacağız? Böyle bir durumda, gelir dağılımında bu kadar eşitsizliğin olduğu bir ülkede, servet dağılımının bu kadar uçurumlaştığı bir ülkede bunları nasıl düzeltereksiniz? Düzeltmeyeceksiniz çünkü o borcu servet sahiplerinden alıp onları zengin etmeye devam edeceksiniz, borçlanmaya devam edeceksiniz ve gelir dağılımını daha da bozulacak. Bunlar sırf muhalefet olsun diye değil, bunlar tam da buralı bir iktisatçının size söylediği şeyler. Yani, hani “Çok yerli.” diyorsunuz ya, evet, ben yerli bir iktisatçıyım. İngiltere’den, Amerika’dan getirdiğiniz iktisatçılarla bu sorunlara çözüm bulamayacaksınız çünkü onların öğretisi her zaman için emperyalizmin, kapitalizmin merkezleri üzerinden geliştirilen şeylerdir; dolayısıyla bu yöntemle ne enflasyon düşecek, ne borçlanma azalacak ne de ekonomide sağlıklı bir gidişat sağlanabilecektir.

Tabii, yapısal sorunları çözmenin, her şeyden önce bütçenin kompozisyonunu değiştirmenin; silaha değil barışa, insanların ihtiyaçlarını karşılayacak alanlara kaynakların aktarılmasının önemli olduğunu bir kez daha vurgulamak istiyoruz.

Biliyorsunuz, bizler artık kısaltma adımızı bile kullanamıyoruz, nasıl bir yargı dünyasında yaşadığımızı siz düşünün. Partimiz “Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi” olarak uzun adıyla bir süre....

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEZAI TEMELLİ (Muş) – İlave süre istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, toparlayın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Çünkü kısaltmamız bile yasaklandı yargı eliyle ama partimizin çok önemli bir bütçe çalışması var, size de takdim etmişim, emekçi halkın bütçesi. Dolayısıyla emekçi halkın bütçesi hayata geçmediği sürece hiçbir şekilde bu sorunların çözülemeyeceğini çok iyi biliyoruz.

Ben sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de İYİ Parti Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Ümit Özlale.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

ÜMİZ ÖZLALE (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, değerli bürokratlar, Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri, basın emekçilerimiz, Meclisimizin çalışanları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Biraz önce Sayın Temelli'nin de söylediği gibi, bir ay önce sizinle başlamıştık, sizinle bitiriyoruz. Bizler çok keyif aldık, burada önerilerimizi sizlerle paylaşma fırsatı bulduk, sizler de dinlediniz, çok teşekkür ederiz, sağ olun.

Bugün Cumhurbaşkanlığı bütçe görüşmeleri üzerine söz almış bulunuyorum. İlk önce şununla başlayalım: Karşımızda nasıl bir kurum var maddi açıdan? Şimdi, 2023 yılı başlangıç ödeneğine kıyasla 2024 yılı bütçe teklifinde ki artışlar; bakın, şimdi, Millî Saraylar, Diyanet İşleri, İletişim Başkanlığındaki artış yüzdesine baktığımız zaman, bizim burada devamlı dile getirdiğimiz Tarım ve Orman Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı yani bütçesinin artırılmasını talep ettiğimiz bu bakanlıkların çok üstünde bir ödenek artışı var. Şimdi, bu bize çok şeyi anlatıyor aslında yani Millî Saraylar, Diyanet İşleri Başkanlığı ve İletişim Başkanlığı yüzde 150'nin üstünde; Millî Sarayların yüzde 180 civarında bir bütçe teklifinde artış var oysa bizim millî güvenlik problemi olarak gördüğümüz Tarım ve Orman Bakanlığı, Sanayi 4.0'ın tam ortasında sanayinin geliştirilmesi için çok ön plana çıkacak olan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, dün bütçesini tartıştığımız Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının ödenek artışı Cumhurbaşkanlığının altındaki bu Bakanlıkların altında. Dolayısıyla ilk önce belki buna bir dikkat çekmek gerekiyor.

Şimdi, bir başka nokta daha var bu Cumhurbaşkanlığı bütçesiyle ilgili, mal ve hizmet alımı için teklif edilen ödenek; Cumhurbaşkanlığının mal ve hizmet alımı için teklif edilen ödenek 6,93 milyar TL. Şimdi, bu ne anlama geliyor? Bu şu anlama geliyor: Cumhurbaşkanlığı için teklif edilen mal ve hizmet alımı 6,93 milyarken Kültür ve Turizm, Gençlik ve Spor, Ticaret Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Sanayi ve Teknoloji, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı yani 7 tane Bakanlığın toplam mal ve hizmet alımı 5,88 milyar, sadece Cumhurbaşkanlığının mal ve hizmet alımı bu 7 tane Bakanlığın toplam mal ve hizmet alımının üstünde. Dolayısıyla burada, önümüzde çok ciddi bir bütçeye sahip olan ve hem ekonomi yönetiminde hem devletin yönetiminde başat role sahip olan bir kurumun bütçesini tartışıyoruz.

Biliyorsunuz, yeni bir yönetim sistemine geçtik, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi. Tabii, biraz önce Cumhuriyet Halk Partisinden çok değerli mevkidaşım Cevdet Bey de bahsetti, ben de onun bahsettiği argümanı biraz daha görselleştirerek devam etmek istiyorum. Bu yeni yönetim sistemine geçtikten sonra AK PARTİ'nin yirmi yıllık performansı ne? Bir aydır burada bütçe görüşmelerinde bulunuyoruz, bütçe görüşmelerinde de AK PARTİ'yi doğal olarak bizler hep eleştiriyoruz -sizler de karşı taraf da savunuyor. Şimdi, baktığımız zaman, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin özellikle son iki senesinde bu iş nereye gidiyor; yeşiller iyi, kırmızılar kötü. Enflasyon zirvede, dış ticaret açığı zirvede, cari işlemler açığı zirvede, tüketici kredisi ortalama faizi zirvede -buna dünkü faiz artışının etkisi eklenmedi- ticari kredi ortalama faizi zirvede, dolar üzerinden açılan kredi ortalama faizi zirvede; işsizlik oranı geldiğinizde daha düşükmüş, doğrudan yabancı yatırım -burası da çok önemli, bizlerden bundan daha fazla bahsedeceğiz- ekside yani bizim dışarıdan çektiğimizden daha fazlası dışarıya doğru gitmiş. Yani son iki yıla baktığımızda -ben bunun hükümet sistemiyle çok ilgili olduğunu düşünüyorum- çok ciddi bir başarısızlık var.

Şimdi, biz bu başarısızlığa bir endeks yaptık, adına da “başarısızlık endeksi” dedik. Arkadaşlar “beceriksiz” dedi ama ben “O kadar sert olmayalım -sonra düzelttim- ‘başarısızlık endeksi’ diyelim.” dedim. 8 tane değişken: Enflasyon, dış ticaret, cari denge, piyasa faizi, işsizlik, yatırım çekiciliği. Bütün bunlardan bir endeks hazırladığımızda, maalesef, AK PARTİ iktidarının en başarısız, hem de uzak ara en başarısız dönemini yaşıyoruz. Ben bunun yönetim sistemiyle çok ilgili olduğunu düşünüyorum,

birazdan da bununla ilgili biraz daha detaylı analiz yapacağım. Şimdi, baktığımız zaman, cumhuriyet tarihine bakalım... Bildiğiniz gibi, ekonomi literatüründe “Misery Index” diye bir endeks vardır, Sefalet Endeksi. Ben “sefalet” demeyi uygun bulmuyorum, onun için “mutsuzluk endeksi” dedim buna; bu da enflasyon artı ortalama işsizlik oranı toplamı. Bakın, bütün cumhuriyet tarihi boyunca en kötü 3’üncü dönemi yaşıyoruz. İkinci Dünya Savaşı’nın etkisinde bu mutsuzluk endeksi yüksekti -ondan daha yüksek bir seviyedeyiz- 24 Ocak Kararları ve ondan sonra 94 krizi yani bizim hepimizi mutsuz eden işsizlik ve enflasyon oranındaki gelişmelerin cumhuriyet tarihi boyunca en olumsuz seyrettiği 3’üncü dönemi yaşıyoruz. Ben bunun yeni hükümet sistemiyle çok ilintili olduğunu düşünenlerdenim ve iki seçim arasında -bunu da şöyle kanıtlayabiliriz- yani 2018 seçiminden sonra hem işsizlikte hem de enflasyondaki bu artış tarihimizin en yüksek seviyesinde.

Yine, devam edelim, AK PARTİ iktidarını özetlemek gerekirse, şimdi ben bunu 5 döneme ayırdım: 1’inci, 2’nci, 3’üncü, 4’üncü dönemler, AK PARTİ’nin seçimi kazandığı dönemler ve sonrasında da başkanlıkta Temmuz 2018. Enflasyon oranı zirvede, işsizlik oranı zirvede, faiz oranı, büyüme oranı ve mutsuzluk endeksi; dolayısıyla hangi ölçüte bakarsanız bakın, son dört beş sene içerisinde bence AK PARTİ bu yirmi küsur yıllık iktidarının en başarısız dönemini yaşıyor. “Peki, bu en başarısız dönemin sebeplerinden bir tanesi nedir?” diye soracak olursanız o zaman size şunu söylerim: Bakın, Daron Acemoğlu’yla başlayan ve kurumların öneminin, kurumların işleyişinin orta, uzun vadeli sürdürülebilir büyüme ve kalkınmada etkisini gösteren bir literatür vardır. Şimdi bakalım bu kurumsal gelişmişlik göstergeleri ne durumda: Söz hakkı, hesap verebilirlik, çok ciddi bir düşme var; hükümetin etkinliği, düşme var, bu sisteme rağmen; yolsuzluğun kontrolü, hepimizin ortak problemlerinden bir tanesi; hukukun üstünlüğü, düzenleme kalitesi ve bütün bunlarda bir geriye gidiş var. Bu geriye gidiş ve karar alma mekanizmalarında ortaya çıkan problemler maalesef bizim son dört beş sene içerisinde ama özellikle son iki sene içerisinde ekonomimizin geriye gitmesine yol açtı yani hangi makroekonomik göstergeye bakarsanız bakın iyiye doğru bir gidiş olduğuna söyleyemezsiniz.

Üstelik, önümüzdeki dönem çok önemli bir dönem ve Cumhurbaşkanlığı içerisinde bu döneme damga vurması beklenen çok önemli başkanlıklar, çok önemli ofisler var. Mesela, bunlardan bir tanesi Dijital Dönüşüm Ofisi. Neden? Şundan dolayı, yapılan bütün çalışmalar size şunu gösteriyor: Önümüzdeki dönemde yapay zekâ teknolojilerine doğru yatırım yaparsanız o zaman gelişmiş ülkelerdeki büyüme oranı gelişmekte olan ülkeleri yakalayacak. Şimdi, Sayın Yılmaz, sizin de çok iyi bildiğiniz büyüme ve kalkınma literatürüne baktığımız zaman gelişmekte olan ülkeler gelişmiş ülkelerden daha hızlı büyürler ama artık böyle olmayabiliyor çünkü Dördüncü Sanayi Devrimi’yle beraber artık doğru teknolojilere yatırım yapan gelişmiş ülkeler de gelişmekte olan ülkeler kadar bir büyüme yakalayabiliyor. Bu, Türkiye için oldukça önemli bir risk ve biz bu riski nasıl bertaraf edebiliriz? Çok daha fazla doğru teknolojilere yatırım yaparak. O yüzden de muhalefet partileri olarak, buraya Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı da geldiğinde, dün Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı geldiğinde onlara da aynı şeyi söyledik ve size de aynı şeyi söylüyoruz: Bizim doğru teknoloji politikalarını geliştirmemiz lazım ve burada da özellikle bu teknoloji politikalarını geliştirirken dışarıdan doğrudan yabancı yatırımı bizim çekmemiz gerekiyor ve bu da bizi tabii ki sizin içinizdeki çok önemli bir ofis olan Yatırım Ofisine götürüyor.

Bakın, Türkiye, doğrudan yabancı yatırımda son dört beş sene içerisinde, biraz önce benim bahsettiğim yanlış politikalarından dolayı neredeyse dibe vurmak zorunda. Bugün, Türkiye’den dışarı giden yabancı yatırımlar Türkiye’ye gelen yabancı yatırımların önüne geçmiş durumda. Dolayısıyla bizim bu doğrudan yabancı yatırımımız -FDI- eksiye düşmüş durumda.

O yüzden, tekrardan bir özetlemek gerekirse, Dijital Dönüşüm Ofisinin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığıyla beraber gerçekleştireceği teknoloji politikalarında bizim dışarıdan doğrudan yabancı yatırım çekmemiz de çok önemli bir yer kaplıyor; özellikle bu teknoloji şirketlerine ama duruma baktığımız zaman hem kurumsal göstergelerdeki bozulma hem de makroekonomik politikalarda istenen istikrarın yakalanamaması bu doğrudan yabancı yatırımlarda bize olumsuz bir tablo gösteriyor.

Peki, ne yapmalıyız? Bizler genelde buraya çözüm önerilerimizi de beraberimizde getiriyoruz. Bakın, artık 80’li, 90’lı yıllara göre yatırımcılar bir ülkeye yatırım yaparken daha farklı kriterlere bakıyorlar. Ben bu slaytı sizlerle daha önceden kalkınma planında da paylaşmıştım ama burada farklı bürokratlar var, onların da dikkatine sunmak isterim. Mesela, altyapının kalitesi çok önemli, dijital altyapının kalitesi çok önemli. Oysa biz dün burada Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığını tartışmıştık, orada hem internet hızının hem de internet aboneliğinin neredeyse az gelişmiş bir Afrika ülkesi seviyesinde olduğunu gördük. Onun dışında, AR-GE yetkinliklerinin, AR-GE’ye ayrılan payın çok daha fazla artması lazım. Teknoloji ve inovasyon yetkinlikleri... Artık önümüzdeki dönem bizler dışarıyla rekabet etmek için ve dışarıdan da doğrudan yabancı yatırımı çekmek için bir şeyler yapmak istiyorsak bunu sadece ucuz iş gücü üzerinden götüremeyiz, zaten Türkiye’ye de bu yakışmaz yani emeği baskıladığımız, bütün kayıtlı çalışanların yarısını asgari ücrete mahkûm ettiğiniz bir ortamda sizin rekabet ettiğiniz ülkeler Mısır gibi, Ürdün gibi ülkeler olur ama bizler başta Doğu Avrupa ülkeleri olmak üzere bu ülkelerle rekabet etmek zorundayız.

Peki, Türkiye yatırım çekiciliğini artırmak için bunların dışında başka ne yapmalı? Çok basit, bizim son on sene içerisinde zayıfladığımız ve gerileme kaydettiğimiz alanlara baktığımız zaman enflasyon -beraberinde bir belirsizlik getiriyor- hesap verebilirlik -Türkiye’de bugün hesap verebilirliğin iyiyeye gittiğini söyleyemiyorsunuz- ortalama okul açma süresi, hukukun üstünlüğü, kur krizi sayısı, hükümet etkinliği... Bizim hem teknoloji altyapımızı, bilgi ve iletişim teknolojileri altyapımızı geliştirmemiz lazım hem de geriye gittiğimiz bu alanlarda bizim çekiciliği artırmak için burada doğru eğitim politikalarını, doğru makroekonomi politikalarını, doğru maliye politikalarını bir arada götürmemiz lazım.

Yatırım Ofisiyle ben devam etmek istiyorum, çok önemli. Peki, ne yapılabilir? İyi bir örnek getirdim -mutlaka Yatırım Ofisindeki değerli bürokratlar da biliyordur ama- mesela Çek Cumhuriyeti çok güzel bir ekosistem kurmuş; kendi “start-up”larını yabancı yatırımcılarla birleştirerek başladığı, onu bir envantere topladığı, daha sonrasında bu “start-up”lara yatırım yapmak isteyen yabancı yatırımcılarla bire bir danışma mekanizmalarını kurduğu, tedarikçi veri tabanını oluşturduğu bir yapı kurmuş. Ben bunu da sizin dikkatinize sunmak isterim. Şimdi, burada, bir de tabii, önemli olan Savunma Sanayii Başkanlığımız, Varlık Fonu ve İstanbul Finans Merkezi.

Şimdi ilk önce Varlık Fonundan başlayalım. Ben Varlık Fonunun çok faydalı olduğunu düşünenlerdendim bu Varlık Fonu ilk kurulduğunda. Birkaç tane itirazım var. Şimdi, bizdeki Varlık Fonu dünyada işleyen varlık fonları gibi değil. Dünyada varlık fonlarına baktığımız zaman doğal kaynakları zengin olan ülkelerin fon kurduğunu görürsünüz -işte, Norveç gibi, Azerbaycan gibi- ihracat fazlası yüksek olan ülkelerin varlık fonunun olduğunu görürsünüz -Çin gibi- emeklilik fonlarının yüksek olduğu yerlerde bu tür varlık fonları vardır, bizde bu üçü de yok. O yüzden de Varlık Fonu bizde daha çok Singapur’daki bu Asset Management Company tarzında çalışır. Bunda da bir beis yok. Ben hep şunu hayal etmiştim; bu, maalesef olmadı: İlk önce, Yönetim Kurulu Başkanının Cumhurbaşkanımız olmadığı bir Varlık Fonu, daha profesyonel bir yönetici yani işi başından aşkın olmayan bir yöneticinin olduğu bir Varlık Fonu hayal etmiştim.

İkinci nokta da şuydu: Varlık Fonunun içerisindeki şirketlerin teknolojik yetkinliklerini artırabilirsek o zaman buradan çok önemli, çok başarılı şirketleri çıkarabiliriz. Örnek vermek gerekirse -dün verdiğim örneği tekrarlayayım, hafızaları tazelemek için- biz PTT'den bir Deutsche Post çıkarabiliyorsak eğer Varlık Fonunda biriken paralarla, bu iyi bir şey ya da aynı zamanda ÇAYKUR'dan bir Lipton çıkarabiliyorsak bu iyi bir şey. Ama bizler bu şirketlerin taşınmazlarını orada aktif olarak göstereceksek bu, o zaman iyi bir yere götürmez bizi. O yüzden, ben, Varlık Fonunun ciddi anlamda bir revizyona ihtiyacı olduğunu ve o bakımdan, onun içerisindeki şirketlerin değerini artıracak bir strateji izlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

İstanbul Finans Merkezi'ni önümüzdeki dönemlerde ziyaret edeceğimiz Plan ve Bütçe Komisyonu olarak. Benim oradaki temel önerilerimden bir tanesi şuydu, siz de biraz önce sunumda da bahsettiniz; Türkiye'nin çok iyi olduğu alanlardan bir tanesidir finansal teknolojiler. Onun tam ortasında FinTech "start-up"larının olduğu, onu da o İstanbul Finans Merkezi içerisindeki yerli ve yabancı finans şirketleriyle buluşturan bir yapı olursa -ki bildiğim kadarıyla öyle bir yapı var- ve o desteklenirse ben bunun çok olumlu olduğunu düşünüyorum. Merkez Bankasını Finans Merkezi'nin içine taşımak zannettiğiniz etkiyi yapmaz. Yani doktora tez konum olduğu için o konuda çok mütevazı olamayacağım. Merkez bankaları başkentin olduğu yerdedir, Hazine ve Maliye Bakanlığıyla, ilgili kamu kurumlarıyla daha sıkı fıkı çalışmalıdır. Gerçekten İstanbul Finans Merkezi'ni hak ettiği gibi dünyanın önde gelen finans merkezi yapmak istiyorsanız Merkez Bankasını oraya taşımanız bence çok minimal bir etki yapacaktır. Merkez Bankasının İstanbul'da olması sizin, değerli bürokratlarımızın Ankara'da işini zorlaştıracaktır.

Son beş dakikada da biraz Savunma Sanayii Başkanlığından bahsetmek istiyorum. İlk olarak, ben, savunma sanayi harcamalarının millî gelire oranına baktığımız zaman; düşük olduğunu görüyorum. NATO ortalamasına baktığımız zaman Bulgaristan, Yunanistan ortalamasına bile baktığımız zaman düşük fakat Savunma Sanayii Başkanlığının şöyle kritik ve önemli olduğunu düşünüyorum: Orada geliştirilen teknolojiler -bunu sizinle daha önceden paylaşmıştım- bizim kritik sektörlerimize aktarılabilirse, böyle bir aktarım mekanizması olursa o zaman savunma sanayisindeki geliştirdiğimiz teknolojilerle, biz, diğer alanlarda bir rekabet gücü yaratabiliriz. O yüzden, benim çok önemseydiğim noktalardan bir tanesi orada çok kaliteli bir insan kaynağı var. Gerçi o insan kaynağını biz giderek kaybediyoruz, nitelikli bir iş gücü kaybı var; onun için ben savunma sanayisinde çalışanların koşullarının çok daha iyileştirilmesi gerektiğini düşünüyorum ama daha çok, o insanların, o parlak beyinlerin geliştirdiği teknolojilerin bütün ülkenin faydasına -eğitim teknolojisinden tutun tarıma kadar- yaygınlaştırılması gerektiğini düşünüyorum.

İkinci nokta, liyakat sorunu. Yeni bir Savunma Sanayii Başkanımız var, gayet liyakatli birisi, yeni görevinizde ben size başarılar dilerim, daha önce ASELSAN'ın Genel Müdürüydünüz. Bu ASELSAN bizim için önemli fakat bize sektörden gelen çok şikâyetten bir tanesi, ASELSAN'ın, oradaki özel sektörün küçük ve orta ölçekli şirketleriyle haksız bir ortamda rekabet ettiğine dair. Belki de ASELSAN aynen ŞİŞECAM'ın İstanbul'da yaptığı gibi bu savunma sanayisindeki "start-up"ları kendi bünyesinde toplayabilir, onlardan teknolojileri geliştirmesini isteyebilir. Yani AR-GE harcamalarını eğer bizim küçük ve orta ölçekli işletmelere devrederse ya da onlara yardımcı olabilirse o sektör de çok daha iyi bir konuma gelebilecektir çünkü mevcut koşullarda, benim gördüğüm kadarıyla, ASELSAN'ın ihracatı yıllık 300 milyon dolardı, belki biraz artmış olabilir. 300 milyon dolar hiç iyi bir rakam değil, 300 milyon dolar bugün orta ölçekli ya da büyük ölçekli bir tekstil şirketinin yıllık ihracatıdır. Biz, ASELSAN'ın ihracatını artırmasını ve o kaynakları çok daha iyi kullanmasını bekleriz.

Bir kafa karışıklığını gidermek istiyorum savunma sanayisinde bu yerlilik oranı. Siz -dokümanlarınızda- buna “80-85” dediniz. Bizim gördüğümüz kadarıyla bu, 30-35 civarında. Onun sebebi de şu: Yerlilik oranında eğer ihtiyaçların siz yurt içinden karşılanmasını yerlilik oranı olarak görüyorsanız, evet, yüzde 80-85 eğer ihtiyaçlar yurt içinden karşılanıyorsa ama gerçekten o yurt içindeki şirketler yurt dışından ihtiyaçlarını, o kritik komponentleri ithal ediyorsa o zaman bizim gördüğümüz kadarıyla oradaki yerlilik oranı yüzde 30-35. Bunu yukarı çıkarmak için neler yapmalıyız, ona kafa yormak lazım. Yüzde 80 hedefi çok ciddi bir hedef, buna ulaşabilen 4-5 tane ülke var ama oradaki kafa karışıklığını mutlaka gidermek gerekiyor.

Bu liyakat sorunu önemli ve daha da önemli olan şeylerden bir tanesi de -bu savunma sanayisinde özellikle- AK PARTİ'ye yakın şirketlerin kayrılmaması. Bakın ALTAY tankı hepimizin benimsediği, istediği projelerden bir tanesi. 2018'den beri yaşananları biliyoruz. 2-3 defa ödünç alınan motorlarla açılışı, teslimatı yapıldı, şimdi bildiğim kadarıyla 2026'da teslim edilecek. ALTAY tankının gelişimine baktığımız zaman, orada ilk şirkette istenilen verim elde edilmedikten sonra ikinci şirkete yine AK PARTİ'ye yakın bir şirkete bunun devri bizleri rahatsız ediyor. Savunma sanayi dediğimiz şey bu ülke için çok kritiktir; o bakımdan, orada bana göre siyasetüstü bir yaklaşımla, bu işi gerçekten hak eden, daha önce bu konuda tecrübesi olan, bilgisi olan, uluslararası başarısı olan şirketlerle çalışmanın ben önemli olduğunu düşünüyorum.

Bir başka nokta da -çok bildiğim bir alan değildir ama- dış politika tarafına baktığımız zaman da -çünkü savunma sanayisini dış politikadan ayrı tutamazsınız- burada bir kafa karışıklığı ya da devamlı bir eksenden diğer eksene gitme görüyorum. Konuştuğum uzmanlar da bana aynı şeyi söylüyor, dünyada çok kısa bir süre içerisinde hani Rus ve Çin uçaklarından sonra şimdi Eurofighter'a dönülmesi, Sayın Cumhurbaşkanımızın her uluslararası ziyarette başka bir savunma sanayi ya da dış politika önerisiyle gelmesi oldukça kafa karıştırıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Özlale, iki dakika içinde toparlayalım.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Çok az kaldı.

Bir nokta da -hepimiz bahsediyoruz- İsrail'in artık soykırıma varan uygulamaları. Bunlar hepimizin içini yakıyor yani buradaki bütün partilerin üzerinde anlaştığı noktalardan bir tanesi budur. İsrail'in şu anda gözümüzün önünde gerçekleştirdiği ve neredeyse “soykırım” dediğimiz zulüm. Buradaki önemli noktalardan bir tanesi -sizler sunumda bahsettiniz Azerbaycan'dan- Azerbaycan bizim için önemli bir ülke, bizim dost ve işte kardeş ülkemiz. Azerbaycan'ın İsrail'le olan ilişkilerini hepimiz biliyoruz ve o konuda da Azerbaycan'ın İsrail'e tam destek olduğunu biliyoruz. Bu konuda bizler Azerbaycan'ın biraz da hani büyük bir ağabeyi olarak belki daha onlardan farklı bir tutum almasını bekleyebiliriz. Bu beni çok rahatsız eden şeylerden bir tanesi. Azerbaycan bizim için önemli bir ülke, bizim ortak bir kaderimiz var fakat Azerbaycan'ın bu noktada İsrail'den yana tavır alması, özellikle savunma sanayisinde kendisiyle yaptıkları önemli iş birliklerinden dolayı bizim istediğimiz yönde tavır almaması hepimizi üzmektedir. Ben bu konunun da mutlaka önümüzdeki dönemde hem dış politikamızın hem de savunma sanayimizin gözden geçirilmesi gereken noktalardan bir tanesi olduğunu düşünüyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkürler.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Ümit Hocam, tebrik ederim, sunumunuz çok güzeldi.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Saadet Partisi Grubu adına Selim Temurci Bey...

Süreniz yirmi dakika.

Buyurun.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri, değerli bürokrat arkadaşlarımız, basınımızın kıymetli mensupları; ben de hepinizi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Sözlerimin başında, geleceğimizi inşa eden saygıdeğer öğretmenlerimizin ben de Öğretmenler Günü'nü tebrik ediyorum. Görevi başında şehit olan öğretmenlerimizi, hayatını kaybeden tüm hocalarımızı rahmet ve minnetle anıyorum.

Şimdi, tabii, bugün önemli bir maratonun aslında son günündeyiz Plan Bütçe Komisyonunda. 28'inci Dönem benim ilk milletvekilliği dönemim, Plan Bütçede başladım. Otuz yılı aşkın bir uluslararası iş tecrübem var; ekonominin, sanayinin içinde bulundum. Dolayısıyla ben biraz rakamlardan öte burada gördüklerimi hem milletvekili arkadaşlarımla hem Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımla üç temel başlıkta -çok fazla rakamlara boğmayacağım, bir kurum hariç- sizlerle paylaşmak istiyorum.

Üç temel başlığın bir tanesi bütçe yapım süreci ve Plan ve Bütçe Komisyonumuzun buradaki durumu, bir bunu konuşmak istiyorum. Bir de Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi üzerinde çok konuşuldu, bunun üzerinde birtakım şeyler söylemek istiyorum ve en son, Plan ve Bütçe Komisyonumuza burada yapılan çalışmalarla ilgili olarak iki temel öneride bulunmak istiyorum.

Tabii, bugün bir süreci tamamlıyoruz. Biz burada birçok Bakanlığımızın bütçelerini görüşürken ciddi tartışmalar yaptık, fikir alışverişinde bulunduk, bilmediğimiz bazı şeyleri duyduk ama şöyle bir tespitle başlamamız yerinde olur: Bir özgürlük ve etki yapma analizi yapmamız lazım. Plan ve Bütçe Komisyonumuzun konuşma, ifade etme, talep etme, şikâyetleri dile getirme konusunda olağanüstü bir özgürlüğü var. Her şeyi konuştuk yani özgürlük konusunda bir sıkıntımız yok fakat bu gelen bütçeyle ilgili olarak sadece bu taraf için söylemiyorum, iktidardaki arkadaşlar için de söylüyorum -zaten zaman zaman oraya geçip oradan da konuştuğumuz oluyor, fark etmiyor- bu bütçenin bir noktasına virgüline dokunabildik mi? Hatta, ilk toplantıda -hatırlarsanız- sizin güzel bir şeyiniz vardı “Ya, olabilir.” dediniz, Sayın Başkanımız “Burada sizin hakkınız yok.” dedi. Yani şuraya gelmek istiyorum: Burada tabii, milletin hakkını hukukunu korumak için bir çalışma yapıyoruz. Parlamentoların iki temel işlevi var; biri yasamadır, yasama hakkıdır, biri de bütçe hakkıdır, bunu millet adına yapıyoruz. Yani milletin vergilerinin nereye harcandığını burada hem denetlemek istiyoruz hem önerilerimizi yapmak istiyoruz. Dediğim gibi, buralarda herhangi bir şeyimiz olmadı, sadece o özgürlüğümüzü kullanmış olduk. Tabii, tüm bütçeler geldiği gibi Komisyondan geçti, hiçbir değişiklik olmadı. Bu yöntemin doğru olup olmadığını tartışmak zorundayız. Şunu elbette kabul ediyoruz: Sonuçta, bütçeler iktidarın bütçeleridir, iktidar bu bütçeyi yapar. Onun için, burada bu bütçe yapım sürecinde bence bütün süreç planlamasını -elbette bu devletin gelenekleri var- tekrar masaya yatırmamız gerekir. Yani elli beş günlük bir süre... OECD'nin neredeyse tüm raporlarında üç aylık bir süreçten bahsediliyor. Mesela, şu olabilir: Biraz önce Ümit Hocam rakamları söyledi, ben rakamlara tekrar girmek istemiyorum; burada bakanlıklarımızın bütçeleri, genel bütçe, bunlar bizim elimizde olsa, bunları biz çalışsak ve Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, buraya geldiğimiz bu önerileri size daha önceden verebilsek yani taslaklar üzerinde bunları size iletebilsek biz de sokağa çıktığımızda, iktidar vekillerimiz de çıktığında deriz ki: Evet, bu tartışıldı, önerileri sunduk, önerilerin bir kısmı iktidar tarafından kabul edildi, bir kısmı kabul edilmedi. Ya, üzülüyorum, öyle temel şeyler konuşuldu ki ve bunları da espri olsun diye ifade edeceğim. Dün burada çok güzel bir enstantane yaşadık, Cumhuriyet Halk Partisinden değerli milletvekilimiz dedi ki: “Niğde, Konya gidiyoruz, bir tane Niğde tabelası göremiyoruz.” Bence bizim bu Komisyonda bütçeyi yapma sürecimizi en iyi özetleyen Sayın Mehmet Muş Başkanın burada ifade

ettiği şeydi, dedi ki: “Bu tabela konusunu düzeltebiliriz.” Yani biz bu işi tabelaya kadar indirdik, bence böyle bir şey yapmamalıyız. Yani özel bir holding olsak, büyük bir yapı olsak biz daha performans odaklı, daha “Ne yapıyoruz?” odaklı çalışmış oluruz diye düşünüyorum.

Tabii, buradan hareketle şunu söylemem lazım: Geleni onayladık ve burada bize bütçeler hayırlı uğurlu olsun demek düşer. Daha geniş istişarelere ihtiyaç olduğunun altını çizdik. Şimdi, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle ilgili olarak, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bunu sadece bir partinin milletvekili olarak değil; belki beş seneyi, belki on sene sonrayı hepimizin düşünüp ne yaptığımızı, ortada nasıl bir sonuç olduğunu düşünmemiz lazım. 2017 sonu itibarıyla bu ülkede dolar kuru -yanlış hatırlıyorsam- 3,85-3,90 civarlarındaydı, yine, 2017 sonunda yüzde 12 civarı bir enflasyonumuz vardı, faiz oranları belliydi; ülkenin toplam iç, dış borç yükü belliydi, cari açığımız belliydi, bütçe açığımız belliydi; bütün bu rakamları alıp değerlendirdiğimizde elbette bu ülke son yüz yıldır her türlü badireyi atlattı. Sorunlarımızı elbette yine birlikte çözeceğiz ama hamdolsun, bu beş yıl içerisinde bu ülke savaşa girmedi. Elbette pandemi oldu, elbette farklı sorunlarımız oldu, 15 Temmuz travmaları oldu, bunları elbette kabul ediyoruz ama bizim demokrasi tarihimiz boyunca -1946 ya da 1950, nereden başlatırsanız başlatın- Türk demokrasi tarihi zaten bir darbeler tarihidir. Hiçbir ülkenin belki yüzlerce yılda yaşayamayacağı şeyi -biz her on yılda, yirmi yılda neler yaşadık- biz şu son elli altmış yılda yaşadık. Dolayısıyla bunlar yeni değildi ama bu beş yılda ne yaşadık? Bakın, birlikte de çalışma imkânımız oldu yani neredeyse on beş on altı yılda büyük bir hassasiyetle -biraz önce Ümit Hoca rakamları verdi, dediğim gibi, girmeyeceğim rakamlara- inşa ettiğimiz, üzerine titredığımız her ne kadar manevî ve maddî unsur varsa buralarda çok büyük bozulmalar meydana geldi. Plan ve Bütçe Komisyonunda bir Anayasa değişikliği meselesi konuşuluyor, yeni bir anayasadan bahsediliyor yani şapkamızı önümüze koyup -o 15 Temmuz travmasında bazı hatalar yapmış olabiliriz, bazı zaruretlerimiz olabilir- kuvvetler ayrılığından başlayarak biz neleri yanlış yaptık masaya yatırmamız gerekiyor, yasamanın gücü konusunda bir durup düşünmemiz gerekiyor. Dolayısıyla ben önümüzdeki süreçte Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin bu ülkede nerelerde artıları oldu, nerelerde eksileri oldu, bunları bir masaya yatırmamız gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi, bu noktada, 3 kurumla ilgili olarak... Önce Strateji ve Bütçe Başkanlığımızla ilgili şöyle bir değerlendirmede bulunmak isterim: Neredeyse bize gelen bütün evraklarda -merkezî bütçe başta olmak üzere- Strateji ve Bütçe Başkanlığımız bu işin koordinatörü yani Hazine ve Maliye Bakanlığımız da işin içerisinde. Ben onun o işlevselliğinin bu Plan ve Bütçe Komisyonunda daha fazla öne çıkmasını arzuluyorum bir milletvekili olarak çünkü bu işin yapım aşamasında, Sayın Başkan, getirdiğin her şey zaten onaylandı ama belki bizim sizi daha fazla dinlememiz gerekiyor. Bu sürecin içinde Strateji ve Bütçe Başkanlığımız bir koordinasyon görevi görüyor, bütün bakanlıklarla daha fazla bu işin içinde olunması gerekiyor.

Şimdi, buradan hareketle, 2 kurumla ilgili olarak yani gerçekten çok kıymetli işler yapılıyor ama yine, Türkiye'nin geleceği için siyasetimizde kardeşliği, kucaklaşmayı, projeyi, stratejiyi, yatırımları konuşmamız gerekiyor. Kötü yönetimden kaynaklı bir şeyler varsa, bunları gidereceksek bence en başta bu ülkede kutuplaştırmayı bitirmemiz gerekiyor. Üzülerek ifade edeyim yani bugün AK PARTİ'nin çok ciddi bir tanıtım ve medya başkanlığı var, çok ciddi çalışmaları var. Şimdi, bir İletişim Başkanlığımız var. İletişim Başkanlığıyla ilgili birtakım rakamları vereceğim ama şunu söylemek isterim: Ofisler var, başkanlıklar var Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde, işte, bütçeler geldi, bir de bakanlıklarımız var. Yeni sistemde yürütme tek kişi değil mi? Yürütme tek kişi, Sayın Cumhurbaşkanımız; bakanlıklar ona yardımcı yapılar. Dolayısıyla bir tarafta bir yürütme var tek başına, bakanlıklar var kendisine bağlı, yardımcı, bir de başkanlıklar ve ofisler var Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde.

Bakın, şu anda ortaya konulan bütün bu rakamlar çerçevesinde konuşuyorum, sadece bugünü değil yarını konuşuyorum. Türkiye'nin bir görünür bir de görünmez 2 kabineyi yönetecek, finanse edecek bir mali gücü yoktur. Şu anki bütçe yapısı, bütçe açığı, borçlanmamız, faize ödediğimiz rakamlar, ülkemizin sorunları buralarda bir elemeye, bir özete ihtiyaç olduğunu bize söylüyor. Lütfen bunu bir siyasal eleştiri olarak almayın arkadaşlar. Burada iki temel yapı Yatırım Ofisi Olacak, İnsan Kaynakları Ofisi olacak yani bu Ofisler, bu başkanlıklar ile bu bakanlıklara -eskiden Kalkınma Bakanlığımız vardı- ihtiyaç varsa burada olur, bunların bütçeleri şeffaf olur, denetlenir. Yani bu iki yapıyı finanse edecek bir mali gücü yok bu devletin, benim gördüğüm şey bu.

Şimdi, İletişim Başkanlığımızla ilgili olarak başta söylediğim şeye dönmek isterim. Şimdi, 2002 yılında başlangıç ödeneğinin 3 katı kadar harcama yapan bir İletişim Başkanlığı var ve 2024 yılında, bir önceki yıla yani 2023'le karşılaştırıldığında neredeyse 2,5 kat iletişim bütçesinde artış istiyor. Onaylanacak zaten, problem yok ama mesele şu: Buna ihtiyaç var mı? Yani Cumhurbaşkanlığımızın, bakanlıklarımızın, İletişim Başkanlığımızın özellikle dış politikada Cumhurbaşkanımızın faaliyetleriyle ilgili siyaset yapan değil toplumu Cumhurbaşkanlığı etrafında birleştiren bir iletişim alanına dönüşmesi lazım, siyasi tartışmaların içine girmemesi lazım. Bu, bu şekilde devam ederse biz bir partinin değil 85 milyonun Cumhurbaşkanı olacak bir iradeyi, yapıyı oluşturamayız yani şu ana kadar bu yapılanlarla.

Bir diğer husus da şu, bu benim çok özel bir istirhamım... Tabii, Diyanet İşleri Başkanlığımızın yıllarca içinde de bulduk, görev de aldık bir imam-hatip mezunu olarak; bunu da inanan bir Müslüman olarak, bu ülkenin bir ferdi olarak... Ali Hocam burada yok ama Diyanet İşleri Başkan Yardımcılarımız var; insanın bir dine inanması, onu öğrenmesi, yaşaması, bunu açıkça belirtmesi... Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannameşi dâhil her yerde belirtilmiş ve Diyanet İşleri Başkanlığımız bu konuda bir kamu hizmeti görüyor. Batı'da -teşbihte hata olmaz arkadaşlar- Rönesans ve reform hareketleriyle birlikte kiliseye karşı nasıl olumsuz bir tavrın ortaya çıktığını ve dinin nasıl Avrupa'da sorgulandığını çok iyi biliyoruz yani bütün detayları herkes biliyor, detaya inmeyeceğim ama üzülmek ifade etmek isterim ki Diyanet İşleri Başkanlığımız, özellikle seçim süreçlerinde, zaman zaman cemaatler de buna katıldı... Bakın, dinin sahibi Allah'tır; partiler, kişiler gelip geçicidir. Eğer ben Selim Temurci olarak bir cumaya gidip çıktığımda caminin hocasına "Hocam, altta Kur'an kursu vardı, talebe sayınız ne oldu?" diye sorduğumda "Ya, Selim Bey, burayı artık çok fazla şey yapamıyoruz, gelen giden az oldu bu sene." diyorsa ve baktığımda, hangi siyasi görüşe mensup olursa olsun bu ülkenin insanları "o partiyi, bu partiyi destekliyor" algısı oluşturduğu -bakın "algı" diyorum- düşüncesine kapılıyor ve çocuğunu caminin açmış olduğu kursa dahi göndermiyorsa, bakın, bunun vebali çok ağırdır, bunun vebali çok ağırdır. Bu noktada, iktidar-Diyanet İşleri Başkanlığımız ilişkisinin... Diyanet İşleri Başkanlığımız saygının yeri olmalı, korkunun ya da iktidar meselelerinin konuşulduğu bir merkez asla olmamalı; bu, bizim inancımıza, dinimize, Cumhurbaşkanımızın "millî ve manevî değerler" vurgusuna zarar verir. Hocalarımızın da Diyanet İşleri Başkanlığımızın da buna asla ihtiyacı yoktur. Ben bu konuda, gerçekten bir üzüntü olarak bir hassasiyeti dile getirmiş olayım.

Şimdi, tabii, Plan ve Bütçe Komisyonumuza, Mehmet Muş Başkanımıza -bunu da özellikle ifade ediyorum- Plan ve Bütçe Komisyonu ile ilgili olarak iki öneride bulunmak istiyorum: Şimdi burada talepler, öneriler dile getirildi Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Ben şöyle düşünüyorum, elbette bunlar yazılıyor, arkadaşlarımız bunları not alıyorlar, bunlar kaydediliyor diye tahmin ediyorum: Sonuç itibarıyla, bir yıl sonra burada yine bütçe konuşacağız, kurumları konuşacağız. Ben, ölçülemeyen, performans yönetiminin yapılamadığı hiçbir toplantının, hiçbir çalışmanın bu ülkeye bereket getirmeyeceğini düşünüyorum. Onun için, iktidardı muhalefetti, buna bakmadan burada öneri, eleştiri, proje, ne söyledikse bakanlıklar bazında bir "checklist" in oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. Bu "checklist" in önce Plan ve Bütçe Komisyonumuzda bakanlıklarla paylaşılması

gerektiğini düşünüyorum, bunu da bir yerden güç alarak söylüyorum. Şimdi, genelde, burada bazı öneriler getirildiğinde iktidar tarafındaki arkadaşlarımız “Ya, bu bir sonraki bütçe için düşünülebilir.” gibi bir yaklaşım içinde bulundular. Atlanmasın diye bu “checklist”in oluşturulup ilgili bakanlıklara ve sizlere verilmesi gerektiğini düşünüyorum; bu önemli bir şey. Bu, Plan ve Bütçe Komisyonunun performansı açısından önemli bir şey. Yani noktasını virgülünü değiştiremiyorsak hiç olmasa bu işlerin kalitesine bir katkımız olsun; birincisi bu.

İkincisi; şimdi, bakanlarımız, sizler, Allah razı olsun, geldiniz buraya; dediğim gibi, bilmediğimiz birçok şeyi de duymuş olduk, sizleri dinledik ve gerçekten çok iyi hazırlık yapmış bakanlarımız geldi, birçoğunda bunu gördük; ekipleriyle birlikte geldiler, güzel sunumlar yapıldı ama ben şöyle bir öneride bulunmak istiyorum: Plan ve Bütçe Komisyonumuzda 40 üye miyiz Sayın Başkanım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sizinle beraber 31 oldu.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – İsimlerimizin önemi yok yani şöyle bir onluk sistem de olabilir... Burada öyle şeyler gördük ki biz, elbette bakanlarımız çok yorgun ama çok hazırlıksız gelenler de oldu, muhteşem hazırlık yapıp buraya gelenler de oldu; onların hakkını teslim etmek... Buraya yarın kim gelir bilemem ama buraya gelirken “Milletin vekillerine bir şey sunacağım, bir şey anlatacağım, dersimi iyi çalışıp geleyim.” bizim burada oluşturmamız gerekiyor. Bugün burada varız, yarın yokuz. Dolayısıyla bakanlarımızın sunum performansının Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerimizce isim belirtilmeden mutlaka bir kutuya atılması ve kendileriyle paylaşılması lazım özelde. Bunu da bir öneri olarak getireyim.

Tabii, bütün bakanlıklarımızın, sizlerin bütçelerinin ülkemiz, milletimiz adına hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. Rabb'im yapacağınız doğru işlerde yâr ve yardımcınız olsun diyor, herkese hayırlı cumalar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Temurci, teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İstanbul Milletvekili Selim Temurci'nin Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben de Komisyon sayısı ile alakalı bir şey söyleyeyim. Değerli arkadaşlar, 2017 anayasa değişikliğinden önce Plan ve Bütçe Komisyonu Anayasa'da 40 kişiydi. Bu 40 kişinin 25'i iktidar grubuna verilir, mesela, iktidarda bir parti varsa 25 kişi onundu, iki parti varsa 25 kişi onlarındı; 15'i muhalefet grubuna verilir. Tabii, anayasa değişikliği yapınca bu nisaba göre yapıldı diğer komisyonlarda olduğu gibi. Diğer komisyonlarda 2017 anayasa değişikliğinden sonra Plan ve Bütçe Komisyonu ve parti gruplarının nisabına göre yapıldı. Dolayısıyla burası 30'du, Saadet Partisi Grubu oluşunca 1 kişi daha eklendi buraya, böyle oldu.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, aslında sizden 1 kişi düşmesi gerekiyordu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hayır, şöyle...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkanım, milletvekili sayısı 600 oldu, Komisyondaki kişi sayısı düştü.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Anayasa'dan değiştirmemiz lazım onu. O zaman şöyle yapalım: Komisyondaki kişi sayısını 50'ye çıkaralım; 30'unu iktidara, 20'sini eski sistem gibi...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Eski sistem değil ki, şu anda iktidar yok; birinci parti, ikinci parti var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam, birinci partiye verelim o zaman, o da olur, onu formalize ederiz.

Şimdi, soru takiplerinizi yapıyoruz, onu söyleyeyim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hiç yapılmıyor. Hakan Fidan’a dünyanın sorusunu sorduk, hiç cevap yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yedi gün içerisinde gelmeyenlerle alakalı...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bir ay oldu Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, süresinde gelmeyenleri söylüyorum: İçişleri Bakanlığı henüz göndermedi, Tarım Bakanlığı göndermedi, Turizm Bakanlığı henüz göndermedi, Millî Savunma Bakanlığı göndermedi; bunların dışındakilerin tamamı...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Dışişleri...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Dışişleri geldi. Bakayım, bir saniye.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Sayın Başkanım, yanlış anlaşılıyorsa düzeltelim, ben soru takibiyle ilgili bir şey söylemedim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Anladım, geleceğim o kısma da. Dolayısıyla gelenleri takip ediyoruz, burada yaptığımız yazılı soruları, diğer soruları, onların takibini yapıyoruz. Diğer önerilerle alakalı, şimdi, tabii, her bakanlık kendisi burada notlar alıyor, bürokrasisiyle not alıyor; Komisyonu dinliyor, önerilerini dinliyor hatta bazılarının üzerine daha dikkatli çalışıyor da olabilirler ama oturup da benim buradan doğrudan doğruya Hükûmete dikte yapma gibi bir durumum yok. Not alıyorlar, biliyorum, ben de altyordum çünkü, bazı önerileri alıp gidip çalışıyorduk Bakanlık yaptığım dönemde. Bir de ağır bir eleştiri oldu bana da. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız benden önceki Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanıydı, ne kadar değişiklik yapmışlar bütçede bilemiyorum yani. Dolayısıyla bu anlamda olabildiğince, Komisyon olabildiğince mali dengeleri de bozmadan adım atmaya çalışıyor. Ama bildiğiniz üzere, borçlanması vesairesi falan var.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkanım, benim de kısa bir söz talebim var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Vereceğim, vereceğim.

CAVİT ARI (Antalya) – Peki, bu Cumhurbaşkanı bütçesine AK PARTİ Grubu niye ilgisiz kalıyor Sayın Başkanım? Cumhurbaşkanı bütçesini önemsemiyorlar mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar hazırlık yapıyorlar, şimdi bir yere çıkacaklar.

CAVİT ARI (Antalya) – Cumhurbaşkanı önemsemiyorlar mı?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bir konuda...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, vereceğim, vereceğim, hemen bir dakika vereceğim.

CAVİT ARI (Antalya) – Niye bu Cumhurbaşkanlığı bütçesi böyle ilgisiz, alakasız bir görüntü veriyor? AK PARTİ Grubuna yakışmıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli... Sayın Arı...

Değerli arkadaşlar, araya gireceğiz, saat 14.00'e kadar ara vereceğiz. 13.00'te Üyeler Lokantası alt katında yemek hazırlığımız var. Cumhurbaşkanı Yardımcımızı, milletvekillerimizi, kurum başkanlarımızı Üyeler Lokantası'nın alt katına, diğer bürokrat arkadaşlarımızı Üyeler Lokantası'nın üst katında bekliyoruz.

Ara vereceğim şimdi, 13.00'te yemekte buluşacağız, 14.00'e kadar Komisyona ara vereceğim.

Sayın Ağbaba, bir dakikanız var.

Buyurun.

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- *Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, 2007 yılına kadar uygulanmış olan, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerine verilen tahsisli ödeneklerin tekrar gündeme gelmesini istediklerine ilişkin açıklaması*

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bu özel kalem işimi söyler misiniz? Yemekte söylersiniz ilgili yerlere.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam, tamam, onu söyledim zaten, araştırıyorlar onu.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve Sayın Daire Başkanımız burada...

Şimdi, ben bir şey söyleyeceğim: Daha önce Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerine 2007'ye kadar tahsisli ödenekler oluyor kendi illerine harcamakla ilgili. Bu konunun tekrar gündeme gelmesini size bildirelim. Plan ve Bütçe Komisyon üyelerinin kendi illerine bir bütçe veriliyor, onu harcıyorlar işte, ne bileyim, yol yapılıyordu, çeşme yapımında...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Valiliğe gönderiyordu...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bunu tekrar...

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Duydum seni... Destek veriyorum...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Tamam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bunu...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bunu buradayken bu Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin halletmesi lazım, iktidarı muhalefeti, ortak bir konu. Sayın Cevdet Yılmaz da bu konuda, ben biliyorum -eski Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı- o da bizim hukukumuzu mutlaka koruyacaktır.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hep bir imtiyaz derdindesin.

VELİ AĞBABA (Malatya) – İmtiyaz ne, sana... Sizin için çalışıyorum.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bu konuda farklı düşünüyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sizin için çalışıyorum, gittiğiniz yerde biraz itibarınız olsun diye uğraşıyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) – İmtiyaz, imtiyaz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, AK PARTİ iktidara gelince bunu da biz kaldırdık.

Dolayısıyla araya giriyoruz, çok teşekkür ediyorum.

14.00'te buluşmak üzere.

Kapanma Saati: 12.27

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.06

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)**BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 26'ncı Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)*A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleleri (Devam)

*a) Cumhurbaşkanlığı (Devam)**b) Millî İstihbarat Teşkilatı (Devam)**c) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (Devam)**ç) Diyanet İşleri Başkanlığı (Devam)**d) Devlet Arşivleri Başkanlığı (Devam)**e) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı (Devam)**f) Strateji ve Bütçe Başkanlığı (Devam)**g) İletişim Başkanlığı (Devam)**ğ) Savunma Sanayii Başkanlığı (Devam)**h) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Devam)**ı) Yatırım Ofisi Başkanlığı (Devam)**i) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı (Devam)**j) Finans Ofisi Başkanlığı (Devam)**k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı (Devam)*

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kaldığımız yerden müzakerelere devam edeceğiz.

Şimdi de Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Sayın Mustafa Kalaycı.

Sayın Kalaycı, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar, basınıımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Millet Mekteplerinin açılışı ve Atatürk'ün Başöğretmenliği kabul tarihi olan 24 Kasım günü 1981 yılından bu yana Öğretmenler Günü olarak kutlanmaktadır. Bu vesileyle, cumhuriyetimizin kurucusu Başöğretmenimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü rahmet, minnet ve şükranla anıyorum. Biliyor ve inanıyoruz ki öğretmenlik kutsal bir mesleğin adıdır, öğretmenler bir milletin ufkunu aydınlatan

meşalelerdir, gelecek nesiller öğretmenlerimizin eseridir. Başta görev başında hain terör saldırıları sonucu şehit düşen ve ahirete irtihal eden bütün öğretmenlerimize Cenab-ı Allah'tan rahmetler niyaz ediyor, çalışan veya emekli tüm öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü kutluyor, saygılar sunuyorum.

Sayın Başkan, yönetim hayatımızda Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle gerçekleşen kalıcı ve köklü reform Türkiye'mizin önünü açmış, hamdolsun gücüne güç katmıştır. Parlamenter sistemde yaşanan sıkıntılar Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle ortadan kaldırılmıştır, hükümet buhranları bitmiş, karar süreçlerindeki tıkanıklıklar açılmıştır. Türkiye siyasi istikrara ve öz güvene kavuşmuş, vesayet odaklarından ve ayak bağlarından kurtulmuştur.

Türkiye, bir yandan insani, çok yönlü ve proaktif bir dış siyaset izleyerek bölgesel barış için başarılı bir diplomasi yürütürken diğer yandan egemenlik haklarımızı koruma kararlılığına ve terörle mücadeleye tavizsiz devam etmektedir. Türkiye, terörün kökünü kurutmak için kararlı bir mücadele yürütmekte; kahraman MİT mensuplarımız ve güvenlik güçlerimiz destan yazmaktadır.

Türkiye, yatırım, üretim, istihdam ve ihracat odaklı büyüme politikası ve millî teknoloji hamlesiyle lider ülke Türkiye'ye doğru kutlu yürüyüşünü kararlılıkla sürdürmektedir. Türk milletinin desteğiyle, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin stratejik gücüyle Türk ve Türkiye Yüzyılı hedefleri birer birer hayata geçecek, tarihin akışına yön verecektir.

Büyük ve güçlü Türkiye'nin yolunun ekonomik ve teknolojik bağımsızlıktan geçtiği bilinciyle yerli ve millî üretimi artırmak, stratejik alanlarda dışa bağımlılığı azaltmak amacıyla başlatılan millî teknoloji hamlesi Türk milletinin refah ve istikrar içinde yaşaması için başlatılmış en hayati girişimlerden biridir. Millî teknoloji hamlesi Türkiye'nin istiklalini ve istikbalini güvence altına almaktadır.

Yerli ve millî otomobilimiz TOGG 29 Ekim 2022 tarihinde seri üretime geçmiş, 9 binden fazla araç sahiplerine teslim edilmiştir. Türk savunma sanayisi Türkiye'nin küresel güç vizyonu doğrultusunda inşa edilmektedir. 2022 yılında bir önceki yıla göre savunma ve havacılık sektörü cirosu yüzde 20 artış göstererek 12,2 milyar dolar, sektör ihracatı ise yüzde 36 artışla 4,4 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Bu yıl 6 milyar dolarlık ihracat beklenmektedir.

Bakınız, Türkiye'nin 2013-2017 arasında yüzde 0,69 olan küresel savunma sanayisi ihracatındaki payı 2018-2022 döneminde yüzde 1,1'e çıkmıştır. Türkiye'nin aynı dönemlerde savunma sanayisi ithalatındaki küresel payı ise yüzde 2,4'ten yüzde 1,3'e inmiştir. Türkiye, yine aynı dönemler itibarıyla ABD'nin silah ihraç ettiği ülkeler listesinde 7'nci sıradan 27'nci sıraya gerilemiştir. Savunma sanayisinde yerleştirme çalışmaları aralıksız devam etmekte olup savunma sanayisi yerlilik oranı 2023 yılı itibarıyla yüzde 80'ler düzeyine ulaşmıştır. Biliyorsunuz, ihtiyaç duyduğumuz insansız hava araçları, hava savunma füzeleri, F-16'ların modernizasyonu ile ilgili taleplerimiz ve parasını ödediğimiz F-35 savaş uçakları Türkiye'den esirgenmiştir. Allah'a şükürler olsun ki Türk mühendisleri tarafından tasarlanıp imal edilen yerli ve millî uçak, helikopter, İHA, SİHA, gemi, denizaltı ve zırhlı araçlar ile füze ve silah sistemleri artık ülkemizde üretilmektedir. F-35'i vermezlerse vermesinler, daha da gelişmiş olan yeni nesil Millî Muharip Uçak'ımız KAAAN yakında semalarda görülecek; dosta güven, düşmana korku salacaktır. Savunma sanayisinde bir devrimi gerçekleştiren Türkiye'nin, savunma sanayisinde şampiyonlar liginde yer almasından elbette gurur duyuyoruz.

Türkiye, millî enerji atılımıyla da yüzde 55'i yenilenebilir enerji olmak üzere kurulu enerji gücünde 106 bin megavattı aşmıştır. Ülkemizin yıllık elektrik ihtiyacının yüzde 10'unu karşılayacak olan Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nde 4 reaktörün aynı anda inşasına hızla devam edilmektedir. Karadeniz'de keşfettiğimiz doğal gaz rezervimiz 710 milyar metreküp olup hâlen günlük 4 milyon metreküp üretim yapılmakta ve evlerde kullanılmaktadır. Gabar Dağı'nda petrol rezervi keşfedilmiş, günlük 23 bin varil ham petrol üretilmektedir, üretilen petrol yıllık ihtiyacımızın yüzde 10'unu karşılayacaktır.

Türkiye, enerjide merkez ülke ve ticaret üssü olma hedefine doğru hızla ilerlemekte olup uluslararası enerji piyasasının belirleyici aktörlerinden de biri olacaktır.

Tüm bu gelişmeler sonucu, enerji ithalatındaki azalmanın yanı sıra ihracatta ve turizm gelirlerindeki yüksek artışın ödemeler dengesine olumlu katkı sunacak olması, makroekonomik istikrar ve sürdürülebilir yüksek büyüme açısından önemlidir. Bu suretle sağlanan kaynaklar da elbette vatandaşlarımızın refahına yansıtacaktır.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, dünya olağanüstü gelişmelerin yaşandığı bir dönemden geçmektedir, Türkiye doğal olarak bu gelişmelerden etkilenmektedir. Son dönemde tüm dünyayı etkileyen pandemi, savaş, küresel krizlerin yanı sıra ülkemizde yaşanan asrın felaketi depremler büyük maliyetler ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte, Türkiye, dünyanın yaşamış olduğu ortak sorunlardan birçok konuda pozitif olarak ayrışırken büyüme, yatırım, üretim, istihdam, ihracat ve turizm alanlarında öne çıkmıştır. Makroekonomik veriler dikkate alındığında, küresel ölçekteki gelişmeler ve mukayeseli değerlendirmeler Türkiye ekonomisinin giderek güçlendiğini ve değişen şartlara büyük bir hızla uyum sağlayabildiğini ortaya koymaktadır. On üç yıl üst üste büyüyen Türkiye ekonomisi, zorlu küresel koşullara ve şubat ayında yaşadığı asrın felaketi depremlere rağmen 2023 yılının ilk yarısında yüzde 3,9 büyüme oranıyla kesintisiz ve güçlü büyüme performansını sürdürmüştür. Türkiye'yi küresel rekabette üst sıralara taşımaya katkı sağlayacak makine, teçhizat yatırımları 2019 yılının son çeyreğinden itibaren kesintisiz büyümektedir.

Haftaya açıklanması beklenen 2023 yılı üçüncü çeyrek büyüme rakamının da diğer ülkelere göre yüksek oranda gerçekleşeceği anlaşılmaktadır. Zira sanayi üretimi yıllık olarak temmuz ayında yüzde 7,4; ağustos ayında yüzde 3,1; eylül ayında ise yüzde 4 oranında artmıştır; dış ticaret açığı ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 22,9; eylül ayında yüzde 47,8 oranında azalmıştır. 2023 yılı üçüncü çeyrekte, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre cari açık yüzde 56,3 oranında azalmış, eylül ayında 1,9 milyar dolar cari fazla verilmiştir. Turizm gelirlerimiz 2023 yılı üçüncü çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 13,1 oranında artmıştır. 2023 yılı üçüncü çeyrekte bir önceki yılın aynı çeyreğine göre istihdam 937 bin kişi artarak 31 milyon 724 bine, iş gücüne katılma oranı 0,6 puan artarak 53,4'te yükselmiş; işsizlik oranı 0,8 puan düşüşle 9,2'ye, genç işsizlik oranı 2 puan düşüşle 19,1'e inmiştir.

Türkiye ekonomisinin son yıllarda tüm güçlüklerle rağmen gösterdiği yüksek performans IMF, OECD, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların raporlarına da yansımaktadır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının brüt rezervleri 134,5 milyar dolara yükselmiş olup 2014 yılından bu tarafa en yüksek seviyeye çıkmıştır. Uluslararası Finans Enstitüsü Raporu'na göre küresel borç tutarı bu yılın üçüncü çeyreğinde 307,4 trilyon dolara, küresel borcun ülkelerin toplam gayrisafi yurt içi hasılasına oranı yüzde 333'e çıkmıştır. Türkiye'de ise borçların gayrisafi yurt içi hasılaya oranları dikkate alındığında üçüncü çeyrekte geçen yılın aynı çeyreğine kıyasla hane halkı borçları yüzde 11,6'dan yüzde 12,3'e çıkarken finansal olmayan şirketlere ait borçlar yüzde 60,1'den yüzde 53'e, kamuya ait borçlar yüzde 37,1'den yüzde 33,8'e ve bankalar gibi finansal şirketlere ait borçlar yüzde 22,1'den yüzde 17,8'e gerilemiştir. Türkiye kamu borçluluğu, hane halkı borçluluğu, reel sektör borçluluğu bakımından en az borçlu ülkeler arasındadır.

Sayın Başkan, enflasyondaki katılık, beklentilerdeki bozulma ve döviz kuru gelişmelerinin bileşik etkisiyle 2023 yıllık enflasyon oranının yüzde 65 olması beklenmektedir. Gıda fiyatlarındaki yıllık enflasyon ise ekim ayı itibarıyla yüzde 72 düzeyindedir. Enflasyonla mücadelede olumlu sonuçlar alınmaya başlanmıştır. Herkesin ortak şikâyeti olan hayat pahalılığı günden güne tesirini kaybedecektir. Başta çalışanlar ve emeklilerimizin enflasyon karşısında alım gücünün korunması ve yapılan desteklerle

tüm toplum kesimlerinin enflasyona ezdirilmemesi için peyderpey çok önemli düzenlemeler yapılmıştır. İnşallah önümüzdeki ocak ayında da maaşlara yüzde 40'ın üzerinde zam yapılması beklenmektedir. Bütçe imkânları arttıkça ümit ediyorum ki çalışanların ve emeklilerin maaşları çok daha yüksek düzeylere ulaşacaktır.

Kamu kesiminde etkili bir insan kaynağı geliştirme politikası uygulanması ve kamu personel sisteminde mesleki yeterliliği, performansı esas alan bir düzenlemeye gidilmesi önem taşımaktadır. Bu amaçla yürütülen iş analizi projesinin ilk aşaması tamamlanmış, çalışmalar devam etmektedir. Haziran 2023 itibarıyla kamuda istihdam edilen 5 milyon 98 bin 693 personelin 3 milyon 470 bin 727'si kadrolu, 270 bin 568'i sözleşmeli ve 1 milyon 251 bin 946'sı işçi statüsündedir. Kamuda aynı yerlerde ve hizmetlerde aynı işi yapmalarına rağmen statülerinin farklı olması nedeniyle çalışanlar arasında idari, mali ve sosyal haklar yönünden farklılıklar bulunması çalışanların motivasyonunu ve çalışma barışını olumsuz etkilemektedir. Kamuda ehliyeti ve liyakati esas alacak, statü ve istihdam karmaşasını giderecek, ücret adaletini sağlayacak, topluma kaliteli hizmet sunan, değişen koşullara uyum yeteneği yüksek ve daha verimli bir kamu personel sistemi oluşturulması gerekmektedir.

Sayın Başkan, Türkiye ekonomisinde yüksek oranlı ve istikrarlı büyümenin devam ettirilmesinde finansmanın sürdürülebilir ve sağlıklı kaynaklardan temin edilmesi, dış kaynaklara olan bağımlılığın azaltılması ve kaynakların gelir artırıcı, istihdam sağlayıcı ve verimlilik potansiyeli yüksek alanlara yönlendirilmesi gerekmektedir. Önümüzdeki dönemde dış riskler de göz önüne alındığında bir taraftan sıkı para politikasıyla etkili maliye politikaları uygulanırken diğer taraftan başta yatırım, üretim, tasarruf, vergi, hukuk, iş gücü piyasası, eğitim ve tarım gibi temel alanlarda yapısal önlemlerin hayata geçirilmesi önem arz etmektedir. Güçlü para ve maliye politikasını destekleyecek yapısal reformlar büyümenin hızlandırılması ve kalitesinin artırılması açısından temel unsur olacaktır. İş ve yatırım ortamı, iş gücü piyasası ve rasyonelleştirilmiş teşvik politikası doğrudan yabancı yatırımların cezbedilmesinin de katkısıyla yatırımların artırılmasına ve üretken alanlara yönlendirilmesine ivme kazandıracaktır. Reel sektörün finansman ihtiyacına düşük maliyette cevap verebilen farklı nitelikteki finansal araçları güvenilir kurumları aracılığıyla geniş bir yatırımcı tabanına sunabilen, kurumsal yapısı güçlü bir finansal sektörün oluşturulması gerekli görülmektedir. Tasarrufların ekonomiye kazandırılması ve sürdürülebilir ekonominin desteklenmesi konusunda katılım finans sistemi önemli rol oynamaktadır. Katılım finans sisteminin ülkemiz finans sistemindeki yerinin güçlendirilmesi, katılım finans alanında ürün ve hizmet çeşitliliği ile insan kaynağının geliştirilmesi, politika geliştirme süreçlerini destekleyecek araç ve mekanizmaların oluşturulması önem arz etmektedir. Bankacılık Kanunu içinde yer alan düzenlemelerden ziyade ayrı bir katılım finans kanunu çalışması yapılması daha uygun olacaktır.

Ülkelerin finans merkezlerine sahip olması başta dış yatırım ve vergi gelirleri olmak üzere ekonomik büyüme performansından ihracattaki konumlarına kadar birçok alanı olumlu etkilemektedir. İstanbul Finans Merkezi'nin Türk ve İslam dünyasıyla artan siyasi ve ekonomik ilişkileri sayesinde başta katılım finans sektöründe olmak üzere Türkiye'nin finans ve ticarete merkez ülke konumuna yükselmesine katkı sunacağına inanıyoruz.

Maliye politikasının öncelikle gelir ve gider kalitesini artırarak üretimin desteklenmesine ve bütçe esnekliğinin sağlanmasına odaklanması, bütçe dengesini bozmadan hem gelir hem harcama tarafında etkinliği artırıcı çalışmalar yürütülmesi büyük önem arz etmektedir. Kamu harcamalarının etkililik, ekonomiklik ve verimlilik durumları raporlanarak harcama gözden geçirmeleri yapılmalıdır. Harcama programlarının uygulama süreçlerinde etkinlik artırılmalı ve harcamalar kontrol altında tutulmalıdır.

Kamu yatırım harcamalarında tasarruf sağlamak üzere kamu ihale ve sözleşme süreçleri iyileştirilerek rekabet artırılmalıdır. Taşıt Kanunu, taşıt yönetiminde etkinlik ve verimliliği gözetecek şekilde güncellenmelidir.

Gelir tarafında, ekonomideki kaynakların üretken alanlara tahsisini sağlamaya, üretim üzerindeki yükleri azaltmaya ve gelir dağılımını daha adil hâle getirmeye yönelik çalışmalar sürdürülmelidir. Türkiye’deki vergi sistemi tabana yayılmamış bir yapıdadır; bu durum, bir yandan bazı makroekonomik hedeflerimize ulaşmayı zorlaştırmakta, diğer yandan da vergi yükünün adaletsiz dağılması sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Vergi tabanını genişleten, vergiye uyumu kolaylaştıran, öngörülebilirliği arttıran, yatırım ve üretimi destekleyen, herkesin mali gücüne göre vergi ödediği adaletli bir vergi sistemi mutlaka ve bir an önce tesis edilmelidir. Gelir ve kârlar üzerinden alınan vergilerin artırılması hem vergi adaleti bakımından hem de kamu maliyesi açısından bir zorunluluk olarak görülmektedir. Bu kapsamda, bir kısım rantiyeci azınlıkça elde edilen imar ve emlak rantı mutlaka vergilendirilmelidir. Haksız rekabete yol açan kayıt dışı ekonomiyle mücadelede daha etkili yöntemler benimsenmeli, hem kayıt dışılığın önlenmesine hem de kayıtlı ekonomiye geçişin özendirilmesine yönelik tedbirler bir arada uygulamaya konulmalıdır.

Değerli milletvekilleri, küresel teknolojik gelişmelere bağlı olarak hayatın her alanında faaliyetlerin biçimini kökten değiştiren dijital dönüşüm süreci ülkelerin ekonomik, siyasi ve demografik birçok politikalarını yeniden şekillendirmesine neden olmuştur. Bu kapsamda, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle birlikte Dijital Dönüşüm Ofisinin kurulmasıyla Dijital Türkiye ve siber güvenlik koordinasyonunun aynı çatı altında toplanmasına yönelik adımların atılması vizyoner bir bakışın sonucu olmuştur. Kamu hizmetlerinin kullanıcı talep ve ihtiyaçlarına uygun olarak değer üretecek şekilde tasarlanması, elektronik ortamda sunulması ve kullanımının artırılmasına yönelik başarıyla yürütülen çalışmalar önem arz etmektedir. E-devlet kapısına yeni hizmetler dâhil edilmiş, hizmetlerin, “çalışma hayatım, ikametgâhım, araçlarım” gibi başlıklar etrafında bütünlük bir yaklaşımla sunumu ön plana çıkarılmıştır. Ekim 2023 itibarıyla e-devlet kapısı üzerinden bin kurum ve kuruluşun 7.327 hizmetine ulaşılabilmektedir. E-devlet kapısının mobil uygulamaları üzerinden 4.324 hizmete erişim sağlanmaktadır. Bu hizmetlerden aynı dönem itibarıyla 63,9 milyona ulaşan kayıtlı kullanıcı istifade etmektedir. E-devlet hizmetlerini kullananların oranı önceki yıla göre yaklaşık 5 puan artarak yüzde 73,9 olmuştur. Dijital Devlet Stratejisi, Açık Veri Portalı, Kamu Bulut Bilişim Stratejisi gibi büyük önem arz eden çalışmalar sürdürülmektedir.

Türkiye’nin dış tanıtımına katkı sağlamak, kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında iç ve dış kamuoyunda Türkiye’nin tezlerini anlatmak ve terörle mücadeleye destek olmak, Türkiye’ye yönelik dezenformasyon ve kara propagandayla mücadele etmek, devlet ve vatandaş ilişkisini daha da güçlendirmek gibi görevleriyle önemli bir sorumluluk yüklenen İletişim Başkanlığı çalışmalarını etkin bir şekilde sürdürmektedir.

Türk basınının bazı talep ve beklentileri bulunmaktadır. Gazetecilik mesleğini ve bu mesleği kimlerin yapabileceğini düzenleyen gazetecilik meslek yasası bir an önce çıkarılmalıdır. Anadolu medyasının ciddi, basın ahlakına sahip, tarafsızlık ilkesine bağlı ve objektif bir yayın organı olarak faaliyetlerini sürdürebilmeleri için özel destek programları uygulamaya konulmalı, yerel medyaya kamu reklamlarından daha fazla pay verilmesi sağlanmalıdır. Kur artışı ve resmî ilan kesintileriyle darboğaza giren yerel gazetelere Basın İlan Kurumu ilan tarifesinin artırılarak cansuyu verilmesi uygun olacaktır. Ayrıca, 1 Ekim 2023 tarihinde yürürlüğe giren yönetmelikle birlikte Türkiye genelinde basın

ilanı alan 401 yerel gazeteye ait internet haber sitesinden sadece 200'ünün gerekli ziyaretçi ve tıklama sayısına ulaştığı görülmektedir. Yeni döneme uyum açısından yönetmelik gereklerinin altı ay daha uzatılarak yerel gazetelerin internet haber sitelerinin desteklenmesi önem arz etmektedir.

Türkiye'de yaşadığımız birçok sorunun temelinde yer alan ahlaki kirlilik ve yozlaşmanın toplumsal alanda yaygınlık kazanması Diyanet İşleri Başkanlığının sorumluluğunu da artırmaktadır. Sapkın akımlara karşı çocuklarımızı korumak için Anadolu irfanını öne çıkaran bir din öğretimi ve anlatımı benimsenmelidir. Bilgi ve aklın ışığında yüce dinimiz İslam genç kuşaklara öğretilmeli, radikal grupların gençlerimizi yasadışı ve sapkın yollara yönlendirmesinin önüne geçilmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave iki dakika veriyorum, buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Din anlatımında ve öğretiminde feragat ve fedakârlık duygularının, ahlak ve adalet anlayışının, devlet malına sahip çıkmanın, kamu menfaatlerini şahsi menfaatlerin önünde tutmanın bir kültür ve bilinç olarak yerleştirilmesine Diyanetin katkı vermesini geleceğimizin teminatı açısından önemli görüyoruz.

Cumhurbaşkanlığı ve bağlı kuruluşlarının 2024 yılı bütçeleri ile 2024 yılı gelir bütçesinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

AK PARTİ Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Yaşar Kırkpınar.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Çok Saygıdeğer Cumhurbaşkanı Yardımcım, şahsınızda tüm heyete saygı sunuyorum. Bütçenizin de hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

Tabii, bugün 24 Kasım Öğretmenler Günü; başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere bütün öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü bu vesileyle kutluyorum.

20 Ekim 2023 tarihinde Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz'ın bütçe sunuşuyla başlayan bu süreçte bugün 36'ncı günümüzdeyiz, 22'nci Birleşimi geride bıraktık. Tabii, bu süreçte tüm bakanlıkların bütçelerini burada görüştük. Özellikle bütün grupların gerçekten çok ciddi anlamda efor sarf ettiğine, çok büyük çalışmalar gerçekleştirdiğine, demokratik kurallar içerisinde, teamüller içerisinde çok seviyeli tartışmaların yapıldığına şahit olduk. Çok önemli çıktılar elde edileceğine ben inanıyorum. Bu anlamda çok etkileşim içerisinde olduğumuzu da ayrıca ifade etmek istiyorum. Tabii, bu süreçte emeği geçen özellikle parti gruplarına ve sözcülerine ben bir kere daha teşekkür ediyorum. Bu sürecin yönetilmesinde ve organize edilmesinde, özellikle zamanın israf edilmemesi noktasında bize yol gösteren, sevk ve idare eden Bütçe Başkanımız Sayın Mehmet Muş'a da bu vesileyle yine teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, tabii, ülkemiz jeopolitik ve jeostratejik açıdan gerçekten çok özel bir konumda, özel bir noktada bulunuyor. Kadim bir coğrafyada yaşıyoruz, medeniyetlerin kavşağı bir noktadayız. Tabii, enerjinin ve nüfusun çok yoğun ve hareketli olduğu, özellikle vekâlet savaşlarının ve ticaret savaşlarının da ciddi anlamda yürütüldüğü bir noktada oturuyoruz. Jeopolitik gelişmelerin hızlandığı, giderek derinleşen mevcut sorunlara yenilerinin eklendiği; artan risk, tehdit ve tehlikelere bağlı olarak güvenlik kaygılarının ve başka kaygıların da en üst seviyeye çıktığı bir zaman diliminden de geçiyoruz. Türkiye, etrafındaki ateş çemberinin içerisinde bölgesel barış ve istikrarı tesis için çaba göstermektedir.

Tabii ki bu çabalarımızın ana mottosu, dünya açısından ve bölgemiz açısından “Yurtta barış, dünyada barış.” ilkesini dünyaya bir kere daha yerleştirme anlayışımızdır. Bizler, yaşamış olduğumuz bu coğrafyanın tarihi ve kültürel sorumluluklarını taşıyoruz. Bu coğrafyada bizler şimdi oturmuyoruz, binlerce yıldan beri bu alanda oturuyoruz ve çok ağır bedeller ödedik, öyle gözüküyor ki ödemeye de devam edeceğiz. Böylesine hassas bir süreçte biz de Türkiye olarak tüm gelişmeleri yakından takip ediyoruz ve proaktif davranarak savunma ve güvenlikle ilgili ve başka konularla ilgili her türlü tedbiri almaya ve bu yeni dönemin şartlarına kendimizi hazırlamaya büyük gayret sarf ediyoruz. İşte, tam da bu noktada, Cumhurbaşkanlığımızın bütçesini görüşüyoruz ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin de önemi bir kez daha burada ortaya çıkıyor.

Değerli arkadaşlar, milletimizin tevaccühüyle ülkeyi yönetme sorumluluğu 2002 yılında vatandaşlarımız tarafından bize devredildi. Biz dedik ki: “Türkiye’yi eğitim, sağlık, güvenlik ve adalet üzerine yöneteceğiz.” Bunlarla yetinmedik; ulaştırmayı, enerjiyi, sanayiye, tarımı, sporu, sosyal yardımları ve daha pek çok başlığı da buna ekleyerek ülkemizi asırlık eser ve hizmetlerle şükürler olsun ki buluşturduk. Yapılan bu çalışmalarda Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin sağladığı etkenlerin rolü oldukça fazladır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle, başta Türkiye’nin yönetiminde istikrar olmak üzere, nasıl büyük kazanımlar elde edildiği her gün çok daha iyi görülüyor ve bu sayede de idrak ediliyor. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini tercih eden ülkemizde âdeta bir devrimin gerçekleştiğini, siyasetin günlük kısır tartışmalardan sıyrıldığını; istiklal, istikrar ve istikbal için büyük bir adım atıldığını özellikle ifade etmek istiyorum. Ayrıca, sistemde yürütme, yasama ve yargı arasındaki ilişkilerin netleşip her erkin kendi alanında ülkeye ve millete en iyi hizmeti vermesi de bu sayede sağlanmıştır. Türkiye yeni sistemle bölgesel ve küresel krizlere karşı daha etkin, daha hızlı ve daha kapsamlı refleksler verebilme imkânına da yine bu sayede kavuşmuştur.

Çok partili demokrasiye geçtiğimiz 1950’den beri Türkiye’nin temel sorunlarından biri, erkler arası rekabetin hatta zaman zaman kavgaya varan çekişmelerin yaşanmış olmasıdır. Tarihimize şöyle bir baktığımızda maalesef bunun çok sayıda örneğini görebiliyoruz. Hepsini de rahmetle andığımız Menderes’ten Demirel’e, Erbakan’dan Özal’e kadar siyasetçilerimizin tamamı bu gerçeklerle yüzleşmişti. Şehit Başbakan Menderes’in “Yeter! Söz milletindir!” diyerek başlattığı demokrasi ve kalkınma hamlesi ne yazık ki idam sehpasında kesintiye uğramıştı. Rahmetli Özal’ın “Devlet, millet içindir.” diyerek ülkeyi demokrasi ve kalkınma rotasına sokma girişimi koalisyon dönemlerinin kaosu içerisinde kaybolup gitti. Aynı şekilde rahmetli Demirel’in, Ecevit’in, Erbakan’ın, rahmetli Türkeş’in ülke ve milletin hayrı için başlattıkları girişimler hep darbe ve vesayet duvarına yıllarca çarpıp durdu. Ülkemiz, vesayet yoluyla cumhuriyet ile demokrasiyi birleştirmekten hep kaçınan hatta bunları birbirinin alternatifi gibi göstermeye çalışan bir zihniyetin elinde ciddi sıkıntılar çekti.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Hep onlar yönetti ülkeyi!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Merhum Ecevit’in önüne fırlatılan Anayasa kitapçığı âdeta bunun sembolü olarak hafızalarımızda tazeliğini koruyor.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Menderes on yıl, Özal on yıl; tek başına...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bu yasakçı ve stotükocu tavırdan hak ve özgürlükler dâhil, Mecliste millî iradenin takdiriyle geçen reformlar da payını almıştır. Türkiye, maalesef, bu süreçte altın değerinde yıllarını kaybetmiştir. Milletimiz ekonomik maliyeti 10 milyarlarca doları bulan faturalarla karşı karşıya kalmıştır. İşçisinden kamu görevlisine, üreticisinden esnafına kadar toplumumuzun tüm kesimleri büyük sıkıntılar yaşamış ve büyük bedeller ödemiştir. Türk demokrasisi, aynı dönemde yarıya başladığı diğer pek çok ülkeden bu anlamda geri düşmüştür. Terörün, vesayet, yoksulluğun, bölgeler arasında oluşan gelişmişlik farkının yıllarca çözülememesinin sebeplerinden biri de maalesef

bu sistem karmaşasıdır. 2002’de ülkeyi yönetme görevini devraldığımızda biz de aynı zihniyetin devlet içerisindeki uzantılarıyla epeyce bir mücadele ettik. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle kazanımların tahkim edilebileceği bir yönetim modeline kavuşmuş olduk. Yeni sistemin avantajlarını salgın dönemi başta olmak üzere, son yıllarda yaşanan tüm krizlerde ve felaketlerde bizzat yaşamış ve görmüş olduk. 50 binden fazla canımızı toprağa verdiğimiz 6 Şubat depremiyle bu mücadelede de yeni yönetim sistemimizin katkılarını tekrar bir kere daha tecrübe etmiş olduk. Bu gerçeğin insanımız tarafından da kabul ve takdir edildiğini memnuniyetle görüyoruz. 14 Mayıs ve 28 Mayıs seçimlerinin sonuçlarından biri de Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin milletten yeniden güvenoyu almış olmasıdır.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Peki, niye reis vazgeçti bu yüzde 50+1’den Yaşar Bey?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bu seçimler eski sistem tartışmalarına son noktayı koymuştur.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Biz tartışmıyoruz, siz tartışıyorsunuz vallahi.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Devlet Bey son noktayı koydu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, sükûneti tesis edelim lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ülkemiz üç beş ayda bir hükümetin değiştiği koalisyon dönemlerini bir daha gelmemek üzere kaldırmıştır. Evet, biz bu sistemin eksiklikleri varsa o eksiklikleri gidermek için de ta sistem kurulduğundan bugüne kadar bundan sonraki süreçte de tahkim edeceğimizi, düzleteceğimizi açık yüreklilikle ifade ettik ve ediyoruz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Eksikler bitmez.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Neydi o? Neydi o?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Geçmişte “Bu coğrafyada teşebbüs edilemez.” denilen ne varsa hepsinin de gerçekleşebileceğini gösterdik ve milletin karşısına her gittiğimizde millet bizi takdirle karşıladı. Darbecilerin hüsrana uğratılmasından Ayasofya’nın yeniden ibadete açılmasına ve sınır ötesi harekâtlara kadar her noktada bu sistemin başarısının örnekleri var. Büyük ve güçlü Türkiye’ye doğru giden her adımı, zihinlerde örülmüş duvarları yıkarak, kalplere salınan korkuları yenerek, ayaklara vurulan prangaları kırarak attık.

Geldiğimiz noktada, Türkiye’nin siyasi ve ekonomik esaret çukuruna yeniden yuvarlanmamak için güçlü olmaktan, güçlü kalmaktan, gücünü artırmaktan başka çaresinin olmadığını hep birlikte müşahede ediyoruz. Çevremize baktığımızda, çevremizdeki ülkelerin hangi durumda olduğunu çok rahatlıkla müşahede edebiliyoruz. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin sağladığı hız, dinamizm ve esnekliğin uygulamaya yansıtıldığını hep birlikte görüyoruz. Böylece milletimizin ihtiyaçları konusunda en hızlı şekilde aksiyon alıyor; bölgesel ve küresel krizlere karşı daha etkin ve daha kapsamlı refleksler gösterebiliyoruz. Sağlıktan tarıma, sanayiden sosyal politikalara, iç politikadan dış politikaya, güvenlikten özgürlüklere, içtimai ve iktisadi hayatın tamamında elde etmiş olduğumuz daha yüzlerce kazanım olduğunun altını bir kere daha çizmek istiyorum.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle kazanımlarımızı mega projelerle taçlandırdık ve Cumhuriyet İttifakı olarak her zeminde milletimizin başını dik tuttuk. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle bundan sonraki süreçlerde de bu sistemi daha da güçlendirerek, daha da tahkim ederek inşallah 2053-2071 hedeflerimize “Türkiye Yüzyılı” perspektifiyle hep birlikte ulaşacağımızı buradan ben bir kere daha ifade etmek istiyorum.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – 2023 ne oldu? Onlar gerçekleşti mi?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hamdolsun, artık Meclisin kapısına kilit vurulduğu, milletvekillerinin istiskale maruz bırakıldığı, Başbakanların ve Bakanların idam sehпасına gönderildiği, vesayetin millî iradeyi hiçe saydığı dönemler geride kaldı.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Milletvekili içeride şu anda. Anayasa Mahkemesi kararına rağmen içeride.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Küresel düzeyde söz, etki, üretim, ihracat, istihdam; özellikle değerli arkadaşlar, bu istihdam gücünü kazanan ülkemiz garanti altına aldığımız güven ve istikrar iklimi sayesinde olmuştur.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sen Başbakanı idama götürünlere söyle bunu, bize değil. Sen Millî Birlik Komitesine bak bakalım, kimler var onun içinde.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Biz hep istikrardan ve sürdürülebilirlikten burada bahsediyoruz.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – İstihdamı artıralım, 100 bin öğretmen ataması yapalım, istihdama katkı olsun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Geçtiğimiz yasama döneminde Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en uzun yasama dönemini, 6 yasama dönemini burada hep birlikte yaşamış olduk, bu sistemin bir örneği.

(CHP ve HEDEP sıralarından gürlütüler, AK PARTİ sıralarından “Dinleyelim değerli vekillerim.” sesi)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bölgesinde ve dünyada gücü giderek artan Türkiye’nin yönetiminde istikrar ve güvene sıkı sıkıya sahip çıkması hâlinde ulaşamayacağımız hiçbir hedef yoktur.

Ülkemizi yeni bir tasavvur ve yaklaşımla tanıştırdığımız bütün bu alanların başında sosyal devlet olgusu geliyor.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Gaziantep’in Doğanca köyünde hâlâ enkaz kaldırılmadı; muhtar arıyor, muhtar! Muhtar telefonda “On ay sonra enkaz kaldırılmadı.” diyor. Ne başarısı ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Kıymetli Vekilim, size söz gelince siz de düşüncelerinizi paylaşsınız.

Türkiye Cumhuriyeti devleti tarihten tevarüs ettiği kerim devlet vasfına tam manasıyla ilk kez bizim dönemimizde kavuşmuştur. “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.” düsturıyla ülkemize dünyanın en geniş kapsamlı sosyal güvenlik ve sağlık sistemi kazandırılmış, devletimizin şefkât şemsiyesi dışında hiç kimsenin, hiçbir vatandaşımızın kalmaması için özel çaba harcanmıştır. Engelli kardeşlerimize bakmakla, muhtaç yaşlılarımıza, yetim, öksüz çocuklarımıza bu anlamda kucak açılmıştır. Çeşitli destek programlarından evde bakım hizmetlerine farklı alanlarda yeni düzenlemeleri devreye aldık. “Halkçılık” maskesi altında yıllardır bu ülkede halk düşmanlığı yapanlar bilmese de hizmetlerimizden faydalanan kardeşlerimiz evinde, iş yerinde, okulunda, hastanesinde her yerde bu gerçekleri bizzat görüyor, yaşıyor ve takdir ediyor.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – “Adalet” adıyla adaletsizlik yapanlara ne diyeceğiz?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Artık bu ülkede doğmamış çocuklardan pırfıfani mertebesindeki yaşlısına kadar hiç kimse “Ne olacak hâlim?” endişesi taşıyor.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Adlarında “adalet” olup sürekli adaletsizlik yapanlara ne diyeceğiz?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Aha, bunu da söyle: Herkesin işi var, gücü var değil mi? Ufak at, ufak Yaşar Bey.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Artık bu ülkede kendini kimsesiz hissedenden herkesin yanında olduğunu bildiği bir devleti ve güçlü bir Hükümeti var.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hakikaten şok.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Türkiye Cumhuriyeti devleti tek parti faşistlerinin, kendilerini imtiyazlı gören bir avuç siyasi ve ekonomik seçkinin değil bizatihi bu devlet 86 milyon milletin devletidir.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Tek parti faşisti kim? Adını koy.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Onu geç, onu geç, faşizm görmek istiyorsan aynaya bak. Yaşar Bey, aynaya bak.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İnsansız sistemlerden hava savunmaya, hızlı kara araçlarından elektronik harp yeteneklerine kadar her alanda kendimizi sürekli geliştirdik.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Türkiye Cumhuriyeti tarihini faşizmle...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Aynaya bak, aynaya!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Açıkla, hangi Cumhurbaşkanı “faşist” dedin.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Türkiye’nin bu alandaki dışa bağımlılığını yüzde 80’lerden bugün yüzde 20’lere kadar düşürüp savunma sanayisinde tam bağımsız Türkiye hedeflerine mutlaka ulaşacağız. (CHP sıralarından gürültüler)

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Sayın Başkan, Türkiye Cumhuriyeti...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Türkiye Cumhuriyeti’nin hiçbir Cumhurbaşkanı “faşist” diyemezsin sen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Sayın Kırkpınar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sayın Başkan, beş dakika...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Beş dakika vermeyeceğim tabii ki.

Değerli milletvekilleri... (CHP sıralarından gürültüler)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Arkadaşlar, tek parti sistemini mi savunuyorsunuz, o dönemi mi savunuyorsunuz?

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Tabii savunuyorum. Ne demek “Savunuyor musun?”

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

Sayın Kırkpınar, siz karşılıklı... (CHP sıralarından gürültüler)

Değerli arkadaşlar, bir saniye...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Açıkla, açıkla! Hangi Cumhurbaşkanı “faşist” dedin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir sakın olun.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Hangi Cumhurbaşkanı kastettin?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Haddini aşıyorsun, haddini aşıyorsun! Atatürk mü faşist?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Arkadaşlar sakın olun. Ya, siz de...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Peki, siz bitirince haber verin bana, ben müdahale edeyim.

Buyurun.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Atatürk mü faşist? Söyle.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Arkadaşlar, bakın siz de cevap verirsiniz, cevap verirsiniz.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Sen, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanına “faşist” diyemezsin.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ya, konuşma metnimi sizin isteğinize göre mi hazırlayacağım.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yaşar Bey, kimseye “faşist” diyemezsin. Kendinize bakın, aynaya bakın, tek adama bakın. Aynaya bakacaksınız, aynaya; diyemezsin bunu kardeşim.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Biraz sakın olun, sizi sükûnete davet ediyorum. Söz aldığında sen cevap verisin Veli Bey. Biraz sonra söz sana gelecek, cevap verisin.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Aynaya bakın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Biraz tahammül edin. Biraz tahammül edin.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Sen o koltukta oturuyorsan Türkiye Cumhuriyeti sayesinde oturuyorsun. Cumhuriyet olmasa oturamazdın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Görüşmelere beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati : 14.46

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 14.51****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 26'ncı Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Sayın Kırkpınar, iki buçuk dakika süreniz kalmıştı, ilave süre de ekleyeceğim bitiremezseniz konuşmanızı.

Buyurun, toparlayın lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Tabii, Başkanım, ben konuşmama başlarken “Başöğretmen Gazi Mustafa Kemal Atatürk” diye başladım. Dolayısıyla benim Atatürk'ü veya o dönemdeki şahısları kastetmem gibi bir konu kesinlikle mevzubahis olamaz. Benim orada kastetmek istediğim, tek parti döneminde işte, valilerin il başkanı olduğu, açık oy gizli tasnifin olduğu o süreçlerde 28 Şubatlar gibi, 27 Mayıslar gibi vesayetin ve askerî sistemlerin etkili ve etkin olduğu dönemlerden, o süreçlerle ilgili ülkemizin yaşadığı sıkıntılarla ilgili konuları kastederek konuşmamı sürdürmek istedim.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – İl başkanları vali olmadı ama. Bütün il başkanları vali oldu.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sizde de kayyum var.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Sözlerinizi geri alıyor musunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım, söz vereceğim.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Evet, teşekkür ediyorum.

Sözümde herhangi bir şey yok.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Ha, sözünüzü geri almıyorsunuz, “tek parti faşizmi” sözünü geri almıyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ya, arkadaşlar, bir dakika ya, ne kadar tahammülsüzsünüz ya! Böyle bir şey var mı ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlarım, Sayın Kırkpınar, bir saniye...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Açıklama getiriyorum Başkanım.

Dinlemiyorsunuz ya, açıklama getiriyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Kime diyorsun, kime? Kime dedin faşist?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye... Ya, bu şekilde olmaz ama.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Döneme diyorum, sisteme diyorum.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Sisteme diyor, bugünkü sisteme diyor arkadaşlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ya, şimdi, değerli arkadaşlar, bir saniye...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Kime demiş, söyleyin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar, bir saniye... Böyle bir şey yok ya. Biz savcı değil değerli arkadaşlar, gözünüzü seveyim, herkes milletvekili. Siz de alırsınız, siz de kendinize göre yorumlarsınız.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan, bu konuyla ilgili biz cevap hakkımızı kullanmak istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ya, vereceğim söz.

Buyurun, siz devam edin, sözlerinizi bitirin.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Tabii, Türkiye'nin bu alandaki dışa bağımlılığını yüzde 80'lerden bugün hamdolsun yüzde 20'lere kadar düşürüp savunma sanayisinde tam bağımsız Türkiye hedefine de mutlaka ulaşmaya çok yaklaştık. Savunmadan ulaştırmaya, sağlıktan eğitime, turizmden güvenliğe, terörle mücadeleden sosyal yardımlara kadar her başlıkta Türkiye'ye, şükürler olsun, çağ atlattık. İşte, tüm bunları milletimizden aldığımız güçle ülkemize kazandırdığımız yeni sistemle gerçekleştirdik. Tüm bu gelişmeleri cumhuriyeti cumhurla, devleti milletle, ülkenin imkânlarını halkla buluşturarak sağladık. Halkın takdiriyle 16 Nisan 2017'de yeni yönetim sistemine geçerek cumhur ile cumhuriyeti, cumhuriyet ile demokrasiyi kucaklaştıran bir parti olarak, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde aziz milletimizle çalışmaya devam ediyoruz. Ülkemizin demokrasiyi tüm kurumlarıyla tesis etme ve millî iradeyi tam anlamıyla hâkim kılma mücadelesinde bir dönüm noktasına, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün hayallerini gerçekleştirmiş bir kadro olarak Türkiye Yüzyılı vizyonuyla cumhuriyetimizin 2'nci asrına bu şekilde girmiş olduk.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kırkpınar, ilave iki dakika veriyorum.

Toparlayın lütfen sözlerinizi.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Cumhuriyetimizi daha nice yıllara çok daha güçlü, çok daha müreffeh, çok daha itibarlı bir şekilde taşıma azminde ve gayretindeyiz. Önümüzdeki dönemde en büyük hedefimiz, demokrasimizi darbe anayasası utancından kurtarıp cumhuriyetimizin 100'üncü yaşına yakışır, sivil, özgürlükçü ve kuşatıcı bir Anayasa'ya kavuşturmaktır. İnşallah, diğer hedeflerimiz gibi bunu da gerçekleştireceğiz. En büyük baş ağrımız olan enflasyon meselesi de mutlaka çözülecektir.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Onda sizin suçunuz yok; dış güçler, üst akıl yapıyor (!)

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – 2073'te, 2073'te!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcım, atılan adımlardan bunu şimdiden görüyoruz. Ben buradan, başta siz olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Türkiye emin ellendedir, ehil kadroların yönetimindedir; her türlü zorluğun üstesinden gelecek güce, kapasiteye, birikime ve potansiyele sahiptir. Cumhurbaşkanlığımızın bütçesi aynı zamanda savunmanın, millî güvenliğin, savunma sanayisinin, yatırımın, istihdamın, tarihin ve kültürün; kısacası pek çok alanda kalkınmayı, gelişmeyi sağlayacak bir bütçedir.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Para bulursanız.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Geçmişte de olduğu gibi, muhalefet milletvekillerinin öyle dedikleri gibi, Cumhurbaşkanlığı bütçesi lüks ve israfın değil...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Tövbe, haksızlık yapıyorlar(!)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – ...tüm bunların yanı sıra kadim devlet geleneklerinin bütçesidir.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Tabii, tabii. 300 korumayla Atatürk geziyordu, Menderes geziyordu 300 arabayla, gemilerle geziyordu.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bugün çıktığımız yolda bütün çekilen sıkıntıların hiçbiri boşuna değildir. İnşallah, küresel sistemde ülkemiz hak ettiği yere ulaşacaktır diyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Siz varken olmaz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Zamanında siz varken de gördük.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kırkpınar, yeteri kadar süre verdim, selamlamayı yapın, keseceğim mikrofonunuzu.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Evet, Sayın Başkanım, tüm tahammülsüzlüklerin gölgesi altında gerçekleştirmeye çalıştığım bu konuşmamdan sonra Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım; ben size ve ekibinize bir kere daha teşekkürlerimi, şükranlarımı arz ediyor, bütçenizin her kuruşunun hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan, bir dakikalık cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ekleriz onu, problem yok, vereceğim zaten söz.

Şimdi de Komisyon üyesi olan milletvekillerinin söz taleplerini karşılamaya başlayacağız.

İlk olarak Sayın Ağbaba'dan başlıyoruz.

Sayın Ağbaba, mikrofonunuzu açıyorum, buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Çok teşekkür ederim.

Öncelikle Sayın Yaşar Akpınar'a bir cevap vermek istiyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – “Kırkpınar” Sayın Ağbaba.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Şimdi, “Tek adam, faşist” dediğin kimdir? “Faşist lider” dediğin ya da “faşist dönem” dediğin?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Lider demedim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Dedin.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Demedim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Örneğin, Cumhurbaşkanı Yardımcılarını kendisi atayan, bürokratları kendisi atayan, valileri atayan, kaymakamları atayan, il müdürlerini atayan; döndük geldik; il başkanını atayan, ilçe başkanını atayan adama faşist denir, faşist yönetim denir. Buna faşist denir.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yüzde 52'yle seçildi, halk yüzde 52'yle seçmiş, seçimle gelmiş.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – O zaman da seçim vardı. Osmanlı'dan beri seçimle geliyor, Osmanlı'dan beri.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Daha önceki vali...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bütün milletvekillerini o atıyor, bakanı o atıyor, bürokratu o atıyor, ne kadar bürokrat varsa o atıyor; ona faşist denir.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Cumhurbaşkanı yüzde 53 oy almış.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Daha önceki vali...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sen yüzde 25 oy almışsın, o yüzde 52.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Kardeşim, seçim Osmanlı’dan beri var yahu!

VELİ AĞBABA (Malatya) – İki... Arkadaşlar, bir saniye.

İki, bak, o laf söylediğin adam var ya, İnönü...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Laf söylemiyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Laf söyledin.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ya, Putin yüzde 80 alıyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bu İnönü’nün ailesinde bir kişi kirli el sıklamıştır, hırsızlık yapmamıştır.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Biz öyle bir şey demedik.

(Gürültüler)

VELİ AĞBABA (Malatya) – O “İnönü” dediğin adamın var ya; çocuğu ölmüş Malatya’da, mezara gömülmüş, üç ay sonra haberi olmuş. O “İnönü” dediğin adam bugün izini takip ettiğin adamlara meydan okumuş.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hayır, öyle...

VELİ AĞBABA (Malatya) – O savaş meydanlarında meydan okumuş.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Kesinlikle...

VELİ AĞBABA (Malatya) – İnönü’nün ailesinde bir tane hırsız yok.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hayır, kabul etmiyorum, konuyu çarpıtıyorsun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bir tane arsız yok, bir tane pislige bulaşmış kimse yok.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Başkanım, beni itham ediyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Derdiniz ne, derdiniz? Derdiniz Atatürk.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Atatürk’ün arkasına sığınuyorsunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Atatürk ne zaman aklınıza geliyor? 15 Temmuzda FETÖ’cüler bombalayınca AK PARTİ’nin Genel Merkez binasına afiş asmak aklınıza geliyor; derdiniz o, derdiniz başka bir şey değil.

Ya, şimdi, bakın...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Evet.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Anlatacağım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Evet, anlat.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hitler var, Mussolini var dünya faşizminde. İsmet İnönü ne yapmış biliyor musun? 1950’de seçimi kaybetmiş, “Bu benim en büyük zaferim.” demiş. Bugün çok partili yaşam varsa o beğenmediğiniz, her gün laf söylediğiniz İsmet İnönü sayesinde. Bir daha söyleyeyim, İsmet İnönü sayesinde.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Laf söylemiyoruz, konuyu oraya çarpıtma.

VELİ AĞBABA (Malatya) – O İsmet İnönü savaş meydanlarında bu ülkeyi kurmuş, Atatürk savaş meydanlarında kurmuş bu ülkeyi.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Konuyu çarpıtma.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Şimdi, faşist arıyorsanız bakın, ya, dünyada demokrasiyle yönetilen ülkelerde 300 korumayla gezen bir lider var mı örneğin? Örneğin, Almanya Şansölyesi -hani kiskanıyor ya- neyle geziyor? İngiltere Başbakanı neyle geziyor ya da Danimarka, Norveç Başbakanları neyle geziyor, bizimki neyle geziyor? 300 araba, binlerce korumayla geziyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Konuşmayı hiç dinlememişsin, ezberindeki şeyleri konuşuyorsun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Faşist arayacaksınız aynaya bakacaksınız, anladın mı?

Şimdi, gelemiz bütçeye.

Başkanım, bu, süreme dâhil değildir inşallah.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Süren başladı, beş dakika gitti.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Şimdi, değerli arkadaşlar, bu bütçede -yirmi bir günden beri bütçe konuşuluyor- olanlar var, olmayanlar var. Şimdi, hatırlayalım, Hükümetin ya da bugün kazanan iktidarın vaatlerini hatırlayalım. Örneğin, sıkışınca seçimden bir hafta, on gün önce “Esnafın 7200 prim gününü çözeceğim.” dedi yani “9000’den 7200’e düşüreceğim.” dedi. İlk bütçe, seçimden sonra ilk bütçe, bu 7200 meselesi yok; söz verdiniz. Başka, örneğin çıraklık ve staj mağdurları yok, maalesef, bunlar da emekli olamıyor, bir de 99’da prime takılanlar yok; ayrıca -biraz önce söylüyorsunuz ya- 7.500 lirayla geçimini sağlamaya çalışan, geçinemeyen, ikinci el ayakkabı, üçüncü el gömleğe mahkûm ettiğiniz emekli yok; 13.684 TL olan açlık sınırının altında yaşayan asgari ücretli yok, stajyerler yok, taşeronda kadroya geçmeyi bekleyen işçiler yok, enflasyon karşısında her gün eriyen kamu çalışanları yok, her gün hastanelerde şiddete maruz kalan doktorlar yok, 3600 ek gösterge -söz verdiniz- bekleyen memurlar yok. Bugün Öğretmenler Günü, Öğretmenler Günü kutlu olsun ama Öğretmenler Günü’yle ilgili, öğretmenlerle ilgili kuru kutlama dışında bir şey yok; ücretli öğretmenler, özel sektörde üç kuruşa sömürülen öğretmenler yok; ev hanımlarına sigorta verecektiniz, o yok; evde çalışan, evde temizliğe giden kadınlara sigorta verilecekti, yok; şiddete maruz kalan kadınlar yok, çocuğunun beslenme çantasına bir kuru ekmek koyamayan kadınlar yok; cemaat yurtlarında istismar edilen çocuklar yok, karın tokluğuna aileleriyle çalışan mevsimlik tarım işçileri yok, merdiven altı atölyelerde çalıştırılan işçiler yok, atanamadığı için intihar edenler yok, iyi üniversite eğitimi alıp maalesef mülakata takılan gençlerimiz yok. Ne var peki? Bütçenin yüzde 11,3’ü yani 1,3 trilyon liralık faiz geliri elde edecek rantiyeler var, 162 milyar lira ödeme yapmayı planladığımız müteahhitler ve şehir hastanesi patronları var, sadece mal ve hizmet alım gideri 70 üniversitenin yıllık ödeneğinden fazla olan Diyanet İşleri Başkanlığı var; Cumhurbaşkanlığının, sizlerin makam arabaları var, koruma giderleri var, maaşına ayrılan milyarlar var; kamuda tasarruf genelgesi yayımlanırken bu yıl alacağımız 2.930 araç var, 535 tanesi binek aracı. Buraya da bir parantez açalım, bakın, Almanya bizi kiskanıyor, Fransa bizi kiskanıyor! Almanya’nın ekonomik büyüklüğü bizim 10 katımız, millî geliri bizim 10 katımız, nüfusu bizimle birbirine yakın.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – 4 katı.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bir bakarsınız.

Almanya’da üretilmeyen araç yok, Opel’inden Audi’sine, Mercedes’inden Audi’sine kadar bütün araçları Almanya üretiyor, Almanya’daki makam aracı sayısı 9 bin, bizim fakir Anadolu’daki, Türkiye’deki makam aracı sayısı tam 125 bin. Burada başka ne var? Bu trollerin bütçesi var, besleme trollerine aktarılan milyonlarca lira var. Cumhurbaşkanlığının 2023’te 6,6 milyar olan bütçesi 2024 yılında 12,3 milyar liraya çıkarılıyor, artış oranı yüzde 85. Saray önümüzdeki yıl günde 33,6 milyon lira harcayacak, saatte 1,4 milyon lira, dakika da 23 bin lira para harcayacak yani önümüzdeki yıl sarayın dakikalık harcaması 2 asgari ücrete eşit olacak.

Bir de şimdi bu Cumhurbaşkanlığı danışman sorunu niye gizleniyor bilmiyorum. Kaç tane danışman var bilen yok, kaç tane danışman var bilen yok. Siz de umutla bekliyorsunuz, “Eski vekil olursak boşta kalmayız, gideriz, saraya danışman oluruz.” diyorsunuz, “O da olmazsa, büyükelçi oluruz.” diyorsunuz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Doğru konuş ya!

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yalan mı? Yalan mı?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Kimdir senin “siz” dediğin? “Siz” dediğin kim?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yalan mı?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sen kime hitap ediyorsun “siz” diye ya?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Örneğin Burhan Kuzu. Burhan Kuzu danışman değil miydi? Eski milletvekilleri danışman değil mi? Senin de mi umudun var?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Adam gibi konuş.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Ök, senin de mi umudun var?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Benim umudum yok.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sen de mi danışman olacaksın? Sen de mi danışman olacaksın. Sen de danışman olacaksın herhâlde.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Milletın, fakirin fukaranın parasını eski vekillere danışman olarak, ücret olarak ödüyorsunuz. Niye alınıyorsunuz, yalan mı? (Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yalan mı?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Saçmalama, tribünlere oynayıp, saçma sapan konuşup...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Saçma sapan konuşan sensin. Anladın mı? Saçma sapan konuşan sensin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Devleti âdeta arpalığa, çiftliğe çevirmişsiniz, utanmadan laf atıyorsunuz bana.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Yok ya!

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sana söylüyorum, sana söylüyorum direkt. Sana söylüyorum. Düzgün konuşacaksın, düzgün konuşacaksın. Saçma sapan konuşan da sensin. Sana söylüyorum. Direkt sana söylüyorum, direkt sana söylüyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ayıp ediyorsun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Niye ayıp edeyim?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ayıp ediyorsun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bana “Saçma sapan konuşuyor.” diyemez. Tamam mı? Diyemez, diyemez. (Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yüzünüze baka baka söylüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Kaç tane eski vekil danışman? Cevap verin, soruyorum buradan!

CAVİT ARI (Antalya) – Bakan Yardımcısı...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Soruyorum buradan, soruyorum! Hodri meydan!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sen bizi itham ediyorsun, burası itham edildi! Hayır ama başka...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Araştıralım, araştıralım! Hodri meydan!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sizin büyükşehir belediyelerinizde kaç kişi danışman?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hangi belediye? Araştıralım, araştıralım! Hodri meydan! Hodri meydan! O da yetmiyor, bir de vekil çocukları danışman oluyor saraya! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sizin büyükşehir belediyelerinde kaç kişi danışman?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ben size söyleyeyim: “Bal tutan parmağını yalar.” diyorsunuz ya...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Büyükşehir belediyeleriniz danışmanla dolu! Hadi bakayım ver cevabını!

VELİ AĞBABA (Malatya) – ...bal tutan parmağı yalamıyor; kolu yiyor, vücudu yiyor!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Siz yapıyorsunuz!

VELİ AĞBABA (Malatya) – Devleti yiyorsunuz akrabalarınızla beraber!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Büyükşehir belediyelerinizdeki danışmanların sayısını açıklayın!

VELİ AĞBABA (Malatya) – Devleti sömürüyorsunuz! Hamuduyla yiyorsunuz devleti! Hayret bir şey!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ayıp ya!

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Belediye bütçesi görüşülmüyor burada, Cumhurbaşkanlığı bütçesi görüşülüyor!

AHMET KILIÇ (Bursa) – Bunun içine belediyelerin bütçesi de dâhil, bilmiyorsan öğren.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Cumhurbaşkanlığı bütçesi görüşülüyor!

VELİ AĞBABA (Malatya) – Katalım, katalım! Hodri meydan!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Devlet elinizde; MİT burada, her şey elinizde! Hodri meydan!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, bir saniye...

Değerli arkadaşlar...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bizi itham etti ya...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ök, bir saniye...

Değerli arkadaşlar... Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Kim danışmansa onu itham ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye değerli arkadaşlar...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Farkında değilsin, buradaki vekilleri itham ediyorsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ya, Sayın Ağbaba, bir durun, bir saniye...

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine, konuşması esnasında yaşanan tartışmaya ve bir şahsı hedef alarak konuşmanın doğru olmadığına ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, yani meramımızı bu kadar yüksek tonda konuşmadan da ifade edebiliriz. Ya, herkes burada milletvekili, değerli arkadaşlar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bağırıyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Karşıdakiler de milletvekili.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ya, şöyle arkadaşlarım: Birbirimizi itham etmek çok doğru değil yani şimdi ben çok müdahale etmek istemiyorum ama nihayetinde siz burada bütçenin işte tahsisatını eleştiriyorsunuz “Buraya niye fazla verdiniz, buraya niye eksik verdiniz?” Tamam, bunu anlayabilirim, bu zaten bir partinin yapması gereken bir şey ama burada milletvekillerinin oturup... Yani şahsı hedef almak doğru değil değerli arkadaşlar; bu, olmaz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ya, Sayın Başkan, üzerine alınan varsa alınsın, ne diyeyim ben.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hayır, bak, öyle demiyorsun! Öyle sormadın!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ök, bir saniye...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ben “Sarayda kaç vekil danışman?” diyorum. Niye üzerine alınıyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam, bir saniye...

Değerli arkadaşlar...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hayır, öyle demiyorsun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hayır, niye üzerine alınıyorsunuz?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hayır, böyle sormadın, böyle sorsan üzerime alınmam. “Siz” dedin ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, bir müsaade eder misiniz...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Öyle bir şey varsa bir şey...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – “Siz” dedin ya! Böyle sormadın bak, böyle sorsan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, bir saniye...

Bir saniye değerli arkadaşlar...

Şimdi, değerli arkadaşlar yani burada siz sordunuz, size cevap verecekler. Hükümet dinliyor sizi, not alıyor, vatandaş da dinliyor ama yani doğrudan milletvekillerinin birisini...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan, ben gayet sakin konuşuyordum, beni motive ediyorlar sağ olsun arkadaşlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, hedef almayalım.

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Biz o zaman çıkalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye... Sayın Ağbaba...

Bunu belli bir seviyede yapmakta fayda var. Nihayetinde herkes milletvekili, herkes seçilmiş, belli bir birikimi var, belli bir yaşta. Bakın, çoğunuzun, çoğumuzun -benimkiler de ağarmaya başladı- saçlar ağarmış yani... Dolayısıyla birbirimizi kırmadan da kanaatlerimizi ifade edebiliriz diye düşünüyorum. Sayın Ağbaba, sizin bu kabiliyetinizin olduğunu düşünüyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sonra söz vereceğim Sayın Türelî, konuşmasını tamamlasın.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Cumhurbaşkanlığı (Devam)

b) Millî İstihbarat Teşkilatı (Devam)

c) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (Devam)

ç) Diyanet İşleri Başkanlığı (Devam)

d) Devlet Arşivleri Başkanlığı (Devam)

e) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı (Devam)

f) Strateji ve Bütçe Başkanlığı (Devam)

g) İletişim Başkanlığı (Devam)

ğ) Savunma Sanayii Başkanlığı (Devam)

h) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Devam)

ı) Yatırım Ofisi Başkanlığı (Devam)

i) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı (Devam)

j) Finans Ofisi Başkanlığı (Devam)

k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun Sayın Ağbaba.

Beş dakika ekliyorum sürenize.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Şimdi, ben burada tekrar soruyorum -biraz da hanımefendiler laf attığı için sesimizi yükselttik- diyorum ki: Eski vekillerden kaç tane danışman var sarayda?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hükümet duydu bunu.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Danışman listesini bir alalım, sarayda kim danışman, kimler danışman bir bakalım ya da bu kamu kurumlarında, kamu ortaklıklarında kimler danışman, kimler yönetim kurulu üyesi bilelim. Örneğin, Vakıfbankta, Ziraat Bankasında kimler yönetim kurulu üyesi? Ben buradan iftira etmiyorum ki... Ömründe bankaya para çekip yatırma dışında bankayla ilgisi olmayan adamlar, ilgisi olmayan insanlar, eski vekiller bankaların yönetim kurulu üyesi, bankaların yönetim kurulu başkanı. İstanbul'da belediye başkanlığı yapan birisi bir bankanın yönetim kurulu üyesi, AK PARTİ'de yöneticilik yapan arkadaşlarınızın bankanın yönetim kurulu üyesi; bunların bankayla uzaktan yakından ilgisi yok. "Liyakat" dersiniz anlarım ama bunlar ömürlerinde bankaya para çekme, yatırma dışında bir şey yapmamışlar ya da TÜRK TELEKOM gibi, diğer kurumlar gibi... Örneğin, o jölelinin ismi neydi? Sizin çok sevdiğiniz bir jöleli var ya... Örneğin, jöleli, TÜRK TELEKOM'un yönetim kurulu üyesi.

Bazı yönetim kurulu üyeleri var, ömürlerinde TÜRK TELEKOM'la, telefonla ilgisi... Telefon geldiği zaman açıyorlar, telefon geldiğinde de kapatıyorlar. Bunlar niye bu kurumların yönetim kurulu üyesi? Bunları sormayacak mıyım ben değerli arkadaşlar?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ya, sizin belediyelerinizdeki yönetim kurulu üyeleri...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Onları da sen söyleyeceksin.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Onu da araştıralım, onu da sen söyle! Hodri meydan!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Söyleyeceğim ama sizin dilinizi biz kullanamıyoruz, beceremiyoruz diyalektik dilini. Biz gerçeklerle ve belgelerle konuşuyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Söyle Yaşar Bey, hodri meydan! Kim liyakatsiz bir yere gelmişse...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Kırkpınar, bırak konuşsun. İstiyorsan sonra konuşursun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Beni bırakmadı, konuşayım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, konuştun sen.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Böyle ben memnunum, Yaşar Bey laf atсын, ben memnunum.

Şimdi, kim liyakatsiz bir yere gelmişse -CHP'li, MHP'li, AK PARTİ'li- kim bu fakir fukara işsizken haksız yerde bir görev yapıyorsa hepsi araştırılsın, hiç sorun yok.

Bir başka konu; “İletişim Başkanlığı” diyordunuz ama biz “trol başkanlığı” diyoruz ona. Bakın, o kadar ahlaksızca işler yapıldı ki hepinizin vicdanının yaralanması lazım. Bir siyasi partinin lideri terör örgütüyle aynı videoda, aynı karede gösterildi. Bunları yapan alçaklardır, bunları yapan şerefsizlerdir; bunu kimse savunamaz. Ya, siyaset... Rakip olabilirsin ama Kemal Kılıçdaroğlu ile PKK'nın militanlarını aynı videoda montaj yaparak göstermek siyasi tarihimizin gördüğü en büyük ahlaksızlıktır. Bunu da söyleyeyim. Bu nereden yapıyor? Bizim bütçemizden yapıyor. Bu, âdetâ bir trol ordusu kurmuş, trol ordusu muhaliflere saldırıyor.

Şimdi, Cumhuriyetin 100'üncü yılı... 100'üncü yıl bir başka ülke için de bizim için de önemli. 100'üncü yıl kutlamaları için İletişim Başkanlığı görevlendirildi, maalesef yalan haber yayma, kurgu videolardan fırsat bulup cumhuriyetin kuruluşuyla ilgili hiçbir şey hazırlamadılar, üç yıl boyunca bir şey yapmadılar; 100'üncü yıla, 29 Ekime bir hafta kala akıllarına geldi, çeşitli etkinlikler yapmaya çalıştılar ama geçmişe bakalım; geçmişte, 50'nci yıl ve 75'inci yıl kutlamalarında ne yapılmış bakalım. Cumhuriyetin 50'nci yılında Meclis Başkanı tüm partilerin katılımıyla komiteler oluşturmuş, ayrıca bir kanun çıkararak 26-30 Ekim 1973 tarihinde Türkiye'de yapılacak kutlamaları organize etmiş, çocuklar ve gençler için TRT programlar organize etmiş, çok çeşitli şeyler yapılmış. Cumhuriyetin 75'inci yılı etkinlikleri nedeniyle dönemin Devlet Bakanı Cavit Kavak koordinatör olarak atanmış, 450 proje ele alınırken 152'si hayata geçirilmiş. 1998 yılında yaklaşık 40 milyon dolar kutlama için ayrılmış ve çok çeşitli ve etkinlikler yapılmış. Ayrıca, Dışişleri Bakanlığınca Körfez ülkeleri, Avrupa, Afrika, Amerika, Kanada'da etkinlikler yapılmış ama maalesef, cumhuriyetin 100'üncü yılını kutlamak son üç güne sığmış oldu.

Şimdi, bir başka önemli konu; biraz önce Sayın Yaşar Kırkpınar Türkiye'de herkesin ne kadar güvence altında olduğunu söyledi, ben de birkaç örnek vermek istiyorum: Zorla çalıştırılan, sokakta satıcılık ve dilencilik yaptırılan çocukları korumak, ailelerini desteklemek, çocukların okula devamını sağlamak üzere her ilde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olarak çocuk koruma mobil ekipleri oluşturulmuştur. 375 ekiple müdahale edilen çocuk sayısı son dört yılda 43.873 olmuştur, 43.873; bizim Hekimhan ilçemizin 2 kat büyüklüğünde. Çocuk sokakta ne yapıyor? Sokakta dileniyor. Bu, resmî

rapora göre bir rakam. Çocuk yaşta ve zorla evlilikleri önlemeye yönelik çalışmaların da çocukların yoksulluk, göçmen olma gibi özel durumları ve salgın, deprem, benzeri riskler de dikkate alınarak geliştirilmesi gerekmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, lütfen toparlayın sözlerinizi. Bir dakika vereceğim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Başkanım, bir dakika olur mu? Bir sürü alacaklarım var sizden.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ya, tahsilat bitti ama. Tamam, iki dakika veriyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Başkanım, hemen birkaç şeyim var.

2022 yılında resmî evlilikler içerisinde -cinsiyete göre, 16-17 yaş grubunda, yıllara göre azalmakla beraber- 11.520 kız çocuğun, 688 erkek çocuğun evlendiği görülmekte, 12 bin çocuğun evlendirildiği resmî raporda yer almıştır. Bu daha resmî bilinen, bir de gayriresmîler var, bunlar kayıtlı değil. 2020 yılında sosyal yardım alan hane sayısı 3,7 milyon, 2021’de 4,3 milyon, 2022’de 4,4 milyon hane sosyal yardım alıyor. Bu da yoksulluğun ne kadar derinleştiğini gösteriyor.

Diyanet İşleri Başkanlığıyla ilgili bir iki cümle söyleyeyim. Maalesef, Diyanet İşleri Başkanlığının âdeta bir Atatürk nefreti var, Atatürk’ün kurmuş olduğu Diyanet İşlerinde Atatürk anılmıyor.

Şimdi, MİT Başkan Yardımcısı da burada. İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcısı İsmail Uçar Hâkimler ve Savcılar Kuruluna bir dilekçe gönderdi, yargı ve mafya ilişkilerinin kamuoyunun gündemine gelmesini sağladı. Sonrasında Tolga Şardan, Millî İstihbarat Teşkilatının İsmail Uçar’ın dilekçesinden birkaç hafta önce Cumhurbaşkanıyla konuyla ilgili bir rapor hazırlamış olduğunu yazdı. Bu yazıya erişim engeli kararı verildi, Tolga Şardan tutuklandı, sonra serbest bırakıldı. Bununla ilgili durum nedir? Onu da bilmek istiyoruz.

Bir de TRT’de neler oluyor? TRT Genel Müdürünün ve TRT’den sorumlu İletişim Başkanı Fahrettin Altun’un cevap vermesi gereken konular... TRT -kamu kaynağı kullanan ama- kamu adına yayın yapmak şöyle dursun, iktidarın borazanı hâline gelmektedir. Muhalefete maalesef yer vermemeyi bir ilke hâline getiren TRT yönetimi, kullandığı kamu kaynaklarını har vurup harman savurmaktadır. Burada da bizim yani muhalefetin, tüm muhalefetin, televizyona çıkarılmayan tüm muhalefetin vermiş olduğu vergi o TRT’ye de, o TRT’yi yönetenlere de zehir zıkkım olsun, haram olsun onlara aldıkları maaşlar. Bizim paramızla bize kapatıyorlar ekranı, onu söylemek istiyorum. Ayrıca...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, doldu.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Başkanım, bugün son zaten.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Beddua ediyor Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye değerli arkadaşlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Dün de gelmedim Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yani Sayın Ağbaba’nın beddua etmesiyle her şey kabul olacaksa...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bugün cuma ya, ondan.

VELİ AĞBABA (Malatya) – İnşallah olur, zehir zıkkım olsun!

Hemen, iki dakikada bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, buyurun, bir dakika verdim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – İki dakika...

TRT Genel Müdürü Zahid Sobacı TRT'nin kötü yönetimine dair açığa çıkan konularla ilgili soru önergelerine cevap vermiyor; amcasının oğlu istisnai kadroda özel kalem müdürü görevi yapmış, diğer amca oğlunu mesaide çalışma düzenine uzak tutup gölge genel müdür gibi çalıştırmış, memleketi Tokat'tan onlarca kişiyi özel hükme tabi personel olarak işe almış. TRT'yi Tokatlılar radyo televizyonu hâline getirdiği söyleniyor. Maalesef burası da bir çiftlik durumunda. TRT'de 80 bin TL maaş verilen genel müdür danışmanlarının olduğu söyleniyor. TRT maalesef 80 bin lira danışmanlık ücreti veriyor, asgari ücret 11.500 TL iken danışmanlarına veriyor. Eş dost-akraba çiftliğine dönüşmüş durumda, bunu da kamuoyuyla paylaşmak istiyorum.

Son olarak... Dün Ulaştırma Bakanı bir şey söyledi, dedi ki: "Parası olan otoyoldan geçer, parası olmayan amcamız da devlet yolundan geçer." Memlekette her taraf ayrımcılık. Ya, Malatya'da, Sivas'ta ömründe geçmeyi hayal edemeyeceği köprüye insanlar ücret ödüyor. Sayın Bakan da "Parası olan otoyoldan geçer, parası olmayan otoyoldan geçmez." diyor ama parası olmayan, o köprüden geçmeyen, o yoldan geçmeyen amcalar, teyzeler müteahhitlere para ödemeye devam ediyor. 84 milyon vatandaş otoyolların parasını ödüyor, ulaştırmadan sorumlu Bakan da "Parası olan geçsin, olmayan geçmesin." diyor. Memleketin özeti bu.

Ben -yirmi bir gün boyunca- Sayın Başkana teşekkür ediyorum. Yirmi bir gün oldu, değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir de bütçe yaptık, kalkınma planı yaptık.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Size teşekkür ediyoruz, arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Tekrar, bütçenin memleketteki fakirin fukaranın dertlerine derman olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Türelî...

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşması esnasında yaşanan tartışmaya ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet, şimdi, bakın, arkadaşlar, değerli milletvekilleri; alınganlığa gerek yok. Biz burada bütçe konuşuyoruz; bütçenin içinde sadece rakamları, iki yıl öncesinin kesin hesabını ya da önümüzdeki yılın bütçesini konuşmuyoruz; uygulanan politikaları konuşuyoruz, uygulanacak politikaları konuşuyoruz. Geçmişte ne yapılmış? Çalışan personeli konuşuyoruz, yapılan ihaleleri konuşuyoruz. Bunların hepsi bizim yetkimiz dâhilinde, burası yasama organı. Yürütme olarak -biz yasamaya- önümüzdeki yılın bütçesini yapacak, nerelere harcayacak, hangi yatırım, hangi vergileri toplayacak; bunların hepsi bizim burada görev alanımız içinde aynı zamanda. Bu anlamda, arkadaşımız tabii ki soracak o soruyu Cumhurbaşkanına ilişkin, diğer kurumlara da. Orada çalışan danışmanlar varsa, değişik bakanlıklardan birtakım kötü kokular geliyorsa, yolsuzluk iddiaları varsa bunların hepsinin dile getirileceği yer burası.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, toparlayın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Toparlayacağım.

Burası Parlamento ve burası Plan ve Bütçe Komisyonu, burada konuşacağız bunları. Niye almıyorsunuz?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Herkes sizin gibi konuşsa.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır ama şöyle, karşılıklı olarak böyle bir polemige gerek yok.

Bakın, hatibimiz konuşurken... Siz onu tanıyorsunuz, konuşma üslubu da yani kendine özgü bir üslubu vardır. Sayın Veli...

(AK PARTİ milletvekillerinden gülüşmeler)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, hayır, onu demek... Hayır, kendine özgü, son derece renkli bir üslubu vardır Sayın Veli Ağbaba'nın; Genel Kurulda da böyledir, burada da böyledir bunun için. Yani siz şey mi istiyorsunuz; böyle otursun, tekdüze bir sesle yani...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hayır, hakaret etmesin...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, hayır, bir dakika...

Ya, değerli arkadaşlar, biz size...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Az önce hanımefendiye karşı...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Değerli milletvekilleri, sizin önünüzde yazılı bir şey oluyor... (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Siz alıyorsunuz bazen önünüze yazılmış şeyleri, oradan okuyorsunuz, biz size “Niye okuyorsunuz?” diye soruyor muyuz? Onu demek istiyorum, herkesin kendi üslubudur, istediği gibi konuşabilir. Sayın Ağbaba da son derece renkli bir üsluba sahiptir, düşüncelerini ifade etti, bunda bir şey yok. Bunları konuşacağız buralarda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Türelî.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bunlara bozulmaya gerek yok, varsa bir sıkıntı cevap verirsiniz bunlara.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bozulmuyoruz ki...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

Arkadaşlar, ne oldu bugün Komisyona ya? Yüzdük yüzdük kuyruğuna geldik.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir şey olmadı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Cevdet Bey'i görünce Komisyona bir şey oluyor yani vallaha. Efendim, siz bundan sonra gelmeyin, başka Bakan gelsin.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yani çok mu görüyoruz demek istiyorsunuz Sayın Cevdet Yılmaz'ı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem, buyurun.

5.- Konya Milletvekili Orhan Erdem'in, İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşması esnasında yaşanan tartışmaya ilişkin açıklaması

ORHAN ERDEM (Konya) – Teşekkür ederim.

Gerçekten Komisyona bugün nazar değdi Başkan ama olacak tabii bunlar da.

Şimdi, grup konuşmacımızın konuşmasıyla sıkıntılı ifadeler ve karşılıklı atışmalar oldu. Sizler de diyorsunuz, her dönemin sıkıntıları vardır, bugün de liderimize çok büyük, bizleri rencide eden laflar ediyorsunuz.

Şimdi, bizim bahsetmek istediğimiz ara ara, Türkiye çok partili döneme kolay geçemedi, çok sancılı geçti ve 1945 seçimlerini hepimiz biliyoruz. Yine, o dönemlerde, Atatürk'ün resminin kurumlardan indirildiğini, Türk parasından çıkarıldığını hepimiz biliyoruz. Yine, Büyük Önder'in on beş yıl Etnografya Müzesinde kaldığını hepimiz biliyoruz. Yani biz bunlar keşke olmasaydı diyoruz, o dönemin sıkıntularından bahsediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN ERDEM (Konya) – Bitireceğim Başkanım.

Peki, bugün Cumhurbaşkanımıza söylenen laflar... Şimdi, Büyükşehir Belediye Başkanlığı yapmış, halkın önünde kazanmış, 2002'de AK PARTİ'yi kurmuş, 17 kez seçim kazanmış ve dünyada demokrasinin en iyi işlediği, seçimlerde katılımın ve şeffaflığın en iyi olduğu bir ülkede seçilen bir adama “diktatör” diyoruz. Şimdi, sizin geçmiş dönem vekilleriniz televizyon televizyon dolaştı, önceki liderinize “diktatör” dedi, biz şimdi “diktatör” mü diyeceğiz? Yani bunları birbirimizi kırarak şekilde kullanmamız doğru değil. Ben, dünyada en kıdemli, en güçlü lider ve sözü dinlenen bir liderimiz olduğu için hepimiz mutlu olmalıyız diyorum. Tekrar karşılıklı konuşmalar açmamak için bugüne kadar getirdiğimiz şekilde inşallah bugünü de tamamlarız diyorum.

Teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Cumhurbaşkanlığı (Devam)

b) Millî İstihbarat Teşkilatı (Devam)

c) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (Devam)

ç) Diyanet İşleri Başkanlığı (Devam)

d) Devlet Arşivleri Başkanlığı (Devam)

e) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı (Devam)

f) Strateji ve Bütçe Başkanlığı (Devam)

g) İletişim Başkanlığı (Devam)

ğ) Savunma Sanayii Başkanlığı (Devam)

h) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Devam)

ı) Yatırım Ofisi Başkanlığı (Devam)

i) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı (Devam)

j) Finans Ofisi Başkanlığı (Devam)

k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bozdağ, buyurun.

Süreniz on dakika.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Sayın Başkan, teşekkürler.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye, dünya basın özgürlüğü sıralamasında giderek gerilere düşüyor. Her yıl dünyadaki basın özgürlüğü sıralamasını açıklayan Uluslararası Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütünün Basın Özgürlüğü Listesi'nde Türkiye bu yıl 180 ülke içinde 165'inci sırada, tam 16 sıra geriye düşmüş durumda.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bir hatibimiz konuşuyor, lütfen.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Yani aslında bu tablo Türkiye açısından bir utanç verici tablo. Raporda en çarpıcı kısım şu: Cumhurbaşkanının gazetecileri ve basını daha çok hedefe koymasının nedenlerinden biri “Türkiye’de artan ekonomik ve demokratik sorunlara karşı farkındalık oluşmasının önüne geçmek” olarak gösteriliyor. Sadece basının değil, yargı sisteminin de hükümet kontrolünde olduğu ve hâkimlerin basın özgürlüğünü kısıtlayan kararlar aldığı da raporda yer alan hususlardan. Türkiye Gazeteciler Sendikası tarafından hazırlanan 2022-2023 Basın Özgürlüğü Raporu’na göre 3 Mayıs 2023 tarihi itibarıyla 47 gazeteci gazetecilik faaliyeti nedeniyle cezaevinde. Son bir yılda en az 96 gazeteci fiziksel saldırıya uğradı, 43 gazeteci sözlü olarak tehdit edildi, 97 gazeteci gözaltına alındı ve 32 gazeteci tutuklandı. Tutuklu gazetecilerin yüzde 80’i silahlı örgüt üyeliği suçuyla suçlanıyorlar. Bunun yanında, raporda 4.148 habere ve 46 haber sitesine erişimin engellenme kararı verildiği de belirtildi. 682 haberin tamamının veya bir bölümünün ise içerikten çıkarılmasına karar verildi yani gazetecilik suç sayılıyor. Basın mensupları gözaltına alınıp tutuklanıyor, eleştirel yayın yapan medya ağır cezalarla susturulmaya çalışılıyor. Halk adına siyasilere soru sormak bu dönemde yasak, önceden bildirilmeyen sorular sorulmuyor. Gazetecilerin habere ulaşabilmesi bazen kolluk kuvvetlerince engelleniyor. Geçen sene düzenlenen basın tarihinin en ağır sansür yasasıyla kısıtlanan medya, yaşayabilmek için çaresizce otosansürle kendini kuşatmak zorunda kalıyor. RTÜK ve Basın İlan Kurumu iktidar sopası gibi kullanılıyor. Kamu kaynakları adaletsizce ve pervasızca iktidar medyasına aktarılırken gerçek habercilik yapan basın kuruluşlarına ağır cezalar veriliyor. Basın özgürlüğünün öznesi olarak gazetecilere yönelik şiddetin cezasız kalması, öncelikle bu tablodan hareketle adil yargı sorunsalında da düğümleniyor, sonra da özgürlük-iktidar ilişkisinin anayasal düzenlemenin tam tersine bir uygulamaya dönüşmüş olmasıyla ilgili bir sorun olarak görünüyor. Tüm bunların bir sonucu olarak, iktidarın varlık amacından uzaklaşması, kolluk güçlerinin insan hakları bekkiliği ana işlevinin hak öznelerini ve savunucularını bastırma uygulamasına dönüştürülmesine, kamu düzeni ve kamu yararı gibi kavramların siyasal iktidarın hizmetine sunulan araçlar olmasına yol açıyor. “Dezenformasyonla mücadele düzenlemesi” olarak sunulan yasa “sansür yasası” olarak da adlandırılan bu araçsallaştırmanın en somut örneği. Türk Ceza Kanunu’nun 217/A maddesine eklenme yapılarak halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma suçu ihdas edildi ve bu suçu işleyenlerin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılması getirildi. İçeriği tamamen belirsiz; başta gazeteciler olmak üzere, kimsenin, hangi haberi yaparsa bu kapsamda suç olup olmadığını bilmediği, dolayısıyla öngörülebilir olmayan ve kanunilik vasfından yoksun, doğrudan basın ve ifade özgürlüğüne aykırı, toplumu bir şekilde dezenformasyon iddiasıyla baskı altına almaya çalışan, iktidarın sesini, söylemini toplum üzerinde hâkim kılmaya dönük bir düzenleme. Pekî, resmî makamlar tarafından açıklanmayan, paylaşılmayan veya çarpıtılan, doğrudan halkın bilgi alma hakkına yönelik dezenformasyon yürütülen durumlara ilişkin toplumu koruyan, halkın doğru bilgiyi alma hakkını güvence altına alan bir düzenleme var mı? Yani “sansür yasası” olarak bilinen bu düzenlemeye karşı halkı ne koruyacak?

Çok uzağa gitmeden pandemi dönemini hatırlayalım. İktidarın bilgiyi çarpıtan uygulamalarını pandemi sürecinde gördük. “İnfodemi” toplum sağlığı açısından tehdit oluşturur. İktidar, Covid-19’la ilgili yaptığı açıklamalarla hakikati gizleme çabasına girmiş, vaka ve ölüm sayılarındaki gerçekliği toplumla paylaşmamıştır. TÜİK, 2022 yılında 2020 yılı ölüm istatistiklerini bile açıklamamıştı. Doğru

bilgi kaynağına ulaşamadığında sağlık açısından riskler, hastalıklar, ölümler görülebilmektedir. Sağlık hakkı ve doğru bilgi alma hakkının yakından ilişkisi ortadadır. Dolayısıyla dezenformasyon toplum sağlığını da tehdit eden bir yeredir. Sadece pandemi sürecini ele alsak dahi, dezenformasyonun asıl kaynağı olarak iktidarı ve iktidar güdümündeki kurumların açıklamalarını büyük bir halk sağlığı tehdidi olarak görebiliriz.

6 Şubat depremlerini hatırlayalım. 8 Şubatta Cumhurbaşkanı kararıyla üç ay süreyle ilan edilen olağanüstü hâl ilanı ile kolluk kuvvetlerince basın haber takibi yapmasına engel olmak amacıyla kullanılarak, enkaz altında kalan yurttaşların yardım çağrılarını iletmediği sosyal medya platformlarına dahi erişim engeli getirilmiştir, günlerce mobil operatörler üzerinden erişim sağlanamamıştır. Bu dönemde sansür yasasının halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma suçu da aktif şekilde gazetecilere karşı kullanılmıştır. Bu dönemde gazeteciler tutuklamadan fiili gözaltına, fiziki saldırıdan işten çıkarmaya kadar her çeşit müdahaleye maruz kalmışlardır. 6 şubat 2023 tarihli depremlerin ardından en az 2 gazeteci halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma suçlamasıyla tutuklandı, 6 gazeteci gözaltına alındı, 4 gazeteci ifadeye çağrıldı, 18 gazetecinin kimisi linç girişimine varan fiziki saldırıya maruz kaldı, 21 gazetecinin haber yapması tehdit edilerek engellendi, 3 gazetecinin iş akdine son verildi ve istifaya zorlandı. Her geçen gün bilgi ve ifade özgürlüğünün daha da kısıtlandığı, haberleşme hakkının ise ciddi bir şekilde baskılandığı Türkiye’de iktidarımız, kendi algılayış ve anlatılarına uygun, tamamen güvenlik politikaları odaklı, kendisine yönelik eleştirileri ulusun güvenliği açısından da tehdit olarak nitelendiren eleştirel haber ve yorumları kriminal bir eylem olarak tanımlayan bir noktada.

Eylül 2022’de kurulan Dezenformasyonla Mücadele Merkezi her hafta yayınladığı bültenle bazı haber içeriklerinin dezenformasyon olduğunu iddia ediyor. Bunlar çoğunlukla haber sitelerinin ve sosyal medya paylaşımlarının ekran görüntüsüyle, başka herhangi bir kaynak vermeden yapılıyor. Bültenin en son yedi aylık verileri incelendiğinde toplam 31 haber kuruluşu 87 kez bu bültende yer almış, bunların neredeyse tamamı bağımsız medyanın haberlerinden olmuş ve iktidar medyasından hiçbir kuruluş dezenformasyon yapmakla suçlanmamış. Bültenlerde teyit yapılmıyor, sadece propaganda yapılıyor. Örneğin, bu merkez de Amasra’daki maden patlamasıyla ilgili ihmalleri ortaya koyan Sayıştay raporunu yalanlamıştı, sonra da İletişim Başkanlığı “Söz konusu Sayıştay raporlarındaki öneriler dikkate alınmış, hatta mevzuatın gerektirdiğinden daha fazla tedbir alınmıştır.” şeklinde bir ifade kullanmıştı. Önce yalanlanıyor, daha sonra da buradan doğru tedbirler alındığı teyit ediliyor. Cumhuriyet gazetesi ve Halk TV’nin “Deprem vergileri nerede?” başlıklı haberlerine yer verilen açıklamada, bunların manipülasyon ve provokasyon içerdiği öne sürülmüştü. Yeni Yaşam gazetesinin sosyal medyada paylaştığı, binlerce yurttaşın öldüğü Antakya’da cenazelerin numara verilerek gömüldüğü haberinin manipülasyon içerdiği öne sürüldü. Halk TV ve Gazete Duvar’ın gazeteci Ferit Demir’e tekme atıldığına ilişkin haberlerinin doğru olmadığı ve böyle bir olayın hiç yaşanmadığı iddia edildi. Mezopotamya Ajansı’nda yer alan haberde sivil toplum kuruluşlarının deprem bölgesine gönderdikleri yardım aracının Hakkâri Valiliği tarafından engellendiği belirtiliyor, merkez ise bu haberin doğru olmadığını, AFAD kontrolünde yardımların deprem bölgesine gönderildiğini öne sürüyordu.

Biraz da Kürt basınından ve karşılaştığı zorluklardan bahsedelim. Kürtler var, coğrafyaları var, Kürtçe dili var, kendilerine özgün basın-yayınları var; her yıl 22 Nisan, Kürt Gazetecilik Günü olarak kutlanıyor çünkü ilk Kürtçe gazetesi olan Kürdistan 22 Nisan 1998 yılında Mısır’ın başkenti Kahire’de Mikdad Midhat Bedirhan tarafından çıkarıldı. 1900’lerin başından günümüze değin Roji Kurd, Hawar, Ronahî, Welat, Azadiya Welat’tan Xwebûn’a birçok gazete ve dergi basıldı. Tabii, buna karşın devlet aklı hiçbir zaman Kürt basınına sevmeydi. Bu sebeple geçmişte Musa Anter ve onunla dayanışma içinde olanların yargılandığı 49’lar davası, bugün Özgür Gündem gazetesiyle dayanışmak amacıyla nöbetçi genel yayın yönetmeni olan gazetecilerin yargılandığı davalarla kendini hatırlatıyor yeniden. AKP

iktidarı da hakikatin peşini bırakmayan, Kürt sorununu odağına alan Kürt basın geleneğini hiçbir zaman kabullenmedi. Yine de basın emekçileri kalemlerini bırakmadılar ve bir özgür basın geleneğini ortaya çıkardılar. Kürt basınının kilometre taşlarından olan Özgür Gündem ve Azadiya Welat gazeteleri başta olmak üzere birçok kuruluş KHK'lerle kapatıldı. Haziran 2022'de 20 Kürt gazeteci gözaltına alındı, birçoğu aylarca tutuklu kaldı. Seçimden önce de Diyarbakır'da, 2017 nevrusunda Kemal Kurkut'un nasıl katledildiğini kamuoyuna duyuran Abdurrahman Gök'ün de aralarında olduğu gazeteciler tutuklandılar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bozdağ, bir dakika veriyorum.

Buyurun lütfen.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) – Toparlıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, basın özgür değilse siyaset de ekonomi de değildir. Bu, hukukun üstünlüğü için de geçerlidir. Mahkemeler iktidarın etkilerinden ne kadar bağımsız ve tarafsız olursa siyaset yapan da yatırım yapan da haber ve yorumlarını yazanlar, söyleyenler de o kadar özgür ve üretken olurlar. Basın özgürlüğü o nedenle sadece haber alma hakkıyla değil ülkede hukukun, siyasetin, ekonominin düzgün işleyişleriyle de doğrudan bağlantılıdır.

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Bozdağ'dan sonra Sayın Bakırlıoğlu...

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, hoş geldiniz.

Şimdi, yaklaşık bir aydan beri burada çalışmalar içerisindeyiz. Bende hissiyatı söyleyeyim: Bizim buradan gördüğümüz Türkiye ile karşı sıralarda oturan arkadaşlarımızın gördüğü Türkiye arasında çok ciddi bir fark olduğu ortada ve bu çalışmalar esnasında bir de gördüğüm bir şey var; bizim size karşı, bizim iktidara karşı, Hükûmete karşı yapmış olduğumuz bütün eleştirilerde, gösterdiğimiz bütün eksikliklerde bize söylediğiniz tek şey: “Ama sandık, sandık var, sandıktan çıktık.” Diyoruz ki: “Tarım desteklemeleri bu memlekette azaldı.” Bize söylediğiniz şey şu: “Ya, öyle olmuş olsa biz çiftçilerden, köylülerden oy alamazdık.” İşte, “Sağlık hizmetlerine ayrılan pay azalmış.” diyoruz, “Emekliye ayrılan pay azalmış.” diyoruz; bizim önümüze her seferinde sandığı getiriyorsunuz, sandıktan çıktığınızdan bahsediyorsunuz yani burada çok ciddi bir sandık fetişizme karşı karşıyayız. Evet, sandık demokrasilerde vazgeçilmezdir, olmazsa olmazdır ama her şey değildir; böyle olmaması lazım.

Mesela, “darbeci” dediğiniz -ki gerçekten darbeci- Sisi'nin en son seçimlerde yüzde kaç oy aldığı farkında mısınız? Yüzde 92 oy almış. Putin mesela, en son seçimlerde yüzde 77 oy almış. “Katil Esad” dediğiniz, “Esad” dediğiniz Beşar Esad da yüzde 95 oy almış yani bu ülkelerde demokrasi olduğunu söyleyebilir misiniz, iddia edebilir misiniz?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Yapmayın Allah aşkına!

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ben yapmıyorum, sizin yaptıklarınızdan bahsediyorum; işte, o oranlar burada. Beşar Esad yüzde 95 oy almış. Şimdi, bu ülkede demokrasi olduğunu bana söyleyebilir misiniz? Veyahut da Sisi yüzde 92, Putin yüzde 77... Yani bu oyundan

vazgeçin. “Demokrasi” dediğimiz şey sadece sandık, sandıklardan çıkan sonuçlar değildir; böyle olmadığını işte bu sonuçlar ortaya koyuyor. Mesela demin Yaşar Bey ortaya öyle bir tablo koydu ki işte, ülkede gelişmişlik farkı kalmamış, terör kalmamış, yoksulluk kalmamış... Fakat işin doğrusuna baktığımız zaman yani tek tek bunları incelediğimiz zaman bu yirmi küsur yıllık iktidarınız boyunca bu ülkenin hiçbir temel sorununu çözemediğinizi görmekteyiz. Gelişmişlik farkı devam ediyor, hakikaten devam ediyor. Bunu en fazla buradaki çalışmalarda gördüm. Burada çeşitli haritalar çıktı, Türkiye haritaları çıktı; işte, baktığımız zaman, bebek ölüm rakamlarına bakıyorsunuz, ülkenin belli bir bölümünde, güneyi ve doğusunda kıpkırmızı veyahut da nüfus başına düşen doktor, nüfus başına düşen hemşire, derslik, öğretmen; tüm bu verilerde ülkemizde çok ciddi bir gelişmişlik farkı olduğunu görüyoruz, gözlemliyoruz. Bu sorun hâlâ devam ediyor ve daha da bozularak devam edecek, öyle gözüküyor. Terör devam ediyor yani iktidara geldiğinizde sıfır noktasına inmiş olan terör, bütün şiddetiyle... Evet, hâlâ şehitlerimiz geliyor, hâlâ şehit geliyor memlekette ve bu ülkede Kürt sorunu hâlâ devam ediyor ve daha da boyut değiştirdi yani şu anda artık bölgesel bir sorun hâline gelmeye başladı ve bu bölgede artık yalnızca Türkiye, Irak, İran, Suriye, bu devletler yok; Rusya var burada, Amerika Birleşik Devletleri var bu bölgede; daha da büyük bir sorun hâline geldi ne yazık ki. Yoksulluk devam ediyor, daha da sertleşerek devam ediyor. İşte, Sayın Ümit Özlale “Ben söylemeyeyim adını.” dedi, Sefalet Endeksi’nden bahsetti. Ben adını söyleyeyim, Sefalet Endeksi var; en son yayınlanan rakamlara göre, dünyadaki en sefil 10’uncu ülkeyiz. Çocuklarla ilgili TÜİK’in açıklamış olduğu rakamlardan bahsettik. Bu ülkede dar gelirlili ailelerin çocuklarının ancak yüzde 8’i et veyahut da balık yiyebiliyor. Çok ciddi bir yoksulluk sorunuyla karşı karşıyayız. Yasaklar devam ediyor, ciddi yasaklar var memlekette. Bakın, şu anda Türkiye, hibrit demokrasi olarak gösteriliyor, demokratik olmayan ülkeler arasında gösteriliyor Türkiye; dünyadaki durumumuz bu. Yolsuzluk dersin hâlen daha devam ediyor, vesayet devam ediyor. Vesayet değişti, değişik şekillerde devam ediyor. Bugün yürütmenin yasama üzerinde ve yargı üzerinde çok ciddi bir tahakkümü var; bunun en fazla hissedildiği yer burası, yasama. Bulduğumuz Plan ve Bütçe Komisyonunda siz bunu hissetmiyor musunuz? Allah aşkına, buraya gelen kanun tekliflerinden hangi bir tanesinde bir değiştirme iradesine sahip olabildiniz şimdiye kadar?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Birçoğunda.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yok, hiç olmadı, hiç olmadı, olmayacak da.

Yani burada yasama, yürütme ve yargının birbirinden tamamen kesin ayrılacağını söylediğiniz sistemin bizi getirdiği yer, erklerin birleşmesi hâline geldi. Bugün yürütmenin yasama üzerindeki ve yargı üzerindeki tahakkümü son derece şiddetli bir şekilde devam ediyor ve ekonomik rakamlardan bahsediyorsunuz, devraldığımız ekonomi dünyadaki en büyük 17’nci ekonomiydi. Bakın, devraldığımızda en büyük 17’nci ekonomiyi devraldınız siz. Bugün ne?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – 17.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – 17. Ee nerede mucize, nerede büyüme?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – 10 olmuyor muyduk?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani daha evvel 16 olduğumuz da oldu. Bakın, 90’lı yıllarda 16’ncı olduğumuz da oldu yani aynı yerdeyiz, bunu inkâr etmeyelim, ortada bir mucize yok.

ORHAN YEGİN (Ankara) – 2023 hedeflerini koyduğumuzda 17’nciydik.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Neyse o hedeflere girmeyelim.

Esasında ben başka bir şey konuşacaktım. Dün burada Ulaştırma Bakanlığının bütçesi görüşülmüştü, hem iktidar sıralarından hem muhalefet sıralarından en fazla talebin olduğu bakanlık görüşmesi Ulaştırma Bakanlığıydı. İktidar veyahut da muhalefet milletvekilleri herkes geldi, kendi bölgesinde bitmeyen yollardan, köprülerden, altyapı çalışmalarından, tren yolu hatlarından bahsetti. Ben de şöyle bir çalışma yaptım: Şu anda kamu yatırımlarına baktığımız zaman 3.546 tane proje varmış. Bu projelerin 778 tanesi ulaştırma ve haberleşme alanındaymış. Toplam proje tutarı yani şu anda bu yürütülen 3.546 tane projenin tutarı -Cumhurbaşkanı Yardımcımız sunumunda da söyledi- 4 trilyon 103 milyar lira ve bunun yarısı, 2 trilyon 60 milyar lirası ulaştırma ve haberleşme. Şimdi, ortadaki problem şuydu: Bitmeyen projeler var. O kadar çok proje var ki bitmeyen projeler içerisinde, ben yatırımların, yatırım harcamalarının gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payına baktım, yıllar içerisinde azalmakta. Yani 2013'te 4,2'ymiş, 2014'te 3,8; 2022'de 2,9; 2023'te 3,1; bir düşüş var. 2024, 2025, 2026'da tahmin edilen oranlar; 2024'de 2,7; 2025'de 2,6 -düşüyor bakın- 2026'da 2,5 yani yatırım harcamalarının gayrisafi yurt içi hasıla içerisindeki payı yüzde 4,2'lerden, 4,5'lardan 2026 sonunda yüzde 2,5'a düşeceği tahmin ediliyor.

Şimdi, yatırımlar düşüyor, gayrisafi yurt içi hasıla içerisinde yatırımlara ayrılan pay düşüyor; bu düşüşüne göre artan bir şey olması lazım. Artan ne diye baktığımız zaman da faizlerin arttığını görmekteyiz. Faizlerin oranı 2016 yılında yüzde 2, 2017'de yüzde 1,9 iken 2023'te 2,6'ya çıkmış, 2024'te 3,1'e çıkacak, 2025'te 3,5; 2026'da 3,7'ye çıkacağı tahmin ediliyor. Ben bunu bir grafikte ortaya koydum. Şöyle bir grafik ortaya çıktı: Burada turuncu olan faiz, ötekisi de yatırım. Yani faizlerin aldığı pay yıl geçtikçe artmış, buna karşılık yatırımların aldığı pay azalmakta. Ben burada şunu da öğrenmek istiyorum: Yani önümüzdeki yıl oranları söyledim, 2024'te yatırımların payı 2,7 olacakmış ve azalarak devam edecek. Şimdi, bütün altyapı yatırımlarından bahsediyoruz ve çok büyük bir deprem felaketiyle karşı karşıya kaldık. Esasında Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bu oranların artması gerekmez miydi? Yani yüzlerce okul yıkıldı, yüzlerce kamu binası yıkıldı, otoyollar hasar gördü yani...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Deprem hariç mi, dâhil mi sizin grafikteki rakamlara?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ben bunu şeyden baktım, bu rakamlar, benim bakmış olduğum rakamlar...

CEVDET AKAY (Karabük) – 671 milyar hariç bu rakamlar.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – O olabilir, onu tam olarak bilemiyorum, onu sormak istedim ama bir azalma var. Yani Türkiye'de, geri kalanında bir azalma var. Yani bu rakamların artıyor olması gerekiyordu.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Artıyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ve şöyle bir şey de var: Benim gördüğüm, anladığım kadarıyla faiz ödemeleri yatırım harcamalarını kısıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bakırlıoğlu, bir dakika veriyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Benim gördüğüm, cari harcamalarda da çok ciddi azalmalar var yıllar içerisinde ve bu faiz ödemeleri de daha da artacak çünkü işte, borçlanma gereği artıyor. Önümüzdeki 2023 için borçlanma gereğinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 6,5; 2024'te de yüzde 6 yani bu, yıllar içerisinde çok ciddi bir artış göstermiş. E, faiz oranları artıyor

yani önümüzdeki süreç içerisinde faize ödenecek olan pay çok artacak, öyle gözüküyor ve yatırımlara ayrılan payın azalacağını ben görmekteyim. Yani önümüzdeki bütçeye geldiğimiz zaman bu şikâyetler daha da fazla olacak, gözükün şey ne yazık ki o, yanlışım varsa düzeltirsiniz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, öncelikle Komisyon üyelerinin söz taleplerini karşılayacağım. Birazdan Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin listesini okuyacağım. Ekranda söz talebi yok herhâlde milletvekillerinden, dolayısıyla Sayın Aksu'nun bir talebi var, sonrasında olmayanların diğerlerine geçeceğim.

Sayın Aksu, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Benim vardı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aksu, bir saniye...

Zorlayarak kimseyi konuşturuyorum değerli arkadaşlar, konuşmayacaksınız sorun yok benim için.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Benim vardı Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlar, kıymetli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, sunumunuz için teşekkür ediyor, başarılar diliyorum.

Konuşmamın başında tüm öğretmenlerimizin 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü kutluyorum. Başöğretmenimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, bölücü terör örgütü PKK tarafından şehit edilen Aybuke Yalçın ve Necmettin Yılmaz öğretmenlerimiz ile tüm şehitlerimizi, ahirete irtihal etmiş öğretmenlerimizi rahmetle hürmetle anıyorum.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesinin ardından hazırlanan 6'ncı bütçedir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle demokrasimiz daha güçlenmiş, cumhur ile cumhuriyet kucaklaşmış ve Türkiye'nin öne açılmıştır. Yasama, yürütme ve yargı organlarının kendi içinde daha güçlü, daha etkin ve bağımsız hâle geldiği Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi daha demokratik kural ve kurumları ihdas etmiştir. Yönetimde sağlanan istikrar küresel sıkıntıların aşılmasında önemli rol oynamıştır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin uygulama dönemi önemli icraat ve atılımların hayalden gerçeğe dönüşmesine sahne olmuş, sistem rüştünü ispat etmiştir.

Değerli milletvekilleri, ekonomideki olumlu seyir öncelikli olarak ülkedeki demokratik siyasi istikrarın sürdürülebilir olmasına bağlıdır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle yakalanan istikrar sayesinde Türkiye ekonomisinin yatırımı, üretimi, istihdamı ve ihracatı önceleyen daha sağlıklı bir yapıya kavuşması mümkün hâle gelmiştir. On üç yıl boyunca kesintisiz büyüyen Türkiye ekonomisi büyüme eğilimini devam ettirerek 2023 yılının ilk yarısında da yüzde 3,9 büyüme oranıyla on iki çeyrektiler kesintisiz ve güçlü büyüme performansı göstermiş, OECD ülkeleri içinde en çok istihdam yaratan ülkelerden biri olmuştur. Yılın ilk altı ayında ekonomisini yıllıklandırılmış olarak ilk kez 1 trilyon doları aşan bir büyüklüğe ulaştırmayı başarmıştır. 2022 yılında 254,2 milyar dolara ulaşan ihracat

rakamıyla küresel mal ihracatından aldığı payı da ilk defa yüzde 1'in üzerine yükseltmeyi başarmıştır. Küresel ekonomideki olumsuzluklara, yaşadığımız çağın afeti depreme ve jeopolitik risklere rağmen yükselişini sürdüren Türkiye, kutlu hedeflere doğru emin adımlarla ilerlemektedir.

Cumhurbaşkanlığı, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların görev ve yetkileri itibarıyla kamusal fonksiyonların birçoğuya yakından ilişkilidir. Bu doğrultuda, kısaca da olsa bazı alan ve hususlara dikkat çekmek isterim. Son zamanlarda Türkiye aleyhine dezenformasyon faaliyetleri dikkat çekici şekilde artmaktadır. Uluslararası medya organları, düşünce kuruluşları ve terör örgütleri tarafından yalan, yanlış, yanıltıcı ve yönlendirici faaliyetlerle Türkiye karalanmaya çalışılmaktadır. Bunun nedeni, elbette Türkiye'nin güçlenmesidir. Türkiye'nin attığı adımların dış müdahalelere ve manipülasyonlara açık hâle gelmemesi için dünya kamuoyuna Türkiye'nin tezlerinin en doğru ve hızlı şekilde anlatılması, dezenformasyona karşı koyma adına teknolojik, fiziki ve insan gücünden oluşan güçlü bir kapasitenin tesisi zorunlu bulunmaktadır. Bu doğrultuda, önemli işlev gören İletişim Başkanlığımın görev ve yetkilerinde yapılan değişikliklerle gücü artırılmıştır. Bununla birlikte, ilgili kurumlarla yetki çatışması olmayacak bir eş güdüm içinde faaliyetlerin yürütülmesi dezenformasyonla mücadele etkinliğini de artıracaktır.

Savunma sanayisi Türkiye'nin son yıllarda destan yazdığı sektörler arasındadır. Faaliyette olan yaklaşık 3 bin firma ve 80 binden fazla çalışanıyla, 90 milyar dolara ulaşan proje büyüklüğü, 12 milyar doları aşan cirosu, 2023 için 6 milyar dolar ihracatla ülke sanayisinin lokomotifini olan savunma sanayisi odak sektörü olarak da diğer alt sektörlerin gelişmesine önemli katkı sağlamakta, Türk savunma sanayisi ürünleri küresellikte ön planda yer almaktadır. Ürünlerimizin ihraç edildiği ülke sayısı 170'e, İHA'lar, SİHA'lar, kara araçları, deniz platformları başta olmak üzere ürün çeşidi de yaklaşık 230'a çıkmıştır. Savunma sanayisinde sağlanan yenilikçi teknolojik üstünlük hem yüksek kabiliyetli güçlü bir ordunun muhafazasını hem de ihracat kapasitesi yüksek, bağımsız ve yerli bir harp sanayisinin gelişmesini mümkün kılmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Sayın Savunma Sanayii Başkanım; sektörden gelen bir serzeniş ya da talebi de bu vesileyle size iletmek isterim. Sektörün hem ciro hem de ihracat rakamları itibarıyla belli başlı ana yüklenicilerinin tüm sektörlerdeki payının yüzde 90'lar seviyesinde olduğu ve küçük boyutta ve sektöre yeni girmiş ana yüklenicilerin, alt yüklenicilerin ve yan sanayi konumunda olan KOBİ'lerin bu pastadan yeterince pay alamadığı belirtilmektedir. Oysa alt yüklenici ve yan sanayi firmalarının sektör içindeki payının çoğaltılması ve ana yüklenici vasfına haiz firma sayısının artması sektörün sürdürülebilir büyümesi için önem arz etmektedir. Küçük, orta boy ve büyük ölçekteki sanayicinin büyük ölçekte sermaye ve insan yatırımı gerektiren bir sektörde hayatta kalabilmesi ve yüksek katma değerli ürün tedarikini sürdürebilmesi için ana yüklenicilerden alt yüklenici ve yan sanayi firmalarına yeterli büyüklükte iş arttırımı yapmak suretiyle dolaylı ciro yaratması gerektiği ifade edilmektedir. Bu noktada, Başkanlık olarak endüstriyel yenilik değerlendirme ve destekleme programı gibi uygulamaların daha etkin kullanılması yerinde olacaktır diye değerlendiriyoruz. Türkiye'nin uyguladığı ekonomi politikalarıyla sağladığı güven sonucu Türkiye'ye yönelik yabancı yatırım iştahı da artmış görünmektedir. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi bu noktada yönlendirici ve itici güç olacak önemli bir etkiye sahiptir. Ofis Türkiye'deki yatırım fırsatlarını küresel iş dünyasına tanıtmak ve başta sanayi ve hizmet sektörleri olmak üzere doğrudan yabancı yatırımlarının yoğunlaşmasına katkı sağlamak için gayret göstermektedir. Finans Ofisi ise çeşitlilik arz eden finans piyasalarında Türkiye'nin konumunu güçlendirmeye yönelik pek çok çalışma yürütmekte, bunlara destek olmaktadır. İnsan Kaynakları Ofisi beşerî sermayemizin güçlendirilmesi için ülkemizin dört bir yanında faaliyet göstermekte, kamu hizmetlerinin geliştirilmesi ve etkin şekilde sunulması bakımından eğitim-istihdam bağlantısının sağlanması yanında nitelikli istihdamın temin edilmesi yönünde de önemli adımlar atmaktadır.

Türkiye önemli bir yönetim reformuyla hükümet sistemini değiştirmiştir. Bununla birlikte Anayasa'ya uygun olarak alt düzenleyici işlemlerle idareyi geliştirme süreklilik arz etmesi gereken bir süreçtir. Bazı kurumların kaldırılmasıyla Cumhurbaşkanlığı Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü, kamu çalışanlarının hukuki ve mali statülerine ve kamu yönetiminin temel ilkelerine ilişkin düzenleyici rol üstlenen Strateji ve Bütçe Başkanlığıyla kamu sendikaları bakımından Çalışma Bakanlığı hariç tutulduğunda tek kurum hâline gelmiştir. Dünya ölçeğinde her bakımdan rekabetçi bir yapının kurulması diğer şartlarla birlikte rekabet edebilir nitelikte personel istihdamını da gerekli kılmaktadır. Eğitim ve istihdam kurumlarının oluşturacağı sağlıklı bir planlamayla öngörülebilir eğitim istihdam ilişkisinin kurulması bu sürecin önemli unsurudur. Bugün itibarıyla sayısı 5 milyonu aşan kamu görevlilerinin yürüttükleri hizmet, taşıdıkları sorumluluk ve hitap ettikleri kitle dikkate alındığında toplumsal hayattaki etki alanları ve önemleri daha iyi anlaşılacaktır.

Türkiye'nin güncel ihtiyaçlarından biri de bu çerçevede kamu istihdamını düzenleyen normlarda değişiklik yapmak, personel rejimi reformunu hayata geçirmektir. Planlama ve uygun teşkilatlanmadan sonra kamu hizmet sunumunda etkinliği sağlayacak temel unsur, nitelikli ve yeterli insan gücünün temini, sürdürülebilir hizmet kalitesi içinde kamu çalışanlarının hukuki ve mali statülerinin kabul edilebilir ve uygulanabilir bir şekilde tanzim edilmesidir. Kamu personelinin işe girişten emekliliğe kadar olan süreçte tanım ve statüden başlayarak sınıf, unvan, derece, ceza, ödül, nakil, ilerleme ve yükselmeyi düzenleyen mali ve sosyal haklara ilişkin farklı uygulamaları gidererek bir hakkaniyetli bir mali statüyü mümkün kılan reformist adımlara ihtiyaç vardır. Bu doğrultuda münferit düzenlemeler yerine personel rejiminin bütüncül bir anlayışla ele alınması şarttır. Kamu personelinin işe alınma şartları, görev, yetki ve sorumlulukları, görevin riskleri, görev yapılan yerler ile nitelik, mesleki yeterlilik ve kıdem gibi kriterlere bağlı hakkaniyetli bir ücret sistemini aşındıran düzenleme ve uygulamalar giderilmelidir. Kamu personel bilgi sisteminin kamudaki insan kaynağının niteliğinin yükseltilmesi, etkin kullanılması ve verimli hâle getirilmesini sağlayacak bir altyapıya kavuşturulması gerekmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dakika veriyorum Sayın Aksu.

Toparlayın lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Varsa kurumlar veya birimler arası yetki tedahülünün önüne geçilmelidir. Şehit ve gazi yakınları ile engelliler gibi özel politika gerektiren grupların hem kamuda istihdam edilebilirlik hem de verimli olmalarının temin edilmesine yönelik çalışmalara öncelik verilmeli, kalkınma planı hedeflerinde de vurgulandığı gibi objektif ölçütlerin ve liyakat ilkesinin hâkim olduğu bir kamu personel sistemi tesis edilmelidir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin küresel bir güç, lider ülke olma yolunda hızlı adımlarla ilerlemesinin altındaki temel motivasyonlardan birinin de Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte bütçelerini gördüğümüz Cumhurbaşkanlığı bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlar ile sürdürülen köklü devlet geleneğimiz, nitelikli, fedakâr ve her şartta “Önce Türkiye, önce Türk milleti.” diyen çalışanların gayretleri olduğunu ifade etmek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Bu düşüncelerle Cumhurbaşkanlığı ve kurum bütçelerinin hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Komisyon üyesi milletvekillerimizle devam edeceğiz.

Şimdi Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz talepleriyle alakalı sıralamayı okuyacağım, bundan sonra yeni bir talep kabul etmeyeceğiz. Sayın Selcan Hamşioğlu, Sayın Yüksel Arslan, Sayın Burak Dalgın, Sayın Mehmet Emin Ekmen, Sayın Okan Konuralp, Sayın Tamer Osmanağaoğlu, Sayın Mehmet Kamaç, Sayın Adalet Kaya, Sayın Tekin Bingöl, Sayın Süreyya Öneş Derici, Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu, Sayın Hasan Öztürkmen, Sayın İsmail Atakan Ünver, Sayın Özgür Ceylan, Sayın Hüseyin Olan, Sayın Ahmet Tuncay Özkan, Sayın Aliye Timisi Ersever, Sayın Sevilay Çelenk Özen, Sayın Yüksel Mansur Kılınc ve Sayın Sırrı Sakik; Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin talepleri bu şekildedir, bundan sonra Divanda herhangi bir ismi kabul etmeyeceğiz.

Burada, ismini okumadığım bir isim daha var, grupların -Sayın Aksu siz konuşurken bir tek sizinle konuşamadım- muvafakatiyle bir konferans için ayrılması lazım gelen Sayın Çandar'ın kendisine beş dakika söz vereceğim. Ondan sonra Komisyon üyelerimizle devam edeceğiz.

Süreniz beş dakikadır.

Sayın Çandar, buyurun lütfen.

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Değerli Komisyon üyeleri ve Cumhurbaşkanı Yardımcısının bürokratları; sözlerime başlarken... Bugün Cumhurbaşkanlığı bütçesi tartışılıyor, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi üzerinden bir tartışma söz konusu. Anayasa değişikliğinin yapıldığı 2017 yılından bu yana Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi âdeta bir kriz üretim merkezi gibi çalışıyor ve korkarım hep böyle olacak çünkü temelinde, kuruluşunda hukuksuzluk var. Anayasa hukuku otoritesi Serap Yazıcı, önceki gün Adalet Bakanlığı bütçesi görüşmesinde bunun nedenine işaret etti. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin kabul edildiği 2017 yılının özel şartlarında yeterince serbest tartışma yapılmadan halk oylamasına geçildiğine işaret etti ve Anayasa değişikliğinin seçim mevzuatımızda mühürsüz oy kullanımına izin verilmemesine rağmen o halk oylamasında mühürsüz oy kullanımı sayesinde yapıldığına ve dolayısıyla baştan itibaren meşruiyetine gölge düştüğüne işaret etti.

Şimdi, bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi bir anlamda, bir bakıma ceketin iliklenmesine ilk düğmeden yanlış iliklemeyle başlanmasına benziyor, ondan sonraki bütün düğmeler kendiliğinden ister istemez yanlış ilikleniyor ve nitekim bugün geldiğimiz noktada bir sürü krizin yanı sıra -ekonomik kriz konusunda, bunun bütçeye etkileri üzerinde yeterince duruldu, ben oraya girmeyeceğim ama- sanırım hukuk tarihimizin hatta siyasi rejimler tarihimizin en büyük krizini şu anda yaşamaktayız; yargı krizi ve bilindiği gibi Yargıtay kararıyla Yargıtay 3. Ceza Dairesi ile Anayasa Mahkemesi arasında akıl almaz, emsali bulunmayan bir durum ortaya çıkmıştır.

Şimdi, Sayın Başkan Mehmet Muş -daha önceki- çeşitli vesilelerle -benim şahsen pek gerekli görmediğim biçimde ama- Anayasa maddelerini okumayı seviyor, ona bir hatırlatmayla belki yol alabiliriz. Anayasa'nın 104'üncü maddesinde Cumhurbaşkanının görevleri tanımlanırken "Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder." denilmektedir. Sayın Cumhurbaşkanı da 104'üncü maddeyi hatırlayarak kendisinin hakem olduğunu söylemişti ama bir kere 104'üncü maddeye göre böyle bir yetkisi yok çünkü Anayasa'nın 153'üncü maddesine bakılırsa ne yapacağı, ne yapması gerektiği orada açıkça ifade ediliyor. Anayasa'nın 153'üncü maddesi "Anayasa Mahkemesi kararları Resmi Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar." diyor. Cumhurbaşkanının bu maddeyi uygulaması yeterliydi, hakemliğe kalkması gerekmiyordu ve bu maddeyi uygulaması hâlinde yüz yüze bulunduğumuz ve nasıl aşılacağını kimsenin bilemediği yargı krizi ortaya çıkmazdı.

Aynı şekilde, Anayasa'nın 90'ıncı maddesi de ciddi bir şekilde ihlal edilmektedir. Bu 90'ıncı maddeye ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, dolayısıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararına uymama söz konusudur. Oysa biz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni 1950 yılında Menderes Hükümeti zamanında kabul ettik, 1953 yılında uygulamaya geçildi, 1987 yılında Turgut Özal döneminde bireysel başvuru hakkı kazanıldı ve yine 1990 yılında, yine Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanlığı döneminde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin zorunlu yargı yetkisi kabul edildi. Şimdi, yapılması gereken ki 2004 yılında AK PARTİ iktidarı ve Başbakan Tayyip Erdoğan'ın yönetimi altında eklenen bir hususla 90'ıncı maddesinin uygulanması hâlinde şu anda Selahattin Demirtaş ve Osman Kavala'ya uygulanan hükümlerin, daha doğrusu yürütmeye tarafından tanınmayan hükümlerin uygulanması gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Çandar, toparlayın sözlerinizi, bir dakika veriyorum.

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) – Toparlıyorum.

Eğer, bunlar yerine getirildiği takdirde, bunların uygulanması gerektiği takdirde Türkiye'nin hukuk devleti olma ve dolayısıyla Anayasa'nın 2'nci maddesine uygun bir sonuç elde edeceğimiz tabii olacaktır.

Son olarak bir cümleyle tamamlayayım. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı şayet Cumhurbaşkanımıza Anayasa'nın 104'üncü maddesine tam riayet, 153'üncü maddesinin uygulanması ve 90'ıncı maddesinin uygulanmasını temin ederse, bu takdirde Anayasa'nın uygulanabilirliği ve hukuk devleti usullerinin yerine Anayasa'nın 2'nci maddesine uygun bir şekilde yerine getirildiği ortaya çıkarsa o zaman Anayasa değişikliği için, çok üstünde durulan, altı çizilen Anayasa değişikliği için bu Meclisin karşısına gelme imkânını elde edersiniz.

Size başarılar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Çandar, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, devam edeceğim ama MHP Sözcüsü Sayın Aksu, buyurun.

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu'nun, Diyarbakır Milletvekili Osman Cengiz Çandar'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Ya, ben cevap olması açısından söylemiyorum ama sadece kayıtlara geçsin diye bir şey söylemek istiyorum.

Şimdi, 16 Nisan 2017'de halk oylaması yapıldı, geniş bir zaman dilimi içerisinde de vatandaşımıza bunlar anlatıldı, paylaşıldı; devamında 24 Haziran 2018'de bir milletvekilliği ve Cumhurbaşkanlığı seçimi oldu. Buranın ana konusu sistem tartışmasıydı, ondan sonra 31 Mart 2019 seçimlerinde yine ana gündem mahallî idarelerden ziyade sistem tartışmasıydı. Devamında 14 Mayıs 2023'te, 28 Mayıs 2023'te hep sistemi tartıştık, sisteme alternatif önerileri tartıştık ve millet hükmünü verdi. Dolayısıyla "Millet bunu yeterince tartışmadı." demenin doğru olmadığını kayıtlara geçirmek açısından söyledim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin

Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

- a) Cumhurbaşkanlığı (Devam)*
- b) Millî İstihbarat Teşkilatı (Devam)*
- c) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (Devam)*
- ç) Diyanet İşleri Başkanlığı (Devam)*
- d) Devlet Arşivleri Başkanlığı (Devam)*
- e) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı (Devam)*
- f) Strateji ve Bütçe Başkanlığı (Devam)*
- g) İletişim Başkanlığı (Devam)*
- ğ) Savunma Sanayii Başkanlığı (Devam)*
- h) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Devam)*
- ı) Yatırım Ofisi Başkanlığı (Devam)*
- i) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı (Devam)*
- j) Finans Ofisi Başkanlığı (Devam)*
- k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı (Devam)*

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ocaklı, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sayın Başkanım, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, değerli milletvekilleri; heyetimizi saygıyla selamlıyorum.

24 Kasım Öğretmenler Günü, onları bir anmak gerekiyor. Tabii, başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, bütün öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü kutluyorum ama tabii ironik bir şekilde kutlamak lazım. Öğretmenlerin hakları, ne yazık ki hâlâ geçim sıkıntıları devam ediyor, atanamayan öğretmenler sorunu henüz daha Türkiye'nin gündeminde. Bunlar daha çözümlenmediği için buradan bir sorumluluk almanızı dilerim.

Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, Maliye Bakanımız Mehmet Şimşek Bey Ankara'da Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinde yaptığı bir toplantıda, Gaziantep Ticaret Odası Başkanlığının düzenlediği toplantıda "Seçimler için yapılan harcamalarda çıkan bütçe açığını yapılan zamlarla telafi ettik." diye bir cümle kullandı. Şimdi, yine Sayın Şimşek'in başka bir ifadesi de "Çalışanlara yapılacak olan zamlar için, yani memura ve işçiye yapılacak olan zamlar için, asgari ücretlilere verilecek zam oranını belirlemek için, gerçekleşmiş olan mevcut enflasyon oranlarına göre değil de bir sonraki yılın hedeflenen enflasyon oranları dikkate alınarak zamlarının yapılacağı." şeklindeydi. Burada kasıt şu: Bu yıl itibarıyla yaklaşık olarak yüzde 80, yüzde 100 civarında seyreden enflasyonu göz önüne almayacağız, önümüzdeki yıl hedeflediğimiz yüzde 33'e düşecek diye iddia ettiğimiz enflasyon üzerinden çalışanlara zam yapacağız. Bu tam da çalışanların, işçinin, emeklinin, köylünün ezilebileceği bir sistem olup bunun hatasından dönülmesi gerekiyor. Yani çalışanlara verilecek olan zamlar öyle TÜİK'in falan belirlediği düşürülmüş olan oranlardan değil Türkiye'de gerçek olan -mutfakta, pazarda, çarşıda yaşanan gerçek- ENAG'ın açıkladığı enflasyon oranlarında üreticiye zam yapmayla ancak olabilir.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, ekonomi politikalarında ne yazık ki Türkiye'yi çok zor duruma soktunuz; borçlar büyüdü, geçim sıkıntısı zorlaştı ve bu da sizin halkı sömüren politikaları aslında sürdürüleceğini gösteriyor. Vergileri, cezaları, her biri yüzde 100'den fazla bakanlık bütçelerinizi en az yüzde 100 veya yüzde 115 arttırırken yine çalışanlara yüzde 33 ila 35 arasında zam yapmayı düşünmek,

var olan yoksulluğun sürdürülmesi ve vatandaşlarımızın insafsızca açlığa mahkûm olmasının da başka bir yansıması olarak değerlendiriyoruz. Bu tutumu değiştirmeniz lazım, gerçek enflasyon oranında zam mutlaka vatandaşların beklediği bir şeydir, onu söylemeliyim.

ENAG'a göre bu yılın ortalama yüzde 95,4 olan enflasyonu TÜİK'e göre yüzde 40,58; ikisinin arasında uçurum var, ciddi bire bir fark var. Dolayısıyla biz TÜİK'in verilerinin sokakta doğru olduğunu düşünmüyoruz ve bu ekonomi modelinin de veya referansı buradan alan düzenlemelerin de halkı yanılttığını biliyoruz.

Şimdi, siz bu bütçeyi Komisyonumuza sundunuz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Niye sundunuz? Çünkü işte Anayasa'da tanımlanmış olan bir Cumhurbaşkanlığı sistemi var, o yasalara uygun biçimde de elbette ki geldiniz, bu sunumu yaptınız; teşekkür ederiz, bunda bir sorun yok. İşte, biz de fikir alışverişinde bulunuyoruz, eleştirilerimizi yapıyoruz ama şimdi burada çıkıp da size biri "Ben sizin bu sunumunuzu tanımıyorum. İşte, sizin bu yaptığımız Anayasa'ya aykırıdır." dese ne olur? Bu bir suçtur normalde. İşte, tam da bunun benzeri olan bir durumu şimdi bugünlerde yaşıyoruz. Anayasa'ya aykırı olan bir davranışı Mecliste gördük. Şu anda Can Atalay'ın tutukluluk kararı için alınan Anayasa Mahkemesi kararlarına uymamakla Türkiye Büyük Millet Meclisi, düzeltiyorum, Meclis Başkanı yani âdeta suça ortak olmak gibi bir sonuca getirmiş oluyor. Sizden de Cumhurbaşkanlığından da bu durumla ilgili herhangi bir düzenleme gelmemiştir yani bir sahiplenme gelmemiştir. Hepimizin gözü önünde hukuksuz bir biçimde Anayasa Mahkemesinin kararlarına uyulmayarak Meclisimizin itibarı zedelenmiş ve Anayasa tağyir, tebdil ve ilga edilmiştir.

Şimdi, bir süredir de sizin, Cumhurbaşkanlığı tarafından herhangi bir şekilde bu sivil darbeye sessiz kalınarak sorumsuzca davranmanız da vatandaşımızı rahatsız ediyor. Fransa'yı mutlak monarşiyle yönetip "Devlet benim." diyen Louis'den bir farkınız artık kalmadı. Bu anlayıştan vazgeçin, Türkiye'yi tarif edilen; laik, demokratik, hukuk devleti statüsüne geri döndürün.

2023 yılında Fuat Oktay'ın yüzde 5 büyüme hedefi koyduğunu ve yüzde 4 olarak gerçekleştirdiğini siz söylemişiniz. Bütçe açığınız da o zaman yüzde 3,5 idi, şimdi bize sunduğunuz bütçede bütçe açığınız 6,4 olarak görünüyor yani bütçe açığı iddialarınız tutmuyor ve işsizlik oranı da şu anda yüzde 10,3 seviyesinde Sayın Cumhurbaşkanı.

Bu bütçe halktan yana değil Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Diyanet İşleri bütçesinin yüzde 157 artırılıp tarımda, çiftçide şu bekledikleri 5 bin TL'yi ayırt edip herkese vermemeniz bir kere kamuoyunda çok ciddi bir hassasiyet yarattı.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bir açıklama yapıldı, gelen torbada bu konu ele alınıyor.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Yani "Verilecek." diye anlıyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Keşke baştan verilseydi.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Daha kimseye verilmedi ki.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Biz bununla ilgili Plan ve Bütçe Komisyonunda yaklaşık bir aydır milletvekili arkadaşlarımızla mücadele veriyoruz, yine de bu hususun verileceğini duymak sevindiricidir, önemli olan vatandaşın talebini yerine getirmektir. Bizden çıkmış olması, sizin vermiş olmanız değil, bunun duymuş olmak da güzeldi, teşekkür ederiz bunun için.

Yedi Bakanlığın bütçesinden daha büyük bir bütçeniz var, bu adil değil. “Ben ekonomistim.” ve “Faiz sebep, enflasyon sonuçtur.” diyen Sayın Cumhurbaşkanının baskısıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının politika faizi yüzde 8,5’a buçuğa kadar düştü. Şu “KKM” denilen ucube sistemle ne yazık ki hazineyi çok ciddi bir biçimde borçlandırdık ve bunun da ağır yükünü ne yazık ki halkımıza ödedi, şimdi de bu bütçenizde halkımıza yeni yükler getirmeye devam ediyorsunuz.

Son olarak şunu söylemek istiyorum Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım: Size 9’uncu ayın 7’sinde bir soru önergesi yöneltmiştim, soru önergeme cevap verdiniz. Soru önergesinin içeriğinde şu vardı, “Sayın Cumhurbaşkanının daha önce seçim döneminde söz verdiği Tip 1 diyabet hastası çocuklar için ölçüm cihazı olan sensörü verme taahhüdünü neden yerine getirmedi?” diye size bir soru sormuş idim ve bana verdiğiniz cevap şöyle: “Bahsi geçen hususlar Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının görev ve yetki alanına girmektedir.” Elbette tanım olarak böyledir ama bu sözü veren Sayın Cumhurbaşkanı olduğu, siz de onun Cumhurbaşkanı Yardımcılığı görevini yaptığınıza göre, o zaman Sayın Cumhurbaşkanı yetki alanında olmayan bir konuda söz mü vermiş oluyor yoksa Cumhurbaşkanının verdiği sözleri yerine getirmeyen ya da bana verdiğiniz cevap gibi, pası Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına atmak gibi bir sonucu doğru buluyor musunuz? Bu doğru değil. Burada, tıpkı 5 bin lirayı konuşup sizinle konuştuğumuz gibi, Tip 1 diyabet hastası çocuklar için de sensör cihazının mutlaka verilmesi gerekiyor. Onu elde etmeyle ilgili insanların sadece ulaşım ücretleri dahi, asgari ücretliler için de büyük bir yer tutuyor, bunu da yeniden hatırlatıyorum, bu duruma da mutlaka çözüm bulunmasını talep ediyoruz.

Bütçenin tüm ülkemize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum, saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Ocaklı, teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİTARI (Antalya)– Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, öncelikle hoş geldiniz. Komisyonumuzun önceki Başkanı sıfatıyla aramızda şimdi Cumhurbaşkanı Yardımcısı olarak bulunmanızdan dolayı da ayrıca sizlere başarılar diliyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, burada 2024 yılı bütçesini görüştük. “Bütçe” deyince tabii akla rakamlar, para; bunlar gelir, malum. Buraya siz ve bakanlar geldi, kendi bakanlık bütçeleriyle ilgili 2022 yılındaki yapılan harcamaları, 2024’teki hedeflerini hep beraber konuştuk. Yani, bütçe, bir tarafta aslında para mevzuu ancak aslında bütçe hakkı var olan paranın nasıl kullanılacağına siyasetidir. Bununla birlikte, bütçe hakkı, bu bütçeyi hangi amaçlarla kullandığınız ve bir taraftan da devleti oluşturan kurumların hepimizin vergileriyle oluşan bütçeyi yani parayı kullanırken nasıl kullandığı, herkese eşit mi kullandığı, adil mi olduğu, aslında esas olarak bunların değerlendirilmesidir.

Ben şöyle kısa bir değerlendirme yapmak istiyorum: İktidarınız döneminde, AKP iktidarı döneminde ve bilhassa son dönemlerde aslında ülkenin tadı kaçtı Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım yani ülkenin tadını kaçırdınız. Şöyle ki toplumda huzur, iç huzur, efendim, insanların yüzünün gülmesi, mutluluk, bunlar eksildi yani dayanışma kültürümüz kalmadı, aile içinde bile -geçen Aile Bakanı buradaydı- aile büyüklerine sahip çıkmanın, aile büyüğünün çocuklarının yanında kalma oranının dahi iktidarınız döneminde git gide azaldığı günler yaşıyoruz. Yani kısacası artık genel hayat içerisinde ciddi sıkıntılar var. İşte, bu neden kaynaklanıyor? Bunu, iktidarın yarattığı ayrımcılıktan, kendini iktidar karşısında yalnız gören vatandaşın, ayrımcılığa uğrayan vatandaşın, siyaseten başka partiye mensup belediye kadar uygulanan farklı tutum ve davranışlar bugünlere getirdi.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, bakın, bugünkü sunum kitapçığınızdan da devam edeyim. Sunum kitapçığınızda Diyanet İşleri Başkanlığıyla ilgili şöyle bir cümleliz var; “İslam dininin doğru anlaşılmasına katkı sağlamak ve din konusunda toplumu aydınlatmak üzere kurulan Diyanet İşleri

Başkanlığı...” diye de başlıyor; evet, gerçekten Atatürk döneminde bu amaçla kurulmuş bir Diyanet var ama devamındaki cümleye katılmamız mümkün değil, bakın “...çalışmalarıyla ülkemizin birlik ve beraberliğine, insanlığın barış ve huzuruna destek olmak...” Ya, Diyanetin bugün, böyle bir misyonu kalmadı Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız. Bakın, siyasete bulaşmış bir Diyanet İşleri Başkanı var, seçim döneminde siyasete yön vermeye çalışan, siyasi otoriteymiş gibi fetvalar vermeye çalışan bir Diyanet İşleri Başkanı var ve de seçim döneminde, efendim, camilerde siyasete bulaşan imamlar var, müezzinler var. Bakın, bunlar böyle devam ettiği müddetçe iktidara destek olmayan, iktidardan olmayan insanlar burada bile ayrışacak yani bu bakış açısı bile toplumu ayırmaya yarıyor, yetiyor bile.

İşte, TRT, İletişim Başkanlığı var. İletişim Başkanlığı hepimizin vergileriyle oluşan bir devlet kurumu ama AKP'nin siyasi borazanı; AKP'li olmayanlara karşı, diğer partilere karşı da siyasi bir trol hâlinde faaliyet gösteren bir kurum hâlinde. Yani, bunları yaşadıkça bizim, bütün toplumun iktidara ve devlete karşı bakış açısı gerçekten farklı.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, siz ilk geldiğinizde ve Millî Eğitim Bakanı da yine geldiğinde bir konu iletmıştim. Yani, bu bütçe görüşmelerinin faydası veya sonucu var mı yok mu, buradan ölçebileceğiz. Şimdi hem size ilettim hem de Millî Eğitim Bakanına; Antalya ili Kepez ilçesinde 15 bin nüfusa sahip Antalya'nın en büyük mahallelerinden biri olan Karşıyaka Mahallesi'nin bin civarında öğrencisi var ve buraya bir ilköğretim okulu zorunluluğu var, çocuklar çevre yollarından başka mahallelerdeki okullara gidiyor dedim size de Millî Eğitim Bakanına da; gelen cevaba bakın: “2023 Yılı Yatırım Programı kapsamında Antalya ili Kepez ilçesi Karşıyaka Mahallesi'nde anaokulu yapımı devam etmektedir.” Ya, anaokulunun yapıldığını zaten biz söyledik, buraya ilkokul lazım. “Karşıyaka Mahallesi ilkokul yapımı işinin 2024 Yılı İl Yatırım Programı'na alınması teklif edilmiş olup bütçe imkânları dâhilinde değerlendirilecektir.” Burada bir ilkokulun yapımına dahi hep beraber sözümüz geçmiyor, söyleyeyim yani bu kadar görüşmenin hiçbir faydası olmadığını bu gelen cevaptan görebiliyoruz.

Yine -her ne kadar yapamayacağınızı bilsem de- şunu da gelen bir talep üzerine iletmek istiyorum, gerçekten bir başka sorun: Antalya ili Kepez ilçesi -ki neredeyse bu mahalle belediye oldu olalı AKP'li belediyeler tarafından yönetilir- Yavuz Selim Mahallesi'nde Mahalle Muhtarının geçen hafta isyanı vardı “Terk edilmiş bir mahalle vaziyetindeyiz.” diye. “Okul yeri var, okul yok; sağlık ocağı yeri var, sağlık ocağı yok; sosyal tesis yerimiz var, sosyal tesisimiz yok.” diye yokları sıralamışlar. Şimdi, Karşıyaka Mahallesi'ne ve ilaveten de Kepez Yavuz Selim Mahallesi'ne acilen ilköğretim okulu yapılmasında fayda olduğunu bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Antalya'da yaşanan ciddi bir mağduriyetten bahsetmek istiyorum: Antalya ili, Muratpaşa ilçesi Kızılark ve Yeşildere Mahallelerinde yaşanan önemli bir sorun var; 1947 yılında başlayıp altmış yıl süren bir kadastro davası 2007 yılında Vakıflar İdaresi lehine sonuçlandı. Bunun neticesinde de bu mahallelerde yaşayan 1.500 civarında mahalle sakini Vakıflar tarafından evlerinden atılma tehlikesiyle karşı karşıya bulunmakta. Bizim Antalya Muratpaşa ve Kepez ilçe sınırlarını belirleyen ana cadde var; bu ana cadde açılırken, çevre yolu açılırken Kızılark'ın bir kısmı Muratpaşa tarafında, bir kısmı Kepez tarafında kaldı. Yıllar önce yani bundan bir süre önce Kepez bölgesinde kalan vatandaşların sorunları siyaseten orada çözüldü, hazine ile Vakıfların takasıyla birlikte Belediyenin de devreye girmesiyle 4706 sayılı Kanun çerçevesinde bu sorun çözüldü.

Şimdi, 1.500 vatandaşımız Vakıfların tahliye tebligatıyla geçtiğimiz aylarda huzursuz edildi, rahatsız edildi. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, her ne kadar Vakıflar idaresi geçici olarak bu süreci durdurduğuna dair bir açıklama yapmış gibi olsa da -bakın, gibi diyorum çünkü çözüme dönük bir

açıklama değil aslında, sadece ertelemeye dönük bir sonuç doğurmakta- bu bölge yaklaşık yüz elli yıllık bir yerleşim bölgesidir, Antalya'nın en eski yerleşim bölgelerinden biridir, burada 22 bine ulaşan bir nüfus var ve bölgemiz de gerçekten hassas bir bölge.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Buyurun, bitirin.

CAVİT ARI (Antalya) – Bitiriyorum Başkanım.

Şöyle söyleyeyim: Vatandaşımız 2009 yılından beri bir anlamda mülk edinmiş gibi niyetle yaşadığı bu bölgede kiracı durumuna sokulmuş vaziyette. İfade ettiğim gibi, yüz elli yıldır yaşadıkları bu topraklardan atılma tehlikesiyle karşı karşıya kaldılar. Çözüm olarak, özellikle Türkmen, Alevi ve Tahtacı vatandaşlarımızın bulunduğu bu bölgede 4706 sayılı Yasa'nın Muratpaşa Belediyesi için de uygulanması, hazine ve Vakıflar takas yöntemiyle Belediyenin de aracı kılınarak bu yasa çerçevesinde uygun arazilerle takasın sağlanması gerekmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Toparlayalım.

CAVİT ARI (Antalya) – Belediye bu konuda daha önce defalarca girişimlerde bulundu ancak afaki yüksek rakamlarla, Belediyeden çok yüksek bedellerle takas talebinde bulunulduğu için ve altında da siyaset yattığı için bu süreç çözülemedi. Antalya Kızıllık ve Yeşildere Mahallesi sakinleri ve bu bölgede diğer mahallelerde bu sorunu yaşayan vatandaşlar adına bu konunun çözümü için adım atılması gerektiğini ifade ediyorum ve teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim Sayın Arı.

Sayın Yegin, buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, teşekkür ederim.

Değerli Başkanım, bütün ekibinizle beraber hepiniz hoş geldiniz.

Salonda bulunan herkesi saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Şimdi, temel meselenin şu olduğunu düşünüyorum: 2000'li yılların başı gerçekten çok zor yıllardı ülkemiz için yani benim burada tek tek, başlık başlık saymama gerek yok; hangi meseleye baksak memlekette her alanda, her manada gerçekten zorlukların önemli derecede, ölçüde hissedildiği bir zamandı, yıllardı; 2000'li yılların başında öyleydik, öyle girdik 2000'li yıllara. Sonra, milletin içinden bir ses çıktı, millete bir iddiada bulundu, millet de o iddiayı, o lideri, o kadroyu destekledi ve onları iktidar yaptı. Ve o günden bugüne sürekli ülkenin her meselesinde yükselen bir ivmeyle geldik. Bu yirmi bir yıl aslında toplamı itibarıyla bakıldığı zaman başlangıcından bugüne hep yükselen bir ivmeyle gelmiş bir yirmi bir yıldır. Evet, son dört yılda, son üç yılda gerçekten bu yükselen ivmede bir düşme olmuştur yani AK PARTİ'nin Türkiye'yi getirdiği noktadan vatandaşın refahını, huzurunu getirdiği noktadan gerçekten geriye -bu üç-dört yılda çok daha ileriye gidebilecek imkânlarla ve heyecana sahipken- düşme söz konusudur; doğrudur, bunu inkâr etmemiz mümkün değil ama bu aşağıya doğru inişin sadece AK PARTİ'nin yönetim anlayışıyla ilişkilendiriliyor olması aslında temel problemi oluşturuyor çünkü bu üç-dört yıl içerisinde olağanüstü, olağan dışı işlemlerle karşılaştı hem dünya hem biz hem ülkemiz. Bölgemizde yaşanan hadiseler ve karışıklıklar bizi etkiledi; bölgemizde farklı ülkelere dışarıdan gelen müdahaleler, ekonomik müdahaleler, ambargolar; huzuru bozan, karışıklık oluşturan müdahaleler bizi etkiledi, göç dalgası bizi etkiledi, pandemi olağanüstü bir etki oluşturdu ve tam pandemiden çıkışla bir şeyler toparlanıyor derken Ukrayna savaşı... “Eyvah, dünyada bir üçüncü dünya savaşı mı çıkacak?” kaygısıyla devletlerin stokçuluk yapmaya başladığı bir döneme evirdi dünyayı ve talep patlamasından

kaynaklı çok ciddi fiyat artışları yaşandı. Bütün bunlar bizde de -size göre belki bizim bazı politik tercihlerimizle de daha da ivmelenerek- sıkıntılara dönüşmüş olabilir. Ama anlaşılmadığımız nokta şu: Yani siz sadece “O üç-dört yılın penceresinden bakın, görün, okuyun Türkiye’yi ve AK PARTİ’yi.” diyorsunuz, biz de diyoruz ki: Hayır, öyle değil. Evet, o üç-dört yıl bizim dönemimizde, bizim iktidarda olduğumuz bir dönemde yaşanmıştır ama bizim hikâyemiz ve Türkiye’nin hikâyesi o üç-dört yılın değil sadece, yirmi bir yılın yükselen ivmesiyle gelen bir hikâyedir. Bu ülkenin insanında, bu ülkenin toprağında, bu ülkenin girişimcisinde, işvereninde, çalışanında, emekçisinde çok daha öteye taşıyacak heyecan da potansiyel de kaynak da vardır; biz bu kaynakları yeniden harekete geçirerek çok daha büyük bir ivmeyi yakalayacağız. Ama siz hep o üç-dört yılın hikâyesini hatta hikâyeyi daha da dramatikleştirerek kabul etmemizi, anlamamızı ve toplumun da böyle okumasını istiyorsunuz. Mesela “Sefalet Endeksi’nde 10’uncu sıradayız.” deniliyor yani kimin referansı, kimin ilan ettiği veri, hangi bilimsel veriden, hangi uluslararası kabul görmüş bir otoritenin verisinden alınarak söyleniyor bilmiyorum. Mesela, işte, bütçe için “Geçmişten bugüne yatırımların payı düşüyor, yatırım yok.” deniliyor ama yani bakıyoruz, mesela AK PARTİ iktidarları döneminde okul sayılarımız bizim artmadı mı, 2 katına, 3 katına çıkmadı mı? Konut sayımız... Geçen burada sayısını verdim, TOKİ’nin tarihinin yarısı AK PARTİ dönemi, yarısı öncesinde geçmiş; öncesi dönemde 45 bin küsur, yuvarlama 50 bin konut yapmış TOKİ, AK PARTİ döneminde 1 milyon 300 bin konut yapmış; kentsel dönüşümleri saymıyorum, 260-300 bin tane sosyal donatı alanını saymayarak söylüyorum bunu. Tüneller, köprüler yani bu yatırımlar düşmüş de bütçedeki payları...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Verdiğimiz rakamlar değil ki yani yıllık plandan aldığımız rakamlar...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Yok, yok yani yatırım hiç olmamış havasıyla algılanmasın diye söylüyorum.

Tüneller, köprüler, otoyol uzunluklarımız... 6 bin kilometreden 30 bin kilometre bölünmüş yola gelmişiz. Dün Ulaştırma Bakanlığının bütçesinde söyledim; AK PARTİ’den önce, Türkiye tarihinde bütün ülke genelinde yapılan tünellerin uzunluğu 50 kilometre sadece. Biz Artvin Barajı’nın etrafına üç yılda toplamda 56 kilometre uzunluğu olan tüneller yapmışız, 750 kilometre tünel uzunluğuna getirmişiz bugün Türkiye’yi. Bu yatırımlar nereye gitmiş?

Şimdi, her şey kötüye gitti, bölgemize başka ülkeler geldi, mesela “Rusya geldi.” falan dediniz. Ya, biz mi getirdik onları arkadaşlar oraya? Birileri geldi, bölgeyi karıştırmak istedi; birileri geldi, bölgenin canına okumak istedi; öbürleri geldi “Ben de okuyacağım.” dedi, Türkiye de “Kardeşim, bir dakika, bu bölgede, bu halkların yaşamlarına sizin müdahalenize ben gücüm yettiğince müsaade etmeyeceğim; burada toprakları bölmenize, topraklar üzerinde ameliyat etmenize izin vermeyeceğim gücüm nispetince.” dedi ve etmedi.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Kim getirmiş; isim ver, isim! Kim, kimi getirmiş, söyle bakalım. Kimi kim getirdi?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Dolayısıyla bir anlamda “Siz iktidar olduktan sonra bölgeye huzursuzluk geldi.” tarzı bir dilse bu dil doğru değil, bunun müsebbibi biz değiliz; özellikle onun altını çizmek isterim.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Aşırı palavra!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Aşırı palavra filan değil, geleceğim şimdi.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Orhan Bey, şöyle: Biz bir tespitte bulunuyoruz, siz de bizim tespitimizi doğruluyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sistem tartışmaları çok yapıldı. Az önce Sayın Faruk Aksu Vekilimiz de söyledi, Cumhurbaşkanlığı sistemi tartışmalarını millet kapatmıştır. En son Sayın Akşener-hatırlarsınız- seçime giderken demişti ki: “Bu seçim Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini tartıştığımız son seçim olacak; ya biz kazanacağız, öyle kapatacağız ya da kaybedeceğiz, öyle kapanacak.” Ya, bir kapatın da şu konuyu.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sözüünüzde durun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Siz kapatmıyorsunuz, 50+1’i çıkaran biz değiliz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hâlâ dönüp dönüp Cumhurbaşkanlığı hükümet... Ha, eleştiriler olabilir, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin tekâmül etmesiyle ilgili, noksanlarıyla ilgili, daha güzel olmasıyla ilgili birtakım şeyler söylenebilir ama siz bunu “Kusurlu demokrasiden otoriter rejime götürüyor bizi bu...”

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sen Cumhurbaşkanını dinlemiyor musun, açıklamalarına bakmıyor musun?

ORHAN YEGİN (Ankara) – “Bu, tek adam rejimidir” “Bu, otoriterdir.” “Bu, vesayet rejimidir.” gibi kavramlar, doğru kavramlar değil.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Tam da odur, o! Tam da odur!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bunlar doğru kavramlar değil.

Bakın, arkadaşlar, ben size vesayetle ilgili birkaç şey söyleyeyim. AK PARTİ, Türkiye’de -Allah’a sonsuz şükürler olsun- vesayetlerin hepsini bitirmiştir, eskiden bu ülkede askerî vesayet vardı.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sen Yargıtayın açıklamasını da mı duymadın?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Başkanım, çok oldu yani şey yapamadım.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Cevap veriyor bana, benim konuşmamı hedef alıyor, ben de söyleyeceğim o zaman.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Tamam olur, satışmalar olur ama bir durun da yani.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Yargıtayı görmeden bize laf yetiştir!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şimdi, eskiden bırak Genelkurmay Başkanını, ordu komutanlarının dahi isimlerini bilirdik. Bugün kuvvet komutanlarımızın isimlerini biliyor musunuz?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Şimdi Bakan yapıyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bakın, ben size bazı isimler vereyim, eskiden medya vesayeti vardı; Aydın Doğan desem, Dinç Bilgin desem hepiniz bilirsiniz, yaşlarımız müsait; şimdi bir medya patronunun ismini sayın bakalım.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Fahrettin Altun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – İşte, onu “medya patronu” diye sayarsın.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Hepsiz sizde.

CAVİT ARI (Antalya) – AKP.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bak, dur devam edeyim...

CAVİT ARI (Antalya) – Medya patronu AKP! Hepsini ele geçirdiniz!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Nuh Mete Yüksel desem...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tek bir yerden çıkıyor; bütün manşetler aynı, tek yerden çıkıyor!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Yıldırım Demirören.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Nuh Mete Yüksel desem size, Abdurrahman Yalçinkaya desem hepimiz kimi kastettiğimi bilirsiniz; bugün yargının tepesinden bir isim sayın, bilmezsiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, biraz sükûneti tesis edelim.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Sen Bakanların ismini say hele, biliyor musun?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Yekta Güngör Özden desem, Kemal Gürüz desem kimin vesayetini kastettiğimi çok iyi hatırlarsınız; bugün “YÖK Başkanı kim?” diye sorsam ismini bilmezsiniz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ya, her şey bir kişi zaten şu anda.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, lütfen...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – “Benim vesayetim, senin vesayetinden iyidir.” Kafa böyle çalışıyor!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, lütfen...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – “Benim vesayetim, senin vesayetin...”

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, lütfen...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Böyle bir karşılaştırma olur mu ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şimdi, hepimizin...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, bir saniye...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – “Benim vesayetim senin vesayetinden iyidir.” karşılaştırması.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, hakikaten bir aydır çalışıyoruz...

ORHAN YEGİN (Ankara) – “Bütün vesayetleri gömdük.” diyoruz, gömdük.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye, söz vereceğim.

CAVİT ARI (Antalya) – AKP, vesayeti yarattı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, şunun şurasında üç dört saat kaldı, şu işi kazasız belasız bitirelim, seneye bakarız.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Kapatıyoruz ya, o yüzden.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Özleyeceğiz birbirimizi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir de Sayın Temelli, bir düzeltme yapmam gerekiyor: Sayın Fahrettin Altun medya patronu değil, İletişim Başkanımız. Burada bir düzeltme yapmamız gerekiyor, gazete patronu değil.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bazı patronlar açık olmaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, ilave üç dakika süre ekliyorum.

Buyurun lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Teşekkür ederim.

Daha sendikalardan, oradan buradan size isimler sayarım, saymayacağım.

Bakın, biz vesayeti bitirdik. Milletin 2 defa hatta -Başkanımızın söylediği gibi yerel seçim de o havada gitti- 3 defa bu seçimde onayladığı bir sisteme siz hâlâ “vesayet” dersiniz bu, sizin iflah olmaz bir müzmin muhalif anlayışla ömrünüzü geçireceğinize delalettir, sizinle uğraşacak değiliz.

“Cumhurbaşkanlığı çift başlılık oluşturuyor.” yaklaşımları oldu. “Strateji Bütçe Başkanlığı varken Yatırım Ajansına gerek olmamalı.” yorumdur, saygındır ama Yatırım Ajansının görevi farklı. Yani o, ülkeye yatırım yapmak isteyen yatırımcıların; dışarıdan gelen, ülkenin mevzuatını, şusunu busunu bilmeyen yatırımcıların işlemlerinin bürokraside yavaşlayıp o yatırımların bıkkınlıkla geri dönmesini engellemek üzere yapılmış bir şeydir. Dolayısıyla Strateji Bütçe Başkanlığının odak çalışma alanı farklı, bununki farklıdır. Bunlar birbirine rakip, çift başlılık değil bunlar birbirinin hedeflerini destekleyen kurumlardır. Birçok kurum sayıldı, ben hani bu örnek üzerinden özellikle gideyim istedim.

Şimdi, “Sınır ötesi operasyonlar yapıyorsunuz, hangi hukukla yapıyorsunuz?” deniyor yani bunları anlamak mümkün değil, bunları anlamak mümkün değil. Şimdi, özellikle şunu söylemek istiyorum: Arkadaşlar, kurumlar eleştirilir, kurumlar eleştirilir, kurumların eleştirilmesine bir şey demem ama bakın, Ha bire Diyanete vurarak, ha bire Diyaneti kötülererek, Diyaneti zorla siyasetin tartışması hâline getirmeye çalışıyorsunuz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Diyanet Başkanını eleştiriyoruz.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – Zaten ortasında.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bu ülkede sanki sadece Diyanet İşleri Başkanı makam aracına binirmiş gibi, burada gelip, bütçede, Diyanet İşleri Başkanının bindiği makam arabası üzerinden bütçe yorumlamaları yapıyorsunuz. Tutanaklara...

CAVİT ARI (Antalya) – Binddiği araba bizi ilgilendirmiyor, tavrı ilgilendiriyor, tavrı.

ORHAN YEGİN (Ankara) – “Bugün” demiyorum, geçmişte, burada... “Geçmiş” derken birkaç gün önce, birkaç gün önce.

CAVİT ARI (Antalya) – Neye binerse binsin, elinde kılıcıyla siyaset yapan bir adam.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Makam arabasında değiliz...

CAVİT ARI (Antalya) – Neye binerse binsin, bize ne! Yetimin hakkını...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şimdi, dolayısıyla söylemek istediğim şey şu: TRT’den tutun TÜİK’e kadar her kurumu itibarsızlaştırmaya çalışıyorsunuz. “Yapmayın!” diyoruz, bunlar hepimizin kurumları ama özellikle Diyaneti siyasetin içine çekmeye çalışmayın.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – Arkadaş, zaten siyasetin içinde.

CAVİT ARI (Antalya) – Diyanet zaten siyasetin içine sokulmuş sayenizde!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Diyanet, ne yaparsanız yapın, kendi mecrasında, kendi kulvarında vatandaşın gönlündeki yerini muhafaza ederek devam edecek.

Başkanım, sürekli müdahâle oldu, son sözüme geçeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Eyvallah, geçiyorum, son sözüm şu olsun... Şimdi, iki söz olsun Başkanım.

Bu bütçe süreci boyunca hep “Bize saldırdılar.” dediler. Kim saldırdı size, ne dedi? Kimyasal silah kullanım iddiasıyla, işgalcilikle, “kendi topraklarında ve komşu topraklarda savaşı tetikleyen” Türkiye tanımlamalarıyla, savaş çıkaran ülke suçlamalarını, saldırılarını burada kim yaptı? Kim

yaptı? Güdümlü kit gibisiniz ya, güdümlü kit. Her cümlenizin başında, sonunda, ortasında devlete güdümlenmiş cümleleri böyle kilitliyorsunuz oraya; devlete, mutlaka onu suçlayacak, onu savaşın, şunun bunun parçası yapacak bir şey yapıyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Son cümlem.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önümüzdeki seneye kadar söz vermeyeceğim, toparlayın lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Son cümlem, peki.

Geçiyorum; son sözüm de enflasyon beklentisi, döviz, kur beklentisi veya vadeli planlardaki hedefler güncellenince bazı tahminleri güncelliyor olmamız dolayısıyla alaycı tonla “Sizin hiçbir hesabınız tutmuyor.” diyenlere: Yüzde 65’le geliyordunuz, Cumhurbaşkanı ve Yardımcısı oluyordunuz...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Sen dolardan, faizlerin yükselmesinden bahset.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bakanlıkları protokollerle pay ediyordunuz, dağdan yoldaşlarınızı yanınıza getiriyordunuz...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Sen bütçe hedeflerinden bahset.

ORHAN YEGİN (Ankara) – FETÖ’cü kaçaklar 14 Mayıs’ta dönüş biletleri paylaşıyorlardı sosyal medyada, kalpler yapıyordunuz, “loading”ler yapıyordunuz, “Geliyor gelmekte olan.”dı...

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Enflasyon hedefinden bahset.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sana ne ya, sana ne! Sen dinlesene ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) – “Geliyor gelmekte olan.”dı, ne oldu? Sadece tahminleriniz değil tüm iddialarınız çöktü, tüm iddialarınız.

Buna rağmen sizi saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Gene sandığa bağladı.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – Ya, yaptığımız kara propagandalarla...

CAVİT ARI (Antalya) – FETÖ’cülerini yaratan da sizsiniz, siz! Sizin sayenizde o hâle geldiler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlar; bu bir yarıştır, 2028’de bir daha var, lütfen sükûneti tesis edelim. Buradan atışarak neticeyi değiştiremeyiz, netice belli.

Şimdi, Sayın Türelî’ye söz vereceğim.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, sizin...

Buyurun, bir dakika veriyorum.

Buyurun lütfen.

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

7.- Muş Milletvekili Sezai Temelli’nin, Ankara Milletvekili Orhan Yegin’in Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, hatip zaten her zaman yaptığı şeyi, bu kez bize yanıt verirken bir de bizi suçlayacak hâle getirip aklıncı bir kelime oyunuyla bizim devlete güdümlü... Ne? Torpil mi? Ne atıyoruz?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Kit.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – Kit.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Biz silah, bilmiyoruz askerî terimleri, arkadaşlar hâkim tabii, ha bire “silahlanma, silahlanma.” dedikleri için. Ne atıyorsak işte, onu, devleti, hedef hâline getirdiğimizi söylüyor. Biz devleti hedef hâline filan getirmiyoruz. Devletin içinde yanlış işleyen bir şeyler varsa tabii ki eleştireceğiz ve bunu kullanırken hangi terminolojiyle yaklaştığımızı belirleyen de zaten devletin kendisi.

Bakın, bir örnek verip sözlerimi bitiriyorum. Sayın Savunma Bakanına bir soru sormuştuk, biraz önce yanıtı gelmiş. Sormuştuk, demiştik ki: “Silahlı Kuvvetlerde suç işleyen personeliniz var mı, bunlarla ilgili işlem yapıyor musunuz?” “Evet var, işlem yapıyoruz.” demiş. Bu kadar net. Dolayısıyla suç ile suçsuzluğu, doğru ile yanlış ayırt etmek, yanlış eleştirmek ve yanlışın üzerine gitmek zaten muhalefetin görevi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Bunu içine sindiremeyenler zaten bir vesayet sistemi özlemiyle yanıp tutuşanlardır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum .

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

- a) Cumhurbaşkanlığı (Devam)
- b) Millî İstihbarat Teşkilatı (Devam)
- c) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (Devam)
- ç) Diyanet İşleri Başkanlığı (Devam)
- d) Devlet Arşivleri Başkanlığı (Devam)
- e) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı (Devam)
- f) Strateji ve Bütçe Başkanlığı (Devam)
- g) İletişim Başkanlığı (Devam)
- ğ) Savunma Sanayii Başkanlığı (Devam)
- h) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Devam)
- ı) Yatırım Ofisi Başkanlığı (Devam)
- i) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı (Devam)
- j) Finans Ofisi Başkanlığı (Devam)
- k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi son 2 konuşmacımız, Sayın Aşkın Türeli ve Sayın Güneş. Sayın Türeli, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlar, basınımızın değerli mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün 24 Kasım Öğretmenler Günü. Başöğretmenimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün yolunda cumhuriyetimizin aydınlık ve çağdaş kuşaklarının yetiştirilmesinde büyük emeği olan tüm öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü kutluyorum.

Bugünkü konuşmamda tabii birkaç konu vardı değinecek ama var olan bu tartışmaların da bir biçimde çok dışında kalmak değil, o konudaki fikirlerimi de belirtmek yolunu seçtiğimi söyleyeyim. Önce şunu söyleyeyim: Bu bütçe hakkı önemli bir şey yani biz, bakın, burada bir aydır görüşüyoruz. “Bütçe hakkı” demek, 1215'te Magna Carta'yla başlayan bir süreç. Önce kralın vergi koymasının sınırlandırılması üzerinden, sonra aynı şekilde harcamaların yapılmasının sınırlandırılmasına ve en sonunda da vergilerin ve harcamaların birlikte konuşulduğu bir yapının, parlamentoların oluşturulmasıyla bugüne kadar gelen bir süreç ve bu sürecin içinde bütçe hakkı, parlamentolar açısından en önemli haklardan biri. Bu, çok anayasada da zaten bu şekilde tanımlanıyor. “Bütçe hakkı” demek, en basit tabiriyle, vatandaşın ödeyeceği vergilerin nereye harcanacağını bilme hakkıdır. O, bütçe kanunuyla temsil edilir. Aynı zamanda da ödediği vergilerin nereye harcandığını bilme hakkıdır; bir denetim yetkisi. O da kesin hesap kanunu teklifiyle ortaya konulur.

Tabii, Parlamentoda vatandaş bu hakkı nasıl kullanabilir? Devletin içinde milyonlarca işlem var, bunu bilmesi mümkün değil. Bunu, Parlamento'ya seçtiği milletvekilleri eliyle kullanır fakat milletvekillerinin de tabii bunları bilebilmesi mümkün değil. Bu anlamda da devreye işte Sayıştay dediğimiz kurum girer. Sayıştay, sonuç itibarıyla, tabii Türkiye Büyük Millet Meclisi adına yetkisi içinde, Büyük Millet Meclisine o denetim raporlarını, kesin hesapları hazırlar, ona göre de bir biçimde biz burada konuşuruz. Yani bütçenin hazırlanması, uygulanması, denetlenmesi aslında hepsi, baktığımız zaman bu bütçe hakkı kapsamında düşünülüyor.

Burada tabii çok şey konuştuk ama daha önce var olan bir eleştirimizi ben de tekrarlamak istiyorum. Birkaç kere de söyledik aslında. Yani sonuçta Genel Kurula geldiği zaman Genel Kurulda bütçede çok bir değişiklik olmaz. Zaten kanun da çok açık ve nettir, giderlerin artırılması ve gelirlerin azaltılmasını sağlayacak, ona yol açacak bir öneride, teklifte bulunulamaz ama Plan Bütçe Komisyonunda bu değişiklikler yapılabilir. Geçmiş yıllarda da yapılmıştır bunlar. Yani burası eğer Plan Bütçe Komisyonuysa biz burada iktidarıyla muhalefetiyle bir biçimde konuşmak, gerektiğinde ödenekleri aktarmak, gerekirse fasıllar arasında ödenekleri aktarmak gibi uygulamaları yapabilmeliyiz. Yani yoksa ne anlamı var, ne konuşuyoruz? Sonuç itibarıyla tabii ki politikaları konuşuyoruz, rakamları da konuşuyoruz ama burada bir değiştirme gücü ve yetkisi olmak zorunda. Teorik olarak eğer bu yetkimiz varsa bu da vardır fakat bunu yapmıyoruz.

Kesin hesaba ilişkin, sabah da söyledim, kesin hesap komisyonunun ayrı bir komisyon olmasının çok daha sağlıklı olduğunu her zaman söyledik ama bu İç Tüzük değişikliği gerektiriyor ama sonuç itibarıyla kesin hesabın Meclise sunulması ve Sayıştayın raporunu vermesi daha erken olduğu için bir alt komisyon kurulabilir, orada Sayıştay raporları daha kapsamlı biçimde ele alınabilir. Aynı zamanda da Sayıştayın yetkisinin de artırılması gerektiğini düşünüyoruz. Sadece bir düzenlilik denetimi değil aynı zamanda performans denetimini de faaliyet raporları üzerinden yapmasına ihtiyaç var. Bu yetki var Sayıştayda ne yazık ki bu yapılmıyor uzun zamandan beri. Gerçekten bir biçimde -5018'in ruhu da budur- eğer yapacaksak bu performans denetimine gitmek, Sayıştayın bu anda görev ve yetkilerini

gerekirse yeniden tanımlamak önceliğimiz olmak zorunda çünkü dediğim gibi, sonuç itibarıyla, bu ülkede yaşayan milyonlarca insanı, biz bu Parlamentoda onların haklarını, bütçe haklarını temsil ediyoruz.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine değinmeden geçilmez. Tabii, 2017 referandumu oldu, 2018’de bu sisteme geçildi yani üzerinden tabii zaman geçti ama bakın, şunu söyleyeyim; bu sisteme geçilmesinin gerekçesi her zaman literatürde de şudur: Parlamenter sistemde koalisyonlar oluyor, istikrarsızlık oluyor, karar alınamıyor, hızlı karar alınamıyor, Hükümetler düşüyor, tekrar geliyor; bunun için bu, literatürde parlamenter sistemin bir eksik yönü olarak gösterilir fakat çok ilginçtir, 2017 yılında Anayasa referandumunda bu sistem değişikliği önümüze geldiği zaman böyle bir şey yoktu. 2002 yılının sonundan itibaren on beş yıl aralıksız tek parti olarak yöneten ve istediği her kararı alan bir siyasi parti vardı yani bunun bir gerekçesi yoktu geçilirken. Böyle eğer gerçekten koalisyonlar... Bazen etki tepki üzerinden de şekillenir, anayasalar da böyle şekillenir, doğrudur ama burada bu sisteme geçilmesinin gerekçesini çözebilmiş değilim. Zaten her karar alınıyordu, tek parti iktidarı vardı gündemde ama bu geçilen sistem Türkiye’nin... Baktığımız zaman dünyada üç tane sistem var temelde; başkanlık sistemleri, parlamenter sistem, yarı başkanlık sistemleri. Bu geçilen sistem bu üçü de değil çünkü bu üç sistemin de kendine göre özellikleri var. Başkanlık sistemi sert kuvvetler ayrılığının olduğu, yasamanın ve yürütmenin birbirinden seçim zamanları, seçim usulleri, işlevleri ve birbirleri üzerindeki denge ve denetim mekanizmasıyla çok açık ve net olarak ayrıldığı sistemlerdir. Amerikan Başkanı bugün büyükelçi atayamaz, Senatoda bir komisyon kurulur, ilgili büyükelçi adayı o komisyona gider; sorular sorarlar ve bir süreç vardır, en sonunda eğer tatmin olmazlarsa “Hayır.” dedikleri zaman Amerikan Başkanı o büyükelçiyi atayamaz. Aynı şekilde, baktığımız zaman Başkanın yetkileri Senatonun onayından geçer. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, bizdeki sistemde bütün her şey 1 kişinin şahsında birleşmiş. O kişi bir taraftan yürütmenin başında ama bir taraftan yasamayla da ilişkisini kesmemiş, aynı zamanda bir siyasi partinin Genel Başkanı; böyle bir şey olamaz, böyle bir şey yok, başkanlık sistemlerinde, hiçbir sistemde yok.

Diğer taraftan, devam edeyim, bakın, Türkiye’nin tarihsel ve toplumsal koşulları parlamenter sistem içinde şekillenmiştir, ta 1876’daki Kanun-ı Esasi’den bugüne kadar gelmiştir, parlamento güçlüdür. Hatta unutmayalım, Millî Mücadele’nin başarılması, cumhuriyetin kurulması, o Meclis Hükümeti sayesinde olmuştur. İdeolojik yelpazenin genişliği Türkiye’de böyle bir sisteme izin vermez, Amerika’da iki sistem de gider. Bakın, Amerika sistemi işliyor, sıkıntılar da oluşuyor belli zamanlarda ama Güney Amerika’da ya da Orta Amerika’da bu sistemi uygulamaya çalışan bir sürü sistem başkanlık sistemi değildir; diktatörlüğe dönüşür “Başkancı sistemler” diyorlar onlara. Bu açıdan, Türkiye’de ise baktığımız zaman ideolojik yelpaze son derece geniştir yani yüzde 10’luk, yüzde 7’lik barajlara göre baktığımızda çok fazla parti Parlamente’ye girer. Diğer taraftan, siyasi parti yapıları Türkiye’de disiplinli siyasi parti yapılarıdır, bir milletvekili partisinin kararına uymadığı zaman oradan ihraca kadar giden bir yol vardır. Öbür tarafta ise, başkanlık sisteminde ise “bipartisan” dediğimiz bir milletvekilinin ya da senatörün oturup başka bir partiyle birlikte oy verdiği bir sistem vardır. Siyasi kültür olarak baktığımızda, uzlaşmacı siyasi kültürü olan yapılarda bu sistem işler; bizde öyle değil, genel olarak baktığımız zaman Türkiye’de çok uzlaşmacı değil, biraz daha çatışmacı bir siyasi kültür var. Bütün bu kriterlerin hepsi açısından baktığımız zaman bunun bir rasyoneli yok ve nitekim sistem tıkanıyor. Cumhurbaşkanı 3 sayılı Kararnamesi’nde devlet bürokratlarının kaç yıllığına atanacağı var, TÜİK Başkanı dört yıl, Merkez Bankasının Başkanı dört yıl; hangisine uyuldu? Eskiden üçlü kararname sistemi vardı, bu bir denge ve denetim sistemidir. İlgili bakan önerir, Başbakan olur verir, Cumhurbaşkanı onaylardı yani böyle bir sistem ciddi sıkıntılar yaratıyor. Aynı şekilde, şimdi yüzde 50+1 değil, aşağı düşürme, yüzde 40+1 konuşuluyor. Niye böyle bir sisteme geçtik? Yani bakın, gerçekten ciddi sıkıntı var.

Diğer taraftan, son bir konuya daha değineyim, kurumsal yapı bu sistemle birlikte altüst oldu. Bakın, şu anda Cumhurbaşkanlığında başkanlıklar, politika kurulları, ofisler, ilgili ilişkili kurumlar, kurullar, konseyler, komisyonlar var ve bunların ilgili mevcut bakanlıklarla görev ve yetkileri net biçimde tanımlanmış değil, ne yaptıklarını bilmiyoruz bunların çoğunun. E ama böyle olmaz ki, gecekondulu devleti mi burası?

Sonuç itibarıyla, cumhuriyetin kuruluşunun üzerinden yüz yıl geçti, öncesinde de baktığımız zaman, devletler kurmuş bir yapı nasıl böyle bir noktaya gelmiş? Kurumları kapatıyoruz. Devlet Planlama Teşkilatı neden kapandı? Bunun açıklaması yok. Yani bugün bir kurumun Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının o görevleri yapıyor olmuş olması planlamanın kaldığı, yaşadığı anlamına gelmiyor; oradaki hafıza yok oldu, bitti; oranın çalışma koşulları, oradaki yatay hiyerarşi onların hiçbiri kalmadı; Devlet Personel Başkanlığı kaldırıldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, mikrofonu açıyorum.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamamlıyorum Sayın Başkan.

Yani baktığımız zaman bütün ülkeler hep gelenekleriyle, kurumlarının yapısıyla, kuvvetiyle övünürler ve iktisatta aynı zamanda kurumsalcı yaklaşım kurumlarının gücünün de bir ülkenin ekonomik, sosyal politikalarında ve gelişkinliğinde çok önemli olduğunu söyler. Biz ise var olan kurumlarımızı ortadan kaldırıyoruz, yeni kurumlar kuruyoruz; kurumların işleyişi belli değil, var olan yapı içinde birbirleriyle olan ilişkileri net tanımlanmamış yani bunlar ciddi sıkıntılar içeriyor. Bu anlamda, baktığımız zaman bugün gelinen nokta iyi bir nokta değil; sıkıntılar var, bu sıkıntıları herkes görüyor zaten. Sonuç itibarıyla, tabii ki bunları da zaten konuşacağız, bu anlamda biz bunları söylüyoruz, eleştirilerimizi de söylüyoruz, ne olması gerektiğini de her zaman söyledik, söylemeye devam edeceğiz diyorum.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Güneş, hazır mısınız?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hazırım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Başkanım.

Çok Değerli Başkanım, çok Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcımız, değerli hazrun; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhurbaşkanlığı ve bağlı kuruluşların bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum. Sözlerime başlamadan önce, başta Başöğretmen Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere tüm öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü kutluyorum. Ayrıyeten de şehit edilmiş öğretmenlerimize ve vefat etmiş öğretmenlerimize Cenab-ı Allah'tan rahmet diliyorum.

Değerli milletvekilleri, tabii ki sabahtan, özellikle, çok seviyeli müzakereler oldu. Bu müzakereler neticesinde kimi görüşlerine katıldığımız kimi görüşlerine katılmadığımız görüşler ifade edildi, bunlardan istifade ettiğimizi bildirmek isterim. Fakat tabii ki burada, özellikle son üç yıldır Covid süreci olsun, arkasından Ukrayna-Rusya savaşı olsun, yaşadığımız yüzyılın en büyük depremi olsun bunlar sanki hiç olmamış gibi ve her şey olağan akışında olmuş gibi; buradaki son yıllarda yaşadığımız olumsuzlukların hepsini arkadaşlar Cumhurbaşkanlığı sistemine ve Cumhurbaşkanımıza atfetmeye çalıştılar. Gerçekten böyle mi yani Cumhurbaşkanlığı sisteminden mi kaynaklanıyor bu? Bunun yerine

diyelim ki parlamenter sistem olsaydı bunlar olmayacak mıydı veya diyelim ki sadece enflasyon, ekonomideki bozukluklar, dünyadaki emtia fiyatlarındaki artışlar yani sadece bizde mi vardı, dünyada da mı vardı bir bakmak lazım.

Tabii ki işte bizden önceki konuşmacılar da ifade etti, bizim daha önceki sistemimiz parlamenter sistemdi. Parlamenter sistem mükemmel bir sistem mi? Böyle bir şey olsaydı dünyada herkes parlamenter sistemi kullanırdı. Parlamenter sistem ne zaman sorun çıkarmaz? Eğer bir parti salt çoğunluğundan daha fazlasını elde tutuyorsa Rahmetli Özal döneminde olduğu gibi, Adnan Menderes döneminde olduğu gibi, bizim dönemimizde olduğu gibi problem çıkmıyor. Diğer taraftan, eğer bir parti diyelim ki salt çoğunluğu elde edemiyorsa o zaman problem çıkıyor ve diğer taraftan bu iktidara gelen, Başbakan olan kişi her zaman için o azınlığa karşı kendisini sorumlu hissediyor ve hak etmediği ölçüde onlara taviz vermek zorunda kalıyor. Diğer taraftan “Parlamenter sistemde milletvekilleri çok daha özgür, çok daha haklara, hukuklara sahip de şimdi değil mi?” diye baktığımız zaman; arkadaşlar, orada, parlamenter sistemde başbakan zaten milletvekili çoğunluğunu elde ettiği için başbakan oluyor başbakanın düşüncesinin aksine oradan bir kanun geçmesi mümkün mü? Mümkün değil. Ama bu sistemde mümkün mü arkadaşlar? Bu sistemde mümkün. Yani şimdiye kadar biz bunun ikinci dönemini yaşıyoruz ve diyelim ki Cumhurbaşkanlığı ayrı bir partiden, parlamentonun çoğunluğu ayrı bir partiden olabilir belediyelerde olduğu gibi. Burada uzlaşma kültürünü daha fazla gerektiren bir sisteme şey olabiliriz. Şimdi, biz esas bu sistemin en önemli özelliği, hükümetleri diyelim ki seçimden sonra değil, seçimden önce kuralım; vatandaş kursun, vatandaş seçsin ve bundan sonra beş yıl boyunca Başbakanın değişmeyeceği ve gensoruyla düşürülmeyeceği bir sisteme geçelim diye bir yapılanma oldu. Neticede, baktığımız zaman, bu yapılanma daha yeni, eksikleri olabilir mi? Eksikleri olabilir. Bunu işte, yok diktatörlükle, yok vesayet sistemiyle tanımlamak son derece yanlış ve bizim gibi özellikle vesayetlerle mücadele ede ede buraya gelmiş bir parti olarak...

Şimdi, vatandaş tarafından seçilmiş bir Cumhurbaşkanının herhangi bir bürokratu ataması mı doğru, diğer taraftan vatandaş tarafından seçilmiş bir Başbakanın kendi istediği bir bakanı seçirmek için, Parlamento tarafından seçilmiş olan Cumhurbaşkanının onayına sunması mı daha demokratik arkadaşlar? Hangisi demokratik?

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – İki de demokratik, ikisi de seçimle geliyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hele hele 60 darbesinden sonra bu ülkede sivillerin Cumhurbaşkanı olamadığı dönemde hangisi daha demokratik arkadaşlar? Dolayısıyla buradan baktığımız zaman, bu sistem üzerinde -sistemi eleştirebiliriz- eksiklikler olabilir ama sizin vaadettiğiniz, dönmek istediğiniz sistemde... Bu sistemde bile muhalefet partisi, 6'lı masa vardı. Arkasından 2'nci tura gidince çok az oyu olan bir partiye bile ne kadar çok taviz vermek zorunda kaldığınızı siz de gördünüz arkadaşlar ve hiç gerekmediği hâlde -işte, bizim, 1 Cumhurbaşkanı Yardımcımız var arkadaşlar- aşağı yukarı 7-8 Cumhurbaşkanı yardımcınız...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Niye 7'li ittifak yaptınız? 7'ye 7'ydiniz...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Cumhurbaşkanımızın Danışmanlarından dem vuruyorsunuz. Sayısı azdır, çoktur, onu bilmiyorum -sayısını- ama siz de 8 Cumhurbaşkanı yardımcısının her birine düşen Cumhurbaşkanı Danışmanını düşünürseniz arkadaşlar katbekat fazla.

Biz, burada, daha çok “Bu sistemi nasıl geliştirebiliriz?” onun üzerinde durmamız lazım, nasıl geliştirebiliriz? Yani burada, denge denetleme sistemini nasıl geliştirebiliriz? Eskiye dönmek yerine, bunları geliştirmemiz lazım. Burada, bizim, tabii ki Cumhurbaşkanlığı...

Bir de arkadaşlar, bir arkadaşımız dedi ki: “Güneydoğu illerimizde yoksulluk var.” Doğru ama geriye dönüp baktığınız zaman arkadaşlar, siz, bu Güneydoğu ve Doğu Anadolu ülkelerindeki ekonomik refah düzeyiyle batı arasındaki farka...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Bölme, bölme; 1 tane Türkiye var.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hayır, hayır, farka bak...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Bölücülük yapma, 1 tane Türkiye var; onlar il, ülke değil onlar. Düzelt, düzelt, tutanaklara düzgün girsin, düzelt. Bölücülük yapma; ülke değil, onlar il.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerindeki ekonomik refah düzeyine baktığınız zaman, eskiden fark çok daha fazlaydı. Bu farkı biz azalttık arkadaşlar, bu farkı azalttık. Ne yaptık? Gelişmişlik düzeyine göre bölgeleri 6 kategoriye ayırarak şey yaptık. Bunu da o kardeşlerimizin, o bölgelerimizin yoksullukla mücadele etmesi için ilk önce o bölgenin terörden temizlenmesi lazım.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Kardeş değil vatandaşı.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hepimiz teröre karşı olduğumuzu son nefesimize kadar söylememiz lazım. Bunu söylemeyip ondan sonra o bölgedeki diyelim ki yoksulluktan bahsetmek hiç anlamlı gelmiyor bize arkadaşlar. Diğer taraftan...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Yani yoksulluğu şiddet olarak kullanıyorsunuz, asıl terör bu.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hayır, öyle bir şey değil.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Asıl terör bu!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Terör olayları olmasaydı Türkiye katbekat mesafe katedecekti arkadaşlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Peki, diğer taraftan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Güneş, bir saniye...

Değerli milletvekilleri, hatibin insicamını lütfen bozmayalım, meramını anlatsın.

Sayın Güneş, devam edin lütfen.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Yok ki bozulsun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, arkadaşlar, biz, sadece şurada şunu istiyoruz: Bak, yapıcı eleştirilere hepimiz sahip çıkıyoruz ama sorunları da ortaya koyalım, gerçekçi... Ama ülkemize karşı tehdit oluşturan unsurları da yok sayamayız arkadaşlar.

Diğer taraftan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım burada, bu sistemde özellikle 9 tane politika kurulu var. Ben, belki, şimdiye kadar, bunları çok efektif kullanamadığımızı düşünüyorum. Bu politika kurulları -eğitimle ilgili var, sağlıkla ilgili var, ulaşım ile ilgili var- neticede Türkiye'nin nereye gitmesi, hangi politikaları üretmesi yönünde Cumhurbaşkanlığımıza ufuk açacak, aynı zamanda Bakanlıklarla iş birliği yaparak, diyelim ki bir bakan atandığı zaman, kendi politikalarını uygulayacak ama Cumhurbaşkanımızın sistemiyle entegre olması lazım; daha çok bunu yapabilmemiz lazım diye ben düşünüyorum. Burada birtakım eksiklerimiz var, inşallah, bunları hayata geçirirsek daha fazla yol alırız.

Şimdi arkadaşlar, eğer biz bugün savunma sanayisinde, işte, MİLGEM'lerdir, KAAAN uçaklarıdır, KIZILELMA'mızdır, ondan sonra amfibi hücum gemimizdir ve diğer taraftan; işte, ATAK helikopterimiz gibi çok önemli savunma sanayisinde katettiğimiz mesafeleri siyasi istikrara ve Cumhurbaşkanımızın uzun süredir ülkede Başbakan veya Cumhurbaşkanı olmasına bağlıyız arkadaşlar. Çünkü geçmişte

bizim kısa süreli hükümetlerde Türkiye'nin, işte, savunma sanayisindeki politikası ne olacak; bununla ilgili bir ufkumuz olamıyordu, niye? Hükümetler kısa sürede değişiyor; en fazla, en uzun süreler aşağı yukarı üç dört yıl sürüyor ve dolayısıyla da bir şey geliştiremiyorduk. Bu bizim için bir fırsat oldu arkadaşlar, Cumhurbaşkanımızın uzun süreli iktidarda kalması ve neticede göreceksiniz, sadece bu alanda değil diğer alanlarda ilerleyen dönemde katbekat yol katedeceğiz biz. Ve çok büyük tecrübe kazandık; ilk dönem, bunu ilk defa uyguladığımız zaman tecrübemiz yoktu ve dolayısıyla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – ...birtakım eksikliklerimiz vardı ama şimdi tecrübe kazandık, nerelerde hata yaptığımızı daha çok görüyoruz ve sistemi de revize ederek daha iyi yol alacağımızı ben düşünüyorum. Türkiye son yirmi yılda her alanda çok mesafe katetti, biz istiyoruz ki daha da şey olalım. Eksiklerimiz olabilir Özlale ama daha fazla iş yapalım. Arkadaşlara ben sadece şunu tavsiye edeceğim: İşte, “Cumhurbaşkanlığı sistemini değiştirelim.” falandan ziyade arkadaşlar, değiştirmek istiyorsak ilk önce bizim Siyasi Partiler Yasası'nı değiştirmemiz lazım. Diyelim ki, sizi atayanlar, sizi atayanlar; sizi atayanlar kim arkadaşlar? Ona bakmak lazım, ona bakmak lazım. İlk önce onlardan kurtulun diyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, bütçenizin...

ÖZGÜR CEYLAN (Çanakkale) – Kim değiştirmiyor ya, değiştirmeyen kim?

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Ya, şimdi, ne demek bu yani ne gerek var? “Onlardan kurtulun.” demekle ne demek istiyorsunuz?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hayır, hayır...

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Listelemeyi kastediyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Listelemeyi kastediyorum efendim, listelemeyi kastediyorum. Ne kadar bağımsız olduğunuzu vurgulamak istiyorum, onun için diyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Güneş, ön seçim istiyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şahsınıza ait değil, şahsınıza ait değil, şahsınıza ait değil. Türkiye'deki siyasi yapıyı ben...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar...

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Ben genelde söz almıyorum, bir cümle kurmam lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, değerli arkadaşlar, yani özellikle bu liste işine girdik mi çıkamayız daha. Yani hakikaten bu liste işi çok tartışmalı, partiler iki senedir çıkamıyorlar.

Sayın Temurci, buyurun.

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

8.- İstanbul Milletvekili Selim Temurci'nin, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Ben genelde söz almıyorum. İsmail Bey, bizim kardeşimiz ama bir şeyi, güzel bir şeyi söyledi, keşke oradan devam etseydi. “Denge ve denetim” dediniz ve “Hatalar, yanlışlar varsa bunlar revize edilir.” bunlar güzel şeyler. Ya, burada hep birlikte üzerinde

mutabık olmamız gereken bir şey var; yani bizim askerimizi, polisimizi, yatırımlarımızı, hizmetlerimizi gördüğümüz zaman sadece göğsümüz kabarı; yatırıma ve hizmete hiç kimse, bu ülkenin vatandaşı karşı çıkmaz. Buradaki temel mesele yolsuzluklardır, yanlışlardır. İşte, o denge ve denetim konusunda eksikliklerimiz var, hiç kimse o beyaz sayfalara yanlış şeyler yazmasın diye bunları konuşuyoruz. Bu bizim ortak derdimizdir, tekraren bunun altını çizmek istiyorum. Sizin de derdinizse o zaman bu ülkenin hazinesinin soyulmasına, yanlış işlere...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Hazine soyulmuyor, öyle bir şey yok.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Bakın, şunu anlatmaya çalışıyorum: Yani bunu “Şu yaptı.” demiyorum, bak, dikkat edin. Yanlış şeyler varsa... Bak, Yolsuzluk Endeksi’nden bahsedildi, Sefalet Endeksi’nden bahsedildi. Orhan kardeşim diyor ki: “Nerede yazıyor?” Johns Hopkins Üniversitesi 2023’te bütün ülkeleri kapsayan büyük bir sefalet araştırması yaptı; işte, yayımlandı bu rapor, dünyada herkesin elinde var. Şimdi, burada ülkemizin bu meselelerini konuşurken, hizmetler ve yatırımlar konuşulurken hepimiz aynı taraftayız; burada yanlışlar varsa o denge ve denetimi, hukuku, yargıyı işin içine sokarak -onun için Sayıştaydan çok bahsedildi- onu da yine hep birlikte çözeceğiz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ya, siyasi ikballer için...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, sayın milletvekilleri; şöyle bir şey yapabilirim sizin için: Şu bütçeyi oyladıktan sonra isterseniz ben yarın burayı tahsis ederim, sabaha kadar biz burada müzakere ederiz.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Bir süre görüşmezsek iyi olur.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Cumhurbaşkanlığı (Devam)

b) Millî İstihbarat Teşkilatı (Devam)

c) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (Devam)

ç) Diyanet İşleri Başkanlığı (Devam)

d) Devlet Arşivleri Başkanlığı (Devam)

e) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı (Devam)

f) Strateji ve Bütçe Başkanlığı (Devam)

g) İletişim Başkanlığı (Devam)

ğ) Savunma Sanayii Başkanlığı (Devam)

h) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Devam)

ı) Yatırım Ofisi Başkanlığı (Devam)

i) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı (Devam)

j) Finans Ofisi Başkanlığı (Devam)

k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi değerli milletvekilleri, Komisyon üyesi milletvekillerinin söz talepleri karşılanmıştır. Komisyon üyesi olmayan milletvekillerine okuduğum şekliyle söz vereceğiz ve yeni bir isim talebi gelirse kabul etmeyeceğimi söyledim.

İlk olarak, Sayın Selcan Hamşioğlu'yla başlıyoruz.

Sayın Hamşioğlu süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

SELCAN HAMŞIOĞLU (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcısı, değerli milletvekilleri; benim yeni sistemin bonuslarından bir tanesi olan İletişim Başkanlığıyla ilgili birkaç cümlem olacak. Hedefini “Türkiye markasını güçlendirmek” olarak açıklayan bir yapı biliyorsunuz. Sondan başlayayım; geçenlerde Sayın Altun milletinin birlik ve beraberliğini pekiştirdiğini, gurur duyduklarını vurgulayarak A Millî Futbol Takımı için çektikleri bir klip paylaştı. Ben çok tartışılan içeriğine girmeyeceğim, niyet okumak istemem, belki sadece vizyonsuzlukla ilgili olabilir ama madem gaye Türkiye markasını güçlendirmek, milletinin birlik ve beraberliğini pekiştirme gücü de elde ettiği başarıları da son dönemde futbol takımından katbekat fazla olan A Millî Kadın Voleybol Takımımız için de aynı coşkuyla niye böyle bir çalışma yapılmadı? Bu ayrımcılığın sebebi nedir gerçekten merak ediyorum.

Yine, kurumun misyonunu tanımlarken başvurduğu ifadelerden bazıları “basınla ilişkileri düzenlemek, geliştirmek, çalışmalarını kolaylaştırmak, gelişimine katkıda bulunmak” Cumhurbaşkanının hangi dış gezisine şimdiye kadar Yeni Çağ gazetesinden, Sözcü, Cumhuriyet, BirGün, Millî Gazete’den tek bir gazeteci davet edildi veya en son ne zaman davet edildi; böyle mi geliştiriliyor basınla ilişkiler? Yine, muhalif televizyon kanallarından tek bir gazeteci şimdiye kadar Cumhurbaşkanlığı uçağına yahut saraya davet edilmedi; böyle mi kolaylaştırılıyor işleri? Basın kartlarıyla ilgili de bir aynı durum söz konusu. Eş durumundan Sayın Altun’un da çok uzak olmadığı Türk Hava Yollarının muhalif basın kuruluşlarına ambargosu var yıllardır, yine böyle mi gelişimine katkıda bulunuluyor Türk basının? Yanlış da anlaşılacak istemem, gazetecilerin uçağına binmek yahut sarayda kabul görmek gibi bir özlemi yok ama bu iş devlet adına yapılıyorsa herkese eşit mesafede olmak zorunluluğına dayanarak soruyorum ben yalnızca. Tiraj mı reyting mi; belli bir kıdem yani bir ölçü konulur, biz de deriz ki “Evet, bunlar o ölçüye uymuyorlar, yapacak bir şey yok.” ama bizim görebildiğimiz kadarıyla yandaşlık dışında bir ölçü uygulanmıyor. Dediğim gibi, sorun basın kartlarında da yaşanıyor; sayısız gazeteci “Gözünün üstünde kaşın var.” gibi eften püften sebeplerle hatta sebepsiz basın kartını alamıyor. Hak yiyemem, ben kendim 2 başvurumda da aldım ama yani kendi mağdur olmadığımız durumlarda da hak ve hürriyet mücadelesi verirek gerçekten samimi olur diye düşünüyorum.

Bu arada iktidarın çok öykündüğü -bilgi notu olarak- Adnan Menderes ki basınla çok derin kavgaları vardı, onun bile o son tarihî Amerika gezisinde en yakınındakiler muhalif gazetecilerdi ve sonra anılarıyla o gezi üzerinden Menderes’in hatırasını bir nebze bir kesimin gözünde “akladılar” ifadesini kullanmak istemem ama işlerin görüldüğü gibi olmadığını anlattılar o muhalif gazeteciler.

İletişim Başkanlığının gördüğümüz kadarıyla hatırı sayılır bir bütçesi var. Cumhurbaşkanının da itiraf ettiği üzere biz bu yeni sistemde kimin elinin kimin cebinde olduğunu pek anlayamadığımız için bu bütçenin ne kadarı Türkiye Cumhuriyeti’nin ve Cumhurbaşkanının ne kadarı AK PARTİ’nin ve AK PARTİ Genel Başkanının iletişim ve propaganda faaliyetlerinde kullanılıyor anlamakta zorlanıyoruz; bu manada da bir rehberliğe ihtiyacımız var açıkçası.

Yurt dışı faaliyetlerinde de yine birçok kuruluş önünde İletişim Başkanlığı. Amsterdam, Madrid, Oslo, Roma, Paris, Cape Town, Berlin, Seul, Moskova; dünyanın dört bir yanında farklı başlıklarla sayısız organizasyon düzenliyorlar. Bunlar lobi faaliyetiyse eğer ki hiç itirazım olmaz ve geri dönüşü olduysa evvallah ama hiçbir parlamento da soykırım iftirasından vazgeçmediğine veya bunu yapanların

hiçbiri İslamofobik konumlandırmalarından yahut diktatörlük yakıştırmalarından vazgeçmediğine göre çok tabii faydası olmuyor gibi gözüküyor. Bu kadar kaynağı o zaman boş yere heba etme lüksüne sahip miyiz biz?

Son dönemde yoğun bir Karabağ hassasiyeti, FETÖ’yü anlatma ve PKK hassasiyeti var bu kuruluşun da diğer birçok kuruluş gibi haklı olarak ama madem bu var, öyleyse bu manada pirüpak nice isim Cumhurbaşkanına soru soracak zemin bulamazken PKK üyeliğinden on üç yıl hapis yatmış tescilli bir terörist Cumhurbaşkanının gezisine nasıl dâhil edilebiliyor? Türkiye’yi soykırımcılıkla suçlayan, Azerbaycan’ın Ermeni malları üzerine inşa edildiğini savunan, devlete “katil” hatta “seri katil” diyenler nasıl bu kuruluşun çalıştaylarının başköşesinde yer alabiliyor; bir tutarsızlık yok mu? Biz devlet düşmanlarını beslemek için vergi vermiyoruz.

Yine İletişim Başkanlığının özel çalışma alanlarından biri dezenformasyon. Mecliste de bu yasa çıkarken hiçbir gazetecinin bu yüzden cezaevine atılmayacağı söylenmişti ama hâlihazırda sığınmacı haberleri yüzünden 2 genç kardeşimiz hâlâ cezaevinde.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Hamşioğlu, süreniz doldu, toparlamanız için bir dakika veriyorum.

Buyurun.

SELCAN HAMŞIOĞLU (Tekirdağ) – Teşekkür ediyorum.

Paylaştıkları haberler dezenformasyon ise bu haberleri servis eden ajanslar hakkında niye hiçbir yasal işlem yapılmadı? Yaptıkları haberler ile misal Serkan Kafkas’ın evinden suç delili varsayılarak alınan “Şehitler ölmez, vatan bölünmez.” pankartı arasında nasıl bir illiyet bağı var? İletişim Başkanlığının konusu değil ama yatarı olmayan bir suçtan da zaten bu arkadaşlar nasıl tutuklanabiliyorlar?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de sıralamayı okuyorum: Sayın Yüksel Arslan, Sayın Burak Dalgın, Sayın Mehmet Emin Ekmen, Sayın Okan Konuralp, Sayın Tamer Osmanağaoğlu, Sayın Mehmet Kamaç, Sayın Adalet Kaya, Sayın Tekin Bingöl, Sayın Süreyya Öneş Derici, Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu, Sayın Hasan Öztürkmen, Sayın İsmail Atakan Ünver, Sayın Özgür Ceylan, Sayın Hüseyin Olan, Sayın Tuncay Özkan, Sayın Aliye Timisi Ersever, Sayın Sevilay Çelenk Özen, Sayın Yüksel Mansur Kılınç ve Sayın Sırrı Sakik şeklinde devam edeceğiz.

Şimdi de değerli milletvekilleri, lütfen süre içerisinde tamamlamaya çalışalım çünkü daha çok işimiz var; tamamlamak için bir dakikalari veriyorum.

Buyurun lütfen.

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi sizlere Ankara’nın ulaşım sorununun siyasi nedenlerle nasıl bir düğüm hâline getirildiğinden bahsedeceğim. Ankara Büyükşehir Belediyesi 2003 yılında Keçiören metro inşaatına başlıyor. Ankapark, dinazor heykelleri gibi başlatılan ölü projeler daha önemli işler olduğu için Keçiören metrosu bir türlü bitmiyor! Neyse ki 2017 yılında Keçiören metrosu Bakanlığa devredilmesinin ardından tamamlanıyor. Dönemin Bakanı Ahmet Arslan Keçiören metrosunun havalimanına kadar uzatılacağını söylüyor; ayrıca, 2017’nin ilk yarısında ihalesinin de yapılacağını ifade ediyor. Aradan tam yedi yıl geçti, ortada havalimanı metrosuyla alakalı hiçbir şey yok. Projesi tamamlanmasına rağmen, yıllardır

yatırım programına alınmasına rağmen yapılmıyor maalesef bu Keçiören metrosu, havaalanı metrosu. Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan son seçim döneminde de bu hattı tekrar vadediyor ama Bakanlık, Sayın Cumhurbaşkanının sözünü de yere düşürüyor.

Ankara, ülkemizin başkenti, vitrini, görünen yüzüdür. İstanbul'da belediyeyle metro yarışına girenler Ankara'yı yok sayıyorlar. Avrupa'da havalimanına raylı sistemi olmayan kaç başkent var dersiniz? Ben söyleyeyim, sadece Ankara. Havalimanı Metrosu Projesi'ni üstlenmek için Bakanlığa dilekçe veren Ankara Büyükşehir Belediyesine "Yatırım programına dâhil ettik, Ulaştırma Bakanlığı yapacak." deniliyor ancak 2017 yılından bu yana yapılmış tek bir şey yok. Ankara'ya niçin metro yapılmıyor, anlamak mümkün değil. Ulaştırma Bakanlığı yaptığı metroların gelirlerinden harcama maliyetini karşılamak için yüzde 15 pay alıyordu. Bir gecede bu karar alındı, yerel seçimlerden sonra belediyenin tüm gelirlerinin yüzde 5'ini almak üzere bir düzenleme yapıldı. Daha anlaşılır söyleyelim; düzenleme yapılmasaydı Ankara Büyükşehir Belediyesinden 200 milyon lira kesinti yapılacaktı, düzenleme yapıldığı için kesilen tutar reel olarak tam 5,4 milyar lira oldu. Bakanlık beş yılda metronun tüm parasını belediyeden tahsil ediyor. Bırakın metroyu belediyeler kendi imkânlarıyla yapsınlar, uzun vadeli kredi imkânı sağlayın. Büyükşehir muhalefete geçmeseydi bu kesintiler yine yapılacak mıydı?

Bakın, metro yatırımları uzun soluklu kredilerle ödenir. Belediyeleri tahsis yöntemiyle dev ödemelere maruz bırakmayıp hizmetlerini engellemek gerekiyor. Ankara'da Belediye Başkanlığı, yaptığı metrolara ait tüm borçlarını aralık ayında bitirdi ama şimdi de Keçiören metrosunun borçları başlayacak. Peki, havalimanı metrosu yapılmıyor mu? Hayır. Baktık ki metro yapılmıyor, Büyükşehir Belediyesi resmî yazı yazıyor "Havalimanı metrosunu biz yapalım." diye ama Bakanlık bu talebi de reddediyor hatta Büyüğeşhre devretmiyor. Ankara Büyükşehir Belediyesinin bir tek Dikimevi'nden Natoyolu'na kadar olan alandaki 8,4 kilometrelik metronun yapımına izin verildi. Dikimevi-Natoyolu metrosunun bütün süreçleri tamamlandı, ihaleye çıkıldı; Çayyolu-Koru-Bağlıca ve Yaşamkent uzatma hattı, Keçiören-Şehitler-Ovacık uzatma hattı, Dikmen-Kızılay hattı için proje ve etüt çalışmaları Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülüyor. Çayyolu-Sincan birleşim hattında proje ihalesi yapıldı. Yerel yönetim olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi elinden gelen her şeyi yapıyor. "Bakanlık müsaade ettiği sürece her proje için hazırız." diyorlar ancak Cumhurbaşkanlığı ve ilgili bakanlığın bu konuyu yeterince ciddiye almadığını düşünüyorum. Kent içi ulaşım ve taşımacılık meselesi sadece bugünün değil geleceğin de meselesi, derhâl çözüme kavuşturulmalıdır. Cumhurbaşkanlığı ve Ulaştırma Bakanlığı yıllardır "yatırım programında" diyor ancak yapılan bir şey yok.

Havalimanı metrosuna bir an önce başlanmalı. Bu konunun da Tatlar Arıtma Tesisi kredi talebinde de olduğu gibi uzatılmaması tek temennimizdir. Tatlar Arıtma Tesisinde şu anda arıtılmayan su Ankara Çayı'na, oradan da Sakarya Nehri'ne ve oradan İstanbul'a zaman zaman su temini sağlayan Ömerli Barajına dökülüyor. 30 milyon vatandaşımızın sağlığını ilgilendiren tesis Sayın Cumhurbaşkanımızın onayıyla yatırım programına alınıyor. Peki, Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinde ne karar alınıyor? Cumhurbaşkanımızın yatırım programına aldığı tesisin kredisi AK PARTİ'li grup tarafından her seferinde reddediliyor. Amaç ne? Ankara Büyükşehir Belediyesinin çalışmasını önlemek. Peki, bu durumda zarar gören Ankara Büyükşehir Belediyesi mi yoksa milletimiz mi, işte kritik soru bu. Bir devlet kurumu olan belediyeyi sırf muhalefet diye çalıştırmamak sağlık skandalıdır. Bu, meseleye siyasi gözle bakılacak bir konu değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen tamamlayalım bir dakika içinde.

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) – Vakit kaybedilmeden müdahale edilmesi gerekmektedir. Ankaralılar, AK PARTİ’li Meclis üyelerinden insan sağlığını göz önüne alarak Cumhurbaşkanlığının ve Ankara Büyükşehir Belediyesinin gösterdiği hassasiyete köstek olmamalarını bekliyor.

Bütçenin hayırlı olmasını diliyor, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Dalgın, süreniz beş dakika.

Buyurun.

BURAK DALGIN (Balıkesir) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, sayın milletvekilleri, kıymetli bürokratlar ve değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Öğretmenler Günü’nü kutluyorum; başta şehit öğretmenlerimiz olmak üzere ahirete intikal edenleri rahmetle anıyorum, hayattakilere de afiyetler diliyorum.

Şimdi “Cumhurbaşkanlığı bütçesi” deyince hepimizin aklına “itibar” kelimesi geliyor, hem Cumhurbaşkanlığı devletimizin en üst makamı hem de malum “İtibardan tasarruf olmaz.” Şimdi, peki, itibar ne demek; bu in mi, cin mi; nerede bulunur, Kafdağı’nın arkasında mıdır? Şu itibarı bir konuşalım bugün beraberken.

Şimdi, önümüzdeki bütçe maalesef itibarı yanlış biliyor, o yüzden de yanlış yerde arıyor; harcamada arıyor, şatafatta arıyor, algı yönetiminde arıyor. Hâlbuki itibar hukuk ve demokrasimizin kalitesinde, itibar millî paramızın ve pasaportumuzun değerinde, itibar kadınların iktisadi ve toplumsal hayata katılımında, itibar gençlerin yarınlarını ülkemizde inşa etmesinde.

Şimdi değerli arkadaşlar, itibar harcamayla gelmez. Cumhurbaşkanlığı bütçesi 2023’te 6,6 milyar liraydı, bu sene 12,3 milyar liraya çıkıyor; neredeyse 2 kat. Öbür taraftan “Kemer sıkın.” denilen asgari ücretlinin, emeklinin, orta direğin maaşı 2 katına çıkıyor mu? Çıkıyor hatta “Beklenen enflasyon, hedeflenen enflasyon kadar artsın.” diye demeçler veriliyor. Şimdi açık söyleyeyim, 2,7 trilyon lira açık veren, her ay 100 milyar lira faiz ödeyen bir bütçede para harcayarak itibar elde edemeyiz. Şatafatla, makam araçlarıyla, özel uçaklarla, dev binalarla da itibar gelmez. Biliyorsunuz, sadece ekim ayında Cumhurbaşkanlığı bütçesinden taşıt kiralalarına ödenen para 275 milyon lira. Uçak kiralamalarına ödenen para 478 milyon lira. Ocak-ekim döneminde uçak kiralamalarına ödenen para 4 milyar liranın üzerinde. Dediğim gibi, devasa bir bütçe açığı verirken bu paraları harcamakla da itibar kazanamayız.

Üçüncüsü, algı yönetimiyle de itibar gelmez, gelirse de sanal itibar olur. İletişim Başkanlığına 2024 yılı bütçesinde 4 milyar liranın üzerinde para ayrılıyor. Geçen yıla nazaran 2,5 katlık bir artıştan bahsediyoruz yani her Allah’ın günü 10 milyon lira. Şimdi, bu kadarlık iletişim ne için yapılıyor, bunu anlamak birazcık zor; hele de TRT’yi düşününce, muhalefet partilerine hiç yer vermeyen TRT’yi düşününce bunu anlamak iki kat zor.

Peki, nasıl gelmeyeceğini anlattık itibarın, nasıl geleceğini de birazcık konuşalım. Şimdi, birincisi, itibar performansla gelir. Performansı arttırmak için, şimdi biz bizeyiz hep beraber dürüstçe bir aynaya bakalım, özellikle de küresel kantara çıktığımızda ne görüyoruz, onu konuşalım. İlk Cumhurbaşkanlığı Kabinesi açıklandığı gün Temmuz 2018’de dolar kuru 4,6 lira, bugün 28,9 lira; altı sene geçmedi aradan, bizim cebimizdeki para altıda 1’ine indi. Kişi başı gelirimiz bugün dünya ortalamasının altında, üstüne üstlük on sene öncenin de gerisinde. 15-29 yaş arası gençlerimizin -Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı da gayet iyi biliyor- 3’ü ne işte ne okulda. OECD’ye göre, 10 kişiden 4’ü okuduğunu anlamıyor ülkemizde. Pek çok araştırma gençlerimizin en azından yarısının hayatını yurt dışında devam ettirmek ihtiyacında olduğunu gösteriyor.

Endeksleri zaten diğer arkadaşlarımız da söyledi. Demokraside ve hukukun üstünlüğünde dünyada ilk 100’de değiliz, basın hürriyetinde ilk 150’de değiliz. Yani özetle, ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz; performans kısmı bu.

İkincisi, itibar tutarlılıkla gelir. Şimdi, vatandaşa “Tasarruf edin.” diyorsanız, önce kendi bütçenizi kısarak başlayacaksınız. “Faiz enflasyona yol açar.” diyorsanız, seçimden sonraki beş ayda faizi neden 5’e katladığınızı izah etmek durumundasınız. “Uluslararası arenada sözümüzün gücü olsun.” istiyorsanız, yarın yüz yüze bakacağımız devlet başkanlarına hakaretler savurup sonra da hiçbir şey olmamış gibi davranmamanız lazım. Kurumlarımıza saygı duyulmasını istiyorsanız, alelacele bir kararname çıkarıp, ertesi gün bir tashih kararnamesi çıkarıp düzeltme kararnemeleriyle olayları yürütmek gerekiyor; ikincisi bu, tutarlılık meselesi.

Üçüncüsü de itibar iyi yönetim prensipleriyle, özellikle de şeffaflıkla ve hesap verebilirlikle olur; kalkınma planında da sık sık yer verilen prensiplerdi, hatırlayacağız. Bu çerçevede, Varlık Fonunu ele alalım. Biliyorsunuz, burası Vakıfbanktan Türk Hava Yollarına, BOTAŞ’tan TÜRK TELEKOM’a, ÇAYKUR’dan Eti Madene kadar uzanan dev bir holding. Sayın Cumhurbaşkanı da bunun Yönetim Kurulu Başkanı.

Şimdi, birincisi; bunun kendi yapısında bir problem var çünkü devletin en üst katında olan kişinin aynı zamanda bir holdingin yönetim kurulu başkanlığını yapması çok normal bir durum değil. Üstüne üstlük Sayın Cumhurbaşkanının “Ülkeyi şirket gibi yöneteceğiz, anonim şirket gibi yöneteceğiz.” diye bir sözü vardı. Şimdi, Varlık Fonunun 400 milyar liralık öz kaynağı var, 30 tane şirketi var, en önemlisi de hepimizin dâhil olduğu 85 milyon hissedarı var. Şimdi, ben dünyanın çeşitli ülkelerinde yirmi küsur sene yatırım sektöründe bulundum, hiç kimse hiçbir yönetime bu kadar açık bir yetkiyi hesapsız kitapsız, denetimsiz şekilde vermez; onu da bir hatırlayalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen tamamlayalım.

BURAK DALGIN (Balıkesir) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı; itibarı yasaklar ve kısıtlar getirerek değil geniş hürriyetleri savunarak, vasathğa teslim olarak ve içe kapanarak değil dünyayla yarışarak, hamaset ve kimlik siyaseti yaparak değil milletimizi tüm unsurlarıyla kucaklayarak, kuralları şahıslar için tasarlayarak değil kurumları güçlendirerek sağlayabiliriz.

Bugün 2024 bütçesinin son Komisyon toplantısını yapıyoruz. Bu vesileyle bütçenin hazırlanmasında emeği geçen herkesi tebrik ediyorum. Sayın Başkana yönetiminden dolayı teşekkür ediyorum, katkıda bulunan milletvekillerimizi de saygıyla selamlıyorum. Bütçe çalışmalarının milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederiz.

Sayın Ekmen...

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız ve kıymetli heyeti; hepimizi saygıyla selamlıyorum, yüce Meclisimize hoş geldiniz diyorum ve bugün son görüşmesini yaptığımız bütçenin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Kabine açıklandığında Kabineye değer ve kalite katan ve toplumda umut veren isimlerden biri oldunuz. Sizin için duam şudur ki bu dönem bittiğinde o günkü itibarınız artarak devam etsin ve bu içinde bulunduğunuz zorluklar sizin itibarınızdan bir şey eksiltmesin. Bunun için de mutlaka sadece gündelik işler değil sistematik birtakım iyileştirmelerin de eliniz aracılığıyla yapılabileceği umudunu yaşıyorum.

Bu konuda bir konuyu hatırlatmak istiyorum: Zannediyorum, sistemin 1'inci ya da 2'nci yılının devrinde Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Fuat Oktay geniş toplum kesimleriyle de istişareler yaparak sistemin eksikliklerini ve revizyon ihtiyaçlarını tespit eden bir çalışma yapmıştı. Elbette biz, bir parçası olduğumuz muhalefet partilerinin bütünü Mecliste yeterli çoğunluğu elde etmiş olsaydık inandığımız güçlendirilmiş parlamenter sisteme dönmeyi tercih edecektik ancak milletimiz böyle takdir etmiş ise bu sistemin hiç olmazsa kendi içerisinde iyileştirilerek ilerlemesi hem devletimiz hem milletimiz hem de demokrasimizin lehine olacaktır.

Benim hem soru hem de yorum olarak merakım, Fuat Oktay'ın yürüttüğü çalışmaları güncellemeyi ve bugün itibarıyla sistemde problem ve tikanıklık yaratan hususları gözden geçirmeyi düşünüyor musunuz? Mesela, Cumhurbaşkanlığı bünyesinde bulunan politika kurullarının hangi aralıklarla toplandığı, hangi sonuçları elde ettiği ve bu sonuçların yasama ya da yürütme üzerinde nasıl etkileri olduğuna dair elimizde bir veri yok. Yeteri kadar bir süre geçti, sadece politika kurulları değil, ofisler ve sistemin tamamına dair bir performans değerlendirmesi yapmak ve bu yönde iyileştirme adımlarını atmak şüphesiz halkımızın, milletimizin doğal bir beklentisi.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, hem OVP'te hem On İkinci Kalkınma Planı'nda hem de bugün burada aramızdasınız, Genel Kurula da geldiniz; bu nezaketiniz için teşekkür ediyoruz ancak diğer bakanlarımızı Genel Kuruldaki yasama faaliyetlerinde göremiyoruz. Komisyonda bir arkadaşımız oturuyor, yasama teklifini bir başkası vermiş ama hepimizin iyi bildiği gibi bu teklifler yürütmenin bir ofisinden çıkıyor; henüz o yürütme ile yasama arasında formel olarak kopan bağ fiili olarak kopmuş değil. Peki, bir yasa üzerinde milletvekili arkadaşlarımız görüş bildiriyor, partiler görüş bildiriyor; ilgili bakanın nezaket gösterip üç beş saatini ayırarak gelip Genel Kurulda bunları takip etmesi yerinde olmaz mı?

Bir başka açıdan, muhalefetin söz hakkı elde edebilmek için kullandığı araştırma önergeleri otomatikçe bağlı bir şekilde reddediliyor. Hâlbuki, çok önemli konular da gündeme geliyor. Bu araştırma önergelerinin bir kısmının kabulü belki yasamadaki total milletvekili potansiyeli ile muhalefet ve iktidar farkı gözetmeksizin yürütme arasında bir bağ kurulmasını sağlayabilir. Bu dönemde kabul edilen tek araştırma komisyonu balıkçılıkla ilgili bir araştırma komisyonu oldu. Lütfen, listeye şöyle bir bakınız, eminim ki bugüne kadar reddedilen 50'ye yakın araştırma komisyonu kurulması önergesinin en az 10'unda sizin de "Evet, bu konuya bir eğilmemiz gerekir." diyeceğinizi düşünüyorum ben. Bu otomatik red yerine acaba seçilerek de olsa hem yasama ile yürütme arasındaki bağ hem de toplumun belli sorunlarının gündeme alınması noktasında bir çalışma yürütülemez mi? Bunları size söylüyorum çünkü bu politikalara karar veren, aynı zamanda AK PARTİ'nin Genel Başkanı olan Sayın Cumhurbaşkanına bir şekilde seslenme imkânımız yok, sizin buradaki mesajları Sayın Cumhurbaşkanına iletceğinizden endişem yok.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, bütçenin geçmişte en az 2 kere ek bütçeyle düzeltildiği, afaki rakamlarla geçirilmiş olduğu ve teknik anlamda samimiyet ilkesine aykırı bir şekilde düzenlendiği ve bunun da öngörülebilirlik açısından zorluklar yaratıp itibar zedelenmesi yarattığı hususundaki teknik eleştirilere ne dersiniz acaba?

Bir başka konu, 2021 ve 2023 yıllarında yayınlanmış tasarruf genelgeleri var. Genelgeler yayınlanıyor, çok iyi ama biz hâlâ valileri A8'e binerken görüyoruz, biz hâlâ bürokraside büyük bir israf görüyoruz. Bu genelgelerin takibi hususunda Meclisi bilgilendirmeniz mümkün mü? 2023 genelgesi daha tutuyor ama 2021 hakkında elimizde hangi çıktılar var? Hangi kurum hangi kalemden nasıl tasarrufta bulunmuş? Bizim temizlik malzemelerine dahi KDV artışı getirilirken kurumlarımızın hangi kalemlerde nasıl tasarrufta bulunduğunu öğrenmeye ihtiyacımız var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Tamamlayalım lütfen.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) – Teşekkür ederim.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, son iki konuya değineceğim: Burada, heyetinizde Diyanet İşleri Başkanlığından kıymetli temsilciler var. Ben de dinimiz diyeceğim yani din demek de yeterli olabilir ama inandığım dinin gündelik siyasi tartışmaların üzerinde yürütülmesi lazım. Maalesef, son birkaç yılda hutbelerin siyasi mesaj verdiğine dair çok ciddi şikâyetler alıyoruz. Diyanet İşleri Başkanlığı acaba cami cemaatinin bu hutbeleri dinledikten sonra nasıl bir hissiyatla camiden ayrıldığına dair bir çalışma yapmakta mıdır? Bu çalışmaların neticesini hutbelerin içeriğine yansıtmakta mıdır? Ben 48 yaşındayım, herhâlde otuz beş yıldır camilere gidiyorum, her hafta bir yere yardım toplanıyor, iddia ediyorum bu otuz sekiz yılda 2kere makbuz gördüm. Niçin oraya bir makbuz sistemi oturtulmaz? Bu sistemle parayı toplayan nereye topladığını bilir, veren nereye verdiğini bilir. İstanbul Fatih Camisi'nde yirmi iki yıl düzenli olarak bu yardım paralarına el konulduğu gerekçesiyle savcılık soruşturması var.

Son olarak, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Mersin ilinin Milletvekiliyim, sizden istirhamım, bu yılın bütçesini dağıtırken son yirmi iki yılda Mersin'i, İzmir ve Antalya gibi 2 Büyükşehir Belediyemizle kıyaslayarak hak ettiği bütçeyi ayırmanızdır.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Konuralp, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

OKAN KONURALP (Ankara) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, sayın milletvekili arkadaşlarım; benden önce konuşan arkadaşlarımızın yaptığı değerlendirmeler üzerinde tekrara düşmeden, özellikle Diyanet İşleri Başkanlığının içinde bulunduğu duruma ilişkin bazı düşüncelerimi sizinle paylaşmak istiyorum.

Sevgili arkadaşlar, “YouTube”, “TikTok” veya daha geniş bir tanımla sosyal medyacı din adamlarının, imamların sayılarının hızla arttığı bir dönem yaşıyoruz. Son derece pervasız ve son derece tehditkâr bir üslupla kendisi gibi düşünmeyen herkese argo tabiriyle ayar vermeye çalışan bir güruhla karşı karşıyayız. Üstelik, bunların büyük bir kısmı doğrudan ve dolaylı olarak Diyanet kurumunun koruması altında. Dahası bu kişiler kendilerine dini, imanı, inancı kullanarak bir iktidar alanı sağlamış durumdadır. Bunlar hangi İslam'ı, hangi Müslümanlığı temsil ediyor? Yani vaiz, imam, âlim diye ortalıkta dolaşan bu kişilerin çoğunun dilinde neden kötülük, nefret, ötekileştirme, hakaret, kendisi gibi düşünmeyi aşağı görme, küçük görme, bir düşmanlaştırma üslubu var? Siz hiç bunların suratlarına, yüzlerindeki ifadelere, bunların hâl ve tavırlarına baktınız mı? Hiçbirinin yüzünde şefkat, merhamet, İslam'ı anlatan bir din görevlisinde olması gereken naiflik, nezaket, içtenlik yok. İnsan merak ediyor; bunlar nerelerde, kimler tarafından yetiştirildi? Neden bu kadar kötücüller, neden bu kadar nefret yüklüler?

Diyanet... Diyanetin varlık nedeni bunlara karşı da durmak değil mi? Diyanetin bu çağdaki en önemli görevlerinden biri bu sosyal medyacı, TikTok'çu sözde din adamlarına karşı da mücadele etmek, toplumu bunlardan korumak değil mi? Diyanet neden bunların önüne geçecek güçlü tedbirler almıyor? Kimi olaylara istinaden apar topar yapılan "İnceleme başlatıldı." açıklamaları duyuyoruz ancak devamında "Yapılan soruşturmanın sonucunda şu yaptırımlarda bulunuldu." "İlgili kişinin -varsa- Diyanetle ilişkisi kesildi." "Hakkında suç duyurusunda bulunuldu." gibi bir açıklama duymuyoruz. Bir gazeteci yaptığı bir haber nedeniyle gözaltına alınıyor, tutuklanıyor; Cumhurbaşkanına hakaret ettiği gerekçesiyle çocuk yaştakiler hakkında dahi ivedilikle davalar açılıyor ancak ülke vatandaşlarımızın bir kısmına karşı nefret suçu işleyen, nefreti körükleyen ve bunu yaparken dini, imanı kullanan bu TikTok'çulara karşı biri de çıkıp "Ne hakla böyle bir söylemde bulunuyor ve bu nefret tohumlarını ekiyorsunuz?" uyarısında bulunmuyor? Örneğin, biri çıkıyor, depremde hayatını kaybedenlerin aziz naaşlarını dahi etnik, mezhepsel ve inanç atıflarıyla ayrıştırıyor. Türk vatandaşları naaşları ile Suriyeli bir misafirimizin naaşını detaylarına girmeyi doğru bulmadığım bir ayrımcılığın konusu yapıyor. Biri çıkıyor, insanların yoksulluğa, örneğin pazar yerlerinde yaşanan çaresizliğe "Siz bu dünyada yoksulsunuz ama cennette önlerinize binlerce kahvaltı tabağı konulacak." diyerek fakirliğe katlanmaları tavsiyesinde bulunuyor. Bunlara göre cennetin sadece yiyecek boyutu da böyle değil, cinsellik boyutu da böyle. Muhtemel ki cinselliğe ilişkin bilinçaltılarındaki sorunların bir tezahürü olarak, sünnetin de arkasına sığınarak, fıkıh kitaplarındaki kimi geçerliliği kalmamış, kimi yorumların da arkasına sığınarak süslü birkaç lafla birlikte "din" diye, "diyanet" diye cennet kurgularını önümüze getiriyorlar.

Sayın milletvekilleri, Diyanet İşleri Başkanlığı Atatürk'ün emriyle kurulan bir cumhuriyet kurumudur. Yaklaşık yüz yıllık tarihi boyunca son derece saygın din adamları tarafından yönetilmiştir. İlk Başkanı merhum Rifat Börekçi'den günümüze tüm başkanların ortak özelliği kurumun cumhuriyetle özdeşleşmiş kimliğine zarar vermemiş olmalarıdır. Bu bağlamda, örnek olarak Profesör Doktor Sayın Ali Bardakoğlu'nun bir değerlendirmesini sizlerle paylaşmak istiyorum: "Hem din uleması kesiminin gidişatı hem merdiven altı dinî bilgiler üreten oluşumların hepsi giderek dinî bilgiyi ve dindarlığı belli sınırlar ve kalıplar içerisinde tutmak için uğraşmaktadır." diyor Bardakoğlu. Benim sosyal medyacı olarak nitelendirdiğim kişileri, Sayın Bardakoğlu "merdiven altı" nitelendirmesiyle tanımlıyor. Bu bağlamda, Börekçi'nin, Akseki'nin, Altıkulaç'ın, Yazıcıoğlu'nun, Lütfi Doğan'ın, Bardakoğlu'nun Diyaneti olmaktan gün geçtikçe uzaklaşan mevcut Diyanet yönetimi, aynanın önüne geçip kendini görmek, kendi kusurlarını görmek ve nerelerde yanlış yaptığını sorgulamak zorundadır. Bugün pek çok dinî grup, oluşum kendi din anlayışının pazarlığının uğraşındalar. Bunu yaparken de başka grupları veya din alanında ismi öne çıkan şahısları saf dışı bırakmaya çalışarak bunu yürütüyorlar. Kimi zaman tekfir ederek, kimi zaman tehdit ederek, kimi zaman da açıkça hedef göstererek kendisi gibi düşünmeyen tüm çevreleri, dinî veya değil, kendi var oluşuna tehdit olarak gördükleri tüm çevreleri susturmaya çalışıyorlar ve Diyanet ne yazık ki bu iklimin yayılmasına imkân tanıyor ve üzülererek söylüyorum zaman zaman göz yumuyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Konuralp, bir dakika içinde toparlayalım.

Buyurun.

OKAN KONURALP (Ankara) – Örneğin, ilahiyat fakültelerinde onlarca değerli hocamız, akademisyen bu merdiven altı din vaizleri tarafından hedef gösteriliyor ve bu noktada Diyanet ne yazık ki yeterli sesi çıkarmıyor ya da bu linçe sessiz kalıyor. Bu bağlamda, Ali Erbaş dönemi Diyaneti ne yazık ki Diyanetin yüz yıllık tarihi kapsamında bir fetret dönemi yaşıyor.

İktidarı kayıtsız şartsız destekleyen, iktidarın bir propaganda aygıtı durumuna dönüşmüş olan bu kurumun en kısa sürede, cumhuriyetin anayasal bir kurumu olarak, dinimizin en temiz hâliyle anlatılması ve öğretilmesi görevine yeniden dönmesi umuduyla sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Osmanağaoğlu, buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanlığımıza bağlı kurum ve kuruluşların değerli temsilcileri; hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Başta Başöğretmen Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere bütün öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü'nü kutluyorum.

Sözlerimin başında Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın bütün ihtişamıyla yükseldiği Türk asrının ilk bütçesi 2024 yılı merkezî yönetim bütçemizin milletimiz ve devletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Şüphe yok ki cumhuriyetin 100'üncü yılında, cumhuriyetin 2'nci asrına sağlam, kararlı, tüm kurum ve kuruluşlarıyla tam bir koordine içinde hazırlanılması büyük önem arz etmektedir. Sınır güvenliğinden iç güvenliğe, dış politikadan güvenlik stratejilerine sergilenen her yol ve yöntemin Ankara'nın penceresinden dünyayı okuyan bir akılla hayata geçirilmesi hatta geçiriliyor olması görmezden gelinmeyecektir; görmezden gelinmeyecektir diyorum.

Bir diğer husus ise istikrarlı ve keskin hatlarıyla belirginleşen Türk dış politikasının sadece Türk milletine değil gönül coğrafyamızda yaşayan, gönül coğrafyamızın ötesinde, yönünü Türkiye'ye çevirmiş milletlere de umut olduğu tartışma götürmez bir gerçektir.

Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin defaatle ifade ettikleri ve dikkat çektikleri, dünya siyasetinin ana damarlarını oluşturan coğrafyalarda yaşanan hadiseler elbette bizim kapsama alanımızın dışında kalamayacaktır. Kudüs'te yaşanan işgali, Gazze'de yaşanan katliamı, Keşmir'de vuku bulan hadiseleri, Balkanlarda kaynayan kazanı, Kaşgar'da yaşanan trajediyi, Karadeniz'in kuzeyinde ve hatta Kırım üzerinde oynanan oyunları görmezden gelmemiz, bu topraklardan yükselen imdat çılgılığını görmezden gelmemiz elbette düşünülmemektir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte ortaya çıkan sosyal, ekonomik, siyasi ve askeri tüm gelişmelerde millî refleks gösterebilme kabiliyetini pekiştiren ülkemizin attığı adımların küresel sistemin koordinatörlüğü iddiasıyla coğrafyada terör estirenleri rahatsız ettiği muhakkaktır. Millî İstihbarat Teşkilatımız ile güvenlik güçlerimizin tam bir koordinasyon içinde, dinamiklerini en etkin şekilde kullanmak suretiyle yaptığı operasyonlar hem iç güvenliğimizi hem de sınır güvenliğimizi tehdit edenleri ortadan kaldırmasında etkisini göstermektedir. Bugün, terör örgütü PKK ve türevleri can çekişmekte, yaşam alanı arayan FETÖ ve büyükbaşları ezilmektedir. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Dezenformasyonla Mücadele Merkezi tarafından gerçekleştirilen çalışmalarla sadece Türk kamuoyunun değil dünya kamuoyunun da doğru bilgilerle buluşturulduğu, yanlış bilgileri kamuoyuna dayatanların oyunlarının bozulduğu da ortadadır. Elbette, yaşanan gelişmeler, millî savunma sanayi alanında sergilenen performans, güvenlik güçlerimizin postasında kullandığı en teknolojik araçlara kadar geliştirilen ürünler, Türkiye'nin hem sahada hem de masada gücüne güç katmaktadır.

Her alanda olduğu gibi ekonomik alanda da gösterilecek performans Türk ve Türkiye Yüzyılı için ehemmiyet taşımaktadır. Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli'nin vurguladığı gibi, Türkiye, enflasyon kuşatmasını elbette yaracaktır. Toplumun her kesimini kurdaki dalgalanmalarla öngörülmeven ekonomik fırtınalara karşı emniyete almak, alım gücünü artırmak, istikrar içinde tutmak, alın terinin karşılığını adil şekilde dağıtmak ekonomi yönetiminin en önemli sorumluluğudur. Bu kapsamda atılan adımları ciddiyetle takip ediyor, dizginlendiği gözlemlenen enflasyonun tek haneli rakamlara indirilmesi, kalıcı bir ekonomik istikrarın temin edilmesi için atılan adımları da oldukça önemsiyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen toparlayalım.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Değerli Komisyon üyeleri; zemin dikkatle hazırlanmamış olursa o zeminin üzerine inşa edilecek her binanın uzun ömürlü ve sağlam bir bina olmayacağı unutulmamalıdır. Temelini binlerce yıllık Türk tarihinin oluşturduğu bir dünya tahayyülünün sosyal, ekonomik ve siyasi buhranlarla boğuşan dünyayı refaha eristireceği, boğulmak üzere olan insanlığa nefes olacağı unutulmamalıdır. O yüzden, şüphe yok ki adaleti, daha güçlü olanın çıkarı olarak görenlerin defteri elbette Türk asrında dürülecektir. Yerin altındakileri ve üstündekileri gasbedebilme hakkını kendinde bulanların varlığı Türk yüzyılında son bulacaktır. Mazlumun feryadı da zalimin pervasızlığı da Türk'ün mührünü vurduğu çağda karşılıksız kalmayacaktır. Tarihin bütün örneklerini yazdığı, talihin Türk milletine yol gösterdiği ortadayken bize düşen sorumluluğun ne pahasına olursa olsun insanlığın yükünü sırtlanmak, yeryüzünün geleceğini kurmaktan başka bir şey değildir.

Evet, 2024 yılı bütçesinin son günlerindeki son görüşmelerdeyiz. Ben bu duygu ve düşüncelerle 2024 yılı bütçemizin Cumhurbaşkanlığımıza ve Türk milletine, Türk devletine hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Bütçe görüşmeleri boyunca emekleriyle en büyük katkıyı sunan Türkiye Büyük Millet Meclisi personelimize, bakanlıklarımızın kıymetli bürokratlarına ve sizlere teşekkürlerimi sunuyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Sayın Kamaç, buyurun.

Süreniz beş dakika.

MEHMET KAMAÇ (Diyarbakır) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli bürokrat arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de Diyanet İşleri Başkanlığı üzerinde birkaç şey söylemek istiyorum. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız kitapçıkta “İslam dininin doğru anlaşılmasına katkı sağlamak amacıyla...” diye bir cümleyle başlamışlar. Sayın Başkanım, sanırım o cümleyi şu şekilde düzeltmekte fayda var. “İslam dininin devletin ve siyasetin istediği şekilde anlaşılması...” cümlesi olarak bu şekilde değiştirmek daha doğrudur. Zira Diyanet İşleri Başkanlığı -kurulmasının ortamı- Osmanlı sisteminden devlet, cumhuriyet sistemine geçerken ortaya çıkan boşlukta dini, devletin ve siyasetin kontrolü altında tutmak için oluşturulmuş bir kurumdan ibarettir. Belki yüz yıllık tarihi boyunca ortaya çıkan pratikler de bunun en büyük örneklerindedir. Yani tarih içerisinde Diyanet İşleri Başkanlığına atanan emekli generaller söz konusu ya da tarih içerisinde sadece siyasetin bazı söylediklerini yerine getirmediği için görevden

alınan Diyanet İşleri Başkanları söz konusu ve en nihayetinde bir üniversiteye rektör seçilirken bile oradaki öğretim üyeleriyle seçim yapılırken Diyanet İşleri Başkanının kendi alt kadrolarına hiçbir şey sormadan atanma usulüyle atanması bunun en büyük örneklerindedir.

Şimdi, tabii, bu konuda Diyanet İşleri Başkanlığının neden çok zayıf bir durumda olduğunun belki bir örneği olarak bir iki şey söylemekte fayda var. Diyanet İşleri Teşkilatı dini tebliğle yükümlüken ortaöğretimdeki dinî eğitim programı Millî Eğitime, Diyanete kadro yetiştiren ilahiyat fakültelerinin programı da YÖK'e devredilmiştir yani kendi programlarını bile hazırlama yetkisine sahip olmayan bir Diyanet İşleri Başkanlığından bahsediyoruz.

Bir ikinci madde, camiler Diyanetin Donatım Müdürlüğüne bağlıdır ama yüz yıllık tarihi boyunca Diyanetin bütçesinden bir tek caminin inşa edildiği vaki midir? Bunu bir soru olarak doğrusu Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcısına soruyorum. Şimdi, buradan ele aldığımızda, buradan olaya girdiğimizde, Diyanet İşleri Başkanlığının asli görevlerinin içerisinde aslında dinin doğru bir şekilde anlaşılması ve dini naslarla açıklarken hiçbir güçten korkmaması ve çekinmemesi gerekiyor. Tıpkı bir yargı kanalının olduğu gibi, dinî alanlarda Diyanet İşleri Başkanlığı konuşurken özgürlüğünün ve özerkliğinin olması gerekiyor ama maalesef, tarih içerisinde de gördük, günümüzde de birçok örneği vardır; sadece amir-memur ilişkisiyle Diyanet İşleri Başkanlığı kendi üstündeki bürokrasiye bağlı ve onların istediği şekilde cümleler kuruyor. Bunun en büyük örneklerinden bir tanesi, sonuçta, Allahutaala ayetikerimede net bir şekilde vurguluyor, diyor ki: "Biz her bir kavme peygamberi kendi dilinden gönderdik." Bugün, özellikle Kürt illerinde, bu ülkede yaşayan 40 milyona yakın insan Kürt ve Kürtçe konuşuyor. Bunların içerisinde yüzde 20'si hiç Türkçe bilmiyor ama camilerde Kürtçe vaaz yasaktır. Peki, Allah'ın ortaya koyduğu nasla mı biz bunu konuşacağız yoksa Anayasa'nın ya da mevcut siyaset ve iktidarın ortaya koyduğu bir gerekçeyle mi bunu açıklayacağız? Diyanet İşleri Başkanlığının bu konuda şunu açık ve net ortaya koyması gerekiyor; Allah her kavme peygamberi kendi dilinden göndermişse eğer her insanın vaazı, dini kendi dilinden öğrenmesi hakkının ilahi bir hak olduğunu ve bunun hiçbir gerekçeyle engellenemeyeceğini ortaya koyması gerekiyor ama biraz önce de dedim, amir-memur ilişkisi bunun önündeki en büyük engel.

İkinci bir konu, son zamanlarda, Kobani davası var. Yüz yıllık tarihinde, ilk defa, Diyanet İşleri Başkanlığı bir davaya müdahil oluyor ve bu müdahillğin gerçekten de üstten gelen bir emirle olduğunu biliyoruz. Yani eğer dinî naslarla hareket eden ya da gerçek dini topluma açıklama noktasında görevini yerine getiren bir Diyanet İşleri Başkanlığı olsaydı, aslında, o konuda bunu çok net bir şekilde ortaya koyar ve "Bu benim ilgi alanım değil." ya da "Bu siyasetin ilgi alanıdır, ben buradan müdahil olmam." demesi gerekliyordu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Toparlayın.

MEHMET KAMAÇ (Diyarbakır) – Şimdi, bu örnekleme üzerinden bir şeye gideceğiz; mezhepler tarihinde İmam Ebu Hanife'nin meşhur bir fetvası var, diyor ki: "Zalim sultanın sofrasında oturan âlimin fetvasına itibar edilmez." Şimdi, tabii, burada, aslında iktidarın ve siyasetin dini ne kadar baskı altında tutmasının örneğini vermek için söylüyorum bunu; İmam Azam Ebu Hanife, dinin hiçbir şekilde siyasi iktidarların boyunduruğu altına girmeyeceğini vurgulamak için bu fetvayı veriyor ama maalesef, günümüzde bu tür durumlar şu anda söz konusu.

Buradan, doğrusu, ana dilde vaaz meselesini Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcımıza soruyorum: Bu ileriki dönemlerde bir planlama var mı bu konuyla ilgili? İkincisi, Diyanet İşleri Başkanlığının bütçesinde cami yapımıyla ilgili bir planlama var mı? Üçüncüsü de bundan sonra Diyanet daha bağımsız bir şekilde yapılacak mı? Bu soruların cevaplanmasını istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Kamaç, teşekkür ederim.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- *Oturum Başkanı Orhan Erdem'in, Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kamaç'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Tabii, ortak dilimiz Anayasa gereği Türkçe ve Anayasa'nın 10'uncu maddesi de “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.” der ve bu eşitlikle herkese de muamele yapılmakta.

Müsaade ederseniz, 18.00'de bulaşmak üzere on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.49

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.57

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)**BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 26'ncı Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)*A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

*a) Cumhurbaşkanlığı (Devam)**b) Millî İstihbarat Teşkilatı (Devam)**c) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (Devam)**ç) Diyanet İşleri Başkanlığı (Devam)**d) Devlet Arşivleri Başkanlığı (Devam)**e) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı (Devam)**f) Strateji ve Bütçe Başkanlığı (Devam)**g) İletişim Başkanlığı (Devam)**ğ) Savunma Sanayii Başkanlığı (Devam)**h) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Devam)**ı) Yatırım Ofisi Başkanlığı (Devam)**i) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı (Devam)**j) Finans Ofisi Başkanlığı (Devam)**k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı (Devam)*

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Müzakerelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Adalet Kaya, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, değerli bürokratlar henüz gelmemiş ama ben başlayayım.

Sayın milletvekilleri, hepinizi selamlıyorum.

Bütçeleme süreçleri ülkelerin politikalarını yansıtıyor. Hangi hedefler, hangi hizmetler ve hangi yatırımlara kaynak aktarılacağı ve yurttaşların da buna dair ne kadar söz kurduğu yani söz hakkının olduğu, aslında iktidar iradesini de eğilimini de yansıtan bir süreç yani çok bütünlüklü bir süreç. Siz de bu Komisyonun Başkanlığını yürütmüş birisiniz dolayısıyla bilirsiniz yani iktidarınız boyunca yapılan her bütçe döneminde toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bütçeleme konusunda hep eleştirildiniz.

Bu sene de toplumsal cinsiyet eşitliği gözlüğüyle baktığımız zaman bu bütçenin katılımçılıktan ve çoğulculuktan uzak olduğunu görüyoruz. Yani bu bütçe yine kadın yoksulluğunu görmemiş, çocukları görmemiş, eğitimi, sağlık sorunlarını, bu tür hizmetleri tam anlamıyla görmemiş.

KEFEK üyesiym ben, iki hafta önce Sapanca’da bir toplantıdaydık, UN Women koordinatörlüğünde yapılan bir toplantı ve orada Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı da vardı, o da ana partnerlerden biri. Orada biz dünya örneklerine dair... Yani kadının siyasete katılımının artırılmasıyla ilgili bir toplantıydı ama temel başlık da toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ne kadar gerekli olduğuydu. Bununla ilgili olarak Başkanlığımız birimlerinin de içinde olduğu bir sunum izledik, 2 ülke örneği gösterildi bize. Orada ortaklaştığımız ve alınması gereken tedbirler konusunda hemfikir olduk ama bunun bütçeye yansımamış olması... Yani bütün bakanlıkları izliyoruz günlerdir. En başta, biz zaten buradaki her bakanlığın bürokratlarının -Aile Bakanlığı dışında- neredeyse tamamının erkeklerden oluşmuş olduğunu gördük; bu bile zaten bir eşitsizliğin olduğunu gösteriyor bize. Avusturya örneği anlatıldı bize yine oradaki akademisyenler tarafından. Mesela, bu konuyla ilgili yapılmış çalışmaları var ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme meselesini anayasal güvenceye kavuşturmuşlar ve bununla ilgili olarak da önce bir araştırma kurumu kurarak yapılacakları tespit ediyorlar; daha sonra etki analizi, hesap verebilirlik ve şeffaflık meselesiyle ilgili çalışmayı sürdürüyorlar. Orada parlamentonun çok daha büyük, etkin bir rolü var ve kendi bütçesini önce buna uygun olarak düzenliyor parlamento. Böyle bir örnek de gördük yani sizin de bildiğiniz bir husus ayrıca. Ama ben bugün partimizin bu konuyla ilgili önerilerini paylaşmak istiyorum sizinle.

Bütçe tekliflerinde bakanlıkların ve bağlı teşkilatların bütçelerinde cari transfere ayrılan giderlerin nerelere ve hangi saiklerle harcandığı mesela görülemiyor yani bu tam açık değil. Toplumsal cinsiyeti gözetken bütçelemede tüm bu harcama kalemlerinin gerekçelerinin, bu desteklerden hangi kesimlerin ne ölçüde yararlandığının açıkça paylaşılması ve şeffaf olması gerekiyor. Sonra, özelleştirme politikaları ve güvencesiz çalışma koşullarından kadınlar çok etkileniyorlar. Bu konuyla ilgili de ayrı bir bütçe kaleminin oluşturulması gerektiğini öneriyoruz, güvenceli kadın istihdamının artırılmasına dönük teşvik politikalarının uygulanmasını sağlayacak bir bütçe kalemi.

Yine, kadınların bütçesi vergilerden de doğrudan etkileniyor, kadınlar için özgün ve daha adil bir vergileme mümkün olmalı. Tüketim kalemlerinden alınacak vergiler belirlenirken kadın yoksulluğu göz önünde bulundurulmalı ve buna göre bir düzenleme yapılmalı. Özellikle kadın hijyen ürünleri ve temizlik ürünlerinden lüks tüketim vergisi alınmamalı.

“Sosyal yardım” değil “sosyal hak” temelinde bir bütçeleme yapılmalı; “sosyal güvence” “sosyal haklar” temelinde kurulmalı ve sosyal yardımlar destekleyici bir mekanizma olarak görülmelidir, ne yazık ki Aile Bakanlığının bütçesi ve sunumu böyle değildi. Kadınlar için ya da belli kadın grupları için elbette transferler, gelir transferleri yapılması gerekli ancak sosyal güvence; kadınların emeklilik hakkını, eşit işe eş değer ücret hakkını ve güvenceli istihdam dâhil pek çok hakkı içermeli. Yani bununla ilgili bir düzenleme yapmaya hazırlandığımı biliyoruz iktidarın ve bu konuda sosyal güvenlik reformu yapılmalı kadınlar lehine. Ancak bununla ilgili düzenleme yapılırken ilgili kurumlardan ve muhalefetten de öneri alınmalı; bunu da öneriyoruz.

Yine, kadın istihdamında evden çalışma, esnek çalışma gibi bir model üretilmekte; bunu biz “makbul kadın yaratma” modeli olarak buluyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kaya, toparlayın lütfen.

ADALET KAYA (Diyarbakır) – Bu, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini arttıran bir şey ve çözüm değil. Bununla ilgili işveren teşvikleri üzerinde, erkek ağırlıklı sektörlerde, toplumsal cinsiyet eşitliği üzerinden kadın istihdamını arttırmaya yönelik girişimler yapılmalı; kız çocuklarının eğitimine ayrı bir bütçe ayrılmalı. Bu, hem erken yaşta zorla evlendirmenin önüne geçer hem çocuk işçiliğinin önüne geçer.

Cezaevlerinde kalan kadınların ihtiyaçlarını karşılayacak bütçeleri yok ve cezaevleri de bu konuda kendilerine bütçe ayrılmadığını söylüyorlar. Bununla ilgili olarak da bir çalışma yapılmalı. İnsan hakları ve toplumsal cinsiyet eğitimleri verilmeli yine cezaevlerinde.

Son olarak, Diyanete aileyi güçlendirmek adına Diyanete verilen kaynaklar, lütfen, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının vatandaşlık haklarını gözetmek için kullanılmalı. Çünkü bugün Diyanette, özellikle müftülüklerinde “aile ve dinî rehberlik bürosu” açılmış ve bunların sayısının ŞÖNİM’lerden, sığınaklardan, kadın merkezlerinden daha fazla olduğunu biz biliyoruz.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kaya.

Sayın Tekin Bingöl, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

TEKİN BİNGÖL (Ankara) - Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, değerli milletvekilleri ve saygıdeğer bürokratlar; hepinizi selamlıyorum.

Demokrasilerde bütçe yapma hakkı halkın seçtiği parlamentodadır ama maalesef Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte bu tümüyle ortadan kaldırılmıştır. Bütçe, Cumhurbaşkanlığı tarafından hazırlanmakta ve Parlamento'ya gönderilmekte.

Bugün son gününü yaşadığımız Plan ve Bütçe Komisyonundaki bu görüşmelerin olduğu süre içerisinde muhalefet milletvekilleri uyarılar, eleştiriler ve çok ciddi önerilerde bulunmalarına rağmen, bu bütçenin bırakın kelimesine, noktasına virgülüne dahi dokunulmadan Genel Kurula indiriliyor. Peki, Genel Kurulda ne olacak? Tıpkı burada yapılan bu formalite gibi, Genel Kurulda da hiçbir şekilde Cumhurbaşkanlığından talimat gelmediği sürece, yine muhalefet milletvekilleri hazırlanacaklar, gelecekler, iyi niyetle bütün uyarılarını ve önerilerini yapacaklar ama asla bir değişiklik olmayacak. İşte bu, halkın bütçesi değil tamamen sarayın bütçesidir.

Peki, bu bütçe yayımlanırken ya da görüşülürken dönüp geriye bakalım. 2021 yılında ilk kez Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan imzasıyla bir tasarruf genelgesi yayınlandı, sonra bu genelge bu yıl da olduğu gibi her yıl yenilendi. Peki, ne değişti? Hiçbir şekilde bu genelgelerin bir tanesine uyulmadı. Basit örnek; Cumhurbaşkanlığı bütçesi yüzde 100 artırılırken, harcama kalemleri almış başını giderken bu genelgeyi yayımlayan Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanlığı tasarruf genelgesine uymuyorsa bakanlıklar, ilgili kurumlar ve diğer kurumlar uyar mı? Uymayacak ve uymuyorlar. Bugün birçok kamu kurumunun yeterli sayıda daireleri, binaları varken yandaşlık duygusuyla birçok bina fahiş fiyatlarla kiralanmıştır. Oysa özelleştirmeye birlikte birçok kurumun binası boşa çıkmış, kiralama yapmadan bu binalar rahatlıkla kullanılabilirdi. AKP iktidarından önce bu Bakanlıklar vardı ama o Bakanlıklara kendi binaları yetiyordu, bürokratlarıyla birlikte bir binada bütün hizmetleri ifa ediyorlardı; şimdi ise -tersine- bina yetmiyor ve kiralama usulüyle onlarca bina kiralanıyor.

Şimdi, Cumhurbaşkanlığı bütçesine bakalım: Geçen yıl 6,6 milyar lira olan bütçe 12,3 milyar liraya çıkmış, yüzde 100 artış. Burada da bir çelişki var. Nedir o çelişki? Resmî kurum olma sıfatını yitiren TÜİK enflasyonun yüzde 61 olduğunu söylüyor. Hadi yüzde 61 olduğunu kabul edelim ama Cumhurbaşkanlığı bütçesi yüzde 100 oranında artırılmış. Bu ne demek? Vallahi, Cumhurbaşkanlığı,

ilgili bürokratlar ve Bakanlar enflasyonun yüzde 61 olmadığını biliyorlar ama neylersiniz ki bunu gizliyorlar ama artışlar yüzde 100 oranında. Başka bir deyişle, diyelim ki enflasyon yüzde 61; demek ki bürokratlar ve Cumhurbaşkanlığı enflasyonun 2024'te yüzde 100'ü aşacağını bildikleri için şimdiden tedbir alıp Cumhurbaşkanlığı bütçesini yüzde 100 oranında artırıyorlar. 12,3 milyar lirayla sınırlı değil; Strateji ve Bütçe Başkanlığının bütçesi var, İleştirim Başkanlığının bütçesi var. Hadi, bunları bir tarafa bıraktım, çok dramatik bir olay var değerli milletvekilleri. Bakın, daha önce Cumhurbaşkanlığının örtülü ödeneği yoktu, Başbakanlığın vardı, Başbakanlık kalktıktan sonra Cumhurbaşkanlığı örtülü ödeneği ihdas edildi. Keşke adı "örtülü ödenek" olarak kalsaydı. Adı ne? Gizli hizmetler harcamaları. Bu, müthiş bir şey. Türkiye'nin en şeffaf, en saygın kurumu olması gereken Cumhurbaşkanlığı gizli hizmetlerle nasıl adlandırılırsınız, nasıl bir arada telaffuz edersiniz? Cumhurbaşkanlığının şeffaf, saydam, açık bir kurum olması gerekirken gizli hizmetlerden bahsediliyor. Nedir bu gizli hizmetler? Sözüm ona, savunmayla ilgili malzemeler alınıyor. Böyle bir şey yok; Savunma Bakanlığı var, devletin bütün kurumları var. Bu 5 milyar liraya yakın Cumhurbaşkanlığı bütçesine denk düşen gizli hizmetler bütçesi oraya aktarılır, onlar o harcamaları yaparlar. Maalesef "gizli" kelimesi birçok konuda kaygıyı ve kuşkuyu da beraberinde getiriyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Bingöl, bir dakika daha ek süre veriyorum size.

Buyurun lütfen.

TEKİN BİNGÖL (Ankara) – Peki, teşekkürler.

(Hatibin elektronik cihazdan bir ses kaydı dinletmesi)

TEKİN BİNGÖL (Ankara) – Kendisini unutmuş olabilirsiniz ama dinlediğinizde sesinden hatırlayacaksınız. Sayın Necmettin Erbakan, Refah Partisi kapatıldığında çok ciddi bir konuşma yapıyor -maalesef açamıyorum- ve o konuşmada devlet ciddiyeti, devlet adamlığı tavrını ortaya koyarak Anayasa Mahkemesine kesinlikle tek laf ettirmiyor. Elbette üzgün, elbette kızgın, elbette kırgın ama o devlet adamlığı vasfıyla Anayasa Mahkemesine asla laf söylettirmiyor. Şimdi, Anayasa'nın 104'üncü maddesi, beğenirsiniz beğenmezsiniz, bizim de içimize sinmeyen maddeler var ama yürürlükte; 104'üncü madde diyor ki: "Cumhurbaşkanı, Anayasa'yı uygulamakla yetkilidir."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TEKİN BİNGÖL (Ankara) – Cumhurbaşkanının kendisi bu Anayasa'yı ihlal ediyorsa, Anayasa Mahkemesi ile Yargıtay arasındaki problemi çözmek yerine derinleştiriyorsa, o zaman rahmetli Necmettin Erbakan'dan gömleği çıkardınız, demek ki atleti de fanılayı da paramparça etmişsiniz, hiç olmazsa şundan bir nebze etkilenin diyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok Sayın Bingöl, elbise giyiyoruz, elbise üstümüzde.

TEKİN BİNGÖL (Ankara) – Gömlek yok, gömlek yok; Millî Görüş gömleğinizi parçaladınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Öneş Derici, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, saygıdeğer bürokratlar, milletvekilleri ve basın mensupları; hem Dışişleri Komisyonu üyesi olarak hem Güvenlik ve İstihbarat Komisyonu üyesi olarak, Muğla Milletvekili olarak hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce rahatsız olduğum bir hususu çok kısa olarak dile getirmek istiyorum; bu, bir süredir hem Genel Kurul konuşmalarında hem de bugünkü bütçe konuşmalarında yaptığım bir tespit. Şöyle ki muhalefet partisi olarak bizler, milletimizden aldığımız görevle iktidarı doğru yönlendirmek, katkı sağlamak ya da eleştirmekle yükümlüyüz. Bununla birlikte, bazı iktidar vekillerimiz yaptığımız eleştirileri devlete yönelik eleştiriler olarak tanımlamakta ki iktidar ve devlet bambaşka iki şey; bugün siz iktidar olursunuz, yarın biz oluruz; bugün siz burada otursunuz, yarın biz orada otururuz. Burada önemli olan milletimizin ve devletimizin ali menfaatleridir. Yaptığımız her eleştiri milletimizin ve devletimizin daha yukarı çıkması içindir. Bu hususun, bu “iktidar” ve “devlet” kavramlarının birbirinden ayrılması gerektiğini vurgulamak isterim. Bu çerçevede, elbette iktidarımızın yaptığı köprüleri takdir edeceğiz ama bir yandan da aç uyuyan insanları da belirtmekle yükümlüyüz; bunu da hepimizin takdirine bırakıyorum.

Konuşmama başlarken öncelikle, ülkemizin güçlü bir devlet olabilmesi için büyük önem arz eden güvenlik kurumlarımızın faaliyetlerini ve savunma sanayimizin gelişimini büyük bir gurur ve takdirle takip ettiğimizi söylemek isterim. Bununla birlikte, ülkemizin bugün içinde bulunduğu mevcut durumu tarafsız bir gözle incelemek zaruridir, zira -daha önce bir vekilimin ifade ettiği gibi- itibarımızın bağlı olduğu başka alanlar da bulunmaktadır. Demokrasi ve adalet sistemimizdeki sorunların yanı sıra ülkemizde adaletsiz gelir dağılımı sebebiyle derin bir yoksulluk problemimiz olduğu, kontrol edilemeyen bir enflasyon ve işsizlik problemimizin bulunduğu malumlarımızdır. Bugün yaşadığımız korkunç deprem felaketinin yaralarını saramadığımız ve hâlen insanlarımızın bir kısmı daha çadırda geçirmek zorunda olduğu gerçeğini kabul etmek ve bununla yüzleşmek zorundayız. Toplumumuzun önemli bir kısmı sağlıklı beslenememekte, çocuklarına iyi bir eğitim verememekte veya hak ettiği hayatı sürdürememektedir. Dolayısıyla vergilerimizin bütçede nereye harcandığını, kaynakların nereye aktarıldığını en şeffaf ve en detaylı hâliyle muhalefet olarak, Cumhuriyet Halk Partisi olarak elbette millet adına talep ediyoruz; şeffaf ve denetlenebilir bir bütçenin demokrasinin temeli olduğunu tekrar vurguluyoruz. Unutulmamalıdır ki Türkiye markasından ve Türkiye Yüzyılı’ndan bahsedebilmek için, aynı zamanda devletimizin güçlü bir devlet olabilmesi için, ülkeyi yönetme adına millettten onay almış iktidarın ilk görevi, önce vatandaşlarımızın temel insani ihtiyaçlarını karşılamaktır. Ancak ve ancak güçlü bir ekonomi, demokrasi ve hukukun üstünlüğüyle “büyük Türkiye” ibaresinden bahsedilebilecektir.

Son olarak, Muğla Milletvekili olarak şu hususu vurgulamak isterim: Ülkemiz bütçesine, turizmine Muğla’nın yarattığı katkı fakat ilimizin karşılığını alamaması hususunu takdirlerinize sunuyor ve önümüzdeki süreçte hak ettiğimiz bütçeyi talep ediyoruz.

Cumhurbaşkanlığı ve bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşların bütçe ve kesin hesaplarının laik, demokratik bir hukuk devleti olmak zorunda olan devletimize, milletimize hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyor, saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Gergerlioğlu, buyurun lütfen.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

MİT görevlileri de buradadır sanırım. Benim sorularım ve gündeme getirmek istediğim konular daha önceki yıllarda da gündeme getirdiğim konular ve cevabını alamadığım konular. Türkiye’de 90’lardan beri devam eden bir gelenek var, kötü bir gelenek; zorla kaçırma, kaybedilme vakaları ve maalesef OHAL döneminde de bu vakalar devam ediyor; en az 35 kişi aylarca kaçırıldı, işkence edildi ve dışarı çıktıklarında bunu mahkemelerde anlattılar. Bu kişilerden bazıları cezaevinde, bazıları ise

bulunamadı, yok, ne ölüsü bulundu ne dirisi. Biz, bu milletin milletvekilleriyiz ve her insanın hakkı bizim için en yüksek hak. Bir insanın yaşam hakkı çiğnenmişse burada bizim söylediklerimiz dinlenip geçilemez.

Bakın, yedi yıldır kaçırılan ve kaybedilen bir kişiden bahsedeceğim size, Ayhan Oran. Geçen sene de bahsetmiştim, MİT görevlilerinden cevap alamamıştım. Kendisi de eskiden bu kurumda çalışan bir kişi. Yedi yıldır zorla kaçırılmış ve kaybedilmiş. Ben sizden cevap alamadım ama Anayasa Mahkemesi 2022 Eylül ayında bu kişinin yakınlarının başvurusu hakkında bir karar verdi ve ağır hak ihlalleri, soruşturma eksikliği buldu ve 90 bin lira yakınlarına tazminat ödenmesine karar verdi. Peki, yeni bir soruşturma yapıldı mı? Hayır. Yedi yıldır bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı zorla kaçırılmış, kaybedilmiş hiç kimse sormuyor, bir açıklama yapmıyor.

Bitmedi, bakın, şu kişi Sunay Elmas; seçim bölgem Kocaeli’nde bir öğretmendi ve bu kişi de altı yıl önce zorla kaçırılıp kaybedildi ve ne ölüsü ne dirisi bulunabiliyor; olacak bir iş değil, hiç kimse bir açıklama yapmıyor.

Yusuf Bilge Tunç’u her hafta basın toplantımda çok ağır bir hak ihlali olduğu için hep anıyorum, bugün de sizin yüzünüze karşı anacağım ve tekrar cevap bekleyeceğim. Ankara Gimat’ta zorla kaçırılıp kaybedildi. Zorla kaçırılıp kaybedildiği yere gittim, arabası bir yere bırakılmıştı, Gimat’ın yakınlarında bu arabayı buldum, tetkik ettim. Arabada parmak izi araştırmasını polis yapmadı, kamera görüntüleri esrarengiz bir şekilde kaybedilmişti, yok edilmişti; HTS kayıtları alınmadı, takip edilmedi. Bildiğimiz bir klasik yaşandı ve bu kişi dört buçuk yıldır yok, hiç kimse hesap vermiyor, “Yusuf Bilge Tunç nerededir?” diye bir hesap vermiyor. Ya, Türkiye Cumhuriyeti’nin bir vatandaşı kaybedilmiş.

MİT’in yurt içi ve yurt dışı operasyonlar yaptığını biliyoruz, yurt dışından insanları yakalayıp getirdiğini açıklıyor zaman zaman, en son “Koray Vural” isimli bir şahsı getirdiğini açıkladı fakat bu vakalarla ilgili bir açıklama yok. Kabul edilecek bir durum değil, bence Türkiye Cumhuriyeti’nde şu anda yaşanan en ağır hak ihlallerinden biri. Yıllarca, Kürt sorunu işte bundan dolayı çıktı. Kürt sorununu demokratik bir şekilde çözmek isteyenler binlerce insanı kaçırdı, kaybetti, işkence edilmiş cesetleri bulundu.

Bakın, bir başkasının günahını da tekrar burada hatırlatacağım. Bu kişiyi sanırım tanımayan yoktur aranızda. Kim? Cemal Kaşıkçı. Sayın Recep Bey bu kişiyi çok andı ama sonrasında Tayyip Bey, öncesinde Suudi Arabistan’a hakaretler eden Recep Bey’in aksine bu kişinin dosyasını Suudi Arabistan’a iade etti. Olacak bir iş değil. Cumhurbaşkanlığı makamının buna cevap vermesi lazım. Ya, böyle bir şey olabilir mi, bu kadar ağır bir şekilde Anayasa, hukuk ayaklar altına alınabilir mi diye soruyorum?

50+1 sistemini gündeme getiriyorsunuz. Parlamentonun baypas edildiği bir sistem; evet, bu sistemi kaldırın, haklısınız. “Koalisyonlar bitecek.” dediniz, biz 2017’de dedik ki: “Hayır, bu böyle olmayacak.” Israr ettiniz, şu anda 6 tane koalisyon ortağı bularak ancak iktidarı yürütüyorsunuz. Hızlı ve seri kararlar alınacağı söylenmişti, bunun mümkün olmadığı görüldü. Kurumlar arası uyumun güçleneceği vadedildi, çalışan kurum kalmadığı gibi çalışanların uyumu da ortada.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, süreniz doldu, toparlamanız için bir dakika veriyorum.

Buyurun.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Tamam.

“Ver yetkiyi, gör etkiyi.” diye bir slogan vardı ve enflasyon, faiz çığırından çıktı.

Şimdi, bir de Diyanet İşleri Başkanlığının bir günahını söyleyeyim: Camilerde cuma günü iktidarın propagandasını yapıyorsunuz, yüz binlerce insan artık cumalara gitmiyor. Bakın, din adına konuşuyorsunuz ama ben size din diliyle hatırlatayım. Bakara suresinin 41'inci ayetinde ne der?

(Hatip tarafından Bakara suresinin 41'inci ayetikerimesinin bir kısmının okunması)

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – “Allah’ın ayetlerini az bir paha karşılığında satmayın.” Belki diyeceksiniz ki “Biz yüksek maaşlar karşılığında satıyoruz.” Evet, biliyorum, Emeviler Dönemi’nde de “Hazreti Hüseyin katledildi.” diyenlerin camide kellesi uçuruluyordu ancak şimdi belki kelle uçurmuyorsunuz, lütfediyorsunuz, anında hapse atıyorsunuz. Bunu bırakın.

Camilerde Kürtçe hutbe konusunda artık engel koymayın, bu millet dinini her dilden öğrensiz ya, nedir bu ilkel tavırlar! Türkçe hutbe verilecek; ya, bu ilkellikten başka bir şey değildir!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Süreniz dolmuştur.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Son cümlelerim, bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, herkese aynı süreyi veriyorum, lütfen...

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

5.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş’un, Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu’nun Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Burada bir açıklama yapmak istiyorum Sayın Gergerlioğlu: Tabii, eleştirilerinize bir şey diyeceğim yok yalnız Hükümet sıralarına dönüp, aynı zamanda bizi de biraz kastediyorsunuz, bu iktidar tarafınl...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Evet, tabii.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - “Allah’ın ayetlerini para karşılığı satıyorsunuz.” iması, bu doğru bir şey değil Gergerlioğlu.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Çok doğru, çok doğru.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gergerlioğlu...

RESUL KURT (Adıyaman) – Cumaya gidiyor mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye değerli arkadaşlarım.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Yıllardır cumaya giderim...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, bir müsaade eder misiniz.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – ...ve sizin yüzünüzden cumaya gitmeyen insanları tanıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, bir dinler misiniz beni.

Değerli arkadaşlar, bir saniye...

Sayın Gergerlioğlu, bu doğru bir... Bu eleştiri falan değil, bu doğru bir iş değil.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – O zaman iktidar propagandası yapmayın Sayın Mehmet Muş, iktidar propagandası yapmayın o hâlde; Allah’ın camilerine siyaset sokmayın, iktidar propagandası sokmayın lütfen.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, bu doğru bir eleştiri...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Olacak bir iş değil. Bakın, Allah'ın adına konuşmak basit bir iş değildir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dinler misiniz beni Sayın Gergerlioğlu.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Allah'ın ayetlerini bilenler böyle bir cevap verir, ne diyeceğinizi bilemezsiniz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hadi oradan!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, bir sakın olun.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Diyanet İşleri Başkanlığı cevap versin, sizin işiniz değil Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, bir saniye, size söz vermiyorum...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Buna Diyanet İşleri Başkanlığının cevap vermesi lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, bir saniye...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Hayır ama bakın, usule aykırı, usule aykırı ama.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sizin yaptığımız usule aykırı.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Hayır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Siz Diyanet İşleri Başkanlığını eleştirdiniz, sıraladınız; bize dönüyorsunuz, hem Hükümete -zaten Cevdet Bey cevap verecek de- bu tarafa bakıyorsunuz, diyorsunuz ki...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Diyanet İşleri Başkanlığını kontrol altında tutan sizsiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

Sayın Gergerlioğlu, bizim Allah'ın ayetlerini falan sattığımız yok; kendimizden eminiz, ben eminim, arkadaşlar da emin, Cevdet Bey de emin. Şimdi, dolayısıyla bu ağır bir itham, lütfen bu tip şeyleri konuşmayın. Bu doğru bir iş değil, doğru bir iş değil...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Biliyorum, çok iyi bir şekilde satıyorsunuz, binlerce örneğiyle bunu anlatabilirim, binlerce örneğiyle anlatabilirim. Biz bu işleri bilmeyen insanlar değiliz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, bir müsaade eder misiniz.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Biz bu işleri çok iyi biliriz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben mikrofonunuzu açmadım sizin.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Yıllardır bu işleri de anlattım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ya, anlatmaya devam edin.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Yani bakın, bana Diyanetten birisi çıkıp cevap versin, siz değil. Sizin işiniz değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hasan Öztürkmen...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sizin ilahiyat tahsiliniz var mı? Diyanetten birisi kalksın, bana cevap versin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Size söz vermiyorum ki.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – “Allah’ın ayetlerini az bir paha karşılığı satmayın.” diyorum ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, lütfen durur musunuz.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Çok net, Bakara suresi 41’inci ayet. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Burada cevap makamı Diyanettir, cevap makamı Diyanettir. Ben Allah’ın ayetlerini hatırlatıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gergerlioğlu, size söz vermek zorunda değilim, süreniz doldu; usulle alakalı tartışma açamazsınız ve saygısızlık yapıyorsunuz insanlara.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Yok, saygısızlık yapmıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Herkese söz verdim.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Hayır...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Söz vermiyorum size.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Hayır, bakın, üzerinize vazife olmayan bir konuda cevap veriyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Size sormayacağım üzerime vazife olup olmadığını.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Bana karşı konuşunca ben de cevap veriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Haksızsınız çünkü.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Bana Diyanet İşleri Başkanlığı yetkilisi cevap versin, ben de konuşmayayım.

(Başkan Mehmet Muş tarafından Kâfirûn suresinin 6’ncı ayetikerimesinin okunması)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Aldınız mı cevabınızı?

(Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu tarafından Bakara suresinin 41’inci ayetikerimesinin bir kısmının okunması)

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – “Allah’ın ayetlerini az bir paha karşılığında satmayın.” (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Görüşmelere beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.24

BEŞİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 18.31****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın milletvekilleri, 25’inci Birleşimin Beşinci Oturumunu açıyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Cumhurbaşkanlığı (Devam)

b) Millî İstihbarat Teşkilatı (Devam)

c) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (Devam)

ç) Diyanet İşleri Başkanlığı (Devam)

d) Devlet Arşivleri Başkanlığı (Devam)

e) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı (Devam)

f) Strateji ve Bütçe Başkanlığı (Devam)

g) İletişim Başkanlığı (Devam)

ğ) Savunma Sanayii Başkanlığı (Devam)

h) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Devam)

ı) Yatırım Ofisi Başkanlığı (Devam)

i) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı (Devam)

j) Finans Ofisi Başkanlığı (Devam)

k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Hasan Öztürkmen, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, değerli basın; Diyanet İşleri Başkanlığı üzerinden bu kadar sert tartışmalar yaşandıktan sonra Diyanet konusuna girmek doğru mu bilmiyorum ama ben de hazırlığımı bu konuda yapmıştım.

Şimdi, Cumhurbaşkanlığı bütçesinin sunuşunun bir yerinde Diyanetle ilgili olarak denmiş ki: “Diyanet İşleri Başkanlığı ülkemizin birlik ve beraberliğine, insanlığın barış ve huzuruna destek olmaktadır.” Oysa baktığımızda, her yıl olduğu gibi bu sene de bütçeden aslan payını alan ve uygulamalarıyla tepkilerin odağında olan Diyanet her nedense cuma hutbelerinde ulusal gün ve bayramlara yer vermediği gibi, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu ve aynı zamanda Diyanetin de

kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'e, 10 Kasım'a denk gelen -85'inci ölüm yılı dönümü- hutbesinde de yer vermemiştir. Oysa Sayın Diyanet İşleri Başkanı sadece toplumdaki Sünni anlayışın temsilcisi imiş gibi konuşmakta, davranmaktadır. Toplumdaki diğer inanç gruplarını yok saymaktadır. Diğer inanç gruplarına mensup...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ayrımcılık yapıyorsunuz, çok tehlikeli bir şey bu.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – O tehlikeyi siz yapıyorsunuz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çok tehlikeli.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Siz yapıyorsunuz! Bırakın da konuşalım! Siz konuşurken bir şey olmuyor!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çok tehlikeli, çok tehlikeli.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Konuşmama karışmayın! Bu benim konuşmam, sonra cevap verirsiniz!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bakın, çok tehlikeli.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Karışmayın benim konuşmama! Karışmayın benim konuşmama!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Otur oturduğun yere, otur!

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Sonra cevap verirsın! Saygısızlık yapıyorsun! Bu benim konuşma hakkım! Ne müdahale ediyorsun benim konuşma hakkıma!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Otur! Şuraya bak ya!

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Konuşma! Senden mi izin alacağım konuşurken, otururken! Bu ne saygısızlık!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Saygısız sensin!

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Ben de milletvekiliyim, sen de milletvekilisin!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Saygısız sensin!

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Saygısız sensin! Bırak, konuşmama karışma!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Siz sabahtan beri burada hikâye okuyorsunuz, sanki dünyanın en gelişmiş ülkesiymişiz gibi hikâye anlatıyorsunuz, masal anlatıyorsunuz; ondan sonra biz sesimizi çıkarmayalım öyle mi!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET KILIÇ (Bursa) – Hikâyeyi siz anlatırsınız!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Bırakın, konuşmamı tamamlayayım, sonra cevabını verirsın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, müsaade edelim...

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Evet, diğer inanç gruplarını yok saymaktadır...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hasan Bey, bir dakika durun; mikrofonunuz kapalı, bir saniye.

Değerli arkadaşlar, biraz sabırla hareket edelim ya, 8 kişi kaldı; 8 kişi sonra bitiriyoruz. Bir daha 2024'te buluşacağız, az kaldı. Kazasız belasız şu 2023'ü bir atlatalım.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Diyanet İşleri Başkanı Sayın...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye, durun Hasan Bey; söyleyin, milletvekilisiniz, eleştireceksiniz, denetim hakkınız var. Dolayısıyla hepimiz milletvekiliyiz, sorun yok. Kendi işimizi çözeceğiz.

İlave süre vereceğim, bir sakinleşelim arkadaşlar, problem yok.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Teşekkür ederim.

HÜSEYİN YAYMAN (Hatay) – Başkanım, bir de millet izliyor şimdi; buradaki ortamı izleyince geriliyorlar. (CHP sıralarından “izlemiyor” sesleri)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyoruz.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Siz geriyorsunuz, bırakın da konuşalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yahu, tamam Hasan Bey.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Her zaman siz mi konuşacaksınız ya?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hasan Bey, yahu durun; siz de onlara laf atıyordunuz.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Tamam efendim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bak, oradan Sayın Alp laf atıyordu.

Bir durun arkadaşlar.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Tamam Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Diyanet İşleri Başkanı Sayın Ali Erbaş toplumdaki diğer inanç gruplarını yok saymaktadır. Diğer inançlara mensup vatandaşlardan alınan vergilerle maaş alan Sayın Ali Erbaş bu maaşı, kullandığı olanakları ve milyon dolarlık makam aracını acaba helal saymakta mıdır?

Diğer taraftan, Sayın Ali Erbaş, Türkiye Cumhuriyeti'nin, başında oturduğu kurumun kurucusu Atatürk'e saygısızlıkta ve nankörlükte sınır tanımamaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesinde geçtiğimiz yıla oranla yüzde 151 artış öngörülürken acaba işçiye ve memura da aynı oranda zam yapacak mısınız?

Bir başka konu, bütçeyle ilgili Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısını, iktidar milletvekillerini dinlediğimizde kendimizi İsviçre'de sanıyoruz. Oysa Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının rakamlarına göre ülkemizde sosyal yardım alan hane sayısı siz iktidara geldiğinizde, 2002 yılında 1 milyon iken 2015'te 3 milyon, 2023'te ise 4,5 milyona ulaşmıştır. Bu rakamlar sizin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınızın bütçesindeki rakamlardır. Şimdi, kalkınma hikâyelerimize uyuyor mu? Ülkede yoksulluk yok derken, ülkede aç yok derken, kendi Bakanlığınızın bütçesinde belirtildiği gibi, 2002'de iktidara geldiğinizde 1 milyon olan yardım alan hane sayısı 4,5 milyona çıkmışsa bu kalkınma mıdır? Bu nedenle de burada iktidar politikalarını dile getirirken bizim gibi eleştiren muhalefet milletvekillerinin sözünü kesmeye çalışıyorsunuz.

Peki, şimdi tasarruftan bahsediyorsunuz. Şimdi, Cumhurbaşkanlığı makamındaki araç sayısı 268 iken bu tasarruf genelgesinden sonra 9 tane tekrar zırhlı araç alınmış, Mercedes S 600, 80 milyon lira karşılığında. Sayın Cumhurbaşkanlığı yetkilileri kendi hazırlayıp imzaladıkları tasarruf genelgesine rağmen ve 268 aracın üzerine her biri milyonlarca lira olan 80 milyon değerinde 9 tane zırhlı araç almışlardır. Bu, tasarruf genelgesine uymak mıdır? İnsanlar açken hâlâ benim memleketim Gaziantep'te -biraz önce gelen telefonda- Şahinbey ilçesi Doğanca köyünde enkazın kaldırılmadığını söylüyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Öztürkmen, buyurun, ilave bir dakika daha veriyorum.

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, Gaziantep'teki İslâhiye ve Nurdağı'nda hâlen kaldırılmayan enkazlar var. Hâlen insanlarımız şu anda, orada kış günü su akıtan, içinde bir türlü oturulması mümkün olmayan konteynerlerde öğrenciler ders yapmaktadırlar. Bu mu sizin kalkınma planlarınız, bu mu sizin kalkınma hikâyeleriniz? Benim bölgem olan Barak'ta 2019 yılında Barak bölgesinin ihtiyacı olan sulama projesi gündemden, plandan çıkarılmış; Barak bölgesi kuraklıktan ziraat yapamıyor, tarım yapamıyor, ne fıstık yetiştiriyor ne de zeytin yetiştiriyor.

Sayın Başkanı, değerli milletvekillerini saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın İsmail Atakan Ünver...

Sayın Ünver, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, kıymetli bürokratlar; öncelikle herkesi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, 24 Kasım Öğretmenler Günü. Başöğretmen Mustafa Kemal Atatürk'ü ve ebediyete irtihal eden Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı tüm öğretmenleri saygıyla ve minnetle anıyor, dünyanın en kutsal ve en önemli mesleğini yapan kıymetli öğretmenlerimizin 24 Kasım Öğretmenler Günü'nü kutluyorum. Öğretmenler Günü'nü kutluyoruz ama AKP iktidarları boyunca öğretmenlerin sorunları hep arttı, sorunlarına çözüm üretilmedi. EĞİTİM-İŞ sendikasının 4.516 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirdiği, öğretmenlerin ekonomik, mesleki ve sosyal durumlarına ilişkin öğretmen görüşleri araştırmasında öne çıkan bazı çarpıcı sorunları bu vesileyle paylaşmak istiyorum: Öğretmenlerin yüzde 51'i görevde yükselmenin liyakat esaslı olmadığını belirtiyor, yüzde 66'sı borçları nedeniyle mesleki motivasyonunun düştüğünü ifade ediyor; yine, ankete katılan öğretmenlerin yüzde 76'sı ek iş yapmak zorunda kaldıklarını ifade ediyor, yüzde 83'ü maaşının düşük olması nedeniyle toplumdaki saygınlığının azaldığını düşünüyor, yüzde 84'ü maaşlarının yetersiz olması sebebiyle çocuklarının ihtiyacını karşılayamadığını ifade ediyor, yüzde 92'si ise maaşına en az bir kere icra geldi diyor, yüzde 94,6'sı aldıkları maaşın yeterli olmadığını, yüzde 91'i aldığı maaşla geçinemediğini söylüyor. Yirmi bir yıllık AKP iktidarından sonra kutlanılan bu 24 Kasım Öğretmenler Günü'nde bu verilere göre 10 öğretmenden 9'unun geçinemediği bir tabloyla karşı karşıyayız.

Bunun yanında bir de atanamayan öğretmenler var. Eğitim fakültesi mezunu yüz binler iktidardan müjde bekliyor, mesela 100 bin öğretmen ataması müjdesi bekliyor.

Yirmi bir yılın sonunda, çocuklarımızı dolayısıyla geleceğimizi emanet ettiğimiz en önemli meslek grubu olan öğretmenlerin sorunlarını çözmek bir yana çoğaltan AKP iktidarının topluma hedef diye gösterdiği istikamete ulaşabilmesi boş hayal ticaretinden başka bir şey değildir. Zira 2011'de ilan ettiği 2023 hedeflerinin hiçbirinin tutmadığını hep beraber yaşayarak gördük. Bu anlamda 2053 ve 2071 hedefi diye sunulan şeylerin gerçekleşme ihtimalinin olmadığı aşikâr. Bunu siz de biliyorsunuz ama bugüne dair bir şey söyleyemediğiniz için hayal satmak siyaseten işinize geliyor.

Bugün Plan ve Bütçe Komisyonunda 2024 yılı bütçesinin son görüşmesini gerçekleştiriyoruz. AKP'nin uygulayageldiği ekonomi politikalarının halkımızın sorunlarını çözmek bir yana, giderek artırdığını görmek için gözleri bağlı olmak gerekiyor. Seçim öncesi "Nas var, nas. Sana, bana ne

oluyor.” anlayışından seçim sonrası her Merkez Bankası toplantısında 500 baz puan faiz arttıran bir anlayışa geçildi. Daha önceleri de “Onların doları varsa bizim Allah’ımız var.” denilmişti. Şimdi, yalvar yakar getirilen Hazine ve Maliye Bakanı kapı kapı dünyayı dolaşarak dolar arıyor. Hem dinî duyguları istismar eden hem de ekonomi politikaları açısından bariz tutarsızlıklar içeren bu yönetim anlayışından halkın ve ülkenin ekonomik sorunlarına çözüm çıkmasını beklemenin de bir karşılığı olmadığını biliyoruz. Bu çerçevede 2024 bütçesine baktığımızda, bütçenin ana gelir kaleminin dolaylı vergiler olduğunu görüyoruz; KDV ve ÖTV hazinenin ana gelir kaynağı. Bildiğimiz gibi, bu vergileri, ne kadar geliri olursa olsun herkes eşit miktarda ödüyor. Ülkemizdeki ekonomik sıkıntıların ana sebeplerinden biri de bu adaletsiz vergilendirme sistemidir. Aslında geliri çok olandan çok, az olandan az vergi alınsa halkın sorunlarının bir kısmının çözüleceğini bilmeyen yok ama bu bilinçli bir tercih. İktidar, geçim zorluğu yaşayan dar gelirli geniş halk kitlelerinden yana değil, paradan para kazanan sermayeden yana taraf olmuş, siyasal tercihini bu yönde yapmıştır. Bu yüzden emekliler 7.500 lira emekli maaşıyla açlıkla mücadele ederken sermaye sahipleri kur korumalı mevduat hesaplarıyla parasına para katıyor ama emekli de KKM’li de yaktığı elektrik, kullandığı su, aldığı akaryakıtta aynı oranda KDV ve ÖTV ödüyor. Emekli ile sermaye sahiplerinden, KKM hesabı sahiplerinden aynı vergiyi almak insafsızlık değilse nedir?

Yine, yüksek enflasyondan en çok etkilenen kesimlerin başında gelen çalışanlar adaletsiz vergi düzenlemelerinden de en çok zarar gören kesim. Bir çalışan sene başında ortalama 1.300 lira gelir vergisi öderken ödediği gelir vergisi 3.500 liraya çıktı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dakika veriyorum, toparlayın lütfen.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) - Bu rakamlar çalışanlara temmuzda yapılan zamların aslında gelir vergisine gittiğini gösteriyor. Çalışanların ücretlerinin üçte 1’i daha bordrodayken vergi ve kesintilere gidiyor, sonrasında da adaletsiz KDV ve ÖTV düzenlemeleriyle kuşa dönüyor.

Bizim halkçılığımıza laf ederken adında adalet olsa da başta hukuk ve ekonomi olmak üzere her alanda ülkeye adaletsizlikte çağ atlatan bir iktidarın yaptığı bütçede ancak bu kadar oluyor. Hayırlı olsun.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi de Sayın Özgür Ceylan...

Sayın Ceylan, buyurun.

ÖZGÜR CEYLAN (Çanakkale) - Sayın Başkan, milletvekilleri, yürütme temsilcileri ve kıymetli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Güvenlik ihtiyacı bugün uluslararası toplumun en çok üzerinde fikir alışverişi yaptığı, ulus devletlerin bir araya gelerek ortak güvenlik şemsiyeleri kurduğu ve küresel ölçekte gelebilecek tehditlere karşı kolektif güvenlik sistemlerine yöneldiği bir süreci kaçınılmaz kılmıştır. Orta Doğu’da ve Asya’da her gün yeni bir çatışmanın yaşandığı bu dönemde şüphesiz ki Türkiye Cumhuriyeti devleti de öz kaynaklarıyla savunma kapasitesini geliştirmek ve doğru planlamaları yapmak zorundadır. F-35 olayında, S-400 olayında, PYD’ye verilen silah desteği olayında yaşadığımız gibi, müttefik gördüklerimizin kendi stratejik çıkarlarına ters düştüğümüzde Türkiye’nin kırmızı çizgilerini ihlal etmekte bir sakınca görmediklerini bilmekteyiz. Bu nedenle millî güvenlik, üyesi olunan uluslararası organizasyonlara ve müttefiklere ihale edilerek sağlanabilecek bir olgu değildir. Her karışık şehit kanıyla sulanmış aziz vatanımızın jeostratejik konumu ve bölgesel jeopolitiği düşünüldüğünde, savunma sanayisinin gelişmesi ülkemiz için millî bir meseledir. Bu durum, savunma sanayisinin ve ulusal

güvenliğin her türlü siyasi rekabet ve tartışmanın üstünde ve siyasetin dışında tutulmasını, iç siyasete ve parti propagandalarına malzeme edilmemesini, rant kapısı olarak görülmemesini zorunlu kılar ancak son dönemde iktidar, savunma sanayisini muhalefeti kötülemez için kullanmıştır. “Biz gidersek savunma sanayisi projeleri durur.” diye yapılan seçim kampanyası akla zarar, hepimizi hayretlere düşüren bir kampanya olmuştur. Her şeyi gördük de savunma sanayisinin seçimlere alet edildiğini görmemiştik, AKP sayesinde onu da gördük değerli arkadaşlar. Siyasal iktidarın, savunma sanayisi yatırımlarının kendi iktidarlariyle var olduğu gibi bir algı yaratma çabası olduğu nettir, bunu da devam eden savunma sanayisi projelerinden; ALTAY tankı, FIRTINA obüsü, İHA ve SİHA’lar, yerli uçaklar üstünden yürütmeye çalışmaktadır. Oysa savunma sanayimizin geçmişi AKP’yle başlamamaktadır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin haberleşme ihtiyaçlarının millî imkânlarla karşılanması için 1975 yılında Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfının bir şirketi olarak ASELSAN, yine 1982 yılında HAVELSAN, 1988 yılında ROKETSAN kurulmuştur. Makine ve Kimya Endüstrisinin tarihi çok daha eskidir, 1950’de “Makine Kimya” ismini almıştır. Türk Uçak Sanayii Anonim Şirketi yani TUSAŞ 28 Haziran 1973 tarihinde kurulmuştur. Ancak tarihin hiçbir döneminde bunlar seçim malzemesi yapılmamıştır. TB-2’yle de AKSUNGUR’la da ANKA’yla da HÜRJET ve KAAN’la da gurur duyuyoruz; GÖKBEY de bizim, ATAK da yarın uçacak ANKA-3 de bizim. Bu milletin sofrasında kıсарak hayata geçirilen bu projelere siyasi parti projesi hüviyeti vermeye çalışmak, en hafif deyişle, meseleyi hiç kavramamış olmak demektir.

Bulduğumuz coğrafyada eğilmeden, bükülmeden ayakta durabilmek için alternatif maliyetlerini iyi hesaplayarak ulusal savunma sanayimizi geliştirmek için teşvik etmek zorundayız ama bunu yaparken binlerce mühendisimize, on binlerce tekniker ve işçimize istihdam alanı açan kuruluşlar arasında ayırım yapmadan bütün yerli üreticilerimize aynı mesafede durmak, kamu şirketlerinde başarılan işleri de aynı şevk ve kararlılıkla sahiplenmek gerekmektedir. Bunu neden söylüyorum? Savunma sanayisinde tüm şirketlere aynı imkânlar sağlanmamaktadır. Özellikle, başta Bayraktar firması olmak üzere bazı firmalara tanınan ayrıcalıklar haksız rekabet doğurmakta, savunma sanayimizin gelişimine ket vurmaktadır. Cumhurbaşkanı, ticaret yaptığı günleri özlemiş herhâlde ki özel bir firmaya ait İHA ve SİHA’ların âdeta başta ülkelere pazarlamasını yapmaktadır.

Bir de savunma sanayimizde Hayra Davet Vakfının tesadüfle açıklanamayacak şekilde kadrolaşmasına dikkat çekmek istiyorum. Bu vakfın bütün kurucuları savunma sanayisindeki şirketlerde üst düzey yöneticiler. Örnek olarak şu an görevde olan ve ondan önceki Savunma Sanayii başkanlarını gösterebilirim. Bu durum izaha muhtaçtır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ceylan, süreniz doldu.

Bir dakika süre veriyorum, toparlayın lütfen.

Buyurun.

ÖZGÜR CEYLAN (Çanakkale) – Sonuç olarak, tedarik zincirinde yaşanan haksız kazançlar ve yapılan liyakatsiz atamalarla siyasetin arka bahçesine dönen savunma sanayimiz, parti propagandasından ve kadrolaşmasından uzak; akılcı, gerçekçi bir bakış açısını ve yönetimi hak etmektedir. Bunun millî hak ve menfaatlerimizin korunması için hayati bir konu olduğunun altını çizerek bütçenin hayırlı ve verimli olmasını diliyor, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Hüseyin Olan? Yok.

Sayın Tuncay Özkan...

Sayın Özkan, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcısı, kıymetli arkadaşlar; aslında sizi çok rahatsız etmek istiyorum, lokmaları boğazımıza dizmek istiyorum çünkü demokrasi varmış gibi “-mı” gibi yaparak kaçınıcı bütçeyi daha buradan geçireceğimiz konusunda birbirimizle yarışıyoruz ama bu bütçe ne halkın ne Türkiye’nin ne sizin hayallerinizin hiçbirini gerçekleştirmeyecek. Vergi cehenneminde her yurttaşın gırtlığına basarak aldığımız kuruluşlarla beraber sadece çürüten, kokuşan bir düzeni besliyoruz o kadar. Bu ülkenin taşına toprağına âşık, bu ülke için her şeyi yapmaya hazır bir yurttaş olarak söylüyorum; bunun sürdürülebilirliği yoktur. Önümüzdeki seçimde İletişim Başkanlığındaki arkadaşların veya sizlerin her birisinin PKK liderleriyle görüntülerini yayınlayacağız, her birinizin PKK’yla ortak olduğunu söyleyeceğiz. Buna kampanya der misiniz? Sayın Adalet Bakanı, böyle kampanya olur mu? Yaparsak ne dersiniz? Sayın Adalet Komisyonu Başkanı, ne dersiniz? Haksızlık olur değil mi?

ABDULLAH GÜLER (Sivas) – Kime diyorsunuz efendim?

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Soruyorum efendim, soruyorum; Grup Başkan Vekilimize, eski Adalet Bakanımıza, eski Başkanımıza söylüyorum.

ABDULLAH GÜLER (Sivas) – O zaman, eski Adalet Komisyonu Başkanımıza...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Evet.

Olur mu sayın bürokratlar, İletişim Başkanlığındaki arkadaşlar? Hepinizin görüntüsünü koyacağız; “Bunlar PKK’lı.” diyeceğiz, “Bunlar PKK’yla iş birliği yapıyorlar.” diyeceğiz, “Bunlar terör örgütünün çocukları.” diyeceğiz. Olur mu? Olmazsa bize niye yapıyorsunuz? Neden yaptınız? Hani dezenformasyonla mücadele edecektiniz, hani bunları engelleyecektiniz? Kazanmak için her yol mübahsa; onurları, insan haysiyetini ayaklar altına alacaksak yok olsun o iktidar, yıkılsın bu gök kubbe onun üstüne. İnsanı tutacak ahlak yoksa o zaman herkes her şeyi yapmakta serbesttir. Nasıl yaptınız bunu bu ülkenin bütçesinden? Neden itiraz etmediniz? “Bunu nasıl yapıyorsunuz? Bu yapılamaz.” niye demediniz? Biz PKK’lı mıyız? Biz FETÖ’cü müyüz? Biz hangi terör örgütüyle yan yana gelebiliriz? Daha dün yargılıyordunuz “Ergenekon” diye; “Niye Türk Bayrağı sallıyorsunuz?” diye soruyordu Fetullahçı yargıç. Şimdi PKK’lı olduk öyle mi? Hepinize PKK yaftası yaptırırsak, hepinizin görüntülerini koyarsak ne yapacaksınız? O zaman da adliyeniz mi devreye girecek, polisleriniz mi gelecek? Lanet olsun bu düzene, yıkılsın bu düzen! Oligarşinin emrine giren siyasete lanet olsun, kahrolsun oligarşi! Tekrar bağıryorum: Kahrolsun oligarşi! Bunu hazırlayanlar, buna izin verenler, bunun finansmanını sağlayanlar suçlusunuz, günü geldiğinde yargılanacaksınız. İnsanların haysiyetleriyle, onurlarıyla, insanların yaşamlarıyla bu kadar çabuk oynayamazsınız, hiçbir seçim buna değmez ve biz size bunun hesabını soracağız; söz veriyoruz, halkımıza söz veriyoruz.

Bir vergi cennetine çevirdiniz; Ruslar için, yabancılar için bir vergi cenneti ama Türkler için bir vergi cehennemi. Her bir lokma, her bir ekmek tanesi bu vergi cehenneminde vatandaşlarımız için bir yük, bir ağırlık. “Bununla ne kadar sürdürebiliriz?” sorusunun yanıtı, bununla sürdürülemez.

Savunma Sanayii Başkanımız -hayırlı olsun- yeni görevine geldi, bir de vakfın üyesiymiş galiba, değerli kardeşim de söyledi. Bu vakıflar, dernekler, cemaatler, tarikatlar falan filan... Motor nerede, motor? Motor nerede? Tank var, motor yok!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Niye bağıryorsun?

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Sen böyle ahlak dersi mi vereceksin bana? Sana ne!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ne diyorsun be!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Motor nerede, motor? Uçağın motoru nerede, tankın motoru nerede?

AHMET KILIÇ (Bursa) – Ayıp, ayıp!

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Ayıp, sizin yaptığınız şey! Hadi!

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Ya, ne ayıbı! Dünyanın en ağır laflarını iştirken yemeğini yiyorsun ya! Ayıp olan hangisidir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

Sayın Alp...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Motor nerede? Motoru soruyorum, nerede motor? Nerede motor? Motoru soruyorum.

Rahatsız olun arkadaşlar, rahatsız olun. Bütün bu süreçleri her biriniz nasıl şerefli yurttaşsanız, nasıl onurlu bir yurttaşsanız, nasıl buraya gelmiş, bu ülkenin değerli bir yurttaşsanız bizim de öyle olduğumuzu kabul ederek tamamlamak zorundasınız. Kim istiyorsa gönderin hukuk müşavirinizi, avukatınızı, mali müşavirinizi; vekaletname vereceğim, gitsin baksın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özkan, süreniz doldu. Bir dakika süre vereceğim, toparlayın sözlerinizi.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Apaçık söylüyorum: Siz, neden bu milletin bütçesinden danışman sayısını, aldığı parayı, diğer şeyleri kaçırıyorsunuz; neden? Bu yoksul halkın bütçesinden siz bunları nasıl kaçırırsınız, nasıl kaçırırsınız bunları? Niye söylemiyorsunuz burada? Niye bizim bu projelerin finansman kaynakları açıklanmıyor, neden?

Rahatsız olun arkadaşlar! Demokrasibilik oynamaya gerek yok, ne adaletin terazisi ne bütçenin terazisi; çürümüş bir düzenin dökülmekte olan evrakımetrukesini konuşuyoruz burada. Ben onun için diyorum ki: Hep beraber, her birimizin ahlakına, namusuna, onuruna saygı göstererek bu süreçleri tamamlamazsak eğer bunun sonunda ülkenin gideceği bir yer yoktur. Bu oligarşik düzeni yaratanlar, bu oligarşinin emrine girenler hesap verirler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özkan, süreniz doldu.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Neden mi, onu da söyleyeyim: Eğer İletişim Başkanlığında bunu yapanları cezalandırmazsanız bizim iktidarımızda sizin için yaparlar. Bize de haram, size de haram olsun!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özkan, süreniz dolmuştur.

Değerli milletvekilleri, meramımızı daha sakin tonlarda izah edebiliriz.

Sayın Erdem, buyurun lütfen.

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

9.- *Konya Milletvekili Orhan Erdem'in, İzmir Milletvekili Ahmet Tuncay Özkan'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

ORHAN ERDEM (Konya) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Özkan neden bu kadar incinmiş anlayamadım. Çürümüş demokrasiden başlayıp demokrasicilik oyunu...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Altı yıl Ergenekondan yatırdınız, niye incinmeyeyim?

ORHAN ERDEM (Konya) – Her zamanki üstten bakışla bu milleti yok sayma geleneğinin bir tezahürü.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Nereye üstten bakıyorum? Üstten bakan adam altı yıl cezaevinde yatar mı? “Hak, hukuk, adalet.” diye bağırır mı?

ORHAN ERDEM (Konya) – Daha çok kısa süre önce çok savunduğunuz seçimlerle ve dünyada da örneği olmayan çok katımlı bir seçimle milletin oylarıyla gelmiş bir iktidar var.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – O da güzel hikâye! Onu da ayrı konuşuruz.

ORHAN ERDEM (Konya) – Bu kadar hakaret, lanetler okunması incindiğinizi gösteriyor ama siz kendinize bakın, önce kendinizi düzeltin.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – E, incindim! Siz hiç incinmiyor musunuz? Siz bu yaşanan şeylerden incinmediniz mi?

ORHAN ERDEM (Konya) – Uçak motorları falan hepsi var. Togg’a da inanmadınız, şimdi yollarda dolaşiyor. Artık bu öğretilmiş çaresizlikten kurtulun lütfen.

Teşekkür ederim.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Olur! Eğitiminize muhtacız, eğitin bizi!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, buyurun.

10.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, Konya Milletvekili Orhan Erdem'in İzmir Milletvekili Ahmet Tuncay Özkan'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların bütçeleri üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Erdem, arkadaşımız, hatibimiz konuştu, düşüncelerini belirtti; katılırsınız ya da katılmazsınız ama söylediği şeyler doğru şeyler.

ORHAN YEGİN (Ankara) – O da düşüncesini belirtti.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamam, anladım ama cevaben söyledi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Cevaben söylemeseydi buradaki konuşma kalacaktı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, siz de söz istiyorsunuz, size de veriyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Buradaki yöntem usul...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hayır, hayır...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamam, hayır; ben de onun üzerine...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, söz vereceğim size. Bir düzeltme yapayım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yapın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bizim arkadaşlar konuşunca siz de istiyorsunuz bazen, sadece sözcülere söz veriyorum, size de veriyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tabii, tabii, tabii.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem de istedi verdim, size de verdim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamam, hayır işte, söyledi, ben de karşısında söylüyorum yani arkadaşımız söyledi. Son seçimde neler yaşandığını bütün Türkiye biliyor, herkesin gözü önünde cereyan etti. Bunlara ilişkin düşüncelerini söyledi yani burada oturup da böyle bir “öğrenilmiş çaresizlik” gibi bunlara gerek yok; bu konuşmalar hoş konuşmalar değil, gerek yok. Hatibimiz kendi düşüncelerini belirtti, belirtecek tabii; burada bütçe üzerine konuşmayacağız da nerede konuşacağız bunları? Budur yani.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye değerli arkadaşlar...

Cumhurbaşkanı Yardımcımızın bir söz talebi var.

Sayın Başkanım, buyurun.

11.- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın, görüşmeler sırasında milletvekillerinin kendilerine cevap veremeyecek durumdaki bürokratlara hakaret etme hakkının bulunmadığına, İç Tüzük hükümleri gereğince temiz bir dil kullanma zorunluluğu bulunduğu ve Komisyon Başkanının bu hükümleri hatırlatması gerektiğine inandığına ilişkin açıklaması

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Değerli Başkanım, değerli üyeler; sabahtan beri birçok görüşü dinliyoruz. Zaman zaman sizin de belirttiğiniz gibi demokratik bir ortamda elbette farklı fikirler olacak, herhâlde bu olmazsa zaten vekillerimizin ayrı partilerde olmasının bir anlamı da olmaz. Mutlaka değişik fikirler, farklı görüşler, eleştiriler, yeri geldiğinde ağır eleştiriler, bunların hepsi demokrasinin bir parçası ve saygıyla dinliyoruz, katılsak da katılmasak da bunlara elbette demokratik siyasetin bir gereği diye bakıyoruz ancak ben de yıllarca burada vekillik yaptım, milletvekili olmamız o anda bize cevap veremeyecek durumda olan bürokratlara, hele hele bu salonda olan insanlara hem ses tonumuzla hem içerikle hakaret etme yetkisini, hakkını hiçbirimize vermez; bunu da İç Tüzük ortaya koyuyor. Ben İç Tüzük'ün hükümlerini sizin hatırlatmanız gerektiğine inanıyorum. İç Tüzük hükümlerine göre yapılmalı bu konuşmalar ve hiç kimsenin, sıfatı ne olursa olsun -Cumhurbaşkanı Yardımcısı da olsa, bakan da olsa, milletvekili de olsa, komisyon başkanı da olsa- bir insana hakaret etme hakkı yok. Böyle temiz bir dil kullanma zorunluluğu var İç Tüzük'ümüz gereği. Burada birtakım ithamlar yapıldı, şu anda burada bulunan bürokratların bu hakaretlere, ithamlara cevap verme hakları yok. Bir başka ortamda karşılıklı konuşurlar birbirleriyle, iki taraf da argümanlarını ortaya koyar ama maalesef bu ortamda bu hakka sahip değil bürokratlar. Ben onlar adına bunun doğru bir yaklaşım olmadığını ifade etmek istiyorum.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – İletişim Başkanını kast ediyorsan onun buraya gelmesi gerekiyordu. Buraya gelirdi, siz de onun adına savunmasını yapardınız.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Sizi de İç Tüzük anlamında bir hatırlatmada bulunmaya...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, buyurun.

12.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; burada sonuç itibarıyla bürokrasiden arkadaşlar da varsa... Siyasi esas burada bizim eleştirimiz, Cumhurbaşkanı Yardımcısı olarak siz varsınız, bütün eleştirileri biz size getiriyoruz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ - Ben cevap veriyorum zaten.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ama bürokrasinin başında olduğunuz için bürokrasiniz de bunun içindedir yoksa bürokrasi eleştirinin dışındadır, bürokrasiye hiç eleştiri yapılamaz diye bir şey söz konusu değil. Arkadaşımız fikirlerini söyledi, şahsi bir şey yok orada.

O açıdan, Komisyon Başkanını İç Tüzük'e göre göreve davet etmesini doğru bulmadım açıkçası.

(AK PARTİ ve CHP milletvekilleri arasında karşılıklı konuşmalar)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

6.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, görüşmeler sırasında yaşanan tartışmalara, konuşmasının başında İç Tüzük'ün 67'nci maddesini hatırlattığına ve konuşma üslubunun önemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, müsaade eder misiniz... Müzakereleri, kaç saat çalıştığımızı şimdi çıkarıyorum, dolayısıyla... Değerli arkadaşlar, burada her fikri dinliyorum, müsaade ediyorum ancak herkes, milletvekili olarak kanaatlerini ifade ediyorken, görüşlerini ifade ediyorken mutlaka karşı taraftaki insanlarda oluşturduğu duygulara da dikkat etmek zorunda. Şimdi, bizim burada sabahleyin Sayın Kırkpınar konuşma yapıyorken hemen oradan konuşamazsın, edemezsin diye sizin sıralardan yüklendiler. Değerli arkadaşlar, bir eleştiri yapıyor adam; hiçbir dönem asırsaadet dönemi değil, her dönem eleştirilir, eleştirilemeyecek bir dönem yok. Yakın siyasi tarihi de eleştirebiliriz, geçmiş de eleştirebiliriz. "Orayı eleştiremezsin..." Şimdi bu ifadeleri burada duyuyorum. Şimdiye kadar burada belli seviyede bu müzakereler yapıldı, belli seviyede bu tartışmalar yürütüldü ama bugün çok enteresan bir şey oluyor hiç alışık olmadığımız. Şunu da söyleyeyim: Komisyon üyeleri yani özellikle Komisyon üyeleri, buradaki usulü, yöntemi, tarzı biliyorlar fakat Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin de söz hakkı var elbette, onların söz hakkını da karşılıyoruz ama değerli arkadaşlar, burası Plan ve Bütçe Komisyonu, bura daha çok sayıyla konuşur, matematikle konuşur. Gereksiz açıklamaların, gereksiz ifadelerin içerisine girmenin bir manası yok. Ortam geriliyor, birkaç defa ara vermek durumunda kaldım.

Konuşmamın başında İç Tüzük 67'yi herkese hatırlattım Sayın Başkan. Yani burada değerli arkadaşlar, ilkökul seviyesinde değil herkes; bunu bir kere, iki kere hatırladıktan sonra her sefer benim "Arkadaşlar, İç Tüzük 67'ye göre hareket edin." dememin bir manası yok.

Bir de şunu söyleyeyim size: 2011'den beri ben Parlametodayım, 2011'den beri pek çok siyasetçi gördüm burada. Değerli arkadaşlar, milletvekili, kendi ağırlığını veya sözünün ağırlığını kendisi oluşturur. Şimdi, neyi söylediğiniz değil nasıl söylediğiniz önemlidir. Milletvekilleri vardır, öyle ifade eder ki sözünün bir ağırlığı olur ve ciddi şekilde karşılık bulur; milletvekili vardır, söylediği sözün karşı tarafta bir esamesi okunmaz. Bunu oluşturacak olan milletvekilinin kendisidir; konuşmasıyla, bilgisiyle, becerisiyle, muhatabına karşı yaklaşımıyla. Ben burada pek çok farklı partilerden hatipler de dinledim, inanın, ortaya koydukları açıklamalar herkesi etkiledi; beni de etkiledi, bürokrasiyi de etkiledi, gelen bakanları da etkiledi. Dolayısıyla burada çok fazla bir zamanımız da kalmadı, şu işi tatsızlık çıkmadan bitirelim istiyorum değerli arkadaşlar. Eleştirirsiniz, ortaya attığımız bazı videolar var, söylediğiniz şeyler var. Onu İletişim Başkanlığının yaptığına dair bir şey de yok yani ona mutlaka Sayın Yılmaz cevap verecektir, oraya atuf yaptınız, yaptığına dair bir delil de yok ortada.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Kim yapmış?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, değerli arkadaşlarım, kim yapmışsa onu siz koyun ortaya. Bakın, değerli arkadaşlar, bir şey söylüyorsunuz, onu söylüyorsunuz, onu kast ediyorsunuz.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Onlar belirleyecek, dezenformasyonla mücadele edecek yer orası.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Özkan, Türkiye bir hukuk devletidir, bununla alakalı her türlü hukuki yolu deneme hakkınız vardır ama bazı ithamlarda bulunmak... Oligarşik yapı... Ya arkadaşlar, en çok karşı çıkan biziz.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Anlatayım isterseniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - En çok karşı çıkan biziz Sayın Özkan. Sayın Yılmaz karşı çıkar, ben karşı çıkarım. Ya, Türkiye öyle bir ülke değil, Türkiye'yi Rusya'yla karıştırmayalım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bu kelimedede bir şey yok Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, Türkiye'yi Rusya'ya karıştırmayalım.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Cumhurbaşkanlığı (Devam)

b) Millî İstihbarat Teşkilatı (Devam)

c) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (Devam)

ç) Diyanet İşleri Başkanlığı (Devam)

d) Devlet Arşivleri Başkanlığı (Devam)

e) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı (Devam)

f) Strateji ve Bütçe Başkanlığı (Devam)

g) İletişim Başkanlığı (Devam)

ğ) Savunma Sanayii Başkanlığı (Devam)

h) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Devam)

ı) Yatırım Ofisi Başkanlığı (Devam)

i) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı (Devam)

j) Finans Ofisi Başkanlığı (Devam)

k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, değerli arkadaşlar, diğer konuşmacılarımızdan Sayın Hüseyin Olan yok, Sayın Özkan konuştu.

Sayın Aliye Timisi Ersever...

Sayın Ersever, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, değerli hazırun, milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de Diyanet İşleri Başkanlığı üzerinden biraz gideceğim. Hepimizin malumu, Diyanet İşleri Başkanlığı 3 Mart 1924 tarihinde, din işlerinde toplumu aydınlatmak, ibadet yerlerini yönetmek üzere Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün emriyle kurulmuştur. Bu önemli kurumun siyaset dışında kalması için AKP hükümetleri dönemine kadar bütün hükümetler gerekli hassasiyeti göstermiştir, bu nedenle de

toplum nezdinde derin bir saygı uyandırmıştır. Bugün bu kurumun siyasi tartışmalarla anılması, zaman zaman siyasetin alanına giren açıklamalar yapması bizleri olduğu kadar toplumu da ciddi bir şekilde rahatsız etmektedir.

Üzerinde konuştuğumuz 2024 yılı Diyanet İşleri Başkanlığı bütçe teklifine geldiğimizde, Diyanet bütçesinin, Cumhurbaşkanına doğrudan bağlı olan ve 2023 yılına kadar bütçesi yüzde 183 artan Millî Saraylar Başkanlığı bütçesiyle yarışarak yüzde 154 arttığını görüyoruz. Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesinin merkezî yönetim bütçesine göre 2 kat daha arttığı görülüyor. Hadi buna eyvallah diyelim. Sayın milletvekilleri, 4,5 milyon vatandaşımıza sosyal yardım ve hizmet sunan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesi sadece yüzde 70 artmıştır; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim çağındaki 20 milyon öğrencimiz için eğitim ve öğretim sunan Millî Eğitim Bakanlığının bütçesi ise yüzde 136 artmıştır. Bir öğün yemek veremediğimiz öğrenciler için yeterli bütçe ayrılmazken Diyanet İşleri Başkanlığına bol kepeçeden her zaman kaynak ayrılıyor.

Değerli milletvekilleri, 85 milyon büyük bir coşkuyla cumhuriyetimizin 100'üncü yılını kutlarken bu kutlamaya katılmayan bir Diyanet İşleri Başkanlığından söz ediyoruz. Cumhuriyetimizin 100'üncü yılında Diyanetin cuma hutbesinin hiçbir yerinde Atatürk ve silah arkadaşlarının anılmadığını gördük. Olağan günleri bırakıyoruz, diğer günlerde de -23 Nisan, 19 Mayıs, 30 Ağustos, 29 Ekim, 10 Kasım-ülkemiz ve milletimiz için özel olan günlere rastgelen cuma hutbelerinde Atatürk'ün adına hiç yer verilmiyor. Bunun nasıl bir izahı var, anlamış değilim, kimse de anlamıyor. Vatandaşlarımızı derinden yaralayan bu durum karşısında şu soruyu sormadan geçemiyorum: Diyanet İşleri Başkanlığı bir başka ülkenin din işleri başkanlığı mı?

Başka bir can alıcı konu da şöyle: Kamuoyunda "ÇEDES" olarak bilinen, Çevre Duyarlıyım, Değerlerime Sahip Çıkıyorum Projesi; Millî Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yürütülen bu proje 2021 yılında başlatıldı. Bununla ilgili de ben bir soru önergesi vermiştim, onda da çok yeterli bir açıklama yapılmadı. Önce ortaokul ve imam-hatip okulları için planlanan projeye daha sonra erken yaştaki ilkokul öğrencileri ve tüm okullar dâhil edilmeye çalışılıyor. "Manevi danışman" adı altında öğrencilere imamlar tarafından eğitim vermeye başlandı. Bilimle, pedagojiyle, eğitimin çağdaş normlarıyla bağdaşmayan bu projenin tek hedefi nedir? Aklıma gelen; laik, çağdaş, bilimsel eğitimin yok edilmesidir. 7 yaş altında sayı saymayı bile bilmeyen öğrencilere manevi danışmanlar neyin eğitimini verecekler? Okullardaki din ve ahlak bilgisi öğretmenleri ne iş yapacaklar? Gelin bu yanlıştan vazgeçin, çocuklarımızı uzman öğretmenlerin eline bırakın, çağdaş ve bilimsel eğitim alsınlar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi de Sayın Sevilay Çelenk Özen.

Buyurun lütfen.

SEVİLAY ÇELENK ÖZEN (Diyarbakır) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Ben de tüm değerli katılımcıları saygıyla selamlıyorum.

Aslında konuşmamın insicamı bozuldu desem yeridir; biraz, tabii, günün çok sonuna kalmakla ilgili bir tarafı da var. Bir kısmı zaten konuşuldu, ben İletişim Başkanlığı hakkında konuşmak istiyordum, vakit kalırsa yine konuşacağım konuşulmayan kısımları ama bir fotoğraf göstererek başlamak istiyorum. Belki "Bu fotoğrafın ne ilgisi var?" diyeceksiniz bugün burada. Bunu dün ben kendim Hatay Dörtöl'da çektim. Keşke yakından görebilseniz, kadınların gözleri hep böyle dolu dolu. Orada bir tam gün geçirdik; Samandağ'dan Dörtöl'a, Serinyol'dan Hatay'a her yeri gezmeye ve dertlerini dinlemeye çalıştık. En ufak bir şefkat gösterildiğinde, dertleriyle bir hemhâl olduğunda

gözlerine hâlâ yaş hücum ediyor çünkü depremin üzerinden on ay geçti ve hâlâ bütün yıkım, bütün hasar tablosu olduğu yerde duruyor; hayalet binalarla dolu her yer, 3,5-4 derecelik bir depremle çökebilecek binalarla dolu. Bir bu bakışlarla geldim oradan bu bütçe konuşmasına, bir de kulağımda bir cümleyle. Bunları söylemeden de geçmek istemedim açıkçası. Çadırda kalan bir kadın konteyner istiyordu, ısrarla konteyner istiyordu, kış geliyor çünkü. Ona “Sen kira yardımını geri verdiğini, ondan vazgeçtiğini söyle, konteyner verelim.” diyorlar. Bu cevabı da duydum, birkaç kez söylendi: “3 bin liralık kira yardımını ver, biz de seni çadırdan kurtaralım.” Oysaki 3 bin liralık kira yardımı onu çadırdan kurtarmadığı için hâlâ çadırda. Hem konteyner hem kira yardımı ya da yardım yapılması gerekiyor. Çok vahim bir durum var, hiçbir şey değişmemiş oralarda.

Biz bütçeyi konuşurken bu bilgi altında konuşmalıyız. Bu yüzden de “Niye Diyanet konuşuluyor?” dediğinizde gerçekten iki kere düşünmeniz gereken bir durum söz konusu. Diyanet bütçesine elbette bakılıyor. Orada psikolojik desteğe ihtiyaç varken, orada ekmeğe, temizlik malzemesine ihtiyaç varken, orada sıcak bir konuta ihtiyaç varken sadece onlara dinî hizmet vadediliyorsa -geçen defaki konuşmamda da söyledim- Diyanet bütçesi bakanlıkların 2,5 katı oluyorsa elbette ki konuşulacak fakat konuşulacak çok şey var.

Burada o kadar vahim şeyler dile geliyor ki bir iletişim bilimci olarak gerçekten İletişim Başkanlığımı neresinden konuşmaya başlayacağımı bilemez hâldeyim.

Orhan Yegin, Milletvekili Orhan Yegin diyor ki: “Medya patronu kalmadı bizim dönemimizde; Dinç Bilgin, Turgay Ciner, Aydın Doğan kalmadı.” Gerçekten bravo yani bunu söylemek için sahiden ciddi bir izan sorununun olması gerekiyor. Medya kalmadı ki medya patronu kalsın. Ana akım medya kalmadı dediğim zaman bunun anlamı kavranmadığı için, kavranamayacağı için bu cümleler bu kadar rahatlıkla ceplerinizden çıkarılıyor. Medya kalmadı, ana akım medya yok; 20’si aynı manşetle çıkan gazete, 15’i aynı anda aynı naklen yayını yapan televizyon var; bunlar hepsi AKP televizyonları, AKP gazeteleri. En çeşitli yayını en geniş kamuya ulaştırması gereken “ana akım medya” diye bir şey söz konusu değil.

Nasıl bir örnek vereyim size? Şirin Payzın’a tahammül edememiş bir medya yapılanmasıyla karşı karşıyayız. Şirin Payzın başarılı bir televizyonculuk yaptı, herhangi bir şey ima etmiyorum ama olabilecek en az angaje, herhangi bir siyasete en az angaje isimlerden birisi; ona tahammül edilemedi, Cüneyt Özdemir’e edilemedi. Hani, öyle beğendiğim, özel olarak öne çıkardığım isimler değil. Bunlar yok, bunların olmadığı bir medyadan konuşuyoruz. Sonra da gelip burada böyle cebinizden lafları saçıyorsunuz ortalığa; gazete patronu kalmadı, medya patronu kalmadı. Evet, Fahrettin Altun var artık, İletişim Başkanlığı var, bunlara gerek yok.

Kendiniz yeniden yapılanırken gerçekten bir kırımından geçirdiğiniz Anadolu Ajansının Başkanını bile tutamadınız, Kemal Öztürk; orayı, 1920’de kurulmuş Anadolu Ajansını, yüz yılı aşmış bir kurumu baştan dizayn ederken oradaki bütün yetenekli, gazeteciliğin etik kodlarını, referanslarını bir gazetecilik pratiğinin eksikliğine gediğine rağmen oluşturmuş bir ajansı, bütün kıdemli personelini...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Çelenk Özen, süreniz doldu, mikrofonunuzu açıyorum, toparlayın lütfen.

SEVİLAY ÇELENK ÖZEN (Diyarbakır) – Bütün bunları tasfiye ettikten sonra, onu bile tasfiye ediyorsunuz. Bir kurum yönetiyor, İletişim Başkanlığı, Cumhurbaşkanıyla birlikte; medya böyle bir medya. Dolayısıyla da bu söylediklerinizin hepsini büyük bir talihsizlik olarak görüyorum.

Basın kartları meselesi var. Bir tek örnek vereyim: 70 yaşındaki kırk yedi yıllık gazeteci Tuğrul Eryılmaz'ın basın kartını bile iptal ettiniz. Tuğrul Eryılmaz nasıl bir gazetecilik yapıyor da bu bile iptal ediliyor. Gidip gerçekten bir bakmanızı isterim, bu isimlerden haberdar olmanızı isterim. Basın kartlarıyla ilgili çok muğlak kriterler -kamu güvenliği gibi- getirdiniz ve buna göre, zaten iş birliği içinde olduğunuz bütün bir yargıyla birlikte kolaylıkla bu kartları iptal ediyorsunuz. Dezenformasyon Yasası zaten söylendi ama geliyorsunuz, burada birtakım endekslerden söz ediyorsunuz. Nedir bu endeksler? “Bertelsmann Vakfı Dönüşüm Endeksi” diye bir endeksten söz ediliyor ve bu endekse...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bir dakika daha istiyoruz deprem meselesinden dolayı.

SEVİLAY ÇELENK ÖZEN (Diyarbakır) – Evet, ben bir dakika daha istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ama kimseye vermedim.

SEVİLAY ÇELENK ÖZEN (Diyarbakır) – Sabah verdiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kime verdim?

SEVİLAY ÇELENK ÖZEN (Diyarbakır) – Sabah veriyordunuz daha fazla ek süre.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Beş dakikaların harici kimseye fazla vermedim.

SEVİLAY ÇELENK ÖZEN (Diyarbakır) – Bir dakika daha rica edeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yılmaz da ister o zaman.

SEVİLAY ÇELENK ÖZEN (Diyarbakır) – İstesin, ona da verin, ne olacak ki?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, var mı muvafakatınız?

CAVİT ARI (Antalya) – Başkanım, konuşsun, beş dakika verebilirsiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Beş dakika vermiyorum, “Bir dakika istiyorum.” dedi, bir dakika veriyorum.

Buyurun.

SEVİLAY ÇELENK ÖZEN (Diyarbakır) – Kısacası, geçen yıl öngörülen bütçesi bu yıl 2 katına çıkarılmış olan İletişim Başkanlığı ne yapıyor? Kendisine bakarsanız, afili sözcüklerle kamu diplomasisi yapıyor; işte, Türkiye’yi bir marka yapmaya çalışıyor fakat aslında yapılan şey, gerçekten de AKP iktidarının bekası için, bu bekayı bütün Türkiye’ye Türkiye’nin bekası olarak yutturmak için medya alanını dizayn etmektir. Ve bu o kadar komplike yollarla yapılıyor ki medyaya TMSF aracılığıyla el konulurken, devlet bankalarından 750 milyon dolar gibi paralar çekilip işte damat Albayrak’a Sabah ve ATV Grubu devrettirilirken, onun CEO’luğunu yaptığı gruba devrettirilirken olan şey budur. Çok komplike bir biçimde önce medya tasfiye edilmiştir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Yüksel Mansur Kılınç, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, kurumlarımızın değerli temsilcileri, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Günün sonuna geldik, Öğretmenler Günü; ben de güzel öğretmenlerimizi selamlıyorum, Öğretmenler Günü’nü kutluyorum.

Cumhurbaşkanlığı ve bağlı kurumların, bugün bütçelerini görüştüğümüz kurumların katılımıyla ilgili de kısa bir değerlendirme yapmak istiyorum. Özellikle, Plan ve Bütçe Komisyonuna kurum başkanı olarak katılanlara ayrıca teşekkür ediyorum. Bütçenin görüşülmesi sırasında kurumlarını Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil etme tenezzülünde bulunmayanlara da buradan aynı zamanda bir gönderme yapmak istiyorum ama esasen, göndermenin adresi Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Başkanı ve Meclis Başkanıdır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bana da mı geldi?

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Evet.

Plan ve Bütçe Komisyonunda bütçe görüşülüyor. Beş yıldır katıldığım bütçe görüşmelerinde bütçenin ortaklaştırılmadığını, ortaklaştırılması yönünde bir çaba sarf edilmediğini; tam tersine, Plan ve Bütçe Komisyonundaki tartışmaların bütçenin ortaklaştırılmasını, birlikte sahiplenmesini sağlayıcı bir tutum yerine; kısa, Türkiye'ye hiçbir faydası olmayacak, geleceğe hiçbir faydası olmayacak tartışmalara bilerek boğdurulduğunu üzülen görüyorum; bugün de gördüğüm şey bu.

Kurumlarla ilgili söyleyeceklerim var ama kısaca, birer kısa cümleyle geçmek istiyorum.

Millî Saraylar... İstanbul Milletvekiliyim, Florya tesislerinden hiç yararlanmadım; yararlanmamı gerektirecek bir gereklilik de yok ama Florya tesislerinin restorasyonunun daha ne kadar süreceği bir soru işareti; acaba restorasyon dışında başka bir plan mı var, bunu öğrenmek isterim.

Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğimizden Millî Güvenlik Siyaset Belgesi'nin en son hangi tarihte güncellendiğini, güncellenmişse bunun dağıtımı ve gereğinin yapılıp yapılmadığını öğrenmek istiyorum.

Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığımızla ilgili Cumhuriyet Halk Partisinin en çok üzerinde durduğu şey: Teşkilatın siyasallaştırmaya çalışılması, siyasetin gölgesine sokulmaya çalışılmasıdır. Bir önceki görev döneminde, özellikle de Millî İstihbarat Teşkilatının yeni binasının açılışında orada olmaması gereken siyasilerin aynı zamanda siyasal bir gölge oluşturduğunu ifade edegeldik. En son da yaşadığımız olay şu: Son seçimlerde, Adalet ve Kalkınma Partisi adına görevi gereği yapmaması gereken, hiçbir biçimde bu alana girmemesi gereken, seçimlerde taraf olup ayrıca televizyonlarda programlara katılan kişi Teşkilatın Başkanlığına getirildi. Millî İstihbarat Teşkilatı siyasallaştırılmaz, siyasallaşmasına izin verilemez, kabul edilemez. Bu durumun aynı zamanda ülkenin risk ve tehditleriyle ilgili, daha önemli tehditlere ve sorunlara neden olabileceğini çok rahatlıkla görüyoruz.

Gelelim İletişim Başkanlığına, İletişim Başkanlığıyla ilgili inanın hiçbir şey söylemek istemiyoruz. Değerli Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı; hemen yanı başımızda Filistin halkı kan ağlıyor ve biz bunu dünyaya anlatamıyoruz. Bakın, ben size söyleyeyim nerelerde anlatılıyor -adını vermek istemiyorum- 3 televizyon kanalında 5 kişiyle. Bu mudur? Filistin'deki zulmü Cumhuriyet Halk Partisi ya da herhangi bir partiye mensup olmayan ya da herhangi bir siyasetin gölgesinde olmayan insanlar anlatacak Avrupa'ya, Amerika'ya, dünyaya; bunu sağlayacak olan İletişim Başkanlığıdır. Budur işte aslında dezenformasyonla mücadele, budur aslında doğru bilginin dünyaya yayılımı. Yani dünyanın neresinde hangi bilgi olursa olsun bu, her biçimiyle bizi etkiliyor. Peki, biz ne yapıyoruz? Önce bir kurum kuruyoruz, o kurum siyasetle ilgili siyasileri en az yüzde 60'ını, 70'ini içerecek şekilde hedefliyor ve zaten sahiplenmesi mümkün olmuyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun, bir dakika veriyorum.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Dolayısıyla buradan yola çıktığımızda İletişim Başkanlığının Türkiye'nin başının belası olduğunu çok net bir biçimde bir yayın yöneticisi, yayın yönetiminden gelmiş bir arkadaşınız olarak söylüyorum.

Daha fazlasını da uzatmak istemiyorum, notlarıma bir bakmak istiyorum Başkanım.

Savunma Sanayii Başkanlığıyla ilgili de tespitimiz şudur: Savunma sanayisi evet, yüksek bir altyapıya, önemli bir duyarlılığa, Türkiye'nin stratejik tespitlerine uygun oldukça çalışma yaptı, önemli de başarılar elde edildi ancak şimdiki riskimiz, savunma sanayimizle ilgili alanı, tedariki çeşitlendirmek yerine, işi bir ailenin çevresinde yürütmektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Bu, Türkiye'nin savunması için, savunma sanayisinin geleceği için büyük bir tehdit ve risktir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, değerli milletvekilleri...

Şimdi de Sayın Sırrı Sakik...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok.

Müzakereler bitmiştir.

Şimdi soru kısmına geçeceğiz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

7.- *Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, İstanbul Milletvekili Yüksel Mansur Kılınç'ın Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçeleri üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kılınç, bir ifadeye bulunayım: Buradaki tartışmaları milletvekilleri yapıyorlar yani ben hangi milletvekilinin ne söyleyeceğine, hangi içerikte konuşacağına müdahale etmiyorum.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Sayın Başkanım, öyle söylemek istemedim...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok, yok; şunu söyleyeyim...

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – ...tam tersine, buraya kurum temsilcilerinin gelmemesinin sorumluluğunu size de yüklemiş oldum, sizin değerlendirmenize. Onun dışında başka bir şey söylemedim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok, o ayrı, onu aldım ama şöyle: Hemen hemen kurumların temsilcileri, başkanlarının çoğu burada; bazen programları oluyor, mazeretler oluyor; gelemedikleri zaman ya başkan yardımcısını gönderiyorlar ya vekilini gönderiyorlar.

Şimdi, şöyle bir durum var: Buranın yani buralardaki tartışmaların farklı bir şeye boğulduğunu söylediniz. Şimdi, bunu ben boğmuyorum. Az önce de yani Komisyonu sakinleştirmek adına bugün 2 defa ara vermek durumunda kaldım. Dolayısıyla her hatip yapacağı konuşmanın değerlendirmesini, içeriğini kendisi belirliyor. Çok derin analizler de yapabilir, yapan milletvekilleri de var; hiç bütçeye girmeyip genel siyaset konuşan milletvekilleri de var. Konuşmasının...

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kılınç, bir daha söz vermeyeceğim.

Şöyle: Ben konuşacaklara, içeriğe müdahale etmiyorum. Yani bana, İç Tüzük, milletvekilinin ne konuşacağına müdahale et demiyor ancak İç Tüzük'ün ve Anayasa'nın çizdiği çerçevede bazen yetkimi kullanıyorum; Anayasa hatırlatması yapıyorum, İç Tüzük'ün ilgili maddelerini hatırlatıyorum. Dolayısıyla buradaki tartışmaların kalitesi, milletvekillerinin ortaya çıkaracakları fikirleriyle, kanaatleriyle şekillenecektir ve bugünün haricindeki... Biz, yaklaşık yirmi gündür çalışıyoruz, planı da alırsak herhâlde bir aydır burada çalışıyoruz. Burada çok seviyeli tartışmalar da oldu fakat bugün biraz sert, bütçenin haricinde siyasi görüşler, kanaatler ileri sürüldü, biraz ortam gerildi ama bunu -dediğim gibi- milletvekilleri kendileri yapıyorlar. İktidardakiler de kendi görüşünü belirliyor, bu tarafta kendi görüşünü belirliyor; ben hangi çerçevede konuşacaklarına müdahale etmiyorum.

Şimdi on beş dakika süreyle...

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Sayın Başkanım, bir yanlış anlaşılma olduğunu düşünüyorum, izin verirsiniz yerimden iki cümleyle ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kılınç, şöyle...

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Benim konuşmalarımın muhatabı siz değildiniz, bugünkü konuşmayı kastederek söylemedim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Anladım, bir yanlış anlama yok.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – İnanın, sadece kurum temsilcileriyle ilgili size atıfta bulundum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bunu söyleyebilirsiniz. Doğru, benim...

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Siz yürütmedeyken de Grup Başkan Vekillikinden giden bir Bakan olarak Meclise ne kadar önem verdiğinizi, değer verdiğinizi biliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kılınç, teşekkür ediyorum. Ben bunu...

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Dolayısıyla yanıtlarınızdan anlıyorum ki benim cümlelerim üzerinden bir değerlendirme yapıyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok, teşekkür ediyorum.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Sarayın iktidarı yürütme ve yasamayı yönetme biçimiyle ilgilidir söylediklerim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kılınç, kurum başkanlarını buraya davet etmek, getirmek benim görevim ancak bazı hâllerde, dediğim gibi kurum başkanları gelemeyebiliyorlar.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Cumhurbaşkanlığı (Devam)

b) Millî İstihbarat Teşkilatı (Devam)

c) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (Devam)

ç) Diyanet İşleri Başkanlığı (Devam)

d) Devlet Arşivleri Başkanlığı (Devam)

e) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı (Devam)

f) Strateji ve Bütçe Başkanlığı (Devam)

g) İletişim Başkanlığı (Devam)

ğ) Savunma Sanayii Başkanlığı (Devam)

h) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Devam)

ı) Yatırım Ofisi Başkanlığı (Devam)

i) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı (Devam)

j) Finans Ofisi Başkanlığı (Devam)

k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, on beş dakika süreyle Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısına soru sorma kısmına geçeceğiz.

Sisteme giriş sırasına göre milletvekillerine öncelik vereceğim; önce Komisyon üyeleri, sonra diğer üyeler. Bir dakikayı geçmesin, bir dakika sonra otomatik olarak mikrofonunuz kapanacaktır, tekrar açmayacağım. Sonra, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız Cevdet Yılmaz'a söz vereceğim.

Arkadaşlar dedi ki: “İstedığınız kadar söz verebilirsiniz.” İsteddiğiniz kadar söz hakkınız var, otuz dakika vereceğim. “Açın.” dersiniz açabilirim “Bitirin.” dediğiniz zaman da kapatabilirim; bugün bunu yapıyorum.

Şimdi on beş dakikayı başlatıyorum, bitince keseceğim.

Sayın Güneş? Yok.

Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) – Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, şimdiden bütçemiz -inşallah oylanacak birazdan- hayırlı uğurlu olsun diyorum.

Tersine göçü sağlamak için -birkaç kere bakanlarımıza da söyledim- doğal gaz şirketlerinin ticari kaygılar nedeniyle kâr görmedikleri yerlerle ilgili dağıtımı tabii ki sona bırakıyorlar ama biz tersine göçü sağlamak istiyorsak Anadolu'da birçok ev boş vaziyette, bütçe imkânlarından buralara katkı vererek doğalgaz dağıtımını hızla getirmemiz lazım.

Yine, evrensel hat kapsamında özel GSM operatörlerinin kârlı görmedikleri yerleşim yerlerindeki iletişimin daha sağlıklı sağlanması konusuna da dikkatinizi çekmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) – Teşekkürler Başkanım.

Cumhurbaşkanlığı Yayınları tarafından yayımlanan “Beraber Yürüdük Biz Bu Yollarda-1” -2, 3, 5, 9, 10, 11 gibi devam ediyor- “Canım İstanbul” “Durmak Yok, Yola Devam-1-2” “Dünya 5’ten Büyüktür” “Dünya 5’ten Büyüktür” İngilizce “Dünya 5’ten Büyüktür” Arapça “Ezberleri Bozarken-1-2-3-4-5” gibi yayınlar Cumhurbaşkanlığı bütçesinden mi karşılanmıştır? Bu kitaplar kaç liraya basılmıştır, toplam basım maliyeti kaç liraya mal olmuştur?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Altınsoy...

HÜSEYİN ALTINSOY (Aksaray) – Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, Aksaray ilimizde 120'ye yakın imam açığı var, açığı tamamlamak adına bir çalışmanız olacak mı?

İkinci sorum: Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesinden özellikle gençlerimiz oldukça memnuniyetlerini ifade ediyorlar. Kütüphaneden ayda kaç gencimiz faydalanmaktadır, ücretsiz ikram sunulmakta mıdır?

Diğer bir sorum, Türkiye Yüzyılı'nı dijitalin yüz yılı yapmak adına e-devlet uygulamasından kaç vatandaşımız yararlanmakta ve kullanmaktadır?

Diğer bir sorum: Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisinden kaç proje faydalanmış, faaliyete geçmiş ve kaç kişiye istihdam sağlanmıştır?

Ben 2024 bütçemizin şimdiden hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) – Saygıdeğer Cumhurbaşkanı Yardımcım, deprem bölgesinde siz de zaman zaman bulundunuz, sürekli elinizi o bölgede tuttunuz, deprem bölgesinin taleplerini de ihtiyaçlarını da çok iyi biliyorsunuz. Seçim bölgem, memleketim Adıyaman'da da başta deprem konutları olmak üzere hem iş yerleri hem de altyapı yatırımları devam ediyor. Bu anlamda, yerinde dönüşümün hızlandırılması konusunda ne gibi çalışmalar yapılıyor? Kaç konut ve iş yeri planlaması yapılıyor?

Yine, Cumhurbaşkanlığı Strateji Başkanımıza da çok teşekkür ediyorum. Özellikle deprem bölgesindeki hem altyapı hem deprem konutları hem de diğer taleplerle ilgili -başta sağlık ve hastane yatırımları olmak üzere- çok destek olduğu için teşekkür ediyoruz.

Yine, Savunma Sanayii Başkanlığımızın çalışma ve faaliyetlerinden de gurur duyuyoruz. Savunma Sanayii Başkanımızın şahsında kendisine ve ekibine teşekkür ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Millî Saraylar Başkanlığına Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle verilen arkeolojik kazı yapma yetkisi Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi ama karara uyulmadığı yönünde basında bazı haberler çıktı, özellikle Topkapı Sarayı'nda. Bu konudaki en son gelişmeyi bize aktarabilir misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erkan...

NECMETTİN ERKAN (Kırşehir) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, gençler bizim geleceğimiz. Onların talepleri, şikâyetleri, beklentileri bizler için çok önemli. Gençlere ulaşma, devletin gençlerle iletişimi konusunda gerçekleştirilmiş veya gerçekleştirilmesi planlanan bir proje veya bir etkinlik var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Güneş...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, özellikle bu 5'inci nesil millî muharip KAAAN savaş uçağında ne zaman seri üretime geçilecek?

İkincisi de Diyanet İşleri Başkanlığımızın personel atama yönetmeliği çok değişik, diğerlerinden çok farklı. Boş olan camilere imam atanmasında çok zorluk çekiyoruz. Burada değişikliğe gidilmesi düşünülmüyor mu?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ekmen...

MEHMET EMİN EKMEK (Mersin) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Dokuz, On, On Bir ve On İkinci Kalkınma Planlarında geçen Mersin Ana Konteyner Limanı'yla ilgili bu yıl bir gelişme bekliyor muyuz? Ulaştırma Bakanlığımızın da raporunda var, sizin de desteğinizi bekliyoruz.

Mersin için Akdeniz Sahil Yolu ve Pamuklu Barajı isale hattına geçen yıl çok sembolik ödenekler konmuştu, bu yıl bunun gözden geçirilmesini istiyoruz.

Daha önce size söylenmediyse narenciyede büyük bir kriz bizi bekliyor. Cumhurbaşkanlığı olarak bu konuda bir yol haritamız var mı acaba?

GAP sulama kanalları kırk yedi yıldır bitirilmiyor. GAP sulama kanallarını bir projeksiyon altına almayı düşünüyor musunuz?

Hızlı tren ve otoyol ağını Diyarbakır ve Batman'ı da kapsayacak bir şekilde projelendirmeyi ve hayata geçirmeyi düşünüyor musunuz?

Diyarbakır Fıstık Üreticileri Birliğinin özel bir ricası var, bu konuda havza bazlı olarak ele alındığında Diyarbakır ve Batman'da çok özel sonuçların...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, bir devlet televizyonu olarak ve hepimizin vergileriyle toplanan bütçeden harcaması yapılan TRT'nin, özellikle iktidarın -borazanı diyeceğim, daha iyi anlaşılın- devamlı reklamını yapmasını vicdanınıza uygun görüyor musunuz, birincisi.

İkincisi de son seçim sürecinde iktidar ve muhalefet partileri TRT'den hangi sürelerde yararlanabildi propaganda çalışması yapabilmek için? Ne kadar süreyle hak tanıdı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Konuralp...

OKAN KONURALP (Ankara) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, gazeteci Tolga Şardan'ın tutuklanmasına neden olan habere ilişkin yalanlama, neden haberin yayınlanmasından yaklaşık kırk sekiz saat sonra ve Şardan'ın tutuklanmasının ardından gerçekleşti?

Diğer sorum da Profesör Doktor Mustafa Öztürk, Muhammed Esed, Mustafa İslamoğlu ve Mehmet Okuyan'a ait olan meallerin yasaklanması ve toplatılmasına ilişkin olarak Din İşleri Yüksek Kurulunun gündeminde bir karar var mıdır, bunu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kamaç...

MEHMET KAMAÇ (Diyarbakır) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, konuşmanızın metninde Diyanet İşleri Başkanlığının bünyesinde yapılan bir çalışmayla son iki yılda 3,2 milyon Türkçe; 1,1 milyon da yabancı dilde kitapların ücretsiz dağıtıldığını söylediniz. Bu bahsettiğiniz dillerin ya da yayınların içerisinde Kürtçe var mıydı yani Diyanet İşleri Başkanlığının dağıttığı kitapçıkların içerisinde Kürtçe var mıydı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Gergerlioğlu...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sormuştum: Zorla kaçırılıp kaybedilen, yedi yıldır bulunamayan, ne dirisi ne ölüsü ortaya çıkmayan ve başvuru Anayasa Mahkemesinin hak ihlali verdiği Ayhan Oran'la ilgili bir soruşturma niye yedi yıldır başlatılmıyor?

Yine, zorla kaçırılıp kaybedilen Sunay Elmas hakkında altı yıldır neden hiçbir açıklama yapılmıyor?

Yine, Yusuf Bilge Tunç zorla kaçırılıp dört buçuk yıldır kaybedildi Ankara GİMAT'ta. Soruşturma son derece yetersizdi, görüntüler kayboldu, HTS bulguları araştırılmadı. Bu konuda ne zaman bir açıklama yapılacak? Defalarca sorduk, vatandaşlarımızın yaşam haklarıyla ilgili bir açıklama yapılmıyor.

Camilerde, cuma hutbelerinde siyasi propaganda ne zaman bitecek? Yine, camilerde cuma hutbelerinde Kürtçe hutbeye ne zaman izin verilecek?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özkan, buyurun.

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, İletişim Başkanlığında stratejik çalışmalar yapılırken -biliyorsunuz- yasa gereği dezenformasyon konusu onlar tarafından değerlendiriliyor. Cumhuriyet Halk Partisine dönük “PKK’yla birlikte” dezenformasyonu ilgili hangi çalışmaları yapmışlardır? Bunu bir dezenformasyon olarak kabul etmişler midir? Bu konuda kamuoyuna herhangi bir açıklamaları olmuş mudur?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz’a söz vereceğim.

Sayın Yılmaz, süreniz otuz dakikadır, ihtiyaç duyduğunuz takdirde sürenizi yeteri kadar uzatacağım.

Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sizi ve tüm vekillerimizi, üyeleri saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlarken öncelikle, söz alan, fikirlerini paylaşan, katkıda bulunan, eleştiride bulunan herkese teşekkür ediyorum.

Sayın vekillerimiz ifade ettiler; bu, bugünün konusu değil elbette, sadece Türkiye'nin meselesi değil aslında, bütçe süreçleriyle ilgili bir gerçeklik; hükümetler genelde bütçe süreçlerini hazırlıyorlar. Seçim süreçleri yaşanıyor, orada halka birtakım sözler, vaatler veriliyor, tercihler ortaya konuyor; seçim sonucu oluşan çoğunluk neyse bütün demokrasilerde belli bir dönem için o dönemde söz verdiği vaatlerini hayata geçirmek için hükümetlerin diğer birtakım çalışmalarına ek olarak en önemli yaptıkları uygulama aracı bütçeler. Bütçe hakkı elbette Meclisin, nihai karar yetkisi Meclisin ama biliyorsunuz, yeni sistemimizde de diğer kanunlardan farklı bir uygulama yapılmış bu konuda. Başka konuda hükümet kanun teklif edemiyor kuvvetler ayrılığı gereği ama bütçe yürütmeyle çok alakalı bir mesele olduğu için bu alan bir istisna olarak görülmüş ve teklif yürütmeden geliyor. Nihai yetki yine elbette Meclisimizin; kabul edip etmemek, değiştirip kabul edip etmemek yetkisi Meclisimizin, o hiç şüphesiz ama teklif etme ve uygulama yetkisi de yürütmenin. Dolayısıyla yürütme de bütçe sürecinin önemli bir parçası.

Bütçeler demokrasiyle de çok yakından ilgili, bazı arkadaşlarımız vurguladılar. Hesap verebilirlik açısından da çok çok önemli; nereden geliri topladığımız, nereye harcayacağınız, öncelikleriniz bütçe çerçevesinde elbette tartışılan hususlar. Tarihsel olarak da demokrasinin gelişmesinde çok önemli bir yeri

var bütçelerin. Bu anlamda da her türlü konu bütçe sürecinde tartışılır, konuşulur; bunda hiçbir problem yok bence. Yeter ki birbirimizi kırmadan dökmeden, hakaret etmeden bu tartışmalar yapılabilirsin ve resmin büyüğüne baktığımızda bunun da böyle yapıldığını, gayet iyi, seviyeli bir tartışma yapıldığını da görüyoruz. Ben çok teşekkür ediyorum bütün katkıda bulunanlara.

Çok üzerinde durulan bazı hususlarla ilgili görüşlerimi ifade edip sonra doğrudan sorulara geçeceğim.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi... Birçok arkadaşımız dile getirdi, eleştirdi veya destekledi. Doğrusu, benim konuşma metnimde Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ne kadar iyi olduğu, avantajları; özellikle deprem gibi, salgın hastalıklar gibi, jeopolitik gelişmeler, ekonomik birtakım sıkıntılar gibi hızlı karar almanın ve uygulamanın önem taşıdığı anlarda ne kadar kıymetli olduğu, siyasi istikrarla ilgili ne kadar önemli olduğuna dair bir bölüm vardı. Ben arkadaşlara “Çıkarın bu bölümü çünkü artık bu tartışma bitti. Yani bu kadar seçim yaşadık; bu, yeni normalimiz oldu artık. Tekrar tekrar bizim Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini anlatmamızın bir anlamı yok.” dedim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bitmez, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Ama bugün görüyorum ki bu kadar yaşadığımız seçimlerden sonra; halkımız referandumda “evet” demiş, genel seçimler yapılmış, muhalefet bunu âdeta bir referandum olarak sunmuş, tekrar “evet” demiş, yerel seçimlerde “evet” demiş. Artık ne diyeceğimi ben de bilemiyorum doğrusu. Ha, elbette şunun altını çizmek isterim: Demokratik ülkelerde elbette farklı yönetim sistemleri vardır: Başkanlık sistemi, yarı başkanlık sistemi ve parlamenter sistem. Her birinin de aslında versiyonları var “parlamenter sistem” dediğinizde İngiliz tipi parlamenter sistem var, Kıta Avrupası var, Latin Amerika var; senatosu olan var, olmayan var; krallıkla birlikte parlamenter olan var, cumhuriyet olan var; çok çeşitli yönetim şekilleri var. Burada önemli olan, bir yönetimin demokratik olup olmaması, iyi işleyip işlememesi, vatandaşlara hizmet edip etmemesi, o ülkenin kendi şartları içinde vatandaşının tercihleri; esas olan bu. Ve dünyada -Churchill’in bir lafı herhâlde- “Mükemmel sistem yok, en az kötü olan sistem var.” gibi bir söz var. Hangi yönetim sistemini alırsanız alın mutlaka eksik bulursunuz, parlamenter sistemin eksikliği yok mudur; yarı başkanlık sistemi tartışılmaz bir sistem midir, mükemmel bir sistem midir? Her sistem mutlaka bir eksiklik taşır, eleştirilebilir boyutları vardır. Önemli olan, toplumun hangisini tercih ettiği ve ne kadar iyi kullandığıdır.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine atfettiğiniz sorunların önemli bir kısmının ben neden-sonuç ilişkilerinden kopuk olduğunu düşünüyorum açıkçası. İşte, bir pandemi yaşamışız, jeopolitik gelişmeler olmuş, dünyada farklı bir dönemden geçmişiz, dünyanın ortalama büyümesinin düştüğü, sıkıntılı olduğu bir dönemde sanki Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi bu sonuçları üretmiş gibi ortaya koymak neden-sonuç ilişkileri açısından son derece problemli diye düşünüyorum. İstatistikte bir kural var: Bir eş zamanlılık var “korelasyon” dediğimiz, bir de “kozalite” dedikleri nedensellik var. Eş zamanlılık her zaman nedensellik anlamına gelmez, nedenselliği farklı bir şekilde ortaya koymak gerekir. Bunun da altını çizmek isterim.

Tabii ki uyguladığımız sistemin eksikleri olabilir, aksayan yönleri olabilir, iyileştirilecek yönleri olabilir; bunlar da kamuoyunda tartışılıyor zaten. Önümüzdeki dönemlerde burada Meclisimizin belki yeni yapacağı anayasa çalışmaları kapsamında sistemimizi daha ileriye götürme, iyileştirme yönünde eminim birçok husus tartışılacaktır. Ama özü itibarıyla özellikle son dönemlerde yaşanan krizler, özellikle bu salgın hastalıklar, afetler, ekonomik ve jeopolitik gelişmeler bütün buralarda bu sistemin, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ülkemiz için bir avantaj sağladığını ve diğer ülkelere göre daha iyi bu süreçleri yönetmemizi sağladığını rahatlıkla söyleyebilirim.

İkinci bir tartışma bu vesayet, otoriterlik tartışması. Değerli arkadaşlar, Türkiye uzunca bir süre vesayetçi bir demokrasiyle yönetildi. Bunun detaylarına girecek vaktimiz yok. Son yirmi yılda çok önemli reformlarla vesayetçi sistem tasfiye edildi. En son FETÖ meselesinden sonra, daha öncesinden de başlayarak çeşitli vesayet odaklarıyla bu ülke mücadele etti; eğitim düzeyiyle, şehirleşmesiyle, siyasetiyle birçok alandaki ilerlemeleriyle vesayetçi yapılar tasfiye edildi ve bugün sivil bir yönetim var ülkede. Ha, bu yönetimin performansını beğenirsiniz beğenmezsiniz, eleştirirsiniz; en fazla bir sonraki seçimde halk kararını verir, beğenmiyorsa yönetimi değiştirir, başka yönetim getirir ama o vesayet odakları halka hesap vermiyorlardı, seçimden seçime de değiştirme imkânı yoktu o yönetimleri. Maalesef, Türkiye uzunca bir süre öyle dönemler yaşadı. Bugün güçlü sivil yönetimler var. Güçlü sivil yönetimi otoriterlik olarak tarif etmek hiç doğru bir yaklaşım değil. Güçlü sivil yönetimler tam aksine daha demokratik bir ortama, olgunluğa ulaştığımızı gösterir. Ama tekrar ediyorum: Bu eleştirilemez anlamına gelmez, performansını beğenirsiniz beğenmezsiniz, o ayrı bir tartışma konusu. Bugün Türkiye’de sivil siyaset son sözü söylüyor; bu değerli bir şey, kıymetli bir şey; bunu da bence iktidarıyla, muhalefetiyle hepimizin koruması lazım diye ifade etmek istiyorum.

Bu çerçevede, MGK artık eski MGK değil, YÖK artık eski YÖK değil arkadaşlar. O vesayetçi dönemin enstrümanları olarak kullanılan kurumlar yeni bir içerik kazanmış durumdadır; “Mükemmel oldular.” demiyorum, yanlış anlamayın. Elbette bu kurumlar da eleştirilir yani “Daha iyi nasıl yaparız?” “Reform yapalım mı, yapmayalım mı?” diye bunların her biri tartışılabilir ama YÖK’ün eski YÖK olmadığı, MGK’nin de eski MGK olmadığı çok açık. Yeni bir içerik kazanmış durumda bu kurumlar; sivil otoritenin güçlü olduğu bir ortamda sonuçta nihai sözü sivil otoritenin söylediği ve şekillendirdiği bir şekilde işlerini yapan kurumlarımız ve çok da önemli görevler icra ediyorlar.

Bunları söyledikten sonra, değerli arkadaşlar, seçimlerle ilgili epey tartışma oldu ve Cumhurbaşkanımızın neredeyse meşruiyetini tartışan arkadaşlarımız oldu. Cumhurbaşkanımız yerel seçimlerden başlayarak bütün siyasi hayatını seçimlerle geçirmiş, demokratik olarak seçilmiş bir lider. Birtakım ülkelerle mukayese ettiniz, diplomatik açıdan ben isimlendirmeyi doğru bulmuyorum ama her şeyden önce Türkiye’ye yazık ediyorsunuz o mukayeseleri yapmakla. Tek partilerin olduğu, rekabetin olmadığı ülkeler ile Türkiye’deki seçimleri mukayese etmek bir defa Türkiye’ye haksızlıktır; kendinize de haksızlık aslında yani siz de o seçimlerle, rekabetçi bir şekilde geldiniz. Cumhurbaşkanımızın meşruiyetini tartışıyorsanız hepimizin meşruiyetini tartışmak durumundayız. “Türkiye’de seçimler meşru değil.” diyorsanız bu Meclisi tartışılır hâle getirirsiniz. Ben bunun doğru bir tartışma olmadığını, hiçbir şekilde haklı da olmadığını ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, Türkiye’de özgür seçim var ve kurallara, hukuka dayalı bir seçim var. Ben de defalarca seçim yaşadım, bütün partilerimiz sandıkları gözü gibi koruyorlar; her partiden temsilcinin olduğu, izlendiği süreçler var ve hukuki olarak nasıl itiraz edileceği, bunun nasıl karara bağlanacağı var. Kusura bakmayın, diktatörlerin olduğu bir yerde ikinci tur seçim olmaz, diktatörün olduğu hiçbir ülkede ikinci tur seçim olmaz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bu bir ölçü mü Sayın Yılmaz? Böyle ölçü mü olur?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – İstanbul seçimini 2 defa yaptık.

CAVİT ARI (Antalya) – İstanbul seçimini 2 kere yaptırınız.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Diktatörlerin olduğu ortamlarda İstanbul gibi büyük metropoller partiler arasında el değiştirmez; kendinize de ülkemize de yazık etmeyin derim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – İstanbul seçiminde her sandıkta müşahit vardı “Çaldılar.” dediniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Türkiye’de rekabetçi seçimler var ve bu seçimlerin sonucunda halk ne derse...

CAVİT ARI (Antalya) – İstanbul seçimlerini 2 kere yaptırdınız Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Sayın Başkan “13 bin oy farkıyla seçim kazanılır mı?” dediniz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Kanunen geçerli olması gereken oylar geçersiz sayıldı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) – Mühürsüz oylar geçerli sayıldı, İstanbul seçimi 2’nci kez yapıldı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ari...

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – 13 bin oy farkını yeterli görmediniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir müsaade edin gözünüzü seveyim, Sayın Yılmaz izah etsin merakımı.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Cumhurbaşkanlığına kastediyorum. Siz gördünüz mü, demokrasisi gelişmemiş bir ülkede ikinci tur başkanlık seçiminin yaşandığını hiç duydunuz mu; böyle bir şey yok.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bu bir ölçü mü Sayın Yılmaz?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, diğer taraftan şunu ifade etmek istiyorum: Türkiye...

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Demokrasisi gelişmemiş bir ülkede ikinci tur belediye başkanı...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Arkadaşlar, cevap veriyor size.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, sükûneti bir koruyalım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Cevap veriyor size, dinleyin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kırkpınar...

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Biz de cevap veriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade eder misiniz.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Biz de laf atıyoruz, laf atma hakkımızı kullanıyoruz o zaman.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, laf atan arkadaşlar; Genel Kurulda değiliz, birbirimizi duyuyoruz, mikrofonsuz da duyuyoruz. Mikrofonu niye açıyorum biliyor musunuz? Kayıtlar için açıyorum ben yoksa mikrofonsuz da gayet birbirimizi duyabiliriz, göz mesafesindeyiz. Bırakın da Hükûmet tarafı... Bir sürü şeyi sordunuz, eleştirdiniz; Sayın Özkan bir sürü şey söyledi.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Evet, sessiz bir şekilde dinledik bütün eleştirileri.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yılmaz bana hatırlatmada bulundu “İç Tüzük 67’yi uygula.” dedi yani dolayısıyla şimdi bırakın da kendisi de cevap versin.

Buyurun lütfen.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Kimseye bir hakaret etmedim diye düşünüyorum. Görüşlerimizi ifade ediyoruz, katılırsınız veya katılmazsınız, o sizin takdirinizde, ona ben bir şey diyemem.

Türkiye, seçim olarak baktığınızda, yüzyılı aşkın süredir seçim yapan, halkı demokrasiye sahip çıkan, katılım oranları oldukça yüksek, demokratik olgunluğa sahip bir ülke. Ha “Standartlarımızı daha da artıralım mı?” Elbette artıralım. “Demokrasimizi daha da ileriye taşıyalım mı?” Tabii ki taşıyalım. Bitmiş bir süreç hiçbir zaman yok demokrasilerde, daha ilerilere taşıyalım ama kusura bakmayın, bugün İsrail’de yaşanan katliamlara ateşkes çağırısı bile yapamayan birtakım ülkelerin Türkiye’ye dönük algı oluşturan faaliyetlerini burada gerçekmiş gibi ortaya koymak da hiçbir şekilde kabul edilemez. Filistin bayraklarının sokaklarda açılmasına bile engel oldu birtakım ülkeler. Bize demokrasi dersi veren, ifade hürriyeti dersi veren birtakım ülkelerin bu sınamada nasıl bir imtihan verdiğini de hep birlikte görmüş olduk. Çocukların, kadınların, hastanelerin bombalandığı bir ortamda nasıl tavır aldıklarımızı da görmüş olduk. Kendileriyle ilgili güvenlik meseleleri olduğunda hiçbir hukuku, kuralı, ahlakı, merhameti tanımayan ülkelerin bize ders verme hakkı olduğunu da ben düşünmüyorum doğrusu. Ama biz kendimiz için, halkımız için, insanımız için tabii ki daha yüksek demokrasi standartları isteyeceğiz, onlar için de gayret etmeye devam edeceğiz; bunun da altını çizmek isteriz.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Onları da eleştiriyoruz, sizi de eleştiriyoruz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Onlarla ilgili ben burada pek bir söz duymadım doğrusu, ben görüşümü ifade ediyorum.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Mesele, insan hakları olması.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bunları ifade ettikten sonra, Cumhurbaşkanlığıyla ilgili bazı sorular oldu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bakın, lütfen... Artık bunu çıkaracağım, yapacak bir şey yok.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – “Cumhurbaşkanlığı bütçesi yüzde 85 oranında arttı, çok yüksek artış olmuş.” diye bir değerlendirme yapıldı. Bütün bütçemizin tamamına baktığınız zaman yüzde 150 civarında bir artış var, bütçenin genelinde. Ek bütçeye göre söyleyemiyorum, başlangıç bütçesine göre yüzde 150 civarında bir artış var. Cumhurbaşkanlığı bütçesinde yüzde 85 var yani genel artışın oldukça gerisinde bir artış olduğunu ifade etmek isterim.

Niye bu kadar yüksek bir artış oldu bütçemizde? Deprem, tabii, burada önemli bir faktör. Deprem yanı sıra hem EYT hem de personel maaşlarında yaptığımız, bu enflasyona karşı, satın alma gücünü korumak için yaptığımız oldukça yüksek oranlı artışlar hem kamu işçilerine hem memurlara yaptığımız, seyyanen verdiğimiz zamlar, yüksek artışlar; bir de tabii, ilave aldığımız personel. Bütün bunlar bütçemizde enflasyonun getirdiği tabii rakamlarla da birlikte oldukça önemli bir artış oranı oluşturmuş durumda.

Cumhurbaşkanlığı bütçesi bunun oldukça altında, genel ortalamanın altında bir artışa sahip ve büyük oranda da dediğim gibi -konuşma, giriş metninde de belirttim- bunun büyük bir kısmı da merkez yönetimi tarafından değil aktardığı kurumlar tarafından kullanılıyor. İşte, barış için destekleme gideri, acil destek gideri gibi, ofislere katkı gibi başka yapılara aktardığımız kaynaklar.

Merkezdeki harcamanın büyük bir kısmı da kütüphaneyle ilgili; çok büyük bir kütüphanemiz var, ciddi bir maliyeti var, o maliyetle ilgili diye ifade etmek isterim. Bir soru da olmuştu burada; bakın, sadece 2022 yılında 1 milyon 728 bin kişi ziyaret etmiş bu kütüphaneyi, 2023 yılı Ocak-Ekim

döneminde 1 milyon 618 bin ziyaretçi olmuş; bunlara da çeşitli ikramlar yapılıyor, işte bir taraftan da kütüphane geliştiriliyor, güçlendiriliyor. Dolayısıyla Cumhurbaşkanlığının bütçesi, genel bütçe içinde hiç de yüksek bir paya sahip değil.

Örtülü ödenekle ilgili, yine Cumhurbaşkanlığının örtülü ödeneğiyle ilgili yorumlar yapıldı. 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 24'üncü maddesi gereğince, tahsis edilebilecek örtülü ödenek miktarı genel bütçe toplam başlangıç ödeneğinin binde 5'iyle sınırlanmış olup yapılan harcamalar kanunda öngörülen sınırlamalar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Ayrıca bunlar "gizli hizmet gideri" adı altında ama "örtülü ödenek" diyoruz; toplam harcama tutarları -detayı, adı üstünde örtülü ödenekler, dolayısıyla detayını vermek işin tabiatına aykırı- diğer harcama verileriyle birlikte Maliye Bakanlığı Muhasebet Genel Müdürlüğü internet sitesinin "Genel Yönetim Mali İstatistikleri" bölümünde de yayınlanmaktadır, kimseden kaçırılan bir tutar da söz konusu değildir.

Cumhurbaşkanlığına 2015 yılından bugüne kadar herhangi bir zırlı araç alımı yapılmamıştır, bunu da ifade etmek isterim. Son, bazı, belki yanlış bilgilerden dolayı yorumlar oldu, bunu da ifade etmiş olayım.

ALTAY tankıyla ilgili bazı yorumlar oldu. Değerli arkadaşlar, bu konularda tabii ki Türkiye içinde bazen müteahhitlerden, uygulamadan kaynaklanan sorunlar olabilir ama burada yaşadığımız sorun, daha çok adı konmamış ambargolarla karşı karşıya olmamızın getirdiği sonuçlardır. Türkiye'nin geliştirdiği kabiliyetleri arzu etmeyen, Türkiye'nin bu alanda hızını düşürmeye çalışan birtakım ülkelerin tavırlarının bu gecikmelerde önemli bir rolü olduğunu ifade etmek isterim; çok fazla detaya girmek istemiyorum. Önce Alman menşeli güç grubunun tedarikinde birtakım sıkıntılar yaşadık, ardından Kore güç grubuyla müzakerelere geçildi ve şu anda ALTAY tankı uyumluluğuna yönelik testler yapıldı bu grupla. Anılan testlerin başarısına istinaden Kore güç grubu tedarikçi firmaları ile BMC arasında 100 adet güç grubu için seri tedarik anlaşması imzalanmış durumda. Diğer taraftan, ALTAY tanklarında yer alan birçok alt sistemin yerleştirme faaliyetleri icra edilmekte olup ilgili sistemlerin kullanıcı makamla doğrulanmasına müteakip 2025 yılı içerisinde tankların envantere alınması planlanmaktadır.

"Kötü komşu ev sahibi yapar." misali bu gizli veya açık ambargolar bizi daha fazla yetkinlik geliştirmeye, kabiliyet geliştirmeye zorlayacak. Belki birtakım gecikmelere sebebiyet verebilir bu ancak Türkiye'de yerli, millî üretimlerin artmasına da bence faydası var bu işlerin. Zora gelmeyince bazı şeyler de olmuyor. Dolayısıyla bu konuda da inşallah sonuç itibarıyla olumlu sonuçlar göreceğiz.

Değerli arkadaşlar, bu 100'üncü yıl kutlamalarına ilişkin eleştiriler yapıldı. Bu yıl 100'üncü yıl kutlamalarıyla ilgili şunu ifade edeyim buradaki yazıdan ziyade: Bir defa İstanbul'daki -bilmiyorum katıldınız mı- kutlamalara ben gittim ve halkla birlikte boğazda muazzam bir kalabalık yani halkın katılımı vardı, çoluğuyla çocuğuyla insanlar gelmişler ve sahillerde bu coşkuyu hep birlikte yaşıyorlardı. Biz de Bakanlar olarak ve bizi dağıttılar 7 ayrı bölgeye, ben de Beylerbeyi'nden vatandaşlarımızla birlikte bu kutlamaları takip ettim. Donanmamızın geçişini gördük, "drone" gösterileri gördük, konuşmalar oldu, başka birtakım faaliyetler ama en güzeli bence milyonlarca insanımızın o gün gelip bizzat bu törenlere katılmasıydı; son derece coşkulu bir şekilde de kutlandı.

Yüz yıllık bir birikime sahibiz. Bazı şeyleri artık tartışılır olmaktan da çıkarmamız lazım, ortak değerleri ortak değerler olarak görmek lazım. Bunları ayrışma konusu olarak değil birleşme konusu olarak, daha fazla bütünlüğümüzü pekiştirici hususlar olarak görmek lazım. Cumhuriyetle hiç kimsenin problemi yok. Ben kendim hep söylüyorum, çeşitli ortamlarda da söylüyorum: Bingöl'de doğup liseyi Bingöl'de bitirip bugün Cumhurbaşkanı Yardımcısı olabildiysem bu cumhuriyet sayesinde.

Cumhuriyet, şekil şartları değil fırsat eşitliği demek, hiçbir zümrenin ayrıcalığa sahip olmaması demek, insanların liyakatle yarışıp edip bir yerlere gelebilmesi demek. Cumhuriyet değerlerinden ben bunu anlıyorum esas itibarıyla.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – Liyakat bırakmadınız.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Dolayısıyla hiç kimsenin cumhuriyetle bir sorunu yok. Bunu ideolojik bir çatışma konusu olmaktan çıkarıp ortak bir değer olarak hepimizin sahiplenmesi en doğrusu olur diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar “İletişim Başkanlığının bütçesi niye çok arttı?” diye bir eleştiri yapıldı. Burada da depremlerle ilgili özel birtakım çalışmalar yürüttü İletişim Başkanlığımız bunun bir etkisi var. Ayrıca, yine bu dönemde kamu diplomasisi ve stratejik iletişim faaliyetleri kapsamında yaptığı organizasyonlardan dolayı bir artış olduğunu ifade edebilirim.

Millî İstihbarat Teşkilatının yurt dışında yaptığı operasyonlara veya işte bu kayıp şahıslara ilişkin sorular, yorumlar yapıldı. Millî İstihbarat Teşkilatı görevlerini anayasal ve yasal çerçevede yürütmektedir. Dünyadaki tüm istihbarat teşkilatları gibi, yasal ve demokratik istihbarat teşkilatları gibi anayasal ve yasal çerçevede hareket etmektedir; başka türlü hiçbir şekilde düşünülemez. İstihbarat Teşkilatı olarak da ülkemizin hak ve menfaatlerini yurt içinde, yurt dışında kanuni bir çerçevede fedakârca sürdürmektedir. Millî İstihbarat Teşkilatımız mensuplarının...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Kişilerin ne ölüsü ne dirisi var Sayın Başkan, ne ölüsü ne dirisi var.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, onlarla ilgili ben noktasal bir bilgiye sahip değilim, o yüzden oraya girmiyorum bakın.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Suçlu olan hapishaneye atılır, ne ölüsü var ne dirisi var.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Onunla ilgili gerekirse yazılı bir görüş verilir size. Ben onunla ilgili bir yorum yapmıyorum; bir şahısla ilgili, belli bir tekil olayla ilgili yorum yapacak bir bilgiye sahip değilim. Onlarla ilgili size herhâlde bir cevap gelir bir şekilde ama bir kurumu hukuk dışı davranmakla suçlamaya ilişkin ben görüşümü ifade ediyorum.

Millî İstihbarat Teşkilatımızla gurur duyuyoruz, çok fedakâr bir şekilde çalışmalar yürütüyorlar bu ülkenin güvenliği için. Güvenliği de yeniden anlamamız lazım, insan odaklı bir güvenlik anlayışını her zaman için savunmamız lazım. Güvenliğin olmadığı yerde ne demokrasi olur ne kalkınma olur. Güvenlik varsa temel hak ve hürriyetlerinizi kullanabilirsiniz, ekonominizi geliştirebilirsiniz, kalkınabilirsiniz; güvenliğin olmadığı bir yerde takdir edersiniz ki bunların hiçbirisi olmaz. Dolayısıyla güvenliği insan odaklı bir güvenlik olarak anlıyorum ben. İnsanımızın güvenliği için koşturan, gece gündüz fedakârca görev yapan Silahlı Kuvvetlerimiz, Jandarmamız, polisimiz, istihbarat teşkilatlarımız; hepsine şükran duyuyoruz.

TMSF'nin denetim dışı olduğuna dair bir iddia ortaya kondu; hiçbir şekilde denetim dışı değil, Sayıştay denetimine tabi. Ayrıca, yıllık hesapları bağımsız denetim şirketlerince de denetlenmektedir.

Diğer konulara geçerseniz doğrudan sorulara cevap verememiş olacağım, diğerlerini yazılı cevaplamak kaydıyla son bölümdeki sorulara da kısaca gelmek istiyorum.

Sayın Orhan Erdem “Tersine göçü sağlamak için doğal gazı yaygınlaştıralım.” dedi. “Evrensel hizmet” dediğimiz bir kavram var. Gerçekten ekonomik olarak anlamlı olmasa da insanların ihtiyaç duyduğu birtakım hizmetleri taşımak gerekiyor dezavantajlı kesimlere veya bölgelere; buna “evrensel

hizmet” diyoruz. Bu, özellikle haberleşmede tanımlanmış ve bir fona bağlanmış bir husus. Doğal gazda da aynı anlayışı biz fiilen hayata geçiriyoruz. İnşallah tüm ilçelerimize doğal gazı taşıyacağız, hedefimiz bu, seçim beyannamelerimizde ortaya koyduğumuz hedef bu. Dolayısıyla şu anda büyük oranda da ulaşılmış durumdayız, bütün illerimize ulaştığımız gibi bütün ilçelerimize de ulaşmayı hedefliyoruz ama tabii ki bu bir yatırım süreci, bir maliyet; bu maliyete de olabildiğince katlanarak evrensel hizmet anlayışıyla -az önce bahsettiğiniz gibi- bu hizmetleri taşımaya devam edeceğiz.

Sayın Akay Diyanetle ilgili kitaplar konusunu sordu, “Nereden karşılandı?” dedi; onu yazılı olarak cevaplayayım şu anda elimde somut bir bilgi olmadığı için.

İmam açığıyla ilgili arkadaşlarımızın ifadeleri oldu. İmam açığını kapatmak için personel sayısını bütçe imkânlarımız çerçevesinde artırmaya gayret ediyoruz.

ALİYE TİMİSİ ERSEVER (Ankara) – Ne imam açığı ya, kim sordu bu soruyu?

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Bence aldığımız imamlar yerinde kalsın.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Tabii ki boş bir camimizin olmasını hiçbir şekilde arzu etmeyiz ama imam sayımız ölçüsünde -öncelikle nüfusu da dikkate alarak- dağılımı Diyanet İşleri Başkanlığımız gerçekleştiriyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Atama yönetmeliğinin değişmesi lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Güneş, lütfen müdahale etmeyelim.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Diğer taraftan, Adıyaman’da deprem süreciyle ilgili Sayın Kurt’un değerlendirmeleri, soruları oldu. Şu anda depremle ilgili de kısaca bilgi arz etmek isterim. Hak sahipliği çalışmalarımız geçtiğimiz günlerde tamamlandı aşağı yukarı, bir yargı süreci var tabii, yargıya itiraz edenler oluyor; dolayısıyla bir yargı süreci yaşanacak ama idari anlamda hak sahipliği süreci tamamlandı. Burada tam sayıyı şu anda hatırlayamıyorum ama konut anlamında 450 bin civarında bir hak sahipliği ortaya çıkmış gibi görünüyor. 200 bin civarında ihale yapıldı zaten TOKİ kanalıyla, 200 bin konutun ihalesi devam ediyor. 200 binin üzerinde de yerinde dönüşüm için başvuran vatandaşımız var. 70-80 bin de kırsalda inşa edeceğimiz ve muhtemelen çelik konstrüksiyon yöntemlerini de devreye sokarak daha hızlı bir şekilde yapacağımız konutlar var. Bunlara baktığımız zaman, hak sahipliğiyle yapılan çalışmaların aşağı yukarı örtüşüğünü görüyoruz; uygulamada eksikler çıkarsa ilave birtakım ihaleler de yapılır. Bugün itibarıyla TOKİ kanalıyla -dediğim gibi- 200 bin fiilen yürüyen var, peyderpey teslimatlar da başlayacak, yılbaşından önce teslim edilecekler var; daha sonraki aylarda 40 bin civarı da yıl sonuna kadar teslim edilecek, sonra her ay bu teslimatlar artarak devam edecek ama konutlardan ibaret değil; altyapıyı tamir ediyoruz bir taraftan, diğer taraftan ekonomik, sosyal hayatı canlandırmaya gayret ediyoruz. Sadece bu seneki bütçemizde 762 milyar lira deprem için para ayırmış durumdayız; gelecek yıl, 2024 için 1 trilyon 28 milyar lira para ayırdık. Şimdi, niye bütçe açığımız yükseldi? İşte bundan dolayı yükseldi. Bu yılki deprem harcamalarımız millî gelirin yüzde 3’ü civarında yani 6,4 açığın 3 puanı deprem harcamasından kaynaklanıyor, diğer taraftan gelecek yıl yine 2,5 civarında. Dolayısıyla deprem hariç baktığımızda bütçe açığımızın millî gelire oranı oldukça iyi bir seviyede, uluslararası anlamda da düşük ülkeler arasındayız. Bu yıl ve gelecek yıl yükümüz biraz ağır, elbette bunun getirdiği bütçe açıkları var ama 2025’ten itibaren Türkiye bu anlamda farklı bir döneme girmiş olacak. Bu yılı ve gelecek yılı, millet ve devlet dayanışması içinde her türlü fedakârlığı yaparak geçireceğiz inşallah, depremzede de insanlarımızın ihtiyaçlarını karşılayacağız, 2025’ten itibaren de farklı bir döneme girmiş olacağız.

Deprem harcamalarının iki özelliği var; bütçede yapısal bir bozulmaya yol açmıyorlar, tek seferlik harcamalar. Dolayısıyla yapısal bir bozulma değil, arızı bir bozulma oluşturuyorlar. İkincisi, yatırım niteliğinde harcamalar. Sonuçta, burada altyapıya, konutlara yaptığımız harcamalar ülkemizin geleceğine yapılmış harcamalar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Başkanım, süreniz doldu.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Beş dakika veya on dakika verirseniz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, zaten maddelerine geldik, erken de bitirdik. Dolayısıyla İç Tüzük'ün bana verdiği yetkiye göre size istediğiniz kadar süre verebilirim. Siz ne kadar istiyorsanız veririm, hiç sorun yok; zaten erken bitirdik, gruplar da önerge vermediler. On diyorsanız on vereyim, bir saat diyorsanız bir saat de veririm; hiç sorun yok.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Beş, on dakikada toparlayayım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ne kadar dersenez, milletvekillerinin sorularını tam cevaplama konusunda bir kısıtım yok.

Buyurun, on dakika veriyorum; on dakika istediniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Eski Başkandan daha demokratik olduğunuzu görüyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Demokrasiyi sonuna kadar zorlarım.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Aranızda öyle de bize öyle değil.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Öyle mi, peki.

Sayın Özlale Millî Saraylarla ilgili bir AYM iptal kararını sordu, onu müsaadenizle yazılı cevaplayalım çünkü teknik bakılması gereken bir husus gibi geldi bana.

Gençlere ilişkin neler yapıyoruz? Çok şey yapıyoruz ama en son Meclisimizin çıkardığı Aile ve Gençlik Fonu var, onu hatırlatmak isterim. Çok önemli yeni bir inisiyatif Meclisimiz tarafından kabul edildi, inşallah en kısa sürede Resmî Gazete'de de yayımlanıp hayata geçer. Orada ne yapılıyor? Madenlerden, petrolde ve doğal gazdan -ülkemizde çıkan tabii- belli bir kısmı bu fona aktarılacak ve bu fon aracılığıyla özellikle gençlere; yeni evlenen gençler için 150 bin TL kredi verilecek iki yıl geri ödemesiz, dört yıl ödemeli, faizsiz bir kredi sağlanmış olacak. Böylece evliliğin o ilk aşamasında bir rahatlama imkânı sağlanmış olacak gençler için. Ayrıca, genç istihdamını destekliyoruz, prim destekleri veriyoruz, genç girişimciliği destekleyen yine programlarımız var. Bu fonu da önce deprem bölgesinde pilot olarak kullanacağız, sonra Türkiye'ye yaygınlaştıracamız; daha fazla kaynak biriktikçe de bu evlilik destekleri dışında özellikle girişimcilğe dönük desteklerimizi de bu fon kanalıyla gençlere de ulaştıracamız.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bakın, sükûneti tesis edelim yoksa bir on dakika daha vermek zorunda kalacağım, lütfen.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Sayın Ekmen, çok sayıda soru oldu, şimdi zaman açısından yazılı cevaplayalım. Ama Mersin her zaman için tabii önemli bir merkez, özellikle liman faaliyetleri açısından çok çok kıymetli bir bölgemiz. O konudaki yatırımları tabii ki arkadaşlarımız değerlendireceklerdir. Bu deprem harcamaları nedeniyle, deprem bölgesi dışındaki yatırımlarda ister istemez biraz daha disiplinli diyelim, hareket etme zorunluluğumuz var ama elimizden

gelen tüm imkânlarla öncelikli konuları desteklemeye devam edeceğiz. Narenciyecimizin sorunlarının farkındayız; tabii, orada dünyadaki ticaret kurallarını da dikkate alarak bir yaklaşım geliştirmek durumundayız. Biliyorsunuz, Dünya Ticaret Örgütünün birtakım kuralları var ama narenciyecimizle ilgili geçmişte de bugün de hassasiyetimiz var elbette; daha özel olarak da bilgi sunabilirim size.

GAP sulamaları ve otoyollar konusu da tabii ki önemli. GAP'ta büyük oranda sulamaları, barajları bitirdik. Diyarbakır'daki Silvan Barajı da bitirse, sulama kısmı da büyük oranda ana kanallar tamamlanmış olacak. Şimdi, tarla içine girmek gerekiyor, orada da aşamaları var işin. GAP'ın bence de öncelikli bir proje olduğunu görmemiz lazım. Özellikle halkımızın gıdaya erişimi, daha fazla ve daha ucuz gıdaya erişimi konusunda da GAP'ın çok büyük faydaları olacağına inanıyorum. Sulamaları özellikle yatırımlarda önceliklendiriyoruz ama son aşamaya gelmiş projelere daha büyük öncelik veriyoruz. Çünkü hemen bir katma değer oluşsun ki oradan gelen katma değerle biz yeni yatırımlar yapma imkânına kavuşalım.

Cavit Bey, bir somut soru sordu TRT'yle ilgili, süreler vesaire; ona müsaadenizle yazılı bir cevap isteyelim.

CAVİT ARI (Antalya) – Tamam olur, gerçekçi olduktan sonra sorun yok. Yeter ki doğru gelsin.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Yine Sayın Konuralp bazı şeyler...

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Cevap bir dahaki bütçeye kalmayacak değil mi Başkanım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yedi gün içinde alacağız Sayın Kılınç, yedi gün.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – “Diyanet Kürtçe yayın yapıyor mu?” diye sordu. Ben, şimdi -detaylarını Diyanetten alırsınız ama- Kürtçe meal yaptığımı biliyorum mesela. Başka Kürtçe çalışmalar da mutlaka vardır, Diyanetten onları da isteriz. Kültür Bakanlığımızın çok sayıda yayını var. Değerli arkadaşlar, bu konuda şunu ifade...

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Sayın Bakanım, şu anda Diyanetin temsilcisi bu soruya yanıt veremiyor mu ki yazılıya bırakıyoruz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Ya vardır belki yanıt da vakit açısından, vaktinizi almamak için.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Peki.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, zaman bol yani bekleyebiliriz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Tamam, Diyaneti o zaman bekleyelim, yazılı bir şey isteyelim Diyanetten, bir bilgi isteyelim.

Şunu söyleyeyim: Yani burada bir problemimiz yok. Bizim Kürtçeyle bir derdimiz yok.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Yani bunu Meclisi dikkate almamak gibi düşünüyoruz yani bir cevap bile gelmemiş size.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bakın, eskiden tabu olabilir bu konular. İnsanın zihni gerçeklerden daha inatçı gibi geliyor bana. Gerçekler daha hızlı değişiyor ama zihnimizdeki algılar bunu bir süre sonra takip ediyor. Kürtçeyle ilgili geçmişte tabular vardı, doğru. Özellikle 12 Eylül sonrası neler yaşandığını biliyoruz. Bugün geldiğimiz noktada yirmi dört saat yayın yapan TRT Kurdî, resmî kanalı var devletin, diğer özel kanallar serbest. Enstitüler var, propaganda

imkânı var, yayınlar var, kitaplar var. Çok eski dönemin tartışmalarını hâlen yapıyor olmamız bence o eski dönemin tortusu gibi görülmeli, böyle bir derdimiz yok. Kürtçeyle Türkçeyi de birbirinin rakibi olarak görmüyoruz.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Yılmaz, biz de “Kürtçe meal varsa Kürtçe hutbe niye okunmuyor?” diyoruz zaten.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Birbirinin rakibi gibi de görmüyoruz. Türkçe de bizim resmî dilimiz, ortak dilimiz ve hepimizin anlaştığı, konuştuğu dil. Dolayısıyla burada bir problem görmüyoruz. Kürtçe veya buna benzer kimlik meselelerini siyasal ideolojik araca dönüştürerek kimlik siyaseti yapmayı da doğru bulmuyoruz.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Konuşma serbest mi Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Siyaset bunlarla yapılmamalı diye düşünüyorum. Değerli arkadaşlar...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, soruların cevaplarının anlaşılmasında zorluk yaşıyor. Lütfen sükûneti tesis edelim.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Dilden mahrumiyet nasıl bir anlayış olabilir?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – “Mahrumiyet” demiyorum ben “Kimlik siyaseti yanlış.” diyorum.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Dilini kullanmadan siyasete nasıl katılacak?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Kimlik siyaseti yanlış.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Niye kimlik olsun? Kimliklerimizle siyaset yapıyoruz. Bu bir mücadele ama kimliklerimiz...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Siz istediğinizi yapabilirsiniz, ben kendi anlayışımı söylüyorum.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ne yapalım yani biz fabrikada üretilmedik, kimliklerimiz var.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Biz kimliklere saygılıyız ama kimlik siyaseti yapmıyoruz, yapmayacağız.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Esas biz yapmıyoruz, siz yapıyorsunuz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bu ülkenin birliği, beraberliği içinde, bütün farklılıklarına da saygı duyarak yolumuza devam edeceğiz.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Diğer kimlikleri yok sayarak kimlik siyaseti yapıyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlarım, sükûneti lütfen tesis edelim. Cumhurbaşkanı Yardımcımızı duyamıyoruz, lütfen.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bizi parçalamaya çalışan, emperyal birtakım amaçlarla Orta Doğu’yu şekillendirmeye çalışan güçlere karşı birliğimizi, beraberliğimizi en güçlü şekilde geleceğe taşıyacağız diyorum.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, lütfen müsaade eder misiniz...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dakika arkadaşlar, bir tamamlasın, Sayın Alp...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Dezenformasyon konusunda, yine İletişim Başkanlığımızın çalışmaları var mı; o konuda da yine yazılı görüş olarak cevaplayalım.

Diyanet İşleriyle ilgili... Evet, şimdi, müsaadenizle bunu da okuyup tamamlayayım: İbadet dili İslam dininin kendi dilidir ancak vaaz irşat faaliyetlerinde hitap edilen kesimin tümünün anlayacağı şekilde bir dil kullanılmasını Başkanlığımız önemsemekte. Dinî gün ve gecelerde Kürtçe mevlit programlarına yer vermektedir. Diğer taraftan, Başkanlığımız halkı din konusunda aydınlatmak için yaşayan bütün dil ve lehçeleri değerlendirmeye gayret etmektedir. Bu çerçevede, 35 farklı dil ve lehçede yapılan Kur'an-ı Kerim mealleri ve 50 dil ve lehçede yapılan dinî faaliyetleri arasında Kürtçe de yer almaktadır. Bu minvalde, Başkanlığımız biri Latin, diğeri Arap alfabesi olmak üzere 2 ayrı Kürtçe meal; yine, Peygamber Efendimizin hayatı, Hadislerle İslam, Serlevha Hadisler ve Kur'an Öğreniyorum, Elifba gibi kitaplar yayınlamıştır.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sayın Yılmaz, yani biz “Kürtçe mevlit oluyorsa Kürtçe hutbe neden olmasın.” diyoruz. Dolayısıyla kimlik siyaseti bu değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Temelli'nin bir söz talebi var.

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, lütfen sükûneti tesis edelim.

Değerli milletvekilleri, biz şimdi oylamalara geçiyoruz, dolayısıyla Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimiz izleyebilirler, sonra maddelere geçeceğiz; takdir sizin ama oy hakkınız olmadığı için bundan sonra bir şey yok, hani bilginiz olsun. Boşuna beklemeyin diye söylüyorum ama biz takipte...

AHMET TUNCAY ÖZKAN (İzmir) – Cumhuriyet Halk Partisiyle ilgili terör dezenformasyonu çok önemliydi, soruyu takip edeceğiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özkan, Sayın Türeli'ye söyleyebilirsiniz. Sayın Türeli isterse söz hakkı veririm.

Sayın Temelli, buyurun lütfen.

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

13.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Cumhurbaşkanlığının ve Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili ve ilişkili kurum ve kuruluşların 2024 yılı bütçe görüşmelerinin soru-cevap bölümünde Cumhurbaşkan Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, şimdi, bu kimlik siyaseti eleştirilerini daha önce de duyduk. Dinleyecek mi bizi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben açtım.

Sayın Başkanım, size hitaben konuşmak istiyor.

Buyurun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Kısa bir söz aldım eleştirileriniz üzerine. Bir konuda bazı şeyleri düzeltmek gerekiyor çünkü daha önce de biz kimlik siyaseti yapmakla itham edildik. Biz kimlik siyaseti yapmıyoruz, kimlik siyasetine karşıyız. Kimlik siyasetini faşistler yapar, ırkçılar yapar, hele hele bunun en uç noktası biyolojik ırkçılıktır ki bu Nazizm'dir. Dolayısıyla biz eşit yurttaşlık temelinde, tüm insanların kimlikleriyle eşit siyasal haklardan yararlanabilmesi için siyaset yapıyoruz. Dolayısıyla siyasetimizin temeli budur. Bu ithamlarınız bize yönelik değil; ırkçılık, tek kimlik üzerinden siyaset yapanlara yönelik olmalıydı diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yılmaz, buyurun.

14.- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın, Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, kendisinin soru-cevap bölümünde yaptığı konuşmasıyla ilgili açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Ben kimseyi itham etmedim, kendi anlayışımızı ortaya koydum. Biz kimliklere saygılıyız ama kimlik siyaseti yapmayız diyorum, benim söylediğim bu.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bizim Kürtçe talebimize “Kimlik siyaseti yapıyorsunuz.” dediniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – “Kimlik siyaseti yapmıyoruz.” diyorsanız, ne güzel. Keşke hiç kimse yapmasa dediğiniz gibi.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bunu anlamanız için bir açıklama yapmamıza gerek yok.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Cumhurbaşkanlığı (Devam)

b) Millî İstihbarat Teşkilatı (Devam)

c) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (Devam)

d) Diyanet İşleri Başkanlığı (Devam)

e) Devlet Arşivleri Başkanlığı (Devam)

f) Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı (Devam)

g) Strateji ve Bütçe Başkanlığı (Devam)

ğ) İletişim Başkanlığı (Devam)

h) Savunma Sanayii Başkanlığı (Devam)

ı) Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Devam)

i) Yatırım Ofisi Başkanlığı (Devam)

ii) Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı (Devam)

j) Finans Ofisi Başkanlığı (Devam)

k) İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığı (Devam)

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Diğer bir soruya da cevap geldi. Müsaadenizle, bu vesileyle onu da ifade edeyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun, tabii ki.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – “Millî Güvenlik Siyaset Belgesi”ni hazırlama, güncelleme ve uygulama esasları nedir?” şeklinde soru soran arkadaşımızın ismi Yüksel Mansur Kılınç galiba değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Millî Güvenlik Siyaset Belgesi’nin ilki, 1963 yılında “Millî Güvenlik Politikasının Esasları” adıyla yazılmış. Belge; 1973, 1992, 1998, 2001 ve Sayın Cumhurbaşkanımızın dönemi olarak da 2005, 2010, 2015 ve 2020 yıllarında olmak üzere 8 defa güncellenmiştir. Millî güvenliğe yönelik devlet politikaları ve temel hassasiyetleri içeren

Milli Güvenlik Siyaset Belgesi, kurumların katkılarıyla MGK Genel Sekreterliği tarafından Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve mevcut yasalara uygun olarak hazırlanan bir dokümandır. Belgenin güncelleştirme çalışması MGK Genel Sekreterliği koordinatörlüğünde yine gerçekleştirilmektedir. Millî Güvenlik Siyaset Belgesi, ihtiyaç hâlinde her an, periyodik olarak da her beş yılda bir yenilenmektedir.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Çok yoruluyorsunuz, üç yıldır Millî Güvenlik Siyaset Belgesi yok demektir. O internet sitesinin...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kılınç, doğru değil.

Lütfen, buyurun.

Teşekkür ederim.

Sayın Yılmaz...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bir saniye buna cevap veremedim, kesti Sayın Vekilimiz, bitirmedim daha.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) – Ama o da cevap değil Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, o da cevap değil. Orada internet sitesinde yazılı, o tarihten sonra güncellenmiş bir siyaset belgesi var mı? Yok, onu öğrenmiş olduk.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kılınç...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Daha bitirmedim cevabımı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yılmaz, bir saniye. Bir saniye arkadaşlar.

Sayın Kılınç, lütfen oturun, lütfen dinleyelim.

Sayın Yılmaz, buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bitirmedim daha Sayın Kılınç. Bitirmediğim hâlde böyle söylemenizi doğrusu yadırgadım.

Şu an cari olan Millî Güvenlik Siyaset Belgesi 2020, 30 Eylül 2019 tarihli Millî Güvenlik Kurulu toplantısında görüşülerek uygun bulunmuş ve 31 Ocak 2020 tarihinde tüm Bakanlıklara ve ilgili kurumlara usulüne uygun olarak teslim edilmiştir. Bakanlık ve kurumların yıllık değerlendirmeleri ayrıca yapılmaktadır. Şu anda bir güncelleme çalışmamız var mı? 2024'te güncelleme çalışması yapılacak ve 2025'le birlikte yürürlüğe girmiş olacak.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Yılmaz'a teşekkür ediyoruz.

Süresi içinde cevap verilmeyen sorulara yedi gün içerisinde cevap istediğimizi belirtmek istiyorum. Bunların takipçisi olacağız, yazılı olarak bunları bekliyoruz.

Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizdeki kurum bütçesi üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, oylamalara geçiyoruz.

Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimiz el kaldırmamın, onların oyu geçersiz.

Cumhurbaşkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Cumhurbaşkanlığının 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Cumhurbaşkanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin bütçesini okutuyorum:

(Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Diyanet İşleri Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Diyanet İşleri Başkanlığının 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Diyanet İşleri Başkanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Devlet Arşivleri Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Devlet Arşivleri Başkanlığının 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Devlet Arşivleri Başkanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Milli Saraylar İdaresi Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Milli Saraylar İdaresi Başkanlığının 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Milli Saraylar İdaresi Başkanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Strateji ve Bütçe Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Strateji ve Bütçe Başkanlığının 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Strateji ve Bütçe Başkanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İletişim Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(İletişim Başkanlığının 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kesin hesabını okutuyorum:

(İletişim Başkanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Savunma Sanayii Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Savunma Sanayii Başkanlığının 2024 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Savunma Sanayii Başkanlığının kesin hesabını okutuyorum:

(Savunma Sanayii Başkanlığının 2022 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Böylece gündemimizdeki bütçe ve kesin hesaplar kabul edilmiştir; hayırlı uğurlu olsun.

2.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) (Gelir Bütçesi, Maddeler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, şimdi gündemimizde yer aldığı üzere 2024 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin maddelerinin görüşmelerine geçiyoruz.

Bütçe teklifi toplam 16 maddeden oluşmaktadır. Hatırlanacağı üzere teklifin “Gider” başlıklı 1'inci maddesi ile “Gelir ve finansman” başlıklı 2'nci maddesi Komisyonumuzun 26 Ekim 2023 tarihli 7'nci Birleşiminde okunmuştur.

1'inci madde üzerinde 1 adet önerge vardır, okutup işleme alıyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/276) esas numaralı 2024 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 1'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “865.477.685.000” ibaresinin “1.085.217.713.000” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Orhan Erdem

Resul Kurt

Hüseyin Altınsoy

Konya

Adıyaman

Aksaray

Yaşar Kırkpınar

Nilgün Ök

İzmir

Denizli

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle alakalı açıklama için Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Daha önce, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının hizmet birimi olan Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü kapatılarak Kentsel Dönüşüm Başkanlığı kurulmuştu. Biz de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bütçe görüşmelerinde Kentsel Dönüşüm Başkanlığına ödenek eklenmesine ilişkin kabul edilen önerge doğrultusunda -şimdi, teknik işlem- (A) işaretli cetvelden (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler kısmının bu doğrultuda değiştirilmesini öneriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ama diğerleri artmış mı oluyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Artış değil aktarım yapıyor. Kurulduğu için Kentsel Dönüşüm Başkanlığı, onunla alakalı düzeltme.

ORHAN ERDEM (Konya) – Cetvel değişiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, kabul edilen önerge doğrultusunda 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi 2024 yılı gelir bütçesinin bağlı olduğu 2'nci maddeye geçiyoruz.

2024 yılı gelir bütçesini okutuyorum:

KODLAR	AÇIKLAMA	2024 YILI BÜTÇE GELİRİ
01	VERGİ GELİRLERİ	8.335.575.951.000
03	TEŞEBBÜS VE MÜLKİYET GELİRLERİ	137.764.901.000
04	ALINAN BAĞIŞ VE YARDIMLAR İLE ÖZEL	42.804.371.000
05	GELİRLER	741.574.217.000
06	DİĞER GELİRLER	33.160.535.000
08	SERMAYE GELİRLERİ	9.544.769.000
	ALACAKLARDAN TAHSİLAT	9.300.424.744.000
09	TOPLAM BÜTÇE GELİRLERİ	947.395.195.000
	RED VE İADELER (-)	8.353.029.549.000
	NET BÜTÇE GELİRİ	

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2’nci madde üzerinde 1 adet önerge vardır, okutup işleme alıyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/276) esas numaralı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi’nin 2’nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “801.477.675.000” ve “868.390.245.000” ibarelerinin sırasıyla “1.021.217.703.000” ve “1.088.130.273.000” olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Orhan Erdem	Resul Kurt	Yaşar Kırkpınar
Konya	Adıyaman	İzmir
Hüseyin Altınsoy	Nilgün Ök	
Aksaray	Denizli	

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle alakalı Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) – Sayın Başkan, değerli üyeler; bu ve bundan sonraki 2 önergemiz de aynı, 1’inci maddede yaptığımız değişikliğin teknik olarak düzenlenmesi. (B) işaretli cetvelden (II) sayılı özel bütçeli idareler bölümünün toplam tutarı değiştirildiğinden, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi’nin 2’nci maddesinin (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler kısmının sırasıyla hazine yardımıyla toplam gelir tutarlarının bu doğrultuda değiştirilmesini amaçlamakta. Yine, Kentsel Dönüşüm Başkanlığının konusu, aynı önergemizin devamı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2’nci maddeyi kabul edilen önerge ve gelir bütçesiyle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, yazılı olarak bütün maddeler dağıtıldığı için burada maddeleri okutup zamanınızı almak yerine maddeleri görüşmeye açık daha sonra oylarınıza sunacağım.

“Denge” başlıklı 3’üncü maddeyi görüşmeye açıyorum.

Şimdi taleplere göre milletvekillerine söz vereceğim, yoksa direkt oylayacağım ve 4'üncü maddeye geleceğim.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

“Bağlı cetveller” başlıklı 4'üncü maddeyi görüşmeye açıyorum.

Şimdi taleplere göre milletvekillerine söz vereceğim.

Önerge işlemine geçiyorum.

2 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/276) esas numaralı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesine bağlı (C) işaretli cetvelin (II) sayılı Özel Bütçeli İdareler Bölümüne aşağıdaki ibarelerin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			Kanuni Dayanağın Adı
Çeşidi	Tarihi	Numarası	Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
Kanun	7.11.2023	7471	

Orhan Erdem

Resul Kurt

Yaşar Kırkpınar

Konya

Adıyaman

İzmir

Hüseyin Altınsoy

Nilgün Ök

Aksaray

Denizli

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem, buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) – İlk 2 maddede verilen önergelerle aynı amaçla, Kentsel Dönüşüm Başkanlığının özel bütçeli bir idare olarak teşkilatlanması nedeniyle, söz konusu idarenin gelirlerine dayanak teşkil eden hükmün 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifine bağlı (C) işaretli cetvele eklenmesini öneriyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/276) esas numaralı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesine bağlı (E) işaretli cetvelin 64'üncü sırasının (a) bendinde yer alan “11-20.34-01-07.03” ibaresinin “11-20.23-01-07.03” şeklinde değiştirilmesini ve tertibinde yer alan ödeneğin yeni açılan “11-20.23-01-07.03” tertibine aktarılmasını arz ve teklif ederiz.

Orhan Erdem

Yaşar Kırkpınar

Resul Kurt

Konya

İzmir

Adıyaman

Nilgün Ök

Denizli

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem, buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) – Yine, verdiğimiz önceki önergelerden en son 4’üncü önergeyle Kentsel Dönüşüm Başkanlığı kurulmuştu. Bu çerçevede, sosyal konut yapımının desteklenmesine yönelik programın Bakanlık Strateji Geliştirme Başkanlığınca yürütülmesi gerektiğinden 2024 yılı bütçe teklifinde yer alan ilgili bütçe tertibinin değiştirilmesi amacıyla (E) cetvelinde değişiklik yapılması amaçlanmaktadır; teknik bir işlem.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi’nin “Bağlı cetveller” başlıklı 4’üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasına (c) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bendin ilavesini ve bent numaralarının ona göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Şehir Hastaneleri ve diğer Kamu Özel İşbirliği Projeleri ve Diğer Nedenlerle Verilen Hazine Garantilerinin Bütçe Yılına İzleyen 5 yıl Boyunca Getireceği Yük Tahminini Gösterir Cetvel”

Rahmi Aşkın Türelî
İzmir

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, Sayın Türelî, buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, bütçe kanunu teklifinin 4’üncü maddesi bağlı cetveller; orada bütçeye ekli bir kısım cetveller var. Bu kamu-özel iş birliği projesiyle yapılan yatırımlar önemli. Bunların önümüzdeki beş yıl içinde kapsamlı olarak gösterilmesini, buradaki bağlı cetvellere eklenmesini istiyoruz. Sonuç itibarıyla, bunlar aynı zamanda yük de doğuran şeyler. Onların ayrıntılı olarak görüşülmesi önemli yani Ulaştırma Bakanlığının üstlendiği kamu-özel iş birliği projeleri var, Karayolları Genel Müdürlüğünün üstlendikleri ve Sağlık Bakanlığının üstlendiği olmak üzere kamu-özel iş birliği projeleri var, bu girsin dedim.

Yalnız, bir konuyu daha tekrar belirtmek isterim; Sayın Başkan, aslında daha önce de konuştuk bunu. Bir kere aslında şunu söyleyeyim: Tabii ki burada ödenekler artırılıyor, esasında memnuniyet verici ama bunları konuşalım. Bir şey olduğu zaman...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teknik bir şey olduğu için.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yapmayın böyle yani “teknik” dediğiniz zaman şey oluyor... Yani muhalefeti gene hiçe sayarak, iktidar olarak her işi yapıyorsunuz. Bu doğru bir yaklaşım değil, daha önce konuştuk bunları da. Yani bir şeyler olduğu zaman... Bize getirmeniz değil, o öncesinde konuşulur ama bunlar doğru yaklaşımlar değil. Yani “iktidar olarak biz aldık, her istediğimizi yaparız, çoğunluğumuz var, bunu da kabul ederiz...” Bu doğru bir yaklaşım değil, bütçe böyle görüşülmez, gayri ciddi bir yaklaşım. Plan ve Bütçe Komisyonunun böyle bir görüşme içinde olmasından açıkçası son derece üzüntü duyuyorum ve daha önce de bir ödenek aktarımında bunu konuşmuş olmamıza rağmen; bunu tekrar belirtmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, ben içeride konuşabilirdim bunu, o biraz benden kaynaklandı. Ama şundan dolayı: Kentsel Dönüşüm Başkanlığımı kurduğumuz için cetvellerde ekleme ve çıkarma yaptık sadece o yoksa zaten önergeleri konuşuyorum sizlerle. Burada en kritik maddeyle alakalı aslında içeride müzakere ettik, onu beraber istişare etme imkânımız oldu. Benden kaynaklı size bilgi vermemek, arkadaşların bir suçu yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

Cumhuriyet Halk Partisinin önergesini oylarınıza sunuyorum, Cumhuriyet Halk Partisinin...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Önerge kabul edildi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Etmadiler daha, sormadım, edilmedi daha.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Kabul ettiler Başkanım, kayıtlarda var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar daha saymadım. İşlem bitmedi arkadaşlar daha. Bir saniye...

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Kayıtlarda var Başkanım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Abdullah Bey, siz de şahitsiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar “Kabul edenler... Etmeyenler...” Bir saniye ya. Ben bir irade ortaya koymamışım, saymamışım daha, sayacağım.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – “Kabul edenler” dediniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar, saymadım, etmeyenleri sormadım, bir saniye.

Değerli arkadaşlar, Cumhuriyet Halk Partisinin...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Kabul etmeyenleri sormadı ki daha.

ABDULLAH GÜLER (İstanbul) – Hangi önergenin...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye Sayın Güler, Sayın Güneş...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – İşte, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeleri takip edelim arkadaşlar. Tamam?

Telefonları bir kenara koyalım lütfen.

Cumhuriyet Halk Partisinin önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Beş dakika ara verir misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Vereceğim.

Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Kabul edilen önergeler doğrultusunda 4’üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ara?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Arayı öncesinde istedim, 4’üncü maddeyle ilgili, biraz gecikti, hızlı gittik ara vermeyince.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ama oyladım Başkanım onu.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – İşte o yüzden söyledim “Yapmayın.” diye.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi vereyim.

Görüşmelere beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 20.36

ALTINCI OTURUM**Açılma Saati: 20.48****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – 26’ncı Birleşimin Altıncı Oturumunu açıyorum.

Değerli milletvekilleri, 4’üncü maddenin...

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, görevli arkadaşlar; lütfen süküneti tesis edelim.

Şu bütçenin hayırlısıyla maddelerine kadar gelmiş vaziyetteyiz, şunu bitirelim de.

Şimdi, değerli arkadaşlar, 4’üncü maddeyi oyluyorken Cumhuriyet Halk Partisinden 7 adet ilave önerge geldi. Dolayısıyla bu önergeleri okutup, işleme alıp maddeyi tekrar oylayacağım.

Önergeleri okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi’nin 4’üncü maddesine bağlı (E) işaretli cetvele aşağıdaki sıranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“2024 yılında Millî Eğitim Bakanlığına ilave 150.000 öğretmen ataması yapılır. Bunları aylık maaşları için gerekli olan 60.000.000.000 TL tutar Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığınca müştereken belirlenir.”

Ahmet Vehbi Bakırloğlu

Tahsin Ocaklı

Cavıt Arı

Manisa

Rize

Antalya

Veli Ağbaba

Cevdet Akay

Malatya

Karabük

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Gerekçe.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Türkiye’de atanamayan öğretmen sorunu gündemdeki yerini korumaktadır. Eğitim fakültesi mezunu binlerce genç, yıllarca eğitim aldıktan ve sınavlara hazırlanmak için emek harcadıktan sonra Millî Eğitim Bakanlığının yeterli sayıda kadro açmamasından ötürü yarının ne olacağını bilmediği belirsiz bir sürecin içinde bulunmaktadır.

Eğitim öğretim yılı başladığında özellikle kırsal ve kenar mahallelerde öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla ücretli öğretmenler görevlendirilmektedir. Örneğin, 2022-2023 eğitim öğretim yılında 75 bin civarında ücretli öğretmenin çalıştırıldığı bilinmektedir. Gerekli eğitimlerini bitirdikleri hâlde atanamayan, işsiz durumda bulunan öğretmen adayı çok sayıda gencimizin Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde ilk ve ortaöğretim kademelerinde işe alınmalarını sağlamak amacıyla Millî

Eğitim Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinde yer alan personel ödeneklerinin artırılması için bu önerge verilmektedir. Bu önergenin kabulü hâlinde, tahminen 150 bin civarında her branştaki öğretmen adayı, rehber öğretmenler ve 500 civarında atanamayan engelli öğretmen adayı işe girme olanağına kavuşacaktır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisinin önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesine bağlı (E) işaretli cetvele aşağıdaki sıranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“14/07/1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında öğretim sınıfına dahil Öğretmen ünvanlı kadrolarda çalışanlara her yılın 24 Kasım günü, ilgili yılın Kasım ayı maaş tutarından az olmamak üzere Öğretmenler Günü İkramesi adı altında yapılacak ödeme, Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığınca müştereken belirlenir.”

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu

Tahsin Ocaklı

Cavit Arı

Manisa

Rize

Antalya

Veli Ağbaba

Cevdet Akay

Malatya

Karabük

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle alakalı konuşacak var mı yoksa gerekçe mi?

Sayın Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız; bugün 24 Kasım Öğretmenler Günü. Bir kez daha Öğretmenler Günü'nü kutluyoruz. Bu vesileyle, öğretmen kadrosunda çalışan öğretmenlerimize 24 Kasım Öğretmenler Günü anlamına uygun olarak bir maaş ikramiye ödenmesi amacıyla bu önergeyi vermiş bulunmaktayız. Başta sizden ve tüm milletvekili arkadaşlarımızdan bu önergemize günün anlam ve önemine uygun olarak desteklerinizi bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesine bağlı (E) işaretli cetvele aşağıdaki sıranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“Kredi ve Yurtlar Kurumundan burs ve kredi alanlara 2024 lisans öğrencileri için 4.000 TL. Yüksek Lisans öğrencileri için 8000 TL. Doktora öğrencileri için 9000 TL. ödenir. Bu konuda Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü Bütçesinden karşılanmayan tutarlar, Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulanmaya ilişkin usul ve esaslar Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığınca müştereken belirlenir.”

Rahmi Aşkın Türeli

Veli Ağbaba

Cevdet Akay

İzmir

Malatya

Karabük

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle ilgili açıklama için Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) – Açlık sınırının 13 bini, yoksulluk sınırının 44 bini aştığı bir ortamda üniversite öğrencilerine barınma, içme, yeme, gıda harcamalarıyla ilgili destek olmak açısından burs tutarlarının artırılmasıyla ilgili, Kredi ve Yurtlar Kurumunun ödeneğinin yetersiz olmasından dolayı Strateji ve Bütçe Başkanlığından ilave ödenek aktarılması konusunda ilgili önergeyi verdik. Önergenin kabul edilmesini bekliyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2024 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesinde bağlı (E) işaretli cetvele aşağıdaki sıranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

"6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun "Diğer İstisnalar" başlıklı 7'nci maddesinin uygulanması kapsamında çiftçilerin tarımsal üretimde kullandıkları ve 4760 sayılı Kanuna ekli (1) sayılı listede yer alan malların teslimlerinde ortaya çıkan Özel tüketim vergisi ve katma değer vergisine ilişkin giderler Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığınca müştereken belirlenir."

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Tahsin Ocaklı

Veli Ağbaba

Manisa

Rize

Malatya

Cevdet Akay

Karabük

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyle ilgili açıklama için Sayın Ağbaba, buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Biliyorsunuz, seçimden önce mazot 18 lira civarındaydı, şu anda 39-40 liraya yaklaşmış durumda. Türk çiftçisinin de en çok kullandığı ürün mazot; maalesef, bu koşullarda çiftçinin ekmiş olduğu ürünlerden para kazanması mümkün gözüküyor. Bizim de Cumhuriyet Halk Partisinin de seçim vaatlerinden biri şuydu: Çiftçiye kırmızı mazot uygulaması getirecektik ve çiftçinin kullanmış olduğu mazottan ÖTV almayacaktık. Biliyorsunuz, yatta ve çok lüks ürünlerde ÖTV yok ama maalesef, köylünün kullanmış olduğu ürünlerde ÖTV var. Mazotta ve diğer ürünlerde hatta gübrede, ilaçta da ÖTV'nin kaldırılması lazım. Burada, sizler de eğer bu konuda samimiyseniz; AK PARTİ Grubu, MHP Grubu, İYİ Parti ve HDP Grubunun da desteğiyle bu önergemizin kabul edilmesini istiyoruz. Hiç olmazsa, bu bütçede çiftçinin, yoksulun lehine bir şey de yaratmış oluruz; hiç olmayan bir şey. Fakir fukaranın lehine olan bir şey yok biliyorsunuz bu bütçede, hiç olmazsa siz de buna katkıda bulunmuş olursunuz. Ben, bunun kabulü konusunda sizlerden rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesine bağlı (E) işaretli cetvele aşağıdaki sıranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“Devlet memurlarına yılın Ekim ve Şubat ayları arasında aylık 5.000 TL tutarında yakacak yardımı verilir. Söz konusu tutardan herhangi bir nam altında olursa olsun vergi kesilmez. Devlet memurlarının ne şekilde yakacak yardımı ödeneğinden faydalanacakları ve bu yardımın uygulanmasıyla ilgili esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan bir yönetmelikle tesbit olunur. Bu giderler Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığınca müştereken belirlenir.”

Rahmi Aşkın Türeli

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu

Tahsin Ocaklı

İzmir

Manisa

Rize

Cevdet Akay

Cavit Arı

Karabük

Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Açıklama için Sayın Bakırlioğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Evet, bildiğiniz gibi son dönemlerde doğal gaz ve akaryakıt fiyatlarında aşırı artışlar meydana geldi ve bakıldığı zaman, daha önce de 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda var olan bir uygulama esasında teklif ettiğimiz şey. Biz, devlet memurlarımıza yılın ekim ve şubat ayları arasında aylık 5 bin lira tutarında yakacak yardımı teklif ediyoruz ve söz konusu tutardan herhangi bir nam altında vergi kesilmemesini teklif ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ederim.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2024 Yılı Merkezi Bütçe Kanunu Teklifi’nin 4’üncü maddesine bağlı (E) işaretli cetvele aşağıdaki sıranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“2024 yılında doğalgaz hizmeti alamayan köy ve kasabalarda yaşayan vatandaşlara hane başına yıllık 5.000 TL yakacak yardım ödenir. Bu konudaki giderler, Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca müştereken belirlenir.”

Rahmi Aşkın Türeli

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu

Tahsin Ocaklı

İzmir

Manisa

Rize

Cavit Arı

Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İzahat için Sayın Ocaklı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Şöyle: Aslında, doğal gaz kullanan evlerde 2 bin liraya yakın bir gider var ama kömür ve odun kullanan yerlerde bu miktar giderek artıyor. Dolayısıyla bu desteği sağlamak için vatandaşlara 2 bin TL yardım yapılmasını talep ediyoruz ama bütçenin bu son gününde -muhtemelen ilk defa olmuş olacak, hepimiz tanık olacaksınız- AKP ve MHP Grubu benim dediğimi yapacaklar, buna eminim. Şöyle olsun istiyorum değerli grup üyeleri: Bu oylamayı reddedin, buyurun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2024 Yılı Merkezi Bütçe Kanunu Teklifi'nin 4'üncü maddesine bağlı (E) işaretli cetvele aşağıdaki sıranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

“31/5/2016 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun ek 18. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “2.000” ibaresinin “15.000” olarak değiştirilerek yapılacak olan Bayram ikramiyesi ödemesi Strateji ve Bütçe Başkanlığının 99-41.32-01-09.06 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca müştereken belirlenir.”

Rahmi Aşkın Türelî
İzmir
Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu
Manisa

Tahsin Ocaklı
Rize
Veli Ağbaba
Malatya

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, yaklaşık 16 milyon emeklimiz var ve hepsinin durumu perişan. Bu anlamda, beş yıldan fazla bir süre önce çıkan ikramiye -ki o dönemde de Cumhuriyet Halk Partisi olarak bunun çıkmasında büyük rolümüz vardır bizim- bin lira -hâlâ- 2 bin lira oldu. Yani bu, hiçbir şekilde bir ikramiye değil yani bu, çerez parası değil. Emekli bununla nasıl bayramı geçirecek; nasıl çoluğuna çocuğuna, torununa harçlık verecek, çikolata alacak? Bu anlamda da söylüyoruz bunu. emeklilere yapılacak bayram ikramiyesinin iki bayramda da 2 bin liradan 15 bin liraya çıkarılmasıyla, en azından, emeklinin kısmen de olsa bir bayramı daha hoş bir biçimde geçirmesini sağlamak amaçlanmıştır bizim önergemizde.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Değerli milletvekilleri, kabul edilen önergeler doğrultusunda 4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

“Gerektiğinde kullanılabilir ödenekler” başlıklı 5'inci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Şimdi, taleplere göre milletvekiline söz vereceğim. Söz talebi yok.

5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6'ncı maddeye geçiyorum.

“Aktarma, ekleme, devir ve iptal işlemleri” başlıklı 6'ncı maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

6'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

“Diğer bütçe işlemleri” başlıklı 7'nci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

7'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

“Mali kontrole ilişkin hükümler” başlıklı 8'inci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

8'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

“Yatırım harcamaları” başlıklı 9'uncu maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

9'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

“Mahalli idarelere ilişkin işlemler” başlıklı 10'uncu maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

10'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

“Fonlara ilişkin işlemler” başlıklı 11'inci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

11'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

“Hazine garantili imkân ve dış borcun ikraz limiti ile borç üstlenim taahhüt limiti ve borçlanmaya ilişkin işlemler” başlıklı 12'nci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

CEVDET AKAY (Karabük) – Var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akay, buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) – Evet, borçlanmayla ilgili bu madde gerçekten çok önemli bir madde. Garanti dış borç ikrazat limitiyle ilgili olarak 9 milyar dolar devlet iç borçlanma senedi olarak bütçe büyüklüğünün yüzde 3'ü yani yaklaşık 332 milyar TL, bir de 1,5 milyar dolarlık bir borçlanma limiti yetkisi veriliyor. Toplamda da 626 milyarlık bir rakam yapıyor, bütçenin de yüzde 5,64'ü. Bu borçlanmanın nasıl kullanılacağı çok çok önemli. Üretimi artırıcı, istihdamı artırıcı, ihracatı geliştirici alanlara kullanılması lazım. Buradaki borçlanmayla ilgili yetkinin hangi projelere nasıl kullanılacağını, hangi firmalara kullandırılacağını takibi önemli. Bizlerle bunun da paylaşılmasını buradan özel olarak rica ediyoruz Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

12'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

“Gelir ve giderlere ilişkin diğer hükümler” başlıklı 13'üncü maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

13'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

“Yetki” başlıklı 14'üncü maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

14'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürürlüğe ilişkin 15'inci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

15'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürütmeye ilişkin 16'ncı maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

16'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler Kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin maddeleri oylanıp kabul edilmiştir.

Şimdi 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylece 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin tümü kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

3.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) (Maddeler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, şimdi 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin maddelerinin görüşmelerine başlıyoruz.

Kesin Hesap Teklifi toplam 7 maddeden oluşmaktadır. Hatırlanacağı üzere teklifin “Gider bütçesi” başlıklı 1’inci maddesiyle “Gelir bütçesi” başlıklı 2’nci maddesi Komisyonumuzun 26 Ekim 2023 tarihli 7’nci Birleşiminde okunmuştu.

Şimdi 1’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

“Denge” başlıklı 3’üncü maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

“Kullanılmayan ödenek ve tamamlayıcı ödenek” başlıklı 4’üncü maddeyi görüşmeye açıyorum.

4’üncü madde üzerinde 2 adet önerge vardır, okutup işleme alıyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin 4’üncü maddesinin (2)’nci fıkrasının Meclis İçtüzüğü'nün 38’inci maddesi dikkate alınarak teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Rahmi Aşkın Türelî

Cevdet Akay

Veli Ağbaba

İzmir

Karabük

Malatya

Cavit Arı

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Tahsin Ocaklı

Antalya

Manisa

Rize

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet, teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; biliyorsunuz, bugün sabahleyin toplantılara başlamadan önce bu konuyu usul tartışmasıyla gündeme getirmiştım. Burada bir Anayasa’ya aykırılık var çünkü Anayasa Mahkemesinin en son çıkmış bir kararı var ve Resmî Gazete’de 3 Kasım’da yayınlanmış. Hiçbir şekilde, bu, kabul edilebilir değil. O yüzden, bunun kesin hesap kanun teklifi metninden çıkarılması gerekiyor, Anayasa Mahkemesi kararıyla uyum sağlanması gerekiyor. Bu konuyu, aynı zamanda, Komisyonumuzun da incelemesi için Komisyon yetkililerimize de iletmişim. Evet, bu, önemli bir madde, mutlaka Anayasa’ya uyulmalı.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Hükümet temsilcimizin söz talebi var.

Sayın Yılmaz, buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Bu konuda, müsaadenizle, sadece tutanaklara geçirmek ve bilgi arz etmek üzere bir söz aldım.

Tabii ki takdir Komisyonumuzun, birazdan bir önerge daha var, o da okunup oylanacak. Şunu ifade etmek isterim: Bu tamamlayıcı ödenekle ilgili, kanunlarımızda ne emredici bir hüküm var ne de yasaklayıcı bir hüküm var. Tamamlayıcı ödeneğin kanuni bir tanımı olmasa da uygulamanın getirmiş olduğu bir zorunluluk olarak görülmüş ve bir bütçe teamülü olarak uzun bir süredir uygulanan bir yöntem. Yıl içinde çeşitli sebeplerle başlangıç ödeneği üzerinde gerçekleşen ve ilgili yıla ait kesin hesap kanun teklifiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulan harcama miktarına tamamlayıcı ödenek deniyor. Nedir bunlar? Örneğin, diyelim bir mahkeme karar verdi yıl içinde, ödeneğiniz yok, bir ödeme yapıyorsunuz, sonra yıl sonunda gelip bunu tamamlayıcı ödenekle tamamlıyorsunuz gibi veya personel harcaması, yeni personel alımı veya ücret artışının doğurduğu bir ödenek ihtiyacını tamamlayıcı ödenekle gideriyorsunuz gibi. 1924 Anayasası'nın uygulandığı cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana kesin hesap kanunlarında yer almış bir uygulamadan bahsediyoruz. Aynı şekilde, 1961 Anayasası'nın uygulandığı dönemlerde ve 1982 Anayasası'na göre çıkarılan ödeneküstü harcamaların yer aldığı kesin hesap kanunlarında da bu uygulanmış; az önce bahsettiğim gibi, personel gideri, prim gideri, kamunun taraf olduğu yargılanmalar ve kaybettiği davalar nedeniyle doğan giderler gibi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Sayıştay bu konuyu yıllar itibarıyla hep incelemiş ve genel uygunluk bildirimini yapmış, bu değerlendirmelerde de Sayıştay hep şunu tespit etmiş: “Takdir Meclisindir.” demiş. Sayıştay Başkanlığı, hiçbir uygunluk bildiriminde tamamlayıcı ödeneği bir kusur hâli olarak görmemiş ve bu harcamalarda kamu zararı tespitinde bulunmamıştır. Daha önce de bizzat Anayasa Mahkemesi yaptığı değerlendirmelerde bunun uygun olduğunu mütalaa etmiştir. Ancak bu yıl verilen kararda, bu yıl Anayasa Mahkemesinin verdiği kararda oy çokluğuyla -oy birliğiyle değil- 3 üyenin çoğunluk kararına katılmadığı bir kararla bunu Anayasa Mahkemesi uygun görmemiştir Anayasa'ya, böyle bir karar çıkmıştır ortaya bütçe hakkı gerekçesiyle özellikle. Ancak bütçe hakkı açısından baktığımızda, Meclisimiz tarafından bu hak kullanılmaktadır. Bu yetkinin nasıl kullanıldığı bütçe kanununun uygulama sonuçlarını gösteren kesin hesap kanunu ile denetlenmesi de bütçe hakkının ayrılmaz bir unsurudur. Bu denetim Anayasa gereğince TBMM tarafından yapılmaktadır.

Tekrar ifade etmek isterim ki tamamlayıcı ödenek uygulamasını usulsüz bir idari işlem olarak değerlendirmeyi hiçbir şekilde doğru bulmuyorum; bu, neredeyse uzun yılların getirdiği bir teamül ancak bir karar alınmış durumda. O karar çerçevesinde de bir değişiklik önergesi verilecek, yapacak bir şey yok. Bugüne kadar Sayıştayın uygun gördüğü, Meclisimizin uygun gördüğü bu uygulamada, bu yıl itibarıyla, Anayasa Mahkememiz tarafından maalesef böyle bir karar ortaya çıkmış durumda. Bunun da gereği, herhâlde, bir önergeyle yapılmış olacak.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, hiç sizin söylediğiniz gibi değil -ben de görüşlerimi ifade edeyim tekrar- çok açık ve net bir biçimde 5018 sayılı Kanun'a aykırı. 5018 sayılı Kanun temel bir kanun, sizin de iktidarınız döneminde çıkarıldı, orada maddeler çok açık ve nettir, bütçe yetmediği zaman ek bütçe çıkarılır. Onun dışında hiçbir şekilde ödeneküstü harcama yapılmaz, böyle bir şey yok. Yani zaten baktığımız zaman kararda da aynısı var. Bakın “Ödeneklerin

yeterli olmaması durumunda 5018 sayılı Kanun'un 26'ncı, 31'inci ve 70'inci maddeleri gereğince harcama yapılmaması, 19'uncu maddesi uyarınca zorunluluk durumunda ek bütçe yapılması ve 42'nci maddesine göre kesin hesap kanununun yalnızca bütçenin uygulama sonuçlarını göstermesi..." Yani burada sonuç itibarıyla bir bütçe yapılmış. O sene siz o bütçeyle... Yani biz ne yapıyoruz burada? İki şey yapıyoruz; biri, önümüzdeki yıl için Hükûmete, yürütmeye gelirlerin toplanması ve harcamaların yapılması için yetki veriyoruz. Burada öyle bir yetki verilmemiş. Verilmeyen yetkiyi nasıl kullanırsınız? Verilmeyen ödeneği nasıl harcarsınız? "Ödeneküstü harcama" bu demek. Ödenek vermemişsiniz, ödenek yok. O yüzden, bu, Anayasa'ya aykırı açık ve net olarak. Rica ederim yani arkadaşlarımız açısından da bu çok güzel bir metin. Gerçekten, oy çokluğu olmuş, Anayasa Mahkemesinin 10 üyesi "İptal olsun." demiş; 3 üyesi, dediğiniz gibi, karşı oy vermiş. Dağıtılsa bütün arkadaşlarımıza -çünkü önümüzdeki yıllarda da burada bütçe görüşeceğiz- önemli olur diye düşünüyorum. Bir de bu, sadece geçici bir şey değil bundan sonra da bu şekilde olması gerekir yani ödeneküstü harcama yapma diye bir yetkisi yok, Anayasa'ya da bütçe kanununa da aykırı. "Bütçe hakkı" demek, o demek değil ki. Yani bu sene biz, örneğin, önümüzdeki yıl için ne yapıyoruz? Burada bütçeyi görüşüyoruz, o bütçede de yetki veriyoruz yani gelir toplanması ve harcamaların yapılması için. İki sene sonra onun ötesinde bir şey harcamış oluyorsunuz. Size o yetkiyi vermedik ki yasama olarak, biz yürütmeye o yetkiyi vermedik; vermediğimiz yetkiyi kullanamazsınız. Kesin hesap sadece uygulama sonuçlarını gösteriyor, bu açıdan Anayasa'ya bir aykırılık var. Eğer bu konuda da... Yani sonuç itibarıyla bunun metinden çıkması önemli olacak, güzel bir şey ama "Anayasa'ya aykırı, o yüzden çıkaralım." denmesini açıkçası tercih ederdik.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yılmaz, buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Yanlış algılanmasın, benim söylediğim "Ödeneküstü harcama yapılsın." değil. Burada zaten belli şartlarda bir zorunluluk gereği oluşan bir ödeneküstü harcama durumu ortaya çıkabiliyor. İşte, mahkeme bir karar veriyor, sizin öngörmediğiniz bir harcama, bunu yapmak durumundasınız.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yedek ödenek var.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – "Yedek ödeneği yüksek tutalım, çözelim." diye bir yöntem önerebilirsiniz ama bu tür şartlar, bu tür sıkıntılar yaşanabiliyor uygulamada; yıllardır da bu uygulanmış. Ödeneküstü harcamayı savunmuyoruz kesinlikle. Sonuçta Meclisimiz nihai anlamda belli şartlarda oluşmuş bir ödeneküstü harcamayı kendi iradesiyle -uygun görür, görmez-uygun gördüğünde tamamlayıcı ödenekle onu meşrulaştırmış oluyor; değilse, uygun görmezse zaten bir problem olarak durur ortada. Dolayısıyla bu bir teamül olarak yıllar yılı uygulanmış, Anayasa Mahkemesi de Sayıştay da bunda bir sorun görmemiş.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayıştay sorun görüyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Yok, genel uygunluk...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Eleştiriyor, topu bize atıyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – "Meclisin takdirinde olan bir konu." demiş, ben de aynısını söylüyorum. Sonuçta, Meclisin "bütçe hakkı" dediğimiz... Kesin hesabı da onaylayan veya onaylamayan Meclisimiz. Meclisin iradesi hangi yönde tecelli ederse nihai karar da o yönde oluşmuş olur, kanunu yapan Meclisimiz sonuçta.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Temelli...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, şimdi burada 5018 sayılı Yasa önemli bir yasa, bu yasayı zaten siz yaptınız. Gerçekten bu yasanın belki de en temel özelliği, ruhu disiplin; dolayısıyla bu disiplini getirirken de mali disiplin meselesinin ülke ekonomisine, istikrar meselesine hatta bugün tartıştığımız birçok yapısal soruna çözüm getirmesi amacıyla tartışılıp yasalaşmıştı.

Şimdi, bu 5018'in dejenere edilmemesi gerekir. Biz bu anlamıyla, bütçe hakkının korunması anlamıyla bunu dejenere edecek ya da farklı yorumlarla esnetilecek şekilde uygulanmasının gelecekte çok ciddi sorunlar yaratacağına inanıyoruz. Dolayısıyla bu anlamıyla mevcut 5018 içinde çözüm üretmek öncelik olmalıdır.

“Teamül” dediğiniz meseleye gelince; yasalara, hukuka aykırı teamül olmaz; demek ki süreklileşmiş bir hatalı işlem yapılmış. Buna “teamül” denmez, burada hatanın sistematik hâle gelmesinden ancak bahsedebiliriz.

Son olarak da Anayasa Mahkemesinin kararlarına yönelik son dönemde yeni bir anlayış gelişmeye başladı. İşte, 3 üye öyle dedi de 10 üye öyle dedi, “8’e 7 alındı.” da “9’a 6 şöyle oldu.” da “Anayasa Mahkemesini tanımıyorum.” diyenlerden tutun da “Anayasa Mahkemesi kapatılsın.”a kadar giden bir anlayışın çok hâkim hâle geldiği bir yere sürükleniyoruz. Burada belki çok ufak bir şey üzerinden konuşuyoruz, mücbir sebeple ortaya çıkmış bir şeylerden bahsediyoruz ama ucunu getirip tekrardan burada Anayasa Mahkemesini, Anayasa’yı hedef gösterecek bir yere taşınması da bence olabildiğince günün özeti, belki de sistemin özeti anlamında önemli.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisi bir önerge verdi, bizim arkadaşımız da bir önerge hazırladı. Ben az önce siyasi partilerin grup sözcüleriyle içeride bir görüşme de yaptım, dolayısıyla kendilerine bilgi de verdim ama tabii kendileri biraz farklı düşünüyor. Ama nihayetinde, biz, bu konuyla alakalı, Anayasa Mahkemesinin verdiği kararı da yok saymadan -orada, bir karar var ortada- hem bu -fazla- kullanılmayan ödeneklerden karşılanan yaklaşık 2 milyar liralık kısmın çözümüne de bir imkân tanıyacak hem de Anayasa Mahkemesinin verdiği karara da aslında aykırı durmadan, meselenin çözümü için, bir çalışma yaptı arkadaşlarımız, birazdan onu da okuyacaklar, Komisyona sunacaklar.

Şimdi önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (1/274) esas numaralı 2022 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin “Kullanılmayan ödenek ve tamamlayıcı ödenek” başlıklı 4'üncü maddesinin madde başlığıyla beraber aşağıda belirtildiği şekilde değiştirilmesi arz ve teklif ederiz.

“Kullanılmayan ödenek

MADDE 4- (I) 2022 yılı merkezi yönetim kesin hesap gider cetvellerinde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin 62.255.957.374,01 Türk Lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin 11.958.919.929,91 Türk Lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların 817.046.500,22 Türk Lirası, ödeneği kullanılmamıştır.

2) Merkezi yönetim kesin hesap gider cetvellerinde gösterildiği üzere, kamu idarelerinin 2022 yılı ödenek üstü giderlerini karşılamak üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin 4.139.051.484,36 Türk Lirası gideri,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin 2.484.814,13 Türk Lirası gideri, karşılığı ödenek, kullanılmayan ödenekten mahsup edilmek suretiyle karşılanmıştır.”

Orhan Erdem

Resul Kurt

Yaşar Kırkpınar

Konya

Adıyaman

İzmir

Hüseyin Altınsoy

Aksaray

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem, açıklama için buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) – Teşekkür ediyorum.

Anayasa Mahkemesi, Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu’nun tamamlayıcı ödeneye ilişkin 4’üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasını iptal etmişti. Anayasa Mahkemesinin kararı doğrultusunda genel bütçeli ve özel bütçeli idarelerin ödeneküstü giderlerinin kullanılmayan ödenekten mahsup edilmesine ilişkin düzenlemeyi yapmış oluyoruz bu şekilde.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, tabii, 4’üncü madde zaten hem kullanılmayan ödeneği hem de aynı zamanda ödeneküstü harcama yani tamamlayıcı ödeneği hüküm altına alıyordu. Şimdi, burada, yani mantık olarak baktığımız zaman, işte ne kadar, yaklaşık 4,1 milyarlık bir ödeneküstü harcama var, tamamlayıcı ödenek olarak alınması söyleniyor; kullanılmayan ödenek 75 milyar deniyor. Yani aslında “Kullanmadığımız bir şey var, oradan oraya aktaralım.” Fakat buradaki sıkıntı şu: Bu aktarmaları yapmak için, bir biçimde hem kurumlar bazında hem de ilgili tertipler bazında bir ilişkinin olması, bir uyumun olması lazım; şimdi burada öyle bir uyum yok. Mesela, Sağlık Bakanlığı kullanılmayan ödeneği, baktığımız zaman, burada, 968 milyon ama ödeneküstü harcaması 2,5 milyar; bunu aşıyor. Burada, baktığım zaman 6 tane Bakanlığımızda, kurumumuzda, ödeneküstü gider kullanılmayan ödeneği aşılıyor. Yani hepsinde eğer kullanılmayan ödenek olmuş olsaydı, belki tamam derdiniz, böyle bir sıkıntı var yani birincisi bu.

İkincisi, şunu ben anlayamıyorum: Yani teknolojinin bu kadar geliştiği bir yerde, yıl sonu geldiği zaman, sonuç itibarıyla, bunlar kısa, birkaç saat içinde yapılabilecek bir iş; nerelerde kullanılmayan ödenek var, onu oralara aktarırız, bir biçimde çözersiniz ya da bunu Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı bünyesinde yedek ödeneye aktarır, oradan yaparsınız bunu, bunların hiçbirini yapılmamış. Şimdi, belki buradaki iş Anayasa Mahkemesi kararına uyduruluyor ama bu da uygun değil; burada da Anayasa’ya yine aykırılık var, yine burada 5018’e aykırılık var, böyle bir şey olmaz.

Bir de şunu merak ediyorum...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir dakika, burada önemli bir husus var, onu vurgulamak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin 6'ncı maddesi aktarma, ekleme, devir ve iptal işlemlerini düzenliyor; orada da bu kanunla verilen ödeneklerin etkin ve verimli bir şekilde kullanılması amacıyla kamu idarelerinin yıl içinde ortaya çıkabilecek ihtiyaç fazlası ödeneklerinin -sizin de bahsettiğiniz budur- diğer kamu idarelerinin ödenek ihtiyacının karşılanmasında kullanılmasını temin etmek veya ödeneklerin öncelikli hizmetlerde kullanılmasını sağlamak üzere genel bütçe ödeneklerinin yüzde 10'unu aşmamak kaydıyla bunun yedek ödenek tertibine aktarılmasını söylüyor. Burada şunu merak ediyorum: Bu işlem niye yapılmadı? Gerçekten bir ihmal, bir bilgisizlikten mi yapılmadı yoksa bu yüzde 10 zaten dolmuştu -oradaki rakamı da verir misiniz bize- onu yapamadığınız için mi böyle bir durumla geldiniz? Yani baktığımız zaman, önümüze gelinen durum, sıkıntılı bir durum. Bu, yıllar itibarıyla Sayıştay tarafından eleştirilmiş "Meclis karar versin." denilmiş ama sonuç itibarıyla 2018 yılında biz gitmişiz fakat biraz gecikmiş Anayasa Mahkemesi kararı, öyle olduğu için sonraki yıllarda gidilmemiş, Anayasa Mahkemesi kararı beklenmiş. Yani bu açıdan baktığımız zaman, bu yaptığımız iş de yine doğru bir iş değil, onu belirtmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, ben de Rahmi Bey'in açıklamalarına destek olarak şimdiki önergeyle yapılan işlemin de yasaya uygun olmadığını düşünüyorum, Anayasa Mahkemesi kararının -tabiri caizse- arkasından dolanma olarak görüyorum.

Sizin vermiş olduğunuz önergeyle 2022 yılı merkezî yönetim bütçe büyüklüğü değiştirilmeden kullanılmayan ödenekler ile ödeneküstü harcamaların karşılanması amaçlanmaktadır. Sonuçta, ödeneküstü harcamaların karşılanması amaçlanmakta, 4'üncü maddeye Anayasa Mahkemesi tarafından bu kullanımı engellemek amacıyla zaten iptal kararı verilmiş, dolayısıyla bu yöntemin de doğru olmadığını söylemek istiyorum. Bizim önergenin kabul edilmesi aslında Anayasa Mahkemesi kararına daha uygundu, maalesef ki Anayasa Mahkemesi kararına uygun olarak karar almadınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

AK PARTİ'nin önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkanım, parti ismi niye veriyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Efendim?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Parti ismi niye veriyorsunuz?

"Oylarınıza sunuyorum." diyorsunuz, el kalkmayınca "AK PARTİ'nin önergesi..."

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, peki, o zaman şöyle yapalım.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hah, böyle yapmanız lazım Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hatırlatmanız için teşekkür ederim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – "Önergeyi oylarınıza sunuyorum..." El kalkmayınca "AK PARTİ" diyorsunuz. Böyle olmaz ama Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, iki yüz elli saattir çalışıyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Yanlı tavrı sergiliyorsunuz Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bir saniye...

Sayın Ağbaba, iki yüz elli saattir çalışıyoruz, ben de yoruluyorum, bazen bu tarafsızlığım AK PARTİ'ye kayabiliyor. Lütfen...

CAVİT ARI (Antalya) – Ama bu Veli Bey'in gözünden kaçmaz işte.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Parti aidiyetiniz yok, çok tarafsızsınız Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ya, ara sıra işte böyle, ne yapayım? Bu tarafa doğru gidiyorum biraz.

Kabul edilen önerge doğrultusunda 4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Devlet borçları

MADDE 5- (1) Devlet borçlarına ilişkin cetvellerde gösterildiği üzere, 2022 yılı sonu itibarıyla;

- 1.904.207.473.553,68 Türk Lirası Devlet iç borcu,
  - 2.111.346.834.121,51 Türk Lirası Devlet dış borcu,
  - 402.493.539.260,14 Türk Lirası Hazine garantili borç,
- mevcuttur.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – “Devlet borçları” başlıklı 5'inci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Görüşme talebi? Yok.

5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürürlük

MADDE 6- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yürürlüğe ilişkin 6'ncı maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi? Yok.

6'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 7- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yürütmeye ilişkin 7'nci maddeyi görüşmeye açıyorum.

Söz talebi? Yok.

7'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin maddeleri direkt kabul edilmiştir.

Şimdi 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylece 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

Değerli üyeler, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nde bulunabilecek maddi hatalarla ilgili metin ve bağlı cetvellerde gerekli düzeltmenin yapılması ve kanunların hazırlanmasında uygulanan usul ve esaslar çerçevesinde Başkanlık Divanına redaksiyon yetkisi verilmesini, muhalefet şerhlerinin en geç 8 Aralık Cuma günü saat 11.00'e kadar Başkanlığımıza verilmesini, İç Tüzük'ün 45'inci maddesi uyarınca Genel Kurulda Komisyonumuzu temsil etmek üzere özel sözcüler olarak Sayın Resul Kurt, Sayın Hüseyin Altınsoy, Sayın Orhan Yegin, Sayın Ahmet Kılıç, Sayın Nilgün Ök, Sayın Ejder Açıkcapı, Sayın Yaşar Kırkpınar,

Sayın Mustafa Baki Ersoy, Sayın Necmettin Erkan, Sayın Sami Çakır, Sayın Orhan Erdem, Sayın Mustafa Kalaycı, Sayın Seydi Gülsoy, Sayın Ertuğrul Kocacık, Sayın Ersan Aksu ve Sayın İsmail Güneş'in belirlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bütçe kabul edildi, hayırlı uğurlu olsun.

III. AÇIKLAMALAR (Devam)

15.- Siyasi parti grup sözcülerinin, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın ve Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un; 2024 yılı bütçesinin Komisyonunda görüşülme sürecine, bütçenin hayırlı olmasını dilediklerine ve emeği geçenlere teşekkür ettiklerine ilişkin açıklamaları

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, gruplara, grup sözcülerine değerlendirmeleri için ikişer dakika süreyle söz vereceğim.

Sayın Türelî'den başlıyoruz.

Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, gerçekten çok yoğun ve -yorucu demeyeyim çünkü artık hepimiz alıştık, bünyeler de ona göre bir biçimde kendini ayarlıyor- güzel bir süreçti. Sonuç itibarıyla konuştuk ama söylediğimiz gibi, tekrar edeyim: Plan ve Bütçe Komisyonunun daha etkin, daha aktif olmasını ve bütçe konusunda inisiyatif kullanabilmesini -ki Anayasa'nın ruhu da bunu gerektiriyor, Plan ve Bütçe Komisyonunda; aşağıda, Genel Kurulda değil- isteriz, bekleriz.

Şimdi, biz, tabii, muhalefet şerhi yazacağız, onun için arkadaşlarımız çalışacak, bizler de çalışacağız; iktidar grubundaki arkadaşların muhalefet şerhine girmesini istediği şeyler varsa bize gönderebilirler, inanın söylemeyiz kim olduğunu çünkü sizin de birtakım eleştirileriniz olduğunu biliyoruz, anlıyoruz; onun için... Tabii, işin esprisi bir yana, çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızla açtık, öncesinde plan, arkadan bütçe, şimdi de onunla kapatıyoruz; kendisine de teşekkür ediyoruz. Bu sürece katkı veren bütün bürokrat arkadaşlarımıza, izleyen basın mensuplarına, milletvekillerimize ve öncelikle de Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerine, siz Başkan, Başkanlık Divanı ve üyelerimize çok teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Temelli...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Teşekkürler Başkan.

Evet, zor bir "iki yüz elli saat" dediniz değil mi? Belki fazlası var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Birazdan net saati vereceğim, iki yüzün üstü, çıkartıyoruz şu an.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Zor bir mesaiydi.

Bütçe önemli bir şey, plan önemli bir şeydi; bunu en iyi siz biliyorsunuz, plancısınız. Ülkenin kaynaklarının, geleceğinin biçimlenmesinde önemli bir şey. Yoğun bir mesai harcadık, keşke daha verimli, daha etkili, daha özenli bir mesai harcayabilseydik, daha disiplinli gidebilseydik ve çok zor bir yıl bizi bekliyor, o zor yıla -hani nasıl dirençli kentler yapılıyorsa- daha dirençli bir bütçeyi burada keşke birlikte üretebilseydik. Ama ben yine de emeği geçen bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum. Tabii, Genel Kurul aşaması var, orada da ciddi eleştirilerin ve tartışmaların olacağını biliyoruz ama her şeyden önce 2024 yılı bu bütçenin bugünden gösterdiği veriler ışığında çok zor bir yıl olacak. Neden?

Çünkü her şeyden önce bu bütçe, maalesef yine emekçiyi, yoksulu, çalışanı, kadını gören bir bütçe olmadığı için yoksa mesele sadece rakamlar değil, onun ruhu, onu var eden halkın inisiyatifidir diye düşünüyoruz.

Ben size de ayrıca teşekkür ediyorum. Umarım bizim çizdiğimiz karamsar tablo kadar kötü bir yıl yaşamayız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Ben de bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum. Son bir ayda en çok birbirimizi gördük, eğer bu süreç içerisinde sürçülisan ettiyse, sizleri kırdıysak şimdiden affedersiniz.

Bu süreçte size de ayrıca bir teşekkür etmek gerekiyor; sizinle başladık, sizinle bitiriyoruz. Hem siz hem bürokratlarımız bizi sabırla dinlediniz, notlarımızı aldınız, siz de sorduğumuz soruları zamanında gönderdiniz; bu hassasiyetiniz için çok teşekkürler.

Bir teşekkürüm de Sayın Başkana; son bir ay içerisinde iki yüz saatin üzerinde çalıştık, en çok da siz zorlandınız, ben de size ayrıca bir teşekkür etmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Saat geldi, iki yüz on sekiz saat.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - İki yüz on sekiz saat.

Umarım bu bütçe ülkemizin sorunlarını çözer; daha güzel yıllarda daha içimize sinen bütçeler yapmak üzere hepinize saygılar sunuyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ersoy...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Teşekkür ederim Başkanım.

2024 yılı merkezî yönetim bütçemizin ülkemize, milletimize ve kurumlarımıza hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Başta Cumhurbaşkanı Yardımcımız ve çalışma arkadaşlarına, Strateji ve Bütçe Başkanlığına, Hazine ve Maliye Bakanlığına ve çalışanlarına, Komisyonumuzun Kıymetli Başkanı size ve Divanınıza, Komisyon üyelerimize, milletvekillerine, değerli basın mensuplarına, Komisyon çalışmalarımızda bizlere destek olan tüm Meclis personeline ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) – Teşekkür ederim.

Ben de uzun bir dönem On İkinci Kalkınma Planı'yla başlayan bütçeyle süren bu uzun soluklu çalışmanın hayırlı olmasını diliyorum.

Demokrasinin en önemli kurumu Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, herhâlde ondan sonraki en önemli yer de Plan ve Bütçe Komisyonu. Gerçekten çok önemli çalışmalara aracılık ediyoruz.

Ben başta Cumhurbaşkanımız Yardımcımıza, Strateji ve Bütçe Başkanımıza, Maliye Bakanlığımıza, tüm bakanlıklarımızın çalışanlarına, burada uzun süredir bizlerle beraber takip eden, ayrılmayan basın mensuplarına, yine, uzun süreli çalışmalarımızda hizmet eden Türkiye Büyük Millet Meclisi personelimize ve Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanına ve Komisyon üyesi tüm arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) – 2024 yılı bütçesinin Komisyon çalışmasını bugün tamamlamış oluyoruz. Hayırlı uğurlu olsun.

Birbirimiz arasında bazen gerginlikler olur, demokrasinin de en güzel unsuru bunlar. Birlik, beraberlik içinde çalışmalarımızın her zaman devam etmesi dileğiyle hepimize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Yılmaz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, 20 Ekimde başlamıştık bu maratona, sunuş için ben gelmişim, arada sizler hakikaten çok yoğun bir çalışma sergilediniz, bugün de çalışmalara bir nokta konulmuş oldu, bütçe ve kesin hesabın Komisyon aşaması tamamlanmış oldu. Hayırlı olmasını diliyorum.

Hepimizin ortak amacının ve gayretinin Türkiye’yi daha müreffeh hâle getirmek ve ülkemizi dünyada daha iyi seviyelere taşımak olduğuna yürekten inanıyorum. Türkiye’nin önünde daha çok yatırım ve katma değeri artıracak beş yıllık bir istikrar dönemi bulunmaktadır. 2024 yılı bütçesi bu istikrar döneminin ve Türkiye Yüzyılı’nın ilk bütçesidir. İşçisi, memuru, emeklisi, esnafı, çiftçisi, çocuğu, genci ve yaşlısıyla toplumun tüm kesimlerini ve ülkemizin her köşesini gözetmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – 2024 yılı bütçesi insanımızın refahını artırmak başta olmak üzere, milletimize verdiğimiz sözleri getirmek, güven ve istikrar iklimini tahkim etmek yönünde kullanılacaktır. Depremden etkilenen illerimizi altyapısı ve üstyapısıyla yeniden ayağa kaldıracak, afetzede vatandaşlarımızın yanında olmayı sürdüreceğiz ve ülkemizin potansiyelini en üst düzeyde harekete geçireceğiz.

Bu çerçevede, şahsım ve Cumhurbaşkanımız adına şükranlarımı sunuyorum. Öncelikle Başkanımıza teşekkür etmek istiyorum. Daha önce o görevi yaptığım için ne kadar zor olduğunu da biliyorum, hakikaten sabır gerektiren bir görev. Tarafsızlık kolay bir şey değil, özellikle belli bir kanaatiniz olan konular tartışılırken görüşünüzü ifade etmek istediğiniz hâlde ifade edememek zor bir durum. Başkanımız bunu gayet güzel gerçekleştirdi, iyi bir yönetim, verimli bir çalışma sergiledi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Kendisine ve elbette ekibine, Bütçe Başkanlığında fedakârca çalışan tüm personele teşekkür ediyorum.

Milletvekillerimiz, Komisyon üyelerimiz başta olmak üzere buraya gelip görüş serdeden milletvekillerimiz çok yoğun bir çalışma sergilediler, onlara da yürekten teşekkür ediyorum. Tam tutanakla çalışıyor bu Komisyon, stenograf arkadaşlara; buraya çay, kahve servis eden, geç saatlere

kadar çalışma ortamına katkıda bulunan bütün çalışanlara; ayrıca, yine, basınımız burada, yazılı basın sürekli takip ediyor, yazılı basınımızın buradaki değerli temsilcilerine; ifade ettiğim etmediğim, katkısı olan herkese yürekten teşekkür ediyorum.

Tabii, kurumlarımıza, başta Strateji ve Bütçe Başkanlığımız olmak üzere Hazine ve Maliye Bakanlığımıza yine, tüm bakanlıklarımıza, bütçe sürecine katkıda bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarımıza ve parti gruplarımıza teşekkür ediyorum.

Bir kez daha hepimizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Ayrıca, bu süreçlerde ben de sürçülisan ettiysem affola diyorum. Olabilir, sıcak tartışmalarda bazen birbirimize farklı ifadeler kullanabiliriz ama yine tekrarlıyorum, hepimiz bu ülkenin vatandaşlarıyız ve ortak iyilik için çalışmak durumundayız.

Tekrar hepimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, bütçe görüşmelerine ilişkin sizlerle bazı istatistikler paylaşmak istiyorum, basınımızın dikkatini çeker böyle istatistikler: 20 Ekim 2023 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz'ın bütçe ve kesin hesap sunumlarıyla başlayan maratonumuz bugün, 24 Kasım itibarıyla sona eriyor. Bundan sonrası Genel Kurul aşaması olacaktır. Bu kapsamda otuz altı gün süren görüşmelerde toplam 21 birleşim ve 70 oturumda yaklaşık iki yüz on sekiz saat mesai yaptık. Bu görüşmelerde Komisyon üyeleri dâhil 265 milletvekilimizin toplam 1.116 söz talebi karşılandı, başka bir deyişle Meclisteki milletvekillerinin yaklaşık yüzde 44,2'si bu müzakerelere doğrudan katılarak katkıda bulundu. Ben her birine katkılarından dolayı ayrıca teşekkür ediyorum.

Müzakerelerde bazen tansiyon yükseldi, bazen normal rutinde gittik, bazen bana İç Tüzük maddeleri hatırlatıldı. Ben tabii, herkese her hatırlatıldığında her hatırlayana uyguladığım zaman o mutlu oluyor, öbürü olmuyor; nihayetinde buradakiler milletvekili değerli arkadaşlar ama şimdiye kadar yaptığımız görüşmelerde ben medeni bir görüşme atmosferi olduğunu düşünüyorum, çok önemli eleştiriler ve katkılar sunulduğunu düşünüyorum ve milletvekillerine meramlarını izah edecek, eleştirilerini ve görüşlerini aktarabilecek ortamı beraber oluşturabildiğimizi düşünüyorum çünkü daha önce 2011'de burada Komisyon üyeliği yaptım, o dönemleri de hatırlıyorum, Bakan olarak da geldim. Dolayısıyla bu ortamı hep beraber tesis ettik.

Başkanım, biz salı günü gene geleceğiz buraya, 13.00'te toplanacağız. Dolayısıyla bizim işimiz daha bitmedi, siz bir daha seneye geleceksiniz, biz senenin artık kaç günü buradayız, onu bilemiyorum.

Başkanlık Divanı adına ben de Komisyonumuzun bütün üyelerine, milletvekillerimize, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcımıza, tüm bakanlarımıza, bakan yardımcılarımıza, Cumhurbaşkanlığının ve bakanlıklarımızın kıymetli bürokratlarına, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Başkanlığımızın yöneticileri, yasama uzmanları ve çalışanlarına, Sayıştayın değerli temsilcilerine -onlar da buradaki kıymetli basın mensuplarına, stenograflara ve Komisyonumuza hizmet eden tüm Meclis çalışanlarına huzurlarınızda çok teşekkür ediyorum.

Bütçemizin milletimiz ve memleketimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Salı günü saat 13.00'te buluşmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 21.39